

การพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา
เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ปิยะรัตน์ อินทะสุข

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
วัน เดือน ปี..... 27 ก.พ. 2557
เลขทะเบียน..... 267129
เลขเรียกหนังสือ
ว.น.
372.6
ป622ก
2557

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

ปีการศึกษา 2557

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

**DEVELOPMENT OF MODEL BASED TEACHING ON
CONCEPT COMTEMPLATIVE EDUCATION TO IMPROVE
STUDENT ACHIEVEMENT IN THAI SUBJECT OF
PRATHOMSUKSA 6 STUDENTS**

PIYARAT IHTHASUK

**A thesis submitted in partial fulfillment of the requirements
for Master of Education in Curriculum and Instruction**

Academic Year 2014

Copyright of Bansomdejchaopraya Rajabhat University

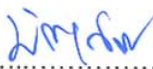
ชื่อเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนา
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ชื่อผู้วิจัย ปิยะรัตน์ อินทะสุข
สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร.บังอร เสรีรัตน์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ทวีศักดิ์ จงประดับเกียรติ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาอนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารีวรรณ เอี่ยมสะอาด)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ หลาบมาลา)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.บังอร เสรีรัตน์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ทวีศักดิ์ จงประดับเกียรติ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิไพภูษั วัฒนานิมิตกุล)

..... กรรมการและเลขานุการ
(รองศาสตราจารย์สุภรณ์ ลิ้มบริบูรณ์)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ชื่อเรื่อง	การพัฒนา รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ชื่อผู้วิจัย	ปิยะรัตน์ อินทะสุข
สาขาวิชา	หลักสูตรและการสอน
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.บังอร เสรีรัตน์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	อาจารย์ทวีศักดิ์ จงประดับเกียรติ
ปีการศึกษา	2557

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกิ่งเพชร สำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติ t-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วย 1) หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ 2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ 3) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ ซึ่งมี 5 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 ขั้นการสร้างความพร้อม ขั้นที่ 2 ขั้นน้อมรับการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 ขั้นสะท้อนความคิด ขั้นที่ 4 ขั้นทบทวนความรู้ด้วยตนเอง ขั้นที่ 5 ขั้นพัฒนาและนำไปประยุกต์ใช้ 4) ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนรู้ตามรูปแบบ

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: รูปแบบการสอน จิตตปัญญาศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Title	The Development of Contemplative Education-Based Instruction to Enhance Thai Learning Achievement of Prathomsuksa 6 Students
Author	Piyarat Inthasuk
Program	Curriculum and Instruction
Major Advisor	Associate Professor Dr.Bungorn Serirut
Co-advisor	Taweesak Jongpradubkiat
Academic Year	2013

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to develop the contemplative education-based instruction to enhance Thai learning achievement of Prathomsuksa 6 students and 2) to compare Thai learning achievement before using contemplative education-based instruction with that after using such an approach. The sample included 30 Prathomsuksa 6 students of Kingpech School. The research instruments consisted of lesson plan and achievement test. Data was statistically analyzed in mean, standard deviation, and t-test.

The findings revealed as follows:

1. The contemplative education-based instruction to enhance Thai learning achievement of Prathomsuksa 6 students delineated 6 components i.e. 1)principles/concepts 2) objectives 3) teaching methods with 5 processes: check-in, dialogue conversation, reflection, check out, and journaling and 4) learning outcome.

2. Thai learning achievement of Prathomsuksa 6 students after using contemplative education-based instruction was significantly higher at .01 level.

Keywords: Instruction, Contemplative Education, Learning Achievement

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาและความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.บังอร เสรีรัตน์ และอาจารย์ทวิศักดิ์ จงประดับเกียรติ ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นประโยชน์อย่างมากในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาตรวจสอบให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเป็นวิทยานิพนธ์ที่สมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ นายภิรมย์ศักดิ์ กิจพัฒนาสมบัติ ดร.วิชาญ เจริญวิไลรัตน์ และ นายอุมศักดิ์ นาคี ที่เสียสละเวลาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่กรุณาถ่ายทอดความรู้แก่ผู้วิจัย อีกทั้งขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในการประสานงาน ขอขอบคุณเพื่อนครู โรงเรียนกิ่งเพชร ที่คอยให้คำแนะนำและให้การช่วยเหลือด้วยดีเสมอมา ตลอดจนขอขอบคุณนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกิ่งเพชร สำนักงานเขตราษฎร์ธานี ทุกคนที่ให้ความร่วมมือ ตั้งใจศึกษาค้นคว้าหาความรู้ จากกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้

ท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ครูอาจารย์ที่มีพระคุณยิ่งในการให้การศึกษา อันเป็นพื้นฐานในความสำเร็จ และคอยให้ความรัก ความช่วยเหลือ สนับสนุนเป็นกำลังใจอย่างดี มาโดยตลอด

ปิยะรัตน์ อินทสุข

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
สมมติฐานการวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง.....	9
จิตตปัญญาศึกษา.....	17
การพัฒนารูปแบบการสอน.....	34
สาระสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	41
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	47
ประวัติโรงเรียนกิ่งเพชร.....	54
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	57
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	63
การพัฒนารูปแบบการสอน.....	65
การสร้างเครื่องมือในการวิจัย.....	66
การทดลองใช้รูปแบบการสอน.....	69

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	71
ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการสอน.....	74
ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการสอน.....	75
ตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการสอน.....	79
บทที่ 5 สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	81
สรุปผลการวิจัย.....	82
อภิปรายผล.....	83
ข้อเสนอแนะ.....	87
บรรณานุกรม.....	89
ภาคผนวก.....	96
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ.....	97
ภาคผนวก ข หนังสือราชการ.....	99
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์เครื่องมือ.....	103
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	116
ประวัติผู้วิจัย.....	202

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ตารางมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	44
2	แบบแผนการทดลอง.....	69
3	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	76
4	ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิด จิตตปัญญาศึกษา.....	76
5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเหมาะสมด้านคุณภาพ องค์ประกอบของรูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	79
6	ผลการประเมินประสิทธิภาพขององค์ประกอบของรูปแบบการสอนจาก ผู้เชี่ยวชาญ.....	104
7	ผลการประเมินประสิทธิภาพด้านความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ.....	105
8	ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ด้านความสอดคล้องของแผน การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา.....	107
9	การคิดคำนวณค่า IOC และการแปลความหมายของผลการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญ.....	108
10	ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) เป็นรายชื่อของแบบทดสอบวัดผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนการวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 40ข้อ	111
11	คะแนนสอบก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญา ศึกษาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	113

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
2	การพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	64

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกปัจจุบันเข้าสู่สหัสวรรษใหม่เป็นสหัสวรรษแห่งดิจิทัล เป็นยุคที่ความเจริญทางเทคโนโลยีวิ่งเข้ามาหาเราอย่างรวดเร็ว มีความแรงและต่อเนื่อง เป็นวัฒนธรรมบริโภค ที่สร้างค่านิยมในวัตถุ และขณะเดียวกันก็ได้ก่อก่อนความเป็นมนุษย์ที่มีเหตุผล ธุรกรรมวัฒนธรรมเชิงปัญญาลง สังคมไทยในปัจจุบันก็เช่นกันมีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้เกิดความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมอย่างรวดเร็ว จนทำให้คนไม่สามารถเผชิญกับความซับซ้อนและความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ จึงเกิดสภาวะวิกฤต เช่น ไม่สามารถแก้ไขปัญหาความยากจน การไม่มีงานทำ การทำลายสิ่งแวดล้อม และอื่น ๆ จึงไม่สามารถจัดระบบชีวิต และสังคมให้อยู่เย็นเป็นสุขได้ (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้, 2544, น.5)

การศึกษามีความจำเป็นต่อชีวิตมนุษย์ในทุกช่วงอายุ เพราะมนุษย์ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมสิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ความจำเป็นของการศึกษาจะยิ่งดูชัดเจนมากขึ้นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคของความเจริญและความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของวิทยาการและเทคโนโลยี เป็นยุคข้อมูลข่าวสาร เราจึงต้องเตรียมการสร้างมนุษย์ยุคใหม่ให้มีความสามารถ มีความพร้อมสำหรับโลกปัจจุบันและอนาคต มนุษย์ยุคใหม่คือเด็กนักเรียนที่กำลังนั่งเรียนอยู่ในห้องเรียนของเขา ซึ่งจะต้องเติบโตขึ้นและเผชิญกับโลกอนาคต เด็กเหล่านี้จะต้องมีไหวพริบมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ต้องมีความรอบรู้ที่ไม่ใช่แค่ความฉลาดอย่างเดียว ต้องมีจินตนาการ มีความมุ่งมั่น รู้จักมองการณ์ไกล ต้องมีความสามารถที่จะคิดเองได้ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ในวงกว้าง รวมทั้งต้องกล้าได้กล้าเสีย ไปด้วยกับความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ด้วย สามารถทำงานเป็นทีมได้ มีความรับผิดชอบและแก้ปัญหาได้ด้วยตัวเอง (สันสนีย์ ฉัตรคุปต์, 2545, น.2) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ระบุว่า “การจัด การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2548, น.7) ซึ่งเป้าหมายที่แท้จริงของการศึกษา คือ การเปลี่ยนผู้เรียนจากผู้ไม่รู้ ผู้ไม่รู้ และเป็นผู้ที่เห็น ได้จากการมีวิถีคิด จิตสำนึก ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อตอนที่ยังไม่รู้และ

เกิดพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม แต่ก็เป็นที่น่าเสียดายว่า การศึกษา ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนั้น สร้างผู้เรียนให้เป็นเพียงผู้จำ ล้วนเป็นเพียงการจำเพื่อไปสอบ สร้างให้ผู้เรียนมีสภาพเป็นตำราที่เดินได้ โดยไม่ได้นำเอากระบวนการ “การเปลี่ยนคน สร้างสรรค์สังคม” มาเป็นเป้าหมายการศึกษา แต่การจัดการศึกษาที่ผ่านมาไม่สนองตอบกระบวนการพัฒนาผู้เรียน เพราะผู้สอนส่วนใหญ่จะใช้รูปแบบและวิธีการเรียนการสอนที่เน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลาง เน้นการถ่ายทอดความรู้และเนื้อหา โดยละเลยการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพ ไม่นำเหตุการณ์และปัญหา จากชุมชนเข้ามาเรียนรู้ ไม่สนใจวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ค่านิยม และภูมิปัญญาไทย เป็นผลทำให้กระบวนการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง อันเป็นผลทำให้ผู้เรียน มีแต่ความรู้ไม่มีความคิด

การศึกษาสมัยใหม่ที่จะพามนุษย์รอดจากวิกฤตการณ์ต้องพัฒนาผู้เรียนให้ครบทุกด้าน ทั้งทางกาย ทางจิตหรืออารมณ์ ทางสังคม และทางสติปัญญา ซึ่งรวมไปถึงการพัฒนาทางจิตวิญญาณด้วย เพราะจิตวิญญาณอยู่ในชีวิตมนุษย์ การเรียนรู้ที่เอาชีวิตเป็นตัวตั้งจะทำให้ค้นพบมิติทางจิตวิญญาณ (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้, 2544, น.6) การศึกษาทั้งหมดล้วนเอา “วิชา” เป็นตัวตั้ง ไม่มีการศึกษาเพื่อให้เข้าใจตัวเองและเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformation) การศึกษาทุกระดับทุกประเภท ควรจะมีการศึกษาที่ทำให้ผู้เรียนรู้จักตัวเองและพัฒนาจิตใจให้สูงขึ้นโดยมีทางเลือกหลาย ๆ ทาง ถ้าการศึกษาทำได้ดังนี้ การศึกษาก็จะเป็นเครื่องมือสร้างสุขและสร้างสันติภาพ (ประเวศ วะสี, 2547, น.20) และสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้แต่ละคนรู้จักศักยภาพที่ซ่อนเร้นอยู่ในตน เพื่อตนจะได้รู้จักตนเองและพึ่งพาตนเองได้พร้อม ๆ กันนั้น ผู้ที่แสวงหาศักยภาพของตนได้แล้ว นอกจากจะใช้ศักยภาพนั้น ๆ เพื่อความอยู่รอดของตนแล้ว ยังควรใช้ประกอบกิจอันเป็นไปเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์ให้เกิดสันติสุขในสังคมอีกด้วย (สุลักษณ์ ศิวรักษ์, 2547, น.77)

นักการศึกษาจำนวนมากและการศึกษาในกระแสหลักได้หาแนวทางแก้ปัญหาดังกล่าวและที่กำลังให้ความสนใจอย่างมากในขณะนี้ คือ จิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) หรือ การเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตน (Transformative learning) (ประเวศ วะสี, 2550) เป็นวิถีทางที่สามของการได้มาซึ่งความรู้ ที่นอกเหนือจากสองแนวทางที่รู้จักกัน โดยทั่วไป คือ การได้ความรู้เชิงเหตุผล และทางประสาทสัมผัส (Rational and sensory knowing) จิตตปัญญาศึกษาต่างจากการศึกษาในปัจจุบันที่มุ่งเน้นการศึกษา “โลกภายนอก” มากกว่า “โลกภายในตนเอง” เพราะเราจะมองเห็นโลกภายนอกเป็นอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับเรามองเห็นโลกภายในตัวเราเป็นอย่างไร จิตตปัญญาศึกษาจึงทำให้บุคคลเข้าใจด้านในของตนเอง รู้ตัว เข้าถึงความจริง เป็นแนวทางที่จะทำให้เห็นความเชื่อมโยงของการเรียนรู้ที่ชัดเจน เชื่อมโยงทั้งความคิด

จิตใจ และนำไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ เป็นวิถีทางแห่งปัญญาที่พัฒนาคนอย่างสมบูรณ์ (Whole person) โดยจิตตปัญญาศึกษา เป็นการศึกษาที่เน้นและให้ความสำคัญกับการพัฒนา ความตระหนักรู้และ การเรียนรู้มิติ/โลกด้านใน (อารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ ทักษะ/ มุมมองต่อชีวิตและโลก) ของตนเองให้คุณค่าในเรื่องการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ ซึ่งหมายถึง การสังเกตอย่างมีสติต่อการเปลี่ยนแปลงภายในของตนเองที่เกิดขึ้นจากการเผชิญกับผู้อื่นและ โลกภายนอก ผ่านกระบวนการ วิธีการและกิจกรรมที่หลากหลาย มีเป้าหมายก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน (Fundamental) อย่างลึกซึ้ง (Profound) ทางความคิดและจิตสำนึกใหม่ เกี่ยวกับตนเองและโลก ส่งผลต่อการประพฤติปฏิบัติและการดำเนินชีวิตอย่างมีสติและปัญญา มีความรัก ความเมตตาต่อตนเองและสรรพสิ่ง ทั้งในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งและเป็นหนึ่งเดียวกับ ธรรมชาติ

โดยแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามุ่งเน้นประสบการณ์ตรงภายในให้ความสำคัญกับการตระหนักรู้โลกภายในของตนเองที่สัมพันธ์กับโลกภายนอก กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินแบบจิตตปัญญาศึกษาจ่ออยู่บนฐานของการเป็นกัลยาณมิตรหรือที่เรียกว่ากัลยาณมิตร เรียนรู้และกัลยาณมิตรประเมิน (Amicable Learning and Evaluation) ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน และระหว่างผู้เรียนด้วยกันเองเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาาร่วมกัน จิตตปัญญาศึกษาให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารความรู้ภายใน (Tacit Knowledge) ของแต่ละคน ไม่วิพากษ์ วิจารณ์ ไม่ตัดสินภายใต้บรรยากาศของการเคารพ ยอมรับระหว่างกันแบบไม่มีเงื่อนไข เป็นบรรยากาศแบบเปิดเอื้อให้ผู้เรียนรู้สึกมั่นคงปลอดภัยที่จะเปิดเผยและรู้จักตนเอง (Self Disclosure) และผู้อื่น

แม้ว่าจิตตปัญญาศึกษาจะเป็นทั้งแนวคิดและแนวปฏิบัติ ที่มีจุดมุ่งหมายให้เกิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ในระดับต่าง ๆ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงภายในตน (Self/Personal Transformation) การเปลี่ยนแปลงภายในองค์กร (Organizational Transformation) และการเปลี่ยนแปลงภายในสังคม (Social Transformation) โดยที่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานอย่างลึกซึ้ง (จุฬพล พูลภัทรชีวิน, 2552)

รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาจึงเป็นความพยายามที่จะพลิกฟื้นการศึกษา ให้เป็นการศึกษาที่พัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุลทั้งในด้านความรู้และจิตใจอย่างี่ควรจะเป็น ให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม ความดีงามรู้จักตนเอง เข้าใจผู้อื่น อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข มีชีวิตที่ก่อประโยชน์เกื้อกูล ซึ่งหากแนวคิดนี้ได้เข้าไปสู่หลักสูตรการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาทั่วไปที่เน้นการปฏิบัติ และควรมีสุนัยส่งเสริมจิตตปัญญา

ศึกษาในโรงเรียนแล้วนั้น ย่อมก่อให้เกิดผลการพัฒนาอย่างสมบูรณ์แก่ผู้เรียน ซึ่งจะนำไปสู่สังคมที่มีคุณภาพต่อไป (ประเวศ วะสี, 2550)

จากลักษณะของแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา แสดงให้เห็นว่าเมื่อไรที่โรงเรียนหรือสถานศึกษาจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดนี้ นักเรียนสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของตนเองให้สูงขึ้นจากเดิมได้เพราะนักเรียนได้มีการเตรียมความพร้อมทั้งกายและใจ ผ่านการฝึกปฏิบัติ จากกิจกรรมที่หลากหลาย พัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุลทั้งในด้านความรู้และจิตใจ เกิดความตระหนักรู้ ความเอาใจใส่ ความเมตตา และความฉลาดทางอารมณ์

ผู้วิจัยได้ตระหนักเห็นความสำคัญของสภาพการเรียนการสอนในปัจจุบันที่นักเรียนต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรมและมีปัญญา ตลอดจนมีความสุขในการเรียน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายทางการศึกษาตามที่หลักสูตรกำหนด โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนการสอนต้องตอบสนองความรู้สึกและความต้องการของผู้เรียน สร้างความเข้าใจและตระหนักรู้ในสิ่งที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้อยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยดังกล่าว ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการเรียนของนักเรียน ตลอดจนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

จากความสำคัญสภาพปัญหาและจากเอกสารตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อต้องการทราบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังที่ได้รับการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาจะสูงขึ้นกว่าก่อนการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาหรือไม่ ซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา โดยสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนได้ตามจุดประสงค์ของการสอน ทำให้ผู้เรียนมีความสุข ใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง และการสอนต้องตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของผู้เรียน ที่ด้านอารมณ์และสังคม เข้าใจด้านในของตัวเอง รู้ตัว เข้าถึงความจริง ทำให้เปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับโลกและผู้อื่น เกิดความเป็นอิสระ ความสุข ปัญญา และความรักอันไพศาลต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่ง หรืออีกนัยหนึ่ง เกิดความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์โดยเน้นการศึกษาจากการปฏิบัติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกึ่งเพชร สำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังที่ได้รับการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

สมมุติฐานของการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังจากได้เรียนตามรูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาสูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการดำเนินงานดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 60 คน จาก 2 ห้อง ของ โรงเรียนกึ่งเพชร สำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling)
3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
 - 3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา
 - 3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย
4. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเนื้อหากลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แบ่งออกเป็น 2 เรื่อง ดังนี้

 - เรื่องที่ 1 การฟัง การดู และการพูด
 - เรื่องที่ 2 การอ่านวรรณกรรมเรื่อง ไส่ตงจิ้นลูกขอมทาน ผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิต

5. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 8 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **จิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education)** หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ด้วยใจ อย่างไม่ใคร่ครวญ การศึกษาที่เน้นการพัฒนาด้านในอย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากอคติ เกิดความรักความเมตตา อ่อนน้อมต่อธรรมชาติมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และสามารถเชื่อมโยงศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อย่างสมบูรณ์

2. **รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา** หมายถึง แบบแผนการเรียนการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาที่เน้นการคิด พินิจพิจารณา ไคร่ครวญ ไตร่ตรอง อย่างรอบคอบอย่างลึกซึ้ง ไคร่ครวญ โดยให้ความสำคัญกับการตระหนักรู้ การเรียนรู้ด้านอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ เหตุผล ทักษะ มุมมองของชีวิต ซึ่งจะต้องเริ่มต้นจากการที่มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานภายในตนเองและการเกิดสำนึกเพื่อส่วนรวม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ หลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการเรียนการสอน และผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากรูปแบบ โดยในส่วนกระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดกิจกรรม 5 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 **ขั้นการสร้างความพร้อม** เป็นขั้นเริ่มต้นด้วยกิจกรรมที่ผู้สอนทำให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมในการเรียนรู้ โดยสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายเป็นกันเอง เช่น จัดให้ผู้เรียนได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติ จัดสภาพชั้นเรียนให้มีความแปลกใหม่ ไม่มีการขู่บังคับ ห้ามพูด ห้ามแสดงความคิดเห็น ฝึกให้ผู้เรียนมีสติอยู่เสมอ รู้ตัวว่ากำลังทำอะไร มีการตั้งคำถามเพื่อทบทวนความรู้เดิม สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน โดยผู้สอนเป็นกัลยาณมิตร

2.2 **ขั้นน้อมรับการเรียนรู้** เป็นการนำเสนอเนื้อหาสาระใหม่ของบทเรียน โดยผู้สอนนำเสนอเนื้อหาสาระผ่านสื่อและกิจกรรมที่น่าสนใจ เพื่อที่จะกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงภายในของผู้เรียน มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผ่านการเล่าเรื่องและรับฟังอย่างลึกซึ้ง

2.3 **ขั้นสะท้อนความคิด** เป็นการเปิดโอกาสให้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปพร้อมๆ กันเพื่อพิจารณาความคิดใหม่ที่เกิดขึ้น สะท้อนความคิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ได้ฟังอย่างใคร่ครวญ เป็นการนำประสบการณ์เรียนรู้เดิมและประสบการณ์ใหม่ที่ได้เรียนรู้มาหลอมรวมเข้าด้วยกัน

2.4 ขันทบทวนความรู้ด้วยตนเอง เป็นการนำความรู้ที่ได้รับจากการสะท้อนความคิดไปเขียนเป็นผังโน้ตทัศน์ และจัดบันทึกสรุปความรู้

2.5 ขั้นพัฒนาและนำไปประยุกต์ใช้ นำความรู้ใหม่ที่ได้นำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตและแก้ไขปัญหาได้ เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานภายในตนเองและการเกิดจิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย หมายถึง ความรู้ความสามารถที่ได้จากการเรียนโดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาซึ่งพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยวัดความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

3.1 ความรู้ความจำ หมายถึง ความสามารถในการระลึกได้ถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เคยประสบมาโดยที่เรื่องราวนั้นอาจได้มาจากที่ไหนก็ได้

3.2 ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการขยายความรู้ความจำให้ไกลออกไปจากเดิมอย่างสมเหตุสมผล ทั้งการแปลความ การตีความ และความสามารถในการขยายความ

3.3 การนำไปใช้ หมายถึง ความสามารถในการที่จะนำความรู้ ความเข้าใจที่มีอยู่เดิมไปแก้ปัญหาที่แปลกใหม่

3.4 การวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะข้อมูลออกเป็นส่วนๆ เพื่อค้นหาคุณลักษณะที่เด่นชัด ความสัมพันธ์ และหลักการของเรื่องราวและสิ่งต่าง ๆ

4. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกึ่งเพชร สำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

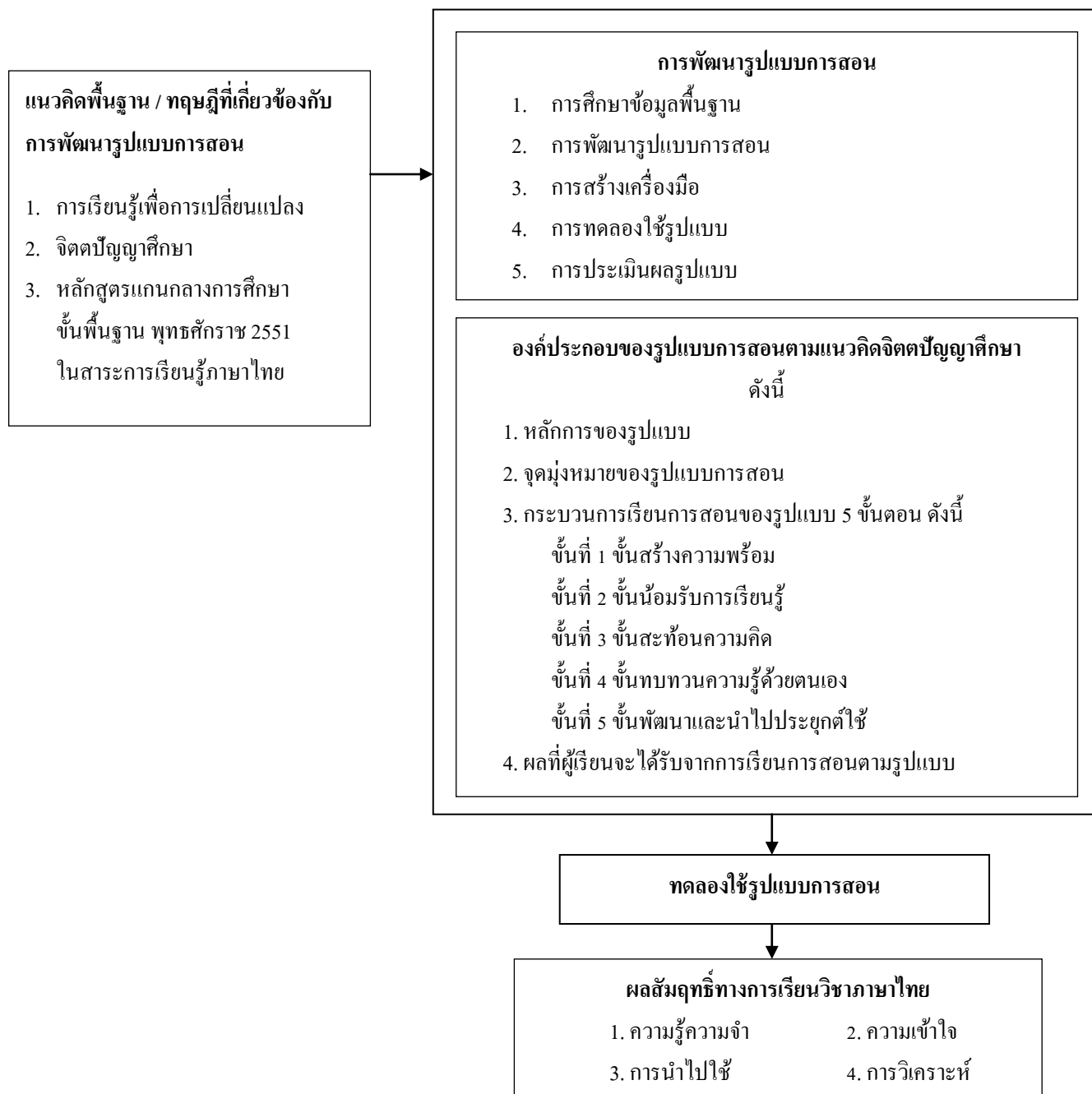
1. ได้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกึ่งเพชร สำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

2. นักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาจะมีการพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยมุ่งพัฒนาจากภายใน ทำให้เกิดความรักความเมตตา มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และเป็นการร่วมสร้างสังคมพื้นฐานปัญญา

3. เป็นทางเลือกสำหรับครูผู้สอนในการนำรูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้สอน เพื่อทำให้เกิดความหลากหลายในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา และการพัฒนารูปแบบการสอน จนเกิดมาเป็นการพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาขึ้น ดังปรากฏในแผนภูมิที่ 1 ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกิ่งเพชร สำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาวิเคราะห์และพิจารณาความเหมาะสมและนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย โดยจะนำเสนอตามหัวเรื่อง ดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง
2. จิตตปัญญาศึกษา
3. การพัฒนารูปแบบการสอน
4. สาระสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
6. ประวัติโรงเรียนกิ่งเพชร
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยภายในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง

ข้อมูลพื้นฐานการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดของเมซิโรว์

แนวคิดเรื่องการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ก่อกำเนิดจากความคิดของ แจ็ค เมซิโรว์ (Jack Mezirow) แห่งมหาวิทยาลัย โคโลัมเบีย เรื่อง การเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะเชิงมุมมอง (Perspective transformation) ซึ่งมีอิทธิพลคล้ายคลึงกับแนวคิดของ เปาโล แฟร์รี (Paolo Freire) ในเรื่อง Conscientization และแนวคิดของ เจอร์เกน ฮาเบอร์มาส (Jürgen Habermas) เรื่อง Emancipatory action ในการเรียนรู้

เมซิโรว์เริ่มพัฒนาเรื่องการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงขึ้นในปี 1975 จากการทำการศึกษาในกลุ่มสตรีที่กลับเข้ามาศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาหลังจากที่ต้องหยุดการเรียนไปเพื่อไปประกอบอาชีพหรือดูแลครอบครัว เมซิโรว์ให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับแง่มุมการเปลี่ยนแปลง

อย่างลึกซึ้งในการให้ความหมายต่อโลกและชีวิตของผู้หญิงกลุ่มนี้ โดยเฉพาะการคิดใคร่ครวญ ต่อความเชื่อและสมมติฐานเดิมที่ส่งผลและเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตที่ผ่านมาของคน โดยไม่รู้ตัว จากงานวิจัยดังกล่าวเมซิโรว์ได้พัฒนาแนวคิดเรื่องการปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อโลกและชีวิต (Perspective transformation) (Mezirow, 1989)

เมซิโรว์อธิบายว่า “การเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะเชิงมุมมอง (Perspective transformation) เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงสู่การเกิดการตระหนักรู้เป็นอย่างยิ่งว่าสมมติฐานของเรากำหนด กรอบวิธีการรับรู้เข้าใจ และรู้สึกต่อโลกอย่างไร และเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น และเกิดการตระหนัก เข้าใจในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของความคาดหวังที่คุ้นชินต่าง ๆ ดังกล่าว เพื่อให้เกิดมุมมอง ที่บูรณาการ ไม่แบ่งแยก และมีลักษณะหลอมรวมเปิดรับสิ่งต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น รวมทั้งเกิดการ ตระหนักรู้ในการตัดสินใจเลือกหรือกระทำสิ่งต่างๆ บนฐานของความเข้าใจใหม่ที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้

แนวคิดดังกล่าว เสนอว่า ผู้เรียนจะสามารถเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการให้ความหมาย ของตนได้กล่าวคือ ความเชื่อ ทัศนคติ และปฏิกิริยาเชิงอารมณ์ ด้วยการใคร่ครวญสะท้อนความคิด ในเชิงวิพากษ์ต่อประสบการณ์ต่าง ๆ ของตน ซึ่งท้ายที่สุดจะนำสู่การเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะ เชิงมุมมอง

โครงสร้างเชิงความหมาย (Meaning structure) เป็นกรอบการมองโลกที่ตั้งอยู่บนฐาน ของประสบการณ์เชิงวัฒนธรรมและบริบทของแต่ละบุคคล และมีอิทธิพลต่อความประพฤติและ การตีความเหตุการณ์ต่าง ๆ ของเขา โครงสร้างเชิงความหมาย ประกอบขึ้นจาก แบบแผน เชิงความหมาย (Meaning scheme) ซึ่งจะเปลี่ยนไปได้ตามแนวคิดต่างๆ ที่แต่ละบุคคลบูรณาการ เข้ามา ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงแบบแผนเชิงความหมายจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นประจำตลอดเวลา ที่เรามีการเรียนรู้ ทั้งนี้ แบบแผนเชิงความหมาย(Meaning scheme) เป็นวิธีที่เราให้ความหมาย ต่อประสบการณ์ต่างๆ รื้อถอนมันออก และกระทำตอบสนองกับมันบนพื้นฐานของเหตุผล การเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะเชิงมุมมอง (Perspective transformation) นำสู่การเรียนรู้สู่การ เปลี่ยนแปลง (Transformative learning)

ความหมายและเป้าหมายของการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง

การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงในทัศนะของเมซิโรว์ คือ กระบวนการในการเปลี่ยนแปลง กรอบอ้างอิง (Frames of references) ซึ่งได้แก่ มุมมองในการให้ความหมาย แบบแผนความคิด และชุดความคิดความเชื่อ ที่เราใช้อยู่เป็นประจำ โดยไม่รู้ตัว เพื่อให้ความคิดนั้นครอบคลุมมากขึ้น จำแนกแยกแยะได้ดีขึ้น มีความพร้อมทางอารมณ์ที่จะเปลี่ยนแปลงได้ และสามารถใคร่ครวญ ได้ดีขึ้น ทำให้เรามีความเชื่อและทัศนะที่เป็นความจริงและชี้นำการกระทำที่เหมาะสมขึ้น (Mezirow, 2000, p.8)

เมซีโรว์มองว่าเป้าหมายของการศึกษาผู้ใหญ่คือ การช่วยให้บุคคลสามารถคิดได้อย่างเป็นอิสระ โดยการเรียนรู้ที่จะพิจารณาในการทำตามคุณค่า ความหมาย และเป้าหมายของตนเอง แทนที่จะรับเอาความคิดเห็นของผู้อื่นมา โดยไม่มีวิจรรย์ญาณ เพื่อช่วยให้เราสามารถควบคุมชีวิตของตนเองได้ดีขึ้น ในฐานะบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม และเป็นผู้ที่สามารถตัดสินใจได้ด้วยความคิดที่ชัดเจน (Mezirow, 1997, p.11)

สิ่งที่เป็หัวใจของการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดของเมซีโรว์ คือ การปรับเปลี่ยนกรอบอ้างอิง (Frames of references) ที่เราใช้ในการมองโลก กรอบอ้างอิงนี้คือระบบความคิด ข้อสรุปในใจและความคาดหวัง ที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้และให้ความหมายกับประสบการณ์ต่าง ๆ โดยที่เราอาจจะตระหนักหรือไม่ตระหนักถึงกระบวนการเหล่านั้นก็ได้ เมซีโรว์อธิบายว่าในด้านหนึ่งกรอบอ้างอิงของเราเป็นผลมาจากประสบการณ์ที่ผ่านมาในชีวิตของเราจากอิทธิพลของกระบวนการที่สคัญหลักในสังคมและวัฒนธรรมที่เราเติบโตขึ้น แต่ในขณะที่เดียวกันกรอบอ้างอิงก็จะกลับส่งผลต่อการเรียนรู้และรับรู้ประสบการณ์ใหม่ ๆ ของเราด้วย เพราะการเรียนรู้คือกระบวนการในการใช้การตีความที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ในอดีตมาตีความ และให้ความหมายใหม่กับประสบการณ์ใหม่ ๆ เพื่อให้แนวทางในการปฏิบัติกับตัวเราเอง (Mezirow, 2000, p.5,16-17)

กรอบอ้างอิงนี้ประกอบด้วยสองมิติ คือ แบบแผนทางความคิดที่เป็นความเคยชิน (Habits of mind) และมุมมอง (Point of view) นิสัยหรือความเคยชินในความคิดคือชุดของข้อสรุปในใจที่เป็นหลักทั่วไปกว้าง ๆ ที่ใช้ในการกลั่นกรองและตีความประสบการณ์ ตัวอย่างของแบบแผนทางความคิดที่เป็นความเคยชิน ได้แก่ อุดมการณ์ทางการเมือง มาตรฐานทางสังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ระบบคุณธรรม สไตล์การเรียนรู้ ความเชื่อทางศาสนา อัตลักษณ์ของตนเอง บุคลิกภาพ นิสัยใจคอ แบบแผนการแสดงอารมณ์ ความรู้สึก ความใฝ่ฝัน รสนิยมเกี่ยวกับความงาม แบบแผนทางความคิดนี้จะแสดงออกเป็นมุมมองในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยชุดของความหมายต่าง ๆ (Meaning schemes) เช่น ความคาดหวัง ความเชื่อ ทศนะ การตัดสินใจ และความรู้สึกต่อเรื่องต่าง ๆ ที่เฉพาะเจาะจงลงไป ว่าอะไรดี ไม่ดี อะไรถูกอะไรผิด (Mezirow, 2000, p.17-18)

เหตุผลที่เราควรจะเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนกรอบอ้างอิงก็เพื่อให้ตนเองมีกรอบอ้างอิงที่นำไปวางใจและเชื่อถือได้มากขึ้น ซึ่งหมายถึงกรอบอ้างอิงที่ “ครอบคลุมมากขึ้น จำแนกแยกแยะได้ดีขึ้น เปิดรับความคิดเห็นอื่น ๆ ได้ดีขึ้น มีการใคร่ครวญข้อสรุปต่าง ๆ อย่างมีวิจรรย์ญาณ มีความพร้อมทางอารมณ์ที่จะเปลี่ยนแปลง และสอดคล้องกลมกลืนกับประสบการณ์” (Mezirow, 2000, p.19)

องค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง

เอ็ดวาร์ด เทเลอร์ สรุปองค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้เพื่อการปรับเปลี่ยนกรอบอ้างอิงตามทัศนะของเมซีโรว์ประกอบด้วยสาระสำคัญ 3 ประการ (Taylor, 1998, p.8-12) คือ

1. ประสบการณ์ (Experience)

ประสบการณ์เป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง เพราะประสบการณ์จะต้องถูกตีความและรับรู้ผ่านกรอบอ้างอิง หากกรอบอ้างอิงที่มีอยู่สามารถอธิบายประสบการณ์ได้ดี ประสบการณ์นั้นก็กลับไปเสริมกรอบอ้างอิงเดิม แต่ถ้าประสบการณ์นั้นไม่สอดคล้องกับกรอบอ้างอิงเราก็จะต้องขยายกรอบอ้างอิงหรือปรับเปลี่ยนกรอบอ้างอิงใหม่ ถ้าประสบการณ์ใหม่นั้นมีความสำคัญและขัดแย้งกับกรอบอ้างอิงเดิมอย่างรุนแรง ดังนั้นประสบการณ์จึงเป็นจุดขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เป็นสิ่งที่สามารถนำมาใคร่ครวญและกระตุ้นให้เกิดการใคร่ครวญได้

2. การใคร่ครวญอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Reflection)

การใคร่ครวญอย่างมีวิจารณญาณเป็นหัวใจในกระบวนการของการปรับเปลี่ยนกรอบอ้างอิงหรือกระบวนทัศน์และมีความสำคัญทั้งในกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับการปฏิบัติหรือการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหา (Instrumental learning) และการเรียนรู้เพื่อการสื่อสาร การตีความ และแปลความหมายที่เกิดขึ้นในการสื่อสาร (Communicative learning) โดยแบ่งการใคร่ครวญออกเป็น 3 ระดับ (Mezirow, 2000, p.20-21) คือ

- การใคร่ครวญเนื้อหา (Critical reflection of content)
- การใคร่ครวญกระบวนการ (Critical reflection of process)
- การใคร่ครวญกระบวนทัศน์ (Critical reflection of premises)

การใคร่ครวญเนื้อหาและกระบวนการจะเห็นได้ชัดเจนในกระบวนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ (Instrumental learning) คือ การเรียนวิชาความรู้ต่าง ๆ โดยเฉพาะศาสตร์ที่เป็นเรื่องเทคนิคหรือวิชาชีพ แต่ส่วนที่เมซีโรว์เชื่อว่ามีมีความสำคัญที่สุดในการเปลี่ยนโลกทัศน์ (Worldview) หรือกรอบอ้างอิงของเรา คือ การใคร่ครวญถึงกระบวนทัศน์เบื้องหลัง (Premises) ที่เรียกว่า การใคร่ครวญข้อสรุปเบื้องหลัง (Critical reflection of premises) หรือการใคร่ครวญกระบวนทัศน์ เมซีโรว์ได้แยกการใคร่ครวญอย่างมีวิจารณญาณในเรื่องนี้ออกเป็น 2 ระดับ คือ

1) การใคร่ครวญข้อสรุปเบื้องหลังโดยทั่วไป (Critical reflection of assumptions) เป็นการตั้งคำถามกับกระบวนทัศน์ของบุคคลอื่น

2) การใคร่ครวญข้อสรุปเบื้องหลังของตนเอง (Critical Self-Reflection of Assumptions) เป็นการตั้งคำถามกับกระบวนทัศน์ของตัวเอง ซึ่งเน้นไปที่กรอบเชิงจิตวิทยา และวัฒนธรรม

ที่จำกัด โลกทัศน์ของเราอยู่ เมซีโรว์มองว่าการใคร่ครวญข้อสรุปเบื้องหลังที่สะท้อนทัศนะพื้นฐานของตนเองนี้จะช่วยให้เราเป็นอิสระและหลุดพ้นจากทัศนะที่บิดเบือนและกรอบวัฒนธรรมที่จำกัดเราอยู่ ทำให้สามารถมีวาทกรรมที่เปิดกว้าง (Open discourse) สามารถหลุดออกจากกรอบอ้างอิงเดิม และปรับเปลี่ยนโครงสร้างการให้ความหมายของตนเองได้

การแลกเปลี่ยนทางความคิดอย่างมีเหตุผล (Rational Discourse)

การแลกเปลี่ยนทางความคิดอย่างมีเหตุผลเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดที่จะทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนกรอบอ้างอิงหรือกระบวนทัศน์ Discourse หรือวาทกรรมในที่นี่หมายถึงการแลกเปลี่ยนทางความคิดเพื่อตรวจสอบความเชื่อ ความรู้สึก และคุณค่าต่าง ๆ ของกันและกัน ในกระบวนการแลกเปลี่ยนทางความคิดอย่างมีเหตุผลนี้เราจะต้องทำความเข้าใจและตั้งคำถามทั้งกับกระบวนทัศน์ของตนเองและผู้อื่น จะสามารถทำการแลกเปลี่ยนทางความคิดอย่างมีเหตุผลและเป็นอิสระได้อย่างแท้จริง คือ

1. สามารถใคร่ครวญเกี่ยวกับตนเองอย่างมีวิจารณญาณ (Critically self-reflective) ได้
2. สามารถทำการตัดสินอย่างใคร่ครวญ (Reflective judgment) ในระหว่างกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเชิงวิภาษอย่างมีวิจารณญาณ (Critical-dialectical discourse) คือ การประเมินความเหมาะสมของข้อสรุปพื้นฐานและความคาดหวังในระดับลึกที่เป็นพื้นฐานของความคิด ความเชื่อ คุณค่า และความรู้สึกของทั้งตนเองและบุคคลอื่นในกระบวนการแลกเปลี่ยนทางความคิดอย่างมีเหตุผลได้

กระบวนการในการเปลี่ยนแปลง

เมซีโรว์มองกระบวนการในการเปลี่ยนแปลง ว่ามักดำเนินไปโดยเริ่มต้นจากการพบกับความขัดแย้งที่ทำให้ต้องทบทวนกระบวนทัศน์ของตนเองใหม่ และพัฒนาต่อมาตามขั้นตอนต่าง ๆ คือ (Mezirow, 2000, p.22)

1. มีความขัดแย้งที่ทำให้สับสน ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยกรอบอ้างอิงเดิม
2. เกิดความรู้สึกที่รุนแรง เช่น โกรธ หวาดกลัว รู้สึกผิด อับอายและเกิดการสำรวจตนเอง
3. เกิดการใคร่ครวญและประเมินข้อสรุปเดิมของตนเองอย่างมีวิจารณญาณ
4. เกิดการตระหนักรู้ว่าความไม่พึงพอใจหรือทุกข์ของตนสามารถทำให้เกิดกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงได้
5. เกิดการสำรวจบทบาท ความสัมพันธ์ และการกระทำต่าง ๆ ใหม่
6. วางแผนแนวทางการปฏิบัติ
7. แสวงหาความรู้และทักษะเพื่อให้สามารถทำตามแผนนั้นได้
8. ทดลองบทบาทใหม่ในขั้นต้น

9. สะสมสมรรถนะและความมั่นใจในบทบาทและความสัมพันธ์ในรูปแบบใหม่ของคุณ

10. การบูรณาการการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชีวิตของคุณ บนพื้นฐานของเงื่อนไข
ที่ถูกกำหนดจากมุมมองและกระบวนทัศน์ใหม่

พัฒนาการของการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง

งานของเมชิโรว์ได้กระตุ้นให้เกิดความสนใจ และมีการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา มีการวิจารณ์และเสนอแนวคิดเพิ่มเติม ทั้งจากมุมมองและทางแนวคิด และบทเรียนจากการปฏิบัติอย่างหลากหลาย (Taylor 1998; York and Kasl 2002) โดยมีประเด็นสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

1. เป้าหมายและความหมายของการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง

ประเด็นหนึ่งที่เมชิโรว์ถูกวิพากษ์วิจารณ์มากที่สุดคือการละเลยเป้าหมายทางสังคมและที่เน้นที่การเปลี่ยนแปลงในระดับปัจเจกบุคคลเป็นหลักซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดทางการศึกษาที่มองว่าการศึกษาคควรเป็นไปเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม เมชิโรว์ได้แย้งในประเด็นนี้ว่า เขาไม่ได้มองข้ามการเปลี่ยนแปลงในส่วนรวม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม แต่มองว่าการเลือกกระทำทางสังคมเป็นสิทธิของปัจเจกบุคคลแต่ละคน และการเปลี่ยนแปลงภายในจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมหรือไม่ ก็ขึ้นกับประเด็นที่บุคคลนั้นทำการใคร่ครวญ (Mezirow, 1989)

อย่างไรก็ตาม เมื่อมองจากทัศนะแบบองค์รวมจะเห็นว่าเมชิโรว์ยังคงแยกการเข้าใจตนเองออกจากความเชื่อมโยงของสรรพสิ่ง และกระบวนการใคร่ครวญที่เกิดขึ้นก็อาจจะไม่ได้ทำให้บุคคลนั้นมองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างปัญหาของตนเองกับระบบสังคม และโลกธรรมชาติ อย่างเป็นองค์รวมตามที่ควรจะเป็นดังที่ โอ ซุลลิแวน (O'Sullivan, 2003) กล่าวถึงการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงไว้ว่า

“การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง กินความถึงการเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้งในเชิงโครงสร้าง ในสมมติฐานพื้นฐานของความคิด ความรู้สึก และการกระทำ เป็นการเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกที่จะเปลี่ยนแปลงวิถีที่เราดำรงอยู่ในโลกอย่างใหญ่หลวง โดยจะไม่ย้อนกลับไปเป็นเช่นเดิมอีก การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้รวมถึงความเข้าใจตนเองและความเข้าใจถึงตำแหน่งแห่งที่ของเราในโลก ความสัมพันธ์ของเรากับมนุษยชาติ และโลกธรรมชาติ ความเข้าใจถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจในโครงสร้างทางชนชั้น เผ่าพันธุ์และระหว่างเพศ การตระหนักรู้ถึงร่างกาย การมองเห็นทางเลือกใหม่ที่แตกต่างกันในการดำรงชีวิตและการมีความเชื่อมั่นว่าความยุติธรรมทางสังคม สันติภาพ และความสุขของเราเอง เป็นสิ่งที่เป็นไปได้”

ในสังคมไทยเอง ประเวศ วะสี (2550, น.13-14.) ได้สรุปไว้อย่างชัดเจนว่าจิตตปัญญาศึกษา และการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงควรเป็นไปเพื่อส่วนรวมทั้งหมดอย่างเชื่อมโยงกัน โดยกล่าวไว้ว่า

“จิตตปัญญาศึกษา หมายถึง การรู้จักของตัวเองแล้วเกิดปัญญา ปัญญาหมายถึงการเข้าถึงความจริงสูงสุดหรือบางทีก็พูดว่า เข้าถึง ความจริง ความดี ความงาม”

และพูดถึงจุดมุ่งหมายของจิตตปัญญาศึกษาว่า ต้องเป็นไปเพื่อการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง เปลี่ยนแปลงความรู้สึกรู้สึกนึกคิดใหม่ เปลี่ยนแปลงมุมมองเกี่ยวกับเพื่อนมนุษย์และธรรมชาติใหม่ เปลี่ยนแปลงวิถีคิดใหม่โดยสิ้นเชิง เพื่อนำเปลี่ยนแปลงไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับที่ใหญ่ขึ้น คือการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในองค์กรและสังคม เพื่อให้หลุดจากความติดขัดใหญ่ หรือวิกฤติการณ์ของมนุษยชาติในปัจจุบัน (ประเวศ วะสี, 2550. น.27-28.)

2. การเน้นเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางความคิด

ประเด็นนี้ถือว่าเป็นข้อจำกัดที่สำคัญที่สุดแนวคิดของเมชิโรว์ที่เน้นการเปลี่ยนแปลงกรอบอ้างอิงทางความคิดโดยการแลกเปลี่ยนทางความคิดอย่างมีเหตุผล (Rational discourse) เป็นหลัก คำวิจารณ์และการขยายความแนวคิดของเมชิโรว์ในเรื่องนี้มีประเด็นที่สำคัญ ๆ คือ (Taylor, 1998)

2.1 ขาดการคำนึงถึงบริบททางวัฒนธรรมและสังคม แนวคิดเรื่องการแลกเปลี่ยนทางความคิดอย่างมีเหตุผลของเมชิโรว์ เป็นแนวคิดเชิงอุดมคติที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมมากพอ ขาดการคำนึงถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เป็นจริงในบริบทต่าง ๆ

2.2 บทบาทของความสัมพันธ์ต่อการเรียนรู้ การศึกษาและวิจัยเรื่องการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงจำนวนมาก พบว่านอกจากบรรยากาศในการเรียนรู้แบบประชาธิปไตยที่เมชิโรว์เน้นแล้ว บรรยากาศของความสัมพันธ์ที่อบอุ่น จริงใจ มีความไว้วางใจ เห็นอกเห็นใจและใส่ใจซึ่งกันและกัน รวมทั้งมีการแสดงความรู้สึกที่แท้จริง เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงมาก นอกจากนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกลุ่มที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและร่วมเรียนรู้ในสถานการณ์จริง มีการเปิดเผยตัวตน และกล้าเผชิญและจัดการกับความขัดแย้งในกลุ่มโดยไม่หลีกเลี่ยงก็เป็นปัจจัยสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่จะทำให้การเรียนรู้ที่แท้จริง

2.3 บทบาทของอารมณ์ความรู้สึกในการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ข้อค้นพบสำคัญอีกประการหนึ่งที่เพิ่มเติมภาพของการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงให้ชัดเจนขึ้นคือบทบาทของอารมณ์ในการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง นิวแมน (Neuman 1996 cited in Taylor, 1998) ได้อธิบายถึงบทบาทของอารมณ์ที่มีต่อการใคร่ครวญอย่างมีวิจารณญาณ ในฐานะตัวกระตุ้นให้เกิดการใคร่ครวญอย่างจริงจัง เป็นประเด็นในการใคร่ครวญ (เช่นการใคร่ครวญถึงเหตุที่ทำให้เกิด

ความรู้สึกเช่นนั้น) และอารมณ์ความรู้สึกจะช่วยให้เรามองเห็นและสามารถใคร่ครวญในประเด็นที่มีความสำคัญ และมีความหมายอย่างแท้จริงได้ง่ายขึ้น ยอร์กส์ และ คาสเชิล (Yorks and Kasl, 2002) ซึ่งว่าความรู้สึกเป็นหัวใจของกระบวนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง และการใคร่ครวญ เพราะความรู้สึกคือสิ่งที่ช่วยชี้นำการตัดสินใจ และบ่งชี้ว่าข้อมูลใดมีความหมายกับเราจริง

2.4 ความสำคัญของการเรียนรู้ในมิติอื่นนอกเหนือจากการคิด นอกเหนือจากการเรียนรู้ผ่านการคิดใคร่ครวญ การเรียนรู้ผ่านมิติอื่น ๆ เช่น การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมทางกาย ศิลปะ (เช่น การวาดภาพ การปั้น ดนตรี การแสดง) การทำสมาธิ การทำกิจกรรมเพื่อสังคม ยอร์กส์ และ คาสเชิล (Yorks and Kasl, 2002) ได้ใช้แนวคิดของเฮรอน (Heron, 1992, p.162-171) เกี่ยวกับการรู้ 4 แบบ คือ

- การรู้ผ่านประสบการณ์ตรง (Experiential knowing) คือ การเรียนรู้จากการสัมผัสกับสิ่งต่าง ๆ โดยตรง รับรู้ถึงพลัง และสภาวะที่เป็นองค์รวมของสิ่งนั้น ไม่ว่าจะ เป็นบุคคล สถานที่ สถานการณ์ กระบวนการต่าง ๆ หรือสิ่งของ
- การรู้ผ่านสัญลักษณ์หรือสิ่งที่แสดงออกถึงความเป็นจริงบางประการ (Presentational knowing) เช่น ภาพ การเคลื่อนไหว พิธีกรรม ดนตรี บทกวี
- การรู้ผ่านมโนทัศน์ (Propositional knowing) คือ การรู้ผ่านแนวคิดทฤษฎี ตรรกะต่าง ๆ เช่น คำบรรยาย สูตรวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์
- การรู้ผ่านการปฏิบัติ (Practical knowing) คือ การเรียนรู้ทักษะที่จะปฏิบัติ มาเป็นฐานในการอธิบายการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง โดยชี้ให้เห็นว่าความเข้าใจที่ลึกซึ้งซึ่งต้องประกอบด้วยความเข้าใจหรือการรู้ทั้ง 4 ประการอย่างบูรณาการ เช่น การจะเข้าใจผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง เราจะต้องสามารถสัมผัสถึงอารมณ์ความรู้สึกของเขาในจิตใจของเราได้โดยตรง และเสนอให้ใช้ คำว่าแบบแผนการดำรงอยู่ (Habits of being) แทนคำว่าแบบแผนการคิด (Habits of mind)

3. กระบวนการในการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง

จากผลการศึกษา พบว่ากระบวนการในการเปลี่ยนแปลงอาจเกิดขึ้นได้ในหลายลักษณะ ทั้งรู้ตัว ผ่านกระบวนการใคร่ครวญอย่างจริงจังและไม่รู้ตัว เป็นผลของประสบการณ์สะสมที่ค่อย ๆ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือเกิดขึ้นอย่างฉับพลัน เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจน (Mezirow, 2000, p.21) และอาจเกิดได้ทั้งจากการปรับกรอบอ้างอิงที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมเชิงทวิสัย (Objective reframing) คือ การใคร่ครวญเกี่ยวกับข้อสรุปหรือสมมุติฐานของบุคคลอื่น จากการอ่าน การวิเคราะห์ปัญหา หรือการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ เช่น การเรียนรู้ในชุมชน และการปรับกรอบอ้างอิงภายในของตนเอง (Subjective reframing) เช่น เกิดการตีความเรื่องราวชีวิตของตนเองใหม่ เกิดจิตสำนึกทางการเมือง สังคม วัฒนธรรมใหม่ มองบทบาทของตนทั้งในการ

ทำงานและความสัมพันธ์ส่วนตัวใหม่ ทบทวนกระบวนการเรียนรู้และกรอบอ้างอิงของตนเองใหม่ เป็นต้น

ในเชิงทฤษฎี มีนักวิชาการหลายคนที่ได้พัฒนาทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ในมุมมองที่แตกต่างออกไป เช่น บอยด์และไมเออร์ ได้พัฒนาทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ต่อมาในเชิงลึกโดยใช้ทฤษฎีจิตวิทยาแนวทฤษฎีของ คาร์ล ยุง เป็นพื้นฐาน โดยบอยด์มองว่าการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน (Transformation) คือ “การเปลี่ยนแปลงขั้นรากฐานในบุคลิกภาพ ซึ่งเกิดจากการแก้ไขปัญหส่วนตัวและการพัฒนาของจิตสำนึกที่เปิดกว้างขึ้น ทำให้เกิดการบูรณาการของบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ขึ้น” (Boyd 1989, p.459) บอยด์และไมเออร์ (Boyd and Myers 1988, p.277) มองว่ากระบวนการที่เป็นหัวใจของการเปลี่ยนแปลงคือการตระหนักรู้และแยกแยะได้ (Discernment) ซึ่งประกอบด้วย การเปิดรับ (Receptivity) การยอมรับ (Recognition) และการตัดสินใจ (Grieving) เริ่มต้นจากการเปิดและยอมรับสารหรือมุมมองที่มีการให้ความหมายที่แตกต่างออกไปจากเดิม (Receptivity) การยอมรับสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่ มองเห็นสิ่งที่ต้องเปลี่ยนแปลง (Recognition) และขั้นสุดท้ายซึ่งเป็นขั้นที่สำคัญที่สุดคือการตระหนักว่าแบบแผนหรือการรับรู้เก่า ๆ ของตนไม่เหมาะสม หรือไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง จำเป็นจะต้องแก้ไขปรับปรุง จึงเกิดการรับหรือสร้างวิถีใหม่ขึ้นในตนเอง และบูรณาการสิ่งใหม่เข้าไปในบุคลิกภาพเดิมของตน

จิตตปัญญาศึกษา

ความเป็นมาของจิตตปัญญาศึกษา

ปรัชญาแนวคิดของคำว่า จิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) ได้เริ่มขึ้นในปี ค.ศ.1974 ที่มหาวิทยาลัยนาโรปะในรัฐโคโลราโด ประเทศสหรัฐอเมริกา มหาวิทยาลัยแห่งนี้ถูกก่อตั้งโดย เซอเกียม ตรุงปะ รินโปเช และจัดการเรียนรู้บนฐานของพุทธศาสนานิกายวัชรยาน แม้จะก่อตั้งมานานแต่มหาวิทยาลัยกลับเริ่มเป็นที่รู้จักแพร่หลายยิ่งขึ้นในช่วงไม่กี่ปีมานี้ ในหมู่นักการศึกษา ทั้งยังมีอิทธิพลต่อเครือข่ายการศึกษาระดับอุดมศึกษาหลายแห่ง เช่น เครือข่าย Five Colleges หรือ มหาวิทยาลัย 5 แห่ง คือ Amherst College, Hampshire College, Mount Holyoke, Smith College, Amherst หรือเครือข่ายในมลรัฐโคโลราโด ได้แก่ Rocky Mountain Contemplative Higher Education Network (RMCHEN) ซึ่งเริ่มเปิดตัวอย่างเป็นทางการในเดือนกันยายน ค.ศ. 2006

มหาวิทยาลัยนาโรปะเลือกใช้คำว่า จิตตปัญญาศึกษา เพื่อให้ความหมายว่าเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นการสืบค้นสำรวจภายในตนเอง เป็นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง และการรับฟังด้วยใจเปิดกว้าง นำไปสู่การตระหนักรู้จักตนเอง การหยั่งรู้และการเปิดกว้างยอมรับความหลากหลาย

อุดมของโลก ด้วยการตระหนักเข้าใจตนเองนี้จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความชื่นชมในคุณค่าของประสบการณ์ของผู้อื่นด้วยเช่นกัน เป้าหมายของ จิตตปัญญาศึกษาไม่ได้มุ่งเพื่อการไคร่ครวญภายในเท่านั้น และไม่ได้ละทิ้งความเป็นวิชาการไป แต่ต้องการหยั่งรากความรู้ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ให้เป็นประสบการณ์ส่วนตัวที่ผู้เรียนได้สัมผัสเองโดยตรงมากขึ้น และมีสมมูลกับการฝึกจิตมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการนั่งสมาธิ เพื่อให้การพัฒนาด้านในและการพัฒนาความรู้ภายนอกเติบโตไปพร้อมกัน

มหาวิทยาลัยนาโรปะเชื่อว่าการศึกษาที่มีสมมูลเช่นนี้จะบ่มเพาะความสามารถของผู้เรียนไปเกินระดับของถ้อยคำและมโนทัศน์ ไปสู่การรวมถึงเรื่องของหัวใจ บุคลิกลักษณะนิสัย ความสร้างสรรค์ การตระหนักเข้าใจตน การมีสมาธิ ความเปิดกว้าง และความยืดหยุ่นทางความคิดอีกด้วย

นอกเหนือจากวงการศึกษายังมีองค์กรอื่นที่สนับสนุนให้เกิดการปฏิบัติ Contemplation เช่น The Center for Contemplative Mind in Society ในประเทศสหรัฐอเมริกา องค์กรนี้ได้พัฒนาแนวความคิดนี้มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1991 และก่อตั้งเป็นทางการในปี ค.ศ. 1997 โดยนำเอากระบวนการปฏิบัติของหลากหลายศาสนามาบูรณาการเพื่อการเรียนรู้สู่สังคมที่มีความรักความเมตตา องค์กรได้เลือกใช้คำว่า Contemplation แทนคำว่า Meditation สำหรับสื่อความหมายถึงงานขององค์กร เพราะเห็นว่า Meditation ในทางพุทธศาสนาหมายถึงกระบวนการปฏิบัติให้จิตใจสงบและมีสมาธิไม่หวั่นไหวไปตามความรู้สึกนึกคิด ส่วนคำว่า Contemplation เป็นการเพ่งพิจารณาไคร่ครวญเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลึกซึ้ง เนื่องจากคำว่า Meditation มักทำให้นึกถึงการปฏิบัติแบบนั่งขัดสมาธิ และมักไม่ได้หมายรวมถึงกิจกรรมอื่น ๆ เช่น ศิลปะ หรือการเดินรำ The Center of Contemplative Mind in Society จึงเลือกใช้คำว่า Contemplative Practices สำหรับองค์กรของตน เพราะจะเป็นประโยชน์มากกว่า โดยสามารถครอบคลุมรวมกระบวนการ Meditation และ Contemplation รวมทั้งการปฏิบัติอื่น ๆ ในลักษณะคล้ายคลึงกันได้

ปัจจุบันกระแสความเคลื่อนไหวจิตตปัญญาศึกษา ในต่างประเทศเริ่มมีมากขึ้นสถาบันเฟตเซอร์ (Fetzer Institute) ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้จัดสรรทุน Contemplative Practice Fellowships แก่อาจารย์มหาวิทยาลัยจำนวน 100 คน ให้ได้พัฒนาหลักสูตรการเรียนที่ผนวกรวมการปฏิบัติเชิง Contemplative เอาไว้ แม้แต่ในสถาบันการศึกษาอีกหลายแห่งก็ได้จัดประชุมเกี่ยวกับเรื่องนี้ อาทิ Wellesley College, The University of Massachusetts และ The American Association of Colleges and Universities ความเคลื่อนไหวยังเกิดขึ้นทั้งในระดับเครือข่าย โดยมีการรวมตัวของอาจารย์ที่สนใจเรื่องนี้ดังเช่นเครือข่ายที่ The Five Colleges of Western Massachusetts และเครือข่ายที่ The University of Michigan ต่างก็มีอาจารย์เป็นสมาชิกถึง 50-60 คน บางสถาบัน

ได้จัดตั้งภาควิชาที่เกี่ยวข้อง หรือแม้กระทั่งได้ก่อตั้งสถาบันแห่งใหม่ซึ่งให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้
 ผู้การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณลักษณะภายในและเชิงจิตวิญญาณ (Transformative and Spiritual
 Learning) เช่น ที่ภาควิชาจิตวิทยาใน State University of West Georgia สถาบัน California Institute
 of Integral Studies (CIIS) และ มหาวิทยาลัยนาโรปะ (Naropa University) นอกจากนี้สถาบัน
 หลายแห่งถึงกับได้เริ่มนำเอาการปฏิบัติเชิง Contemplative เข้าไว้ในวิถีชีวิตของนักศึกษาและ
 ในงานด้านการบริหารมหาวิทยาลัยปรากฏการณ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นพัฒนาการของการศึกษาระดับ
 อุดมศึกษาในต่างประเทศที่ได้บูรณาการนำเอาการเรียนรู้เชิง Contemplative และจิตวิญญาณ
 เข้าไว้ในการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะภายในของบุคคล (Personal Transformation)

สำหรับจุดเริ่มของจิตตปัญญาศึกษาในประเทศไทย นำโดยอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ
 จำนวนหนึ่งซึ่งต่างมีความสนใจในการรวบรวมความรู้เกี่ยวกับสุขภาวะทางจิตวิญญาณ (Spiritual
 Health) และการเปลี่ยนจิตสำนึกใหม่ (New Consciousness) ในนามของกลุ่มจิตวิวัฒน์ ได้เป็น
 ผู้มีกำลังสำคัญสนับสนุนให้ใช้กระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างสุขภาวะทางจิตวิญญาณและ
 จิตสำนึกใหม่ในระบบการศึกษาและการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอุดมศึกษา
 ในการประชุมครั้งหนึ่งของกลุ่มจิตวิวัฒน์ที่โรงเรียนสัตยาไส เมื่อปี 2547 ได้จุดประกาย
 ผู้การรวมตัวเป็นเครือข่ายของผู้ที่สนใจในการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาจิตใจ นำไปสู่การหารือและ
 ศึกษาความเป็นไปได้ในการผลักดันให้เกิดขึ้นจริง จนกระทั่ง ศ.นพ.ประเวศ วะสี และสมาชิก
 กลุ่มจิตวิวัฒน์ได้มาประชุมร่วมกันกับอาจารย์และนักวิชาการที่สนใจจนเป็นเครือข่าย
 จิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education Network) ในปี 2549

คำว่า “จิตตปัญญาศึกษา” จึงเกิดขึ้นและแปลมาจากคำว่า Contemplative Education
 โดย ศ.สุมน อมรวิวัฒน์ และ ศ.นพ.ประเวศ วะสี สืบเนื่องมาจากการที่กลุ่มจิตวิวัฒน์ได้รับฟังและ
 แลกเปลี่ยนเรื่องราวของการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตใจในมหาวิทยาลัยนาโรปะจากคุณณัฐพล วัณวิญญู
 ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท และคุณวิจักขณ์ พานิช ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในขณะนั้น เขาได้
 กล่าวถึง จิตตปัญญาศึกษา ในอีกชื่อว่า “การเรียนรู้ด้วยใจที่ใคร่ครวญ” ซึ่งเขาเห็นว่าเป็นการเรียนรู้
 ที่เกิดในสภาพแวดล้อมสบาย ๆ มีความเป็นสัจปะยะ คือเอื้อต่อการเรียนรู้ บรรยากาศการเรียนที่เห็น
 คุณค่าของการเรียนรู้ด้านใน ให้ความสำคัญและเอาใจใส่จิตใจของผู้เรียนในทุกขณะ สมาชิก
 ในกลุ่มจิตวิวัฒน์จึงเห็นพ้องต้องกันว่า จิตตปัญญาศึกษา เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนา
 จิตวิญญาณของผู้เรียนที่สามารถเกิดขึ้นจริงได้แล้วในต่างประเทศ และมีโอกาสที่จะร่วมกันผลักดัน
 และพัฒนาให้เติบโตขึ้นในมหาวิทยาลัยไทย

จนเมื่อต้นปี 2549 เครือข่ายจิตตปัญญาศึกษาได้รับการสนับสนุนและขยายความร่วมมือ
 ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ มากขึ้น ดังเช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ผ่านแผนงานพัฒนาจิตเพื่อสุขภาพ เสมสิกขาลัย สถาบันอาศรมศิลป์ สถาบันขวัญเมือง และต่อมาได้รับการสนับสนุนทุนให้ดำเนินงานวิจัยพัฒนากระบวนการจิตตปัญญาศึกษาจากศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม อาจารย์และนักวิชาการในเครือข่ายจึงสามารถผนวกกับความรู้ ความสนใจเดิมและพัฒนาทักษะความรู้จากประสบการณ์ตรงมากขึ้นเป็นลำดับ

ต่อมามหาวิทยาลัยมหิดลโดยการให้คำแนะนำปรึกษาจาก ศ.นพ.ประเวศ วะสี จึงได้ก่อตั้ง ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education Center) ให้ขึ้นต่อสำนักงานอธิการบดี ในปีเดียวกันนี้ โดยมุ่งหมายจะขับเคลื่อนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษาสู่การศึกษาทั่วไปและเปิดหลักสูตรในระดับบัณฑิตศึกษา พร้อมกันนี้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ก็ได้จัดตั้งศูนย์จิตพิเนตศึกษา ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นศูนย์จิตตปัญญาศึกษา เช่นเดียวกับอีกหลายสถาบันการศึกษาที่เปิดดำเนินการศึกษาวิจัยและจัดการเรียนการสอนในแนวทางจิตตปัญญาศึกษา ไม่ว่าจะเป็นสถาบันอาศรมศิลป์ซึ่งเปิดหลักสูตรมหาบัณฑิตในสาขาครุศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์ และเสมสิกขาลัย ซึ่งเปิดหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นให้แก่หน่วยงานและผู้สนใจทั่วไป

ความหมายของจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education)

นิยามความหมายจาก “Contemplation” ถึง “Contemplative Education” ของนักวิชาการที่สนใจจิตตปัญญาศึกษาหลายคนได้ให้ความหมายของคำนี้ไว้อย่างน่าสนใจและได้แสดงถึงหลักการ แนวทาง และวิธีการจัดการศึกษาลักษณะนี้ให้เห็นทั้งในลักษณะที่มีความคล้ายคลึงและข้อแตกต่างที่ช่วยเพิ่มความเข้าใจถึงคำ ๆ นี้ได้ดียิ่งขึ้น

คำว่า Contemplation นี้ถูกนำมาใช้ทั้งโดยนักปรัชญา นักเทววิทยา จนถึงนักการศึกษา ในปัจจุบัน เดิมคำคำนี้ มาจากภาษาละตินว่า Contemplatio ซึ่งมีความหมายสอดคล้องกับคำว่า Theoria ในภาษากรีก ทั้งนี้ ทั้งสองคำ ต่างมีความหมายถึงการอุทิศตนอย่างสมบูรณ์ต่อการปฏิบัติเพื่อธรรมชาติของความเป็นจริง (Reality) ปรากฏเปิดเผย หรือแสดงออกมา (Contemplation มีรากศัพท์มาจากคำในภาษาละตินว่า “Templum” ซึ่งหมายถึงการเข้าไปสู่ สถานที่ที่เปิด หรือ สถานที่สำหรับการฉลองบูชา)

ไพธากอรัส (Pythagoras 570 - 495 ปีก่อนคริสตกาล) นักปรัชญากรีกยุคโสเครติส ผู้บัญญัติคำว่า “Philosophy” ขึ้นเป็นครั้งแรก ได้ก่อตั้งชุมชนจิตตปัญญา (Contemplative community) ขึ้นทางตอนใต้ของอิตาลี ซึ่งเป็นทั้งชุมชนเชิงศาสนาและเชิงวิทยาศาสตร์ โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อคณิตศาสตร์เป็นอย่างมาก วัตถุประสงค์หลักของชุมชนคือ เพื่อบ่มเพาะความศักดิ์สิทธิ์ทางจิตวิญญาณ (Holiness) ผ่านการชำระล้างร่างกายและจิตใจให้บริสุทธิ์ ในทัศนะของเขา บุคคลที่อุทิศตนให้แก่การชำระล้างดังกล่าว เป็น “นักปรัชญาที่แท้จริง (True philosopher)”

ผู้ซึ่ง “เฝ้าดู” (Looks on หรือ “Theorein” ในภาษากรีก) และวิธีการที่จะชำระล้างกายและใจ ได้ดีที่สุด คือ วิทยาศาสตร์(Science)

ไพธากอรัสเป็นที่รู้จักกันดีในฐานะผู้ที่สนับสนุนแนวคิดเรื่องการกลับชาติมาเกิด (Metempsychosis หรือ Reincarnation) โดยที่วิญญาณนั้นเป็นอมตะ แต่กลับมาเกิดใหม่ได้ ในรูปของมนุษย์หรือสัตว์ ทศนะดังกล่าวของเขาตั้งอยู่บนฐานของการค้นพบเชิงประจักษ์ จากประสบการณ์ตรงของตนเองที่ระลึกชาติก่อน ๆ ของตนเองและของผู้อื่นได้ สมาคมไพธากอเรียน (Pythagorean Society) นับเป็นสำนักทางวิทยาศาสตร์ที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของกรีกในยุคโบราณ

นักปรัชญาในยุคต่อมา เช่น โสเครติส และเพลโต ต่างก็มีทศนะสนับสนุนแนวคิดเรื่องการกลับชาติมาเกิดใหม่ได้ของมนุษย์

แนวคิดดังกล่าวมีอิทธิพลต่อมายังออริเก็น (Origen) ซึ่งเป็นนักเทววิทยาชาวคริสต์ ที่มีชื่อเสียงมากที่สุดคนหนึ่งหลังจากนักบุญปอล และก่อนนักบุญออกัสติน (St. Augustine) ออริเก็น มีทศนะว่า ความรู้เรื่องพระเจ้ามีอยู่ในมนุษย์โดยธรรมชาติ และบางคนที่ปฏิบัติทางจิตวิญญาณมาก ก็จะสามารถระลึกความรู้นี้ได้ดั่งนั้น จิตวิญญาณของมนุษย์ เมื่อผ่านการเดินทางหลายชาติภพในที่สุดก็จะเข้าถึงพระเจ้าได้ ทั้งนี้ โดยอาศัยกระบวนการ “Contemplation (Theoria)” จิตวิญญาณจะค่อยๆ พัฒนาความรู้ (Gnosis) เกี่ยวกับพระเจ้า จนทำให้จิตวิญญาณดังกล่าวเกิดการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะภายใน สู่สถานะที่ “ศักดิ์สิทธิ์ (Divine)” ได้ในที่สุด ดังที่เพลโตสอนไว้ ทั้งนี้ การปฏิบัติเชิงจิตตปัญญาสำหรับออริเก็น สามารถแบ่งได้เป็นการปฏิบัติไคร่ครวญเชิงจิตตปัญญาเกี่ยวกับ พระเจ้า และการปฏิบัติไคร่ครวญเชิงจิตตปัญญาเกี่ยวกับธรรมชาติ การปฏิบัติดังกล่าว ยังแบ่งได้เป็น 3 ขั้นตอน คือ ชีวิตเชิงการปฏิบัติกระทำการ (Active life หรือ Praktik) การปฏิบัติเชิงจิตตปัญญาไคร่ครวญเกี่ยวกับธรรมชาติ (Contemplation of nature หรือ Natural contemplation (Physik)) และการปฏิบัติเชิงจิตตปัญญาตามความหมายที่เป็นแก่นแท้ คือ การเข้าถึงพระเจ้า ซึ่งเขาเรียกว่าเทววิทยา(Theology (มาจาก Theologia)) หรือ ความรู้เชิงจิตตปัญญา (Spiritual knowledge (หรือ Gnosis)) แนวคิดดังกล่าวเป็นการรวมวิทยาศาสตร์และจิตตปัญญาเข้าด้วยกัน แต่ในเวลาต่อมาได้ถูกต่อต้านโดยจักรพรรดิจัสติเนียน (Emperor Justinian)

นักบุญออกัสติน (St.Augustine) กล่าวถึงกระบวนการ Contemplation ไว้ว่า คือ กระบวนการพัฒนาสู่ความสุขที่แท้ (Eudaimonia หรือ Truth given joy ความสุขใจที่ได้จากการเข้าถึงสัจธรรม) ซึ่งมีกระบวนการดังนี้

1. Purgation คือ Purification of negative behaviors: การทำการกระทำ/พฤติกรรม ให้บริสุทธิ์

2. Recollection: การระลึกได้ซึ่งสังขารมของพระผู้เป็นเจ้า

3. Introversion: การเฝ้าครุ่นคิด/ใคร่ครวญถึงสังขารมนั้น

(ทั้งนี้ ทั้งข้อ 2 และข้อ 3 คือการสร้างการตระหนักรู้ (Awareness) และ สร้างสมดุลในจิตใจ (Balancing the mind) เหมือนกันกับขั้นสมาธิของพุทธ ในกระบวนการไตรสิกขา คือ สีล สมาธิ และปัญญา)

อ็อกัสตินเรียกทั้งกระบวนการนี้ว่า “Contemplation” เพื่อบรรลุ การตระหนักรู้สูงสุด (Ultimaterealization) (เขาเรียก พระผู้เป็นเจ้า (God) ว่าเป็น “แสงสว่างที่ไม่เปลี่ยนแปลง (The changeless light)” หรือความปิติสุข (The Bliss) และใช้คำของกรีก (อริสโตเติล) ว่า Eudaimonia หรือ ความสุขใจที่ได้จากการเข้าถึงสังขารม (Truth given joy)

นักบุญอ็อกัสตินเป็นผู้ที่นับถือความเชื่อปรัชญาแบบกรีกมาก่อน แต่เปลี่ยนนับถือศาสนาคริสต์ทั้งนี้ กระบวนการ Contemplation ของนักบุญอ็อกัสติน เป็นการทำสมาธิในระดับที่ไม่ลึกมาก ซึ่งเป็นต้นแบบการปฏิบัติที่สืบทอดต่อกันมาในศาสนาคริสต์

ในยุคโรมันตึก นักคิดยุคโรมันตึกได้นำเอาแนวคิดเรื่อง “Contemplation” ของ อริสโตเติล กลับมาใช้ใหม่ ทั้งนี้ สำหรับ อริสโตเติล เป้าหมายของการเรียนรู้คือ “Contemplation” และสำหรับนักคิดยุคโรมันตึก เป้าหมายของวัฒนธรรม กล่าวคือ ปรัชญา วิทยาศาสตร์และศิลปะ คือ “Contemplation” หรือ “Speculation” ซึ่งนำสู่การเกิดญาณทัศนะแห่งความจริง การปฏิรูปที่สำคัญที่นักคิดยุคนี้ทำ คือ การวิพากษ์ ค้านแย้ง แนวคิดเรื่อง อรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism) ที่มองเห็นวัฒนธรรม กล่าวคือ ปรัชญา วิทยาศาสตร์ และศิลปะ เป็นวิถีทางไปสู่เป้าหมาย คือ การสร้างอาชีพให้แก่ผู้เรียน

สำหรับนักปรัชญายุคโรมันตึก วัฒนธรรม กล่าวคือ ปรัชญา วิทยาศาสตร์ และศิลปะ ล้วนเป็นเป้าหมายในตนเอง คือ เป็นปัญญาและสังขารม ดังนั้น นักคิดยุคโรมันตึกหลายคนได้เสนอแนวคิดที่จะปฏิรูปการศึกษาในมหาวิทยาลัย โดยเห็นว่า ปรัชญาควรเป็นแก่นของการศึกษาในมหาวิทยาลัย เนื่องจากปรัชญาเป็นพื้นฐานของความรู้ทั้งหมดโดยรวม ทั้งนี้ แนวคิดดังกล่าว ได้รับแรงบันดาลใจจากแนวคิดแบบมนุษยนิยม (Humanism) ในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (Renaissance) ด้วย

โจเซฟ ไพเพอร์ (Josef Pieper) นักเทววิทยาในศาสนาคริสต์ อธิบายว่าองค์ประกอบแรก ของ Contemplation คือ การรับรู้ความเป็นจริงอย่างเฉียบๆ กล่าวคือ การรู้โดยไม่ผ่านความคิด แต่ผ่านการ “เห็น” การรู้เช่นนี้ เป็นการรู้ผ่านญาณทัศนะ (Intuition) ซึ่งเป็นรูปแบบของการรู้ ที่สมบูรณ์แบบที่สุด เพราะว่าเป็นความรู้ของสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันขณะตามที่เป็นอย่างจริง

โทบิน ฮาร์ท (Hart, 2004, p.28) กล่าวถึง การใคร่ครวญว่า “เป็นการใช้วิธีต่าง ๆ เช่น การพิจารณาใคร่ครวญ บทกวี และการทำสมาธิ ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้จิตที่มีความวุ่นวาย อยู่ตามปกติสงบขึ้น เพื่อบ่มเพาะความสามารถในการตระหนักรู้ การมีใจจดจ่อ และการเข้าใจ อย่างชัดเจนให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น”

เดบอราห์ เฮนเนสส์ กล่าวว่า การใคร่ครวญ หมายความว่า กว้าง ๆ ถึง “วิธีการที่จะพัฒนาสมาธิ และความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เพื่อก่อให้เกิดความตระหนักรู้และความรักความเมตตา” และอธิบายว่า Education (ซึ่งมาจากรากศัพท์ Educare) หมายถึง “การดึงออกมา ทั้งในด้านการดึงสิ่งที่มีอยู่แล้ว ในตัวผู้เรียนให้ปรากฏออกมาและในการทำให้เกิดการตระหนักรู้ใหม่ หรือเกิดความรู้ใหม่ขึ้น

อาเธอร์ ซาเยอนซ์ กล่าวว่า การใคร่ครวญ จะทำให้ผู้เรียนเกิดความสัมพันธ์แบบใหม่ กับตนเอง ผู้อื่น และโลก ให้ความรู้ที่ไม่ใช่ความรู้บนฐานข้อมูลและการแยกขาดระหว่างอัตวิสัย กับภววิสัย แต่เป็นความรู้และปัญญาที่เข้าถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันของสรรพสิ่งและเป็น การเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง

มิราไบ บูช อดีตผู้อำนวยการ Center for Contemplative Mind กล่าวว่าเป้าหมายของ จิตตปัญญาศึกษา คือการสร้าง “ชีวิตที่ตื่นรู้ และมีจิตใจกว้างขวาง”

ในประเทศไทย อาจกล่าวได้ว่ากลุ่มจิตวิวัฒน์เป็นกลุ่มแรกที่เริ่มต้นนำเสนอแนวคิด เรื่อง จิตตปัญญาศึกษา ออกสู่สาธารณะ โดยศาสตราจารย์กิตติคุณ สุมน อมรวิวัฒน์ ได้แปล Contemplative Education เป็นภาษาไทยว่า “จิตตปัญญาศึกษา” ในเวลาต่อมา เมื่อมีการก่อตั้ง เครือข่ายจิตตปัญญาศึกษาและศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดลขึ้น ในปี 2549 ผู้ทรงคุณวุฒิ หลายคนได้ร่วมกันพิจารณาความหมายของ “จิตตปัญญาศึกษา” โดยสรุปว่าหมายถึง

“กระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ การศึกษาที่เน้นการพัฒนาด้านในอย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากอคติ เกิดความรักความเมตตา อ่อนน้อมต่อธรรมชาติ มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และสามารถเชื่อมโยงศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ ในชีวิตได้อย่างสมบูรณ์” (ชลลดา ทองทวีและคณะ, 2551, น.27)

ประเวศ วะสี (2550, น.13-14) กล่าวไว้ใน มหาวิทยาลัยกับจิตตปัญญาศึกษาและไตรยางค์ แห่งการศึกษา ว่า “จิตตปัญญาศึกษา หมายถึง การรู้จิตของตัวเองแล้วเกิดปัญญา ปัญญา หมายถึง การเข้าถึงความจริงสูงสุด หรือบางทีก็พูดว่าเข้าถึงความจริง ความดี ความงาม”

โดยอธิบายประกอบว่า ความจริง ความดี ความงาม หมายถึง ความจริงที่มีความดี ความงาม ความดีที่มีความจริง ความงาม และความงามที่มีความดี ความจริง อย่างที่อยู่กันและกัน เชื่อมโยง เป็นหนึ่งเดียวกัน เมื่อเข้าถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็ย่อมเข้าถึงสิ่งอื่นไปด้วยพร้อมกัน และย้ำจุดมุ่งหมายของ จิตตปัญญาศึกษาว่า

“ต้องเป็นไปเพื่อการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง เปลี่ยนแปลงความรู้สึกนึกคิดใหม่ เปลี่ยนแปลงมุมมองเกี่ยวกับเพื่อนมนุษย์และธรรมชาติ เปลี่ยนแปลงวิถีคิดใหม่โดยสิ้นเชิง เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับที่ใหญ่ขึ้น คือการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในองค์กร และสังคมเพื่อให้หลุดจากความติดขัดใหญ่ หรือวิกฤติการณ์ของมนุษยชาติในปัจจุบัน” (ประเวศ วะสี, 2550, น.16-17)

วิจักขณ์ พานิช (2550, น.20-21) ได้กล่าวถึง จิตตปัญญาศึกษา ไว้ในบทความหนึ่งของเขา ในปี พ.ศ. 2548 เกี่ยวกับการเรียนรู้ในลักษณะนี้ ที่มหาวิทยาลัยนาโรปะ ที่เขาไปศึกษาว่า หมายถึง “การเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ” โดยอธิบายแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ไว้ว่า เป็นการเรียนรู้ที่เกิดได้ในสิ่งแวดล้อมที่ “สบาย” ที่มาจาก “สัปปายะ” คือ สภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยเป็น สภาพแวดล้อมที่เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ด้านใน ผู้คนรู้จักรดน้ำใจให้คนรอบข้าง ให้ความสำคัญ และเอาใจใส่จิตใจของผู้เรียนรู้ในทุกขณะ ทั้งนี้ การเอาใจใส่จิตใจในกระบวนการเรียนรู้นั้น สามารถทำได้ใน 3 ลักษณะ คือ

1. การฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) หมายถึง ฟังด้วยหัวใจ ด้วยความตั้งใจ อย่างสัมผัส ได้ถึงรายละเอียดของสิ่งที่เราฟังอย่างลึกซึ้งด้วยจิตที่ตั้งมั่น ในที่นี้ ยังหมายถึงการรับรู้ในทางอื่น ๆ ด้วย เช่น การมอง การอ่าน การสัมผัส ฯลฯ

2. การน้อมสู่ใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) เป็นกระบวนการต่อเนื่องจากการฟังอย่างลึกซึ้งก่อกำกับประสบการณ์ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตในทางอื่น ๆ เมื่อเข้ามาสู่ใจแล้ว มีการน้อมนำมาคิดใคร่ครวญอย่างลึกซึ้ง ซึ่งต้องอาศัยความสงบเย็นของจิตใจเป็นพื้นฐาน จากนั้นก็ลองนำไปปฏิบัติเพื่อให้เห็นผลจริง ก็จะเป็นการพอกพูนความรู้เพิ่มขึ้นในอีกระดับหนึ่ง

3. การเฝ้ามองเห็นตามที่เป็นจริง (Meditation) การปฏิบัติธรรมหรือการภาวนา คือ การเฝ้ามองดูธรรมชาติที่แท้จริงของจิต นั่นคือการเปลี่ยนแปลง ไม่คงที่ ความบีบคั้นที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง และสถานะของการเป็นกระแสแห่งเหตุปัจจัยที่เลื่อนไหลต่อเนื่อง การปฏิบัติภาวนาฝึกสังเกตธรรมชาติของจิต จะทำให้เราเห็นความเชื่อมโยงจากภายในสู่ภายนอก เห็นความเป็นจริง ที่พ้นไปจากอำนาจแห่งตัวตนของตน ที่หาได้มีอยู่จริงตามธรรมชาติ เป็นเพียงการเห็นคิดไปของจิตเพียงเท่านั้น

ทั้งนี้ วิจักขณ์ พานิช (2550, น.44-45) อธิบายว่าการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญหรือ จิตตปัญญาศึกษานี้ จะต้องตั้งอยู่บนความเข้าใจที่ว่า ธรรมชาติพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ คือ ธรรมชาติแห่งการตื่นรู้หรือพุทธสภาวะ ซึ่งกระบวนการศึกษาจะนำผู้เรียนเข้าสู่การใคร่ครวญด้วยใจ การขบคิดด้วยปัญญาจากการบ่มเพาะและให้คุณค่าแก่พื้นที่ว่างแห่งการเรียนรู้

ด้านในการลองผิดลองถูกด้วยประสบการณ์ตรง เพื่อเป้าหมายของการตระหนักรู้ถึงพุทธสภาวะที่มีอยู่แล้วในตนเองอย่างเป็นกระบวนการตามธรรมชาติของชีวิต

จิตตปัญญาศึกษา จึงเป็นการศึกษาที่เต็มใจที่จะเผชิญหน้ากับความเจ็บปวดและความทุกข์ยากลำบากของชีวิตอย่างเปล่าเปลี่ยว เป็นประสบการณ์ตรงบนเส้นทางการเรียนรู้แห่งชีวิต อันจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงภายในของทั้งผู้เรียนและผู้สอน โดยเป็นการเรียนรู้ที่จะสัมผัสกับชีวิตของตนเองและผู้อื่นอย่างจริงจัง จนความเมตตากรุณาที่แท้จริงบังเกิดขึ้นจากภายในบนพื้นฐานของปัญญาตระหนักรู้ (วิจักขณ์ พานิช, 2550, น.90)

สำหรับวิจักขณ์ พานิช จิตตปัญญาศึกษานั้นเป็นการศึกษานบนพื้นฐานของการศิโรราบ คือ การรับฟังเสียงด้านใน ให้ความเคารพและเชื่อมั่นในสิ่งที่ตัวเองเป็น ให้ความศรัทธาต่อทุกประสบการณ์ที่ตนเองเคยผ่านมาไม่ว่าจะดีหรือร้ายในสายตาผู้อื่น และพร้อมจะหลอมรวมเอาทุกอย่างที่มีในตนเองออกมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นอย่างไม่เงินอายุ โดยพร้อมที่จะเอาชีวิตเข้าแลกกับทุกประสบการณ์การเรียนรู้ของชีวิต ด้วยความกล้าหาญบนพื้นฐานของการภาวนาหล่อเลี้ยงให้คุณค่าแก่พื้นที่ว่างภายในอันไพศาล รู้จักผ่อนพักปล่อยวางและเปิดรับกับสถานการณ์โดยปราศจากแรงต้านจนปมความยึดมั่นทั้งหลายสามารถคลี่คลายไปในอ้อมแขนแห่งความอ่อนโยนและความรักแห่งจักรวาล ตามท่วงทำนองและครรลองของการดับสลาย ผุดบังเกิดใหม่ พลิวไหว และไหลเลื่อน เป็นคุณค่าและความหมายของการดำรงอยู่ที่แท้ (วิจักขณ์ พานิช, 2550, น. 34-35)

ขณะที่ ฌรัฐพส วัจวิญญู มหาบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยนาโรปะอีกผู้หนึ่งอธิบายแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไว้ ในปี พ.ศ. 2550 ว่าเป็นการศึกษาแบบ “เอาชีวิตเข้าแลก” โดยเห็นว่าจิตตปัญญาศึกษาน่าจะเป็นหนทางฝึกฝนเพื่อการตื่นรู้และการดำรงอยู่อย่างเต็มเปี่ยม รับรู้ทั้งโลกภายนอกและโลกภายในตัวเราในแต่ละปัจจุบันขณะ โดยเอาทั้งหมดของตัวเราเข้าเรียนรู้เอาชีวิตของเราเข้าแลกกับการรับรู้ปัจจุบันขณะ อันถือเป็นประตูหรือทางเข้าสู่การมองเห็นความงามอันวิจิตร และความคิดอันประเสริฐ และความจริงอย่างที่เป็นในชีวิตและโลก

ทั้งนี้ ด้วยการรับรู้หรือเรียนรู้เช่นนี้ เราอาจจะมองเห็นโลกที่ซ้อน ๆ กันหลาย ๆ ใบ เป็นขำขี้ชีวิตที่ซับซ้อนในความเรียบง่าย ตรงไปตรงมา เห็นน้ำค้างเกาะตามยอดหญ้า และกิ่งไม้ยามเช้า เห็นแสงสาดส่องผ่านม่านหมอกและไอนิน เห็นสิ่งต่าง ๆ เชื่อมโยงกันอย่างเป็นอิทัปปัจจยตา เราสามารถ ชื่นชมความแตกต่างหลากหลาย โดยเห็นความคิดของคนอื่นสอดร้อย เชื่อมโยงกับความคิดเรา และทำให้เกิดปัญญาร่วม เป็นระบบนิเวศแห่งความรู้ที่มั่งคั่งและเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้แก่กันและกัน และเมื่อวันนั้นเราจะดำรงอยู่ในความไม่แยกส่วนและไม่แบ่งแยก

ณัฐพล วังวิญญู (2547, น.1-3) อธิบายว่า โดยปกติเรามีสิ่งที่เราชอบ และไม่ชอบ มีสิ่งที่เรากลัว และรักใคร่ เรามักจะเลือกเรียนรู้หรือรับรู้เฉพาะสิ่งที่เราชอบหรือพึงพอใจ และปฏิเสธสิ่งที่เราไม่ชอบ หรือไม่เห็นด้วย เป็นทวิภาพเป็นหัวใจที่แบ่งขั้ว จึงเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นเสียด ๆ เราไม่อาจเข้าใจทั้งหมดของตัวเองหรือโลกได้หากเรายังเลือกที่จะเป็นหน้าหนีอะไรก็ตามที่เป็นความจริงของชีวิต ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นเงามืดทมิฬ เป็นสิ่งที่เรากลัวหรือไม่รู้ โดยที่เรามักปฏิเสธการดำรงอยู่ของสิ่งเหล่านี้ หรืออาจไปโยนความผิดให้กรรม หรือเจ้ากรรมนายเวรไป เมื่อเราสามารถยอมรับสิ่งที่เราไม่พึงพอใจได้ เราก็จะสามารถสร้างสันติภาพภายในตัวเราเองดำรงอยู่และเรียนรู้จากความแตกต่างและช่วยเหลือเลี้ยงให้เกิดความเข้มแข็งของความเป็นชุมชน และสังคมแนวราบที่ยั่งยืนวันจะขาดหายไปจากสังคมไทยที่สังคมแนวดิ่งกดทับอยู่ จนอิสรภาพของการเป็นมนุษย์ธรรมดาและปกติถูกลดทอนลงทุกที และเมื่อความเป็นชุมชนหรือเผ่าพันธุ์ของกัลยาณมิตรองกวมในสถานศึกษาได้อย่างแท้จริง โรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยก็จะเป็นดั่งฝันปรารถนาอันอุดมที่มีเมล็ดพันธุ์แห่งการเรียนรู้ของทุก ๆ คนจะงอกงาม

ทั้งหมดนี้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการค้นพบความรักและมิติแห่งจิตวิญญูณภายในตน เป็นการเรียนรู้ที่ต้องเอาชีวิตเข้าแลก เรียนรู้จักโลกและชีวิตผ่านตัวตนของเราเองที่อาจมีหลากหลายหน้าตา หลายตัวตน

ที่สำคัญ ความรู้หรือความเข้าใจที่ลุ่มลึกจะบังเกิดขึ้นได้เมื่อเรายอมให้ความคิดหรือความรู้ชุดเดิมล่มสลายลง เช่น เราอาจเคยคิดว่าเราเป็นคนดี แต่เมื่อเราสืบค้นเข้าไปในตัวเองแล้วค้นพบ “ความเกร” หรือ “ความร้ายกาจ” บางอย่างของตัวเอง และเมื่อรับรู้และยอมรับได้ “ความไม่ดี” นั้น ก็ได้เริ่มคลายกำลังลง และอาจหมดความหมายไปเลยก็ได้ แต่การที่เราจะสามารถยอมรับว่าเราก็ไม่ได้ดีอย่างที่เราคิด บางครั้งก็เจ็บปวดได้เช่นกัน ภาพลักษณ์ของเราถูกบีบคั้นให้ล่มสลายลงราวกับปราสาททรายที่ถูกคลื่นทะเล โถมซัดให้พังลงมา ความกล้าเผชิญความจริงแห่งตัวตนจะช่วยทำให้เราเห็นและอาจค้นพบอิสระจากกรอบกรงขังเดิม ๆ ได้ทีละเปลาะ เหมือนการปลดออกหัวหอมเป็นการเดินทางเข้าสู่ด้านในเพื่อขจัดเกล็ดตัวเอง ให้สิ่งที่ห่อหุ้มอยู่ภายนอกนั้นหลุดออกไป จนเหลือเพียงความเปลือยเปล่าที่จริงแท้ เรียบง่ายและอิสระ

จากศึกษาความคิดเห็นของผู้รู้เกี่ยวกับความหมายของจิตตปัญญาศึกษา สรุปได้ว่า จิตตปัญญาศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาจากภายใน ให้เกิดการตระหนักรู้และเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง จนเกิดปัญญา เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่นุ่มลงสู่ใจอย่างใคร่ครวญและสัมพันธ์กับคุณธรรมความเป็นมนุษย์ เป็นการฝึกปฏิบัติที่ไม่จำกัดเพียงแนวทางของศาสนา หากรวมถึงศาสตร์ ศิลปะ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่สร้างสัมพันธ์ภาพและผู้เรียนสนใจจนสามารถเข้าถึงความจริง

ของธรรมชาติ เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เกิดความรัก ความเมตตา ซึ่งนำไปสู่การเกิดสำนึกที่ดีงาม และตระหนักถึงภาระหน้าที่ของตนที่มีต่อมวลมนุษย์และสรรพสิ่งในธรรมชาติในที่สุด

ความเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง และจิตตปัญญาศึกษา ในสังคมไทย

การพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและจิตตปัญญาศึกษา ในสังคมไทยแม้จะได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิด การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและจิตตปัญญาศึกษาอยู่บ้าง แต่มิได้เป็นการรับเอากรอบแนวคิดทฤษฎีมาโดยตรง เพียงแต่รับเอาแนวคิดกว้าง ๆ และใช้แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาที่มีอยู่เดิมในสังคมไทย โดยเฉพาะแนวคิดเชิงพุทธที่ท่านพุทธทาส และท่านเจ้าคุณพระพรหมคุณาภรณ์ได้เสนอไว้แต่เดิมมาประยุกต์และตีความในเชิงปฏิบัติ

แนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ใช้กันอยู่เป็นหลักในสังคมไทยมิได้ตั้งอยู่บนฐานทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงของเมซิโรว์โดยตรงแต่เป็นการใช้ในความหมายกว้าง ๆ ทำนองเดียวกับการตีความของโอ ซุลลิแวน (O'Sullivan, 2003) ที่เน้นการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานและการเชื่อมโยงกับสังคม

ด้วยความเป็นมาเช่นนี้ในสังคมไทยจึงมีการใช้คำ “จิตตปัญญาศึกษา” และ “การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง” สลับกันไปมา หรือใช้แทนกันอยู่เนือง ๆ การทบทวนแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและจิตตปัญญาศึกษาแสดงให้เห็นว่าแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงมีอยู่หลากหลายและบางแนวคิดมิได้มุ่งการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานเป็นหลัก ในขณะที่จิตตปัญญาศึกษาเป็นการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงแบบหนึ่งที่มีลักษณะพิเศษคือมุ่งเน้นการพัฒนาด้านในและการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเองอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้เกิดปัญญาที่เห็นความเชื่อมโยงของสรรพสิ่ง และเกิดความรักความเมตตาซึ่งอยู่บนพื้นฐานความเข้าใจอย่างแท้จริง อันจะนำไปสู่การเกิดสำนึกที่ดีงามและตระหนักถึงภาระหน้าที่ของตนที่มีต่อมวลมนุษย์และสรรพสิ่งรอบตัวในท้ายที่สุด

การทบทวนพัฒนาการของการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยแสดงให้เห็นว่ากระบวนการขับเคลื่อนของแนวคิดและแนวปฏิบัติมีทิศทางที่ชัดเจนบนฐานของ “การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน” โดยอาศัยจิตตปัญญาศึกษาเป็นเครื่องมือและรูปแบบของการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

จุดมุ่งหมายของกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา

จุดมุ่งหมายของกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา มีสองประการ คือ

1. การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง ได้แก่ การเกิดความรู้ ความเข้าใจในตนเอง ผู้อื่น และสรรพสิ่งอย่างลึกซึ้ง และสอดคล้องกับความเป็นจริง เกิดความรักความเมตตา ความอ่อนน้อม ถ่อมตน

2. การเกิดจิตสำนึกต่อส่วนร่วม ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเข้าถึงความจริงสูงสุด คือ ความจริง ความดี ความงาม แล้วนำไปสู่การลงมือปฏิบัติเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมและโลก

จากความหมายของ “จิตตปัญญาศึกษา” ซึ่งถือเป็นแนวทางที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทยจะพบว่า มีลักษณะเด่น คือ

1) เน้นการพัฒนาด้านในและการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเองที่เชื่อมโยงกับการเข้าใจโลกและการเปลี่ยนแปลงโลกให้ดีขึ้น เพื่อประโยชน์สุขของมวลมนุษย และสรรพสิ่งต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงถึงกัน

2) เน้นการพัฒนาแบบองค์รวมที่เชื่อมโยงระหว่างจิตและปัญญาระหว่างตนเองและสรรพสิ่ง

3) กระบวนการในการเปลี่ยนแปลง มิได้เน้นเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางความคิด แต่รวมเอามิติอื่น ๆ ที่นอกเหนือความคิด (extra-rational) รวมถึงการเปลี่ยนแปลงในระดับลึกจากสมาธิ และการเจริญสติวิปัสสนาคด้วย

4) เน้นความรัก ความเมตตา ทั้งต่อตนเองและสรรพสิ่ง

5) เน้นการเรียนรู้ท่ามกลางการปฏิบัติที่เป็นจริงในบริบทของสังคมไทย

ปรัชญาพื้นฐานของการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา

การจัดกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา ตั้งอยู่บนปรัชญาพื้นฐานสองประการ คือ

1. ความเชื่อมั่นในความเป็นมนุษย์ (Humanistic value) คือ ทศนะที่เชื่อมั่นว่ามนุษย์มีศักยภาพที่สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง มีความจริง ความดี และความงามอยู่ในตน เปรียบเสมือนเมล็ดพันธุ์พืชที่มีศักยภาพในการเจริญเติบโต เมื่อมีเงื่อนไขต่าง ๆ พร้อมเมล็ดพันธุ์นั้นก็จะสามารถเติบโตขึ้นได้ การจัดกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษาจึงมิใช่การ “สอน” แต่เป็นการสร้างเงื่อนไขให้ศักยภาพภายในที่มีอยู่แล้วสามารถพัฒนาขึ้นได้ เป็นกระบวนการที่มุ่งสร้างเงื่อนไขให้เกิดการเติบโตขึ้นจากภายใน

2. กระบวนทัศน์องค์รวม (Holistic paradigm) คือ ทศนะที่มองเห็นว่าความจริงของธรรมชาติของสรรพสิ่งคือการเชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียวกัน ทำให้ปฏิบัติต่อสรรพสิ่งอย่างไม่แยกส่วน

จากชีวิต ด้วยทัศนะที่มองเห็นว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสรรพสิ่ง และสรรพสิ่งก็เป็นส่วนหนึ่งของมนุษย์ จึงไม่ยึดเอาตนเองเป็นศูนย์กลางของสรรพสิ่ง (ประเวศ วะสี, 2547) มองเห็นว่ามนุษย์กับสรรพสิ่งต่างเป็นองค์รวมของกันและกัน ด้วยเหตุนี้การกระทำอันใดอันหนึ่งของมนุษย์จึงสามารถส่งผลสะท้อนกัน ไปทั้งองค์รวมการกระทำของมนุษย์สร้างผลสะท้อนต่อสรรพสิ่ง และผลสะท้อนนั้นก็ย้อนกลับมาสู่ตัวมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทัศนะนี้มีผลต่อการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลระหว่างการเรียนรู้ภายในและภายนอกเน้นความเป็นหนึ่งเดียวกันระหว่างการเปลี่ยนแปลงตนเอง และเปลี่ยนแปลงโลก และมองเห็นความเชื่อมโยงของส่วนต่าง ๆ ที่เป็นฐานการเรียนรู้ของมนุษย์ คือ กาย ใจ ความคิด และจิตวิญญาณ

หลักการพื้นฐานของการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา

หลักการพื้นฐานของการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา สามารถสังเคราะห์ออกมาได้เป็น “หลักจิตตปัญญา 7” หรือเรียกในชื่อย่อภาษาอังกฤษว่า 7 C's ได้แก่

1. การพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation)

คือ การเข้าสู่สภาวะจิตใจที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ แล้วสามารถนำจิตใจดังกล่าวไปใช้ทำงานอย่างใคร่ครวญทั้งในด้านพุทธิปัญญา (Cognitive) ด้านระหว่างบุคคล (Interpersonal) และด้านภายในบุคคล (Intrapersonal) การพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญนี้ต่างกับการใคร่ครวญทั่ว ๆ ไป ที่ไม่ได้เน้นความคิดเท่านั้น แต่เป็นการใคร่ครวญและรับรู้แบบองค์รวม ด้วยกาย ใจ ความคิดและจิตวิญญาณ ดังที่อาเธอร์ ซาเยนซ์ กล่าวว่า Contemplation ให้ความรู้ที่ไม่ใช่ความรู้บนฐานข้อมูล แต่เป็นความรู้และปัญญาที่เข้าถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันของสรรพสิ่ง และเป็นการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทำให้ผู้เรียนเกิดความสัมพันธ์แบบใหม่ทั้งกับตนเองกับผู้อื่น และกับโลก

หลักการนี้เป็นหัวใจของการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา ที่ผู้จัดกระบวนการจะต้องออกแบบกระบวนการที่สร้างเงื่อนไข และกระตุ้นให้ผู้ร่วมกระบวนการเกิดการใคร่ครวญอย่างลึกซึ้ง เกี่ยวกับตนเอง ความสัมพันธ์และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สัมผัส โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของจิตใจที่สงบ ผ่อนคลาย มีสมาธิและมีความตระหนักรู้

2. ความรักความเมตตา (Compassion)

คือ การสร้างบรรยากาศของความรักความเมตตา ความไว้วางใจ ความเข้าใจและการยอมรับรวมทั้งการเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน บนพื้นฐานของความเชื่อมั่นในศักยภาพของความเป็นมนุษย์ ทั้งระหว่างผู้นำกระบวนการเรียนรู้กับผู้ร่วมเรียนรู้ และระหว่างผู้ร่วมเรียนรู้ด้วยกันเอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้ร่วมเรียนรู้กล้าเปิดเผยตนเอง กล้าแสดงความคิดเห็น และความรู้สึกได้อย่างเต็มที่ ตลอดจนได้รับกำลังใจและการสนับสนุนในการเปลี่ยนแปลงตนเอง

ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกันกับสรุปจากการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง หลายการศึกษาในต่างประเทศ ที่เน้นความสำคัญของความไว้วางใจ การเปิดกว้าง ความรู้สึกปลอดภัย ความจริงใจ และการที่ครูหรือผู้นำกระบวนการต้องมีความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) และห่วงใย

3. การเชื่อมโยงสัมพันธ์ (Connectedness)

คือ การบูรณาการการเรียนรู้ในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นองค์รวมเชื่อมโยงกับชีวิต และสรรพสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติอย่างแท้จริง แบ่งออกเป็นด้านต่าง ๆ 4 ด้าน คือ

3.1 การช่วยให้ผู้เข้าร่วมกระบวนการสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ในกระบวนการเข้ากับชีวิตได้ นำไปสู่การทำให้กระบวนการเข้ามาสู่ภายใน (Internalization) บูรณาการสู่วิถีชีวิต ซึ่งตรงกับข้อสรุปจากการศึกษาในต่างประเทศว่าการที่ผู้เรียนได้ใคร่ครวญพิจารณาและสนทนากับเพื่อนในกระบวนการ แม้ส่วนใหญ่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในชีวิต ผู้สอนจึงอาจจะจำเป็นต้องชี้แนะเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงด้วย เช่น ต้องชี้แนะวิธีการสอนในแนวการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงให้กับครูที่จะลงมือปฏิบัติจริงอย่างเป็นทางการ (Gravett, 2004, p.259 - 271) และหากได้มีโอกาสนำมุมมองและการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในกระบวนการกลับไปทดลองปฏิบัติในชีวิตจริง ก็จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ลึกซึ้งมากขึ้นกว่าการที่มีเพียงการใคร่ครวญในกลุ่ม หรือกระบวนการเรียนรู้เพียงอย่างเดียว (Saavedra, 1996, p.274)

3.2 การเอื้อให้เกิดการเชื่อมโยงและลดช่องว่างระหว่างผู้เข้าร่วมกระบวนการด้วยตนเอง และระหว่างกระบวนการกับผู้เข้าร่วมกระบวนการ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ สนับสนุน และมีบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ทำให้สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกันได้อย่างเต็มที่ ตัวอย่างของกิจกรรมที่เอื้อให้เกิดลักษณะเช่นนี้ ได้แก่ กิจกรรมแนะนำตัว การให้ผู้เข้าร่วมได้มีโอกาสเล่าเรื่องราวของตนเองแลกเปลี่ยนกัน การให้ทำงานและฝ่าฟันอุปสรรคร่วมกัน

3.3 การเชื่อมโยงกับชุมชนและธรรมชาติ เช่น การเข้าไปเรียนรู้วิถีชีวิตในชุมชน การทำงานอาสาสมัคร และการปฏิบัตินิเวศภาวนา ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและสอดคล้องกับความเป็นจริงมากขึ้น

3.4 การเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของกิจกรรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นองค์รวมและมีความสมดุลอย่างแท้จริง เพราะการเรียนรู้ในฐานใดฐานหนึ่งโดยขาดการเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ในฐานอื่น ๆ มักไม่ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง เช่น การเรียนรู้ที่เน้นเฉพาะฐานหัวเน้นการคิดวิเคราะห์ โดยไม่เชื่อมโยงกับอารมณ์ความรู้สึกและความสัมพันธ์ ทำให้การใคร่ครวญขาดความละเอียดอ่อน จึงควรจัดให้มีการเรียนรู้ในมิติและรูปแบบต่างๆ อย่างบูรณาการ ทั้งการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมทางกาย เช่น ชีกง โยคะ ผ่านกิจกรรมศิลปะต่างๆ และการเรียนรู้

ผ่านประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนรู้ได้สัมผัสและเผชิญด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง เชื่อมโยง และข้ามพ้นขอบเขตของการรู้ผ่านเพียงการคิด ภาษา และตรรกะ ที่เป็นแบบแผนหลักของการศึกษาแบบเดิม

4. การเผชิญความจริง (Confrontating Reality)

คือ การเปิดโอกาส และสร้างเงื่อนไขให้ผู้เข้าร่วมกระบวนการได้เผชิญกับความเป็นจริงสองด้าน คือ

4.1 ความเป็นจริงในตนเอง เช่น ความคิดความรู้สึกที่ไม่รู้ตัว หลีกเลี่ยงหรือเก็บกดไว้ ด้วยการส่งเสริมการสืบค้น และสัมผัสกับตัวตนของตนในแง่มุมต่างๆ ผ่านกิจกรรม และการใคร่ครวญอย่างลึกซึ้ง โดยไม่หลีกเลี่ยง ภายใต้อากาศที่ปลอดภัย เปิดกว้างยอมรับ และมีความรัก ความเมตตาทั้งต่อตนเองและต่อกันและกัน

4.2 การเผชิญกับสภาพความเป็นจริงที่แตกต่างไปจากกรอบความเคยชินเดิมของตน เช่น คนที่มีพื้นฐานต่างกัน สภาพความเป็นจริงในชุมชนและสังคมที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในแง่มุมใหม่ ได้เผชิญกับความขัดแย้งที่เกิดจากความแตกต่าง

4.3 แม้จะไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่กล่าวถึงประเด็นนี้ทั้งหมดโดยตรง แต่ก็มีการศึกษาที่กล่าวถึงการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงในบริบทของกลุ่มที่แสดงให้เห็นว่าการกล้าเผชิญและจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในกลุ่มอย่างเหมาะสมแทนที่จะหลีกเลี่ยง ช่วยให้สมาชิกกลุ่มเติบโตและเปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น (Saavedra, 1996, p.274)

5. ความต่อเนื่อง (Continuity)

ความต่อเนื่องของกระบวนการเรียนรู้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงมาก เพราะการเปลี่ยนแปลงในขั้นพื้นฐาน มักเกิดขึ้นจากประสบการณ์สะสมที่ช่วยสร้างเงื่อนไขภายในให้สุกงอมพร้อมที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานขึ้น ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ความต่อเนื่องมีความหมาย 2 ประการ คือ

5.1 ความต่อเนื่องสั้นไหลของกระบวนการในการจัดกระบวนการเรียนรู้แต่ละครั้ง ที่มีจังหวะขึ้นในการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนการเข้าสู่กระบวนการหลัก และการสรุปการเรียนรู้ กิจกรรมต่าง ๆ ตลอดกระบวนการควรมีความต่อเนื่องสั้นไหล ที่ช่วยให้เกิดพลังพลวัตในการเรียนรู้ ตัวอย่าง เช่น การจัดจังหวะของกิจกรรมให้ได้สัมผัสประสบการณ์ตรงที่กระทบใจแล้วมีโอกาสย้อนกลับมาใคร่ครวญต่อด้วยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในกลุ่ม เพื่อขยายการเรียนรู้จากมุมมองที่แตกต่าง

5.2 จัดกระบวนการเรียนรู้ในแต่ละครั้งให้มีความต่อเนื่องสอดรับกันและส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปแบบและชีวิตประจำวัน เช่น การพูดคุย

แลกเปลี่ยนกับเพื่อน เพราะการเปลี่ยนแปลงภายในเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลา ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ง่าย ๆ ด้วยการเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้เพียงครั้งเดียว การมีกระบวนการที่ต่อเนื่อง เช่น การสนับสนุนขององค์กรหรือหน่วยงาน การมีชุมชนการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยตอกย้ำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ลึกซึ้ง แลมีความยั่งยืนอย่างแท้จริงได้

6. ความมุ่งมั่น (Commitment)

ความมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการนำสิ่งที่ได้รับเข้ามาสู่ใจของผู้เข้าร่วมกระบวนการ และการนำเอากระบวนการกลับไปใช้ในชีวิตเพื่อการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงภายในตนเองอย่างต่อเนื่องผู้จัดการกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา ที่มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน จึงต้องพยายามสร้างเงื่อนไขที่จะกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกระบวนการเกิดความมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและได้เรียนรู้ในสิ่งที่มีความหมายสำหรับตนเอง การทำความเข้าใจและกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ร่วมกัน ตั้งแต่ต้น การสร้างแรงบันดาลใจไปลูกเร้าให้เกิดพลังความมุ่งมั่น ความรักความเมตตา การเปิดโอกาสให้ได้สัมผัสและเผชิญกับประสบการณ์ตรงที่ส่งผลกระทบต่ออย่างลึกซึ้ง ทั้งจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนนำสิ่งที่ได้เรียนรู้กลับไปฝึกฝนและปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในชีวิตของตนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริงด้วย

7. ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community)

ในการอบรมกระบวนการด้านจิตตปัญญาศึกษา พบว่าปัจจัยหนึ่งที่สมาชิกทุกคนเห็นร่วมกันว่าสำคัญที่สุด คือ ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ค่อย ๆ ก่อตัวขึ้นจากกระบวนการอบรม และคลี่คลายมาเป็นองค์ประกอบหลักของการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงในกลุ่ม แม้ว่าข้อค้นพบจะมีได้เป็นข้อค้นพบใหม่ในเชิงทฤษฎี แต่ได้ย้ำให้เห็นความสำคัญของชุมชนการเรียนรู้ในฐานะที่เป็นหัวใจของกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา โดยมีเหตุผลในแง่มุมต่าง 4 ประการ คือ

7.1 ชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ก่อตัวขึ้น เป็นพื้นที่ที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งขึ้นได้ เนื่องจากมีบรรยากาศที่เปิดกว้าง สามารถเปิดเผยและสำรวจตนเอง บนพื้นฐานของการยอมรับซึ่งกันและกัน และการเกื้อหนุนเป็นกำลังให้แก่กันและกัน ในพื้นที่แห่งความรัก ความเมตตาและมิตรภาพ

7.2 ชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากสมาชิกแต่ละคนได้นำพาประสบการณ์การเรียนรู้และบทเรียนจากชีวิตของตนเข้ามาสู่กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันทั้งประสบการณ์ที่มีความสอดคล้องหรือคล้ายคลึงกัน ซึ่งช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และความเข้าใจที่ลึกซึ้งละเอียดอ่อนขึ้นในประเด็นนั้นๆ และประสบการณ์ที่แตกต่าง

ขัดแย้ง ที่กระตุ้นให้เกิดการทบทวนมุมมอง ความรู้สึก และพฤติกรรมเดิมของตน จากการได้สัมผัสถึงแง่มุมความเป็นจริงที่แตกต่างออกไป

7.3 ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกกลุ่ม ระหว่างการดำเนินกระบวนการ คือ ภาพจำลองของสังคม และชีวิตจริง ที่สะท้อนความแตกต่างหลากหลาย ซึ่งทำให้เกิดได้ ทั้งความขัดแย้ง และการหนุนเสริมซึ่งกันและกัน การกล้าเผชิญกับความขัดแย้งภายในกลุ่ม อย่างตรงไปตรงมาและเรียนรู้ที่จะจัดการและคลี่คลายความขัดแย้งอย่างเหมาะสมเป็นโอกาส ที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งสำหรับการเรียนรู้ที่มีความหมายลึกซึ้ง และสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพื้นฐานได้

7.4 ความรู้สึกเป็นชุมชนที่มีเป้าหมาย ความสนใจ และอุดมการณ์ร่วมกัน ทำให้สมาชิกกลุ่มมีกำลังใจที่จะดำเนินชีวิตตามอุดมการณ์ร่วม มีความมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตัวเองมากขึ้น ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงหรือตัวอย่างของเพื่อนในกลุ่มทั้งในแง่ การได้เห็นแบบอย่าง ได้รับแรงบันดาลใจ เกิดความมั่นใจว่าการเปลี่ยนแปลงสามารถเกิดขึ้นได้จริง ได้กำลังใจจากกันและกันเกิดการเทียบเคียงประสบการณ์การเปลี่ยนแปลงของตนกับเพื่อนทำให้ได้เรียนรู้วิธีการของการเปลี่ยนแปลงที่สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันของตน

หลักการทั้ง 7 ประการนี้ ทุกข้อเป็นเงื่อนไขสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเองทั้งสิ้น จนไม่อาจจะระบุได้ว่าอะไรสำคัญกว่าอะไร เพราะหลักการทั้งหมดมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง อาจถือได้ว่าไม่มีรูปแบบตายตัว สามารถปรับเปลี่ยนไปตามเนื้อหาและกระบวนการที่แตกต่างหลากหลาย ซึ่งหัวใจสำคัญอยู่ที่เงื่อนไขหรือการออกแบบกระบวนการที่เอื้อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองในขั้นพื้นฐาน

จากข้อมูลที่ได้ศึกษามาอาจสรุปแนวคิดหลักของจิตตปัญญาศึกษาได้ว่า จิตตปัญญาศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่พร้อมด้วย ศิล และสมาธิ บ่มเพาะความเปิดกว้างที่อ่อนนุ่ม ถ่อมตนเปิดกว้างต่อความหลากหลาย เปิดกว้างต่อการรับฟังอย่างลึกซึ้ง เป็นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงอย่างกล้าเผชิญหน้าแต่ละวางตัวตน เป็นการมีชีวิตอยู่ในความสดใหม่ของปัจจุบันขณะ ด้วยสติสัมปชัญญะ และน้อมนำเอาประสบการณ์ดังกล่าวมาสู่ใจอย่างใคร่ครวญ ซึ่งจะเป็นรากฐานของความรู้ที่แท้ คือปัญญาที่สามารถมองเห็นสรรพสิ่งตามความเป็นจริง เห็นถึงความสัมพันธ์ ความเชื่อมโยง การเปลี่ยนแปลงไหลเลื่อนไม่หยุดนิ่ง ไม่คงที่ และนำไปสู่การตระหนักเห็นและการละวางอัตตา นอกจากนี้ ยังเป็นการศึกษาที่ให้คุณค่าแก่รากฐานทางภูมิปัญญาอันหลากหลายของท้องถิ่นและวัฒนธรรม อีกทั้ง ให้ความสำคัญต่อการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน บนฐานของการโอบอ้อมสนับสนุนจากกัลยาณมิตร

การเรียนรู้เชิงจิตตปัญญาศึกษา สามารถใช้กระบวนการที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงความเหมาะสมต่อศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน ที่มีบริบทชีวิตที่แตกต่างกันไปเป็นหลัก เนื่องจากการเรียนรู้เพื่อพัฒนาด้านใน เป็นการเรียนรู้ในระดับปัจเจก เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับกระบวนการที่ ต้องอาศัยการมีประสบการณ์ตรงของผู้เรียน จึงมีการนำเอาการปฏิบัติภาวนาด้านศาสนา และกระบวนการทางศิลปะ เข้ามาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนอย่างมาก ทั้งนี้ แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เป็นแนวคิดที่มีการสร้างกระบวนการขึ้นใหม่อย่างบูรณาการ โดยนำกระบวนการและวิถีปฏิบัติของศาสนาและความเชื่อต่างๆ ที่เคยใช้มาในอดีต มาปรับและประยุกต์ใช้ในลักษณะการ “ให้คุณค่าใหม่” เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดความเหมาะสมกับการเรียนรู้พัฒนา ด้านในของผู้เรียนในสังคมยุคปัจจุบัน

การพัฒนารูปแบบการสอน

ความหมายของรูปแบบการสอน

ในปัจจุบันรูปแบบการสอนเป็นยุทธศาสตร์การสอนที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการเรียนการสอนอย่างกว้างขวาง เพราะได้มีการทดลองใช้ และมีการทดสอบพบว่ามีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีมากขึ้น และช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนอีกด้วย ซึ่งมีผู้ให้คำจำกัดความของรูปแบบการสอน ไว้ดังนี้

โคล (Cole, 1987, p.2) ได้ให้คำจำกัดความว่า รูปแบบการสอน หมายถึง ภาพในจินตนาการ หรือแผนการทำงานที่อธิบายกระบวนการเรียนการสอน เป็นการรวบรวม และจัดองค์ประกอบของกระบวนการเรียนการสอนอย่างมีระบบ

ดุก (Duke, 1990, p.96) ได้กล่าวว่า รูปแบบการสอน เป็นแนวคิดด้านการสอน ได้มาจาก ทฤษฎีการศึกษา มีการกำหนดข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนควรเรียน และวิธีการเรียน รูปแบบการสอนควรจะมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพควรเรียนของรูปแบบ เพิ่มขึ้น รูปแบบการสอนจะเน้นภาระการสอนและการฝึกอบรมครูให้สามารถใช้ได้ อนึ่งรูปแบบการสอนแต่ละแบบจะมีจุดอ่อน และจุดแข็งแตกต่างกัน และไม่มีรูปแบบการสอนใดที่ดีที่สุด

ณัฐกาญจน์ อ่างทอง และคณะ (2544, น.61) ได้ให้ความหมายของ รูปแบบการสอน เป็นแผนการจัดองค์ประกอบต่าง ๆ ของการเรียนการสอนที่มีทฤษฎี หรือแนวคิดรองรับ มีการกำหนดวิธีสอน เทคนิคการสอน และสื่อ ในลักษณะที่มีความสัมพันธ์กัน สามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์

บุญชม ศรีสะอาด (2541, น.140) ได้ให้ความหมายของรูปแบบการสอนว่า หมายถึง โครงสร้างที่แสดงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ในการสอนที่จะนำมาใช้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดผลแก่ผู้เรียน ตามจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

สุเทียบ ละอองทอง (2545, น.8) ได้ให้ความหมายของ รูปแบบการสอน หมายถึง แผนเชิงปฏิบัติของแนวคิดทางทฤษฎีการเรียนรู้ ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะใช้ในการจัดกระทำ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ตามเป้าหมายที่วางไว้

ทิสนา แคมมณี (2546, น.3-4) ได้ให้คำนิยามได้ว่า “รูปแบบการสอน คือ สภาพลักษณะของการเรียนการสอนที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ ซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่าง ๆ โดยประกอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามทฤษฎี หลักการ หรือแนวคิดที่ยึดถือ และได้รับการพิสูจน์ ทดสอบ หรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนในการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ”

จากความหมายของรูปแบบการศึกษาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า รูปแบบการสอนเป็นสภาพหรือแผน หรือลักษณะของการเรียนการสอนที่จัดขึ้น เพื่อนำไปปฏิบัติโดยมีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดทางการศึกษารองรับ ให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยวิธีสอน และเทคนิคการสอนต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน

องค์ประกอบของรูปแบบการสอน

คิบเลอร์ (Kibler, 1970, p.44-53) ได้เสนอระบบการเรียนการสอน มี 4 องค์ประกอบ คือ

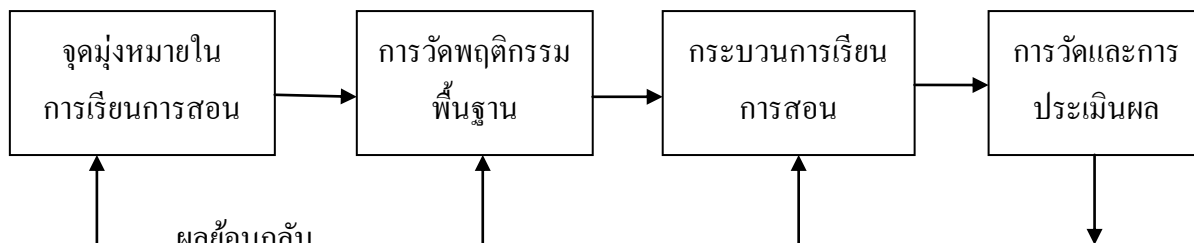
องค์ประกอบที่ 1 จุดมุ่งหมายในการเรียนการสอน เป็นผลผลิตทางการเรียนการสอนที่มุ่งหวังให้เกิดในผู้เรียน ซึ่งมีความครอบคลุมพฤติกรรมทางด้านสติปัญญา (Cognitive Domain) ด้านจิตใจ (Affective Domain) และด้านการปฏิบัติ (Psychomotor Domain)

องค์ประกอบที่ 2 การวัดพฤติกรรมพื้นฐาน เป็นการตรวจสอบความพร้อม ความรู้พื้นฐาน และทักษะเบื้องต้นของผู้เรียนก่อนการเรียนการสอนจริง ๆ

องค์ประกอบที่ 3 การจัดกระบวนการเรียนการสอน เป็นการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียน โดยเริ่มต้นพฤติกรรมพื้นฐานต่อเนื่องจนถึงพฤติกรรมปลายทาง

องค์ประกอบที่ 4 การประเมินผลรวม เป็นการประเมินผลเพื่อตรวจสอบว่าการเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด มีวิธีการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมเพียงใด ฯลฯ

ซึ่งคิบลอร์ ได้นำเสนอระบบการเรียนการสอน ดังภาพ

ทิสนา แคมมณี (2546, น.4) ได้กล่าวว่า รูปแบบการสอน ต้องมีองค์ประกอบสำคัญ ๆ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 มีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือเป็นหลักของรูปแบบการสอนนั้น ๆ

องค์ประกอบที่ 2 มีการบรรยายและอธิบายสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอน ที่สอดคล้องกับหลักการที่ยึดถือ

องค์ประกอบที่ 3 มีการจัดระบบ คือ มีการจัดองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ของ องค์ประกอบของระบบให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของระบบหรือกระบวนการนั้น ๆ

องค์ประกอบที่ 4 มีการอธิบายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสอน และเทคนิคการสอนต่าง ๆ อันจะช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนนั้น เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

รูปแบบการเรียนการสอนจะต้องสามารถทำนายผลที่จะเกิดตามมาได้ และมีศักยภาพ ในการสร้างความคิดรวบยอด และความสัมพันธ์ใหม่ ๆ ได้

จากรูปแบบการสอนดังกล่าวข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า รูปแบบการสอนโดยทั่วไป มีองค์ประกอบร่วมที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. หลักการของรูปแบบการสอน เป็นส่วนที่กล่าวถึงความเชื่อและแนวคิดทฤษฎีที่เป็น พื้นฐานของรูปแบบการสอน หลักการของรูปแบบการสอนจะเห็นตัวชี้ นำ การกำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม และขั้นตอนการดำเนินงานในรูปแบบการสอน

2. จุดประสงค์ของรูปแบบการสอน เป็นส่วนที่ระบุถึงความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้น จากการใช้รูปแบบการสอน

3. สารและกระบวนการ เป็นส่วนที่ระบุถึงเนื้อหาและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะใช้ในการ จัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของรูปแบบการสอน

4. กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงาน เป็นส่วนที่ระบุถึงวิธีการปฏิบัติในขั้นตอนต่าง ๆ เมื่อนำรูปแบบการสอนไปใช้

5. การวัดและประเมินผล เป็นส่วนที่ประเมินถึงประสิทธิผลของรูปแบบการสอน

ดังนั้นรูปแบบการสอน ควรประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ คือ หลักการ จุดประสงค์ สาระ และกระบวนการ กิจกรรม และขั้นตอนการดำเนินงาน และการวัดและประเมินผล

ลักษณะของรูปแบบการสอน

มีนักการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของรูปแบบการสอนที่ดี ควรมีลักษณะ ดังนี้

สังค อูทรานันท์ (อ้างถึงในสมชาย วรกิจเกษมสกุล, 2540, น.21-22) ได้กล่าวถึงความสำคัญของรูปแบบการสอนว่า ช่วยให้ผู้สอนดำเนินการสอนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ลดปัญหาที่จะเกิดขึ้นในการสอน และช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และเจตคติไปในแนวทางที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ รูปแบบการสอนควรมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

ประการที่ 1 มีแนวคิดหรือหลักการพื้นฐาน รูปแบบการสอนที่ดีควรมีแนวคิดหรือหลักการพื้นฐานเป็นส่วนประกอบ รูปแบบการสอนหนึ่งอาจมีเพียงแนวคิดเดียว เช่น ระบบการเรียนการสอนของจอยซ์และเวล หรืออาจจะมีหลายแนวคิด (Multidisciplinary) ตามแนวคิดของสเต็ม (Stem) ซึ่งแนวคิดและหลักการพื้นฐานจะเป็นหลักหรือแนวทางในการเลือกกำหนด และจัดระเบียบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบให้สอดคล้องต่อเนื่องกัน

ประการที่ 2 มีองค์ประกอบที่สัมพันธ์กัน ผู้ออกแบบรูปแบบการสอนต้องมีความรู้ ประสบการณ์ ความละเอียดรอบคอบ และคิดวิเคราะห์โดยคำนึงถึงองค์ประกอบทั่วไปและองค์ประกอบเฉพาะสาขา ต้องเลือกให้เหมาะสม มีความสัมพันธ์และส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องกันเป็นลำดับกับแนวคิดหรือหลักการพื้นฐาน นอกจากนี้รูปแบบการสอนควรมีลักษณะของการให้ความสำคัญขององค์ประกอบทั้งหมดร่วมกัน กล่าวคือ ในแต่ละองค์ประกอบจะมีความสัมพันธ์เท่ากัน และร่วมกันส่งผลต่อผู้เรียน

ประการที่ 3 มีการพัฒนาหรือออกแบบอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล และองค์ประกอบ กำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ จัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบให้สอดคล้อง นำแผนการจัดองค์ประกอบไปทดลองใช้เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ในการปฏิบัติและรับรองผลที่เกิดกับผู้เรียนว่า สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการ จึงจะยอมรับว่าเป็นรูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพ

ประการที่ 4 มีผลต่อด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน ซึ่งรูปแบบการสอนแต่ละรูปแบบจะส่งผลต่อผู้เรียนต่างกันออกไปตามแนวคิดและหลักการของรูปแบบการสอนนั้น ดังนั้นก่อนที่จะนำรูปแบบการสอนไปใช้ควรพิจารณาความสอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการ

ประการที่ 5 มีแนวทางการนำไปใช้ รูปแบบการสอน ต้องมีการกำหนดแนวทางการนำไปใช้อย่างชัดเจน เพื่อสะดวกกับครูผู้สอนในการนำไปปฏิบัติ เช่น การเตรียมตัวของครูผู้สอน บทบาทของครู ผู้เรียน การจัดสภาพแวดล้อมให้ห้องเรียน เป็นต้น จะช่วยให้มองเห็นภาพและสามารถปฏิบัติได้ง่าย ส่งผลให้การสอนตามรูปแบบมีประสิทธิภาพบรรลุตามที่ต้องการ

อรุณี สถิตภาติกุล (2546, น.18-20) ได้ศึกษาคุณลักษณะสำคัญของรูปแบบการสอนแบบต่าง ๆ และสรุปว่า รูปแบบการสอนที่ดี ควรมีลักษณะดังนี้

ลักษณะที่ 1 มีแนวคิดหรือทฤษฎีรองรับ แนวคิดรูปแบบการสอนอาจมาจากแนวคิดด้านการศึกษา เช่น การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ ทฤษฎีจิตวิทยาการเรียนรู้ เช่น พัฒนาการด้านสติปัญญา การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนการสอนของจอชัวและเวลหรือมีมากกว่าหนึ่ง เช่น ระบบการเรียนการสอนของสเติร์น (Stem) ที่เสนอแนะว่า แนวคิดของระบบการเรียนการสอนควรเป็นรูปแบบที่มีลักษณะเป็นสหวิทยาการ (Multidisciplinary) แนวคิดหรือทฤษฎีพื้นฐานนี้จะเป็นหลักหรือแนวทางในการเลือกกำหนด และจัดระเบียบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ให้สอดคล้องกัน นอกจากนี้สเติร์นยังเห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนควรให้ความสำคัญขององค์ประกอบเป็นองค์รวม

ลักษณะที่ 2 มีองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กัน ผู้พัฒนาออกแบบรูปแบบการสอนต้องจัดองค์ประกอบให้มีความสัมพันธ์กันอย่างมีเหตุผล สอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานและเหมาะสมกับสาขาวิชา ส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น รูปแบบการสอนกระบวนการกลุ่ม มาจากแนวคิดพื้นฐานให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง ดังนั้นผู้พัฒนารูปแบบการสอนอาจกำหนดองค์ประกอบกระบวนการเรียนให้ผู้เรียนทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และกำหนดองค์ประกอบวิธีสอนให้เป็นวิธีสอนแบบอุปมาน (Inductive) คือ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ สรุปหลักการจากตัวอย่าง หรือกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานของรูปแบบการสอน

ลักษณะที่ 3 มีกระบวนการออกแบบ หรือพัฒนาอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลและองค์ประกอบในการเรียนการสอน กำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ จัดองค์ประกอบให้สัมพันธ์กัน นำไปทดลองใช้ในห้องเรียน เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพในการใช้ และประเมินผลว่าสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการได้จริง

ลักษณะที่ 4 มีผลต่อพัฒนาการของผู้เรียน ตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการของวิชาที่สอน ซึ่งรูปแบบการสอนแต่ละรูปแบบ จะส่งผลต่อผู้เรียนแตกต่างกันออกไป

จากลักษณะของรูปแบบการสอน ดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่า รูปแบบการสอนที่ดีควรมีแนวคิดหรือหลักการพื้นฐานรองรับ มีองค์ประกอบที่มีสัมพันธ์กับแนวคิดหรือหลักการพื้นฐาน มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ที่มุ่งจะพัฒนาผู้เรียนให้มีพฤติกรรมที่ต้องการ โดยการกำหนดแนวทางในการนำไปใช้ซึ่งรูปแบบการสอนนั้น จึงจะได้ผลตามที่ต้องการ

การพัฒนาและการนำเสนอรูปแบบการสอน

รูปแบบการสอนเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้สอนดำเนินการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการพัฒนารูปแบบการสอนและการนำเสนอรูปแบบการสอนเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งนักการศึกษาได้เสนอดังต่อไปนี้

1. การพัฒนารูปแบบการสอน

การพัฒนารูปแบบการสอนมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการสอนซึ่งสามารถสรุปขั้นตอนสำคัญในการพัฒนารูปแบบการสอนได้ดังนี้ (ทิสนา แจมมณี, ม.ป.ป. ; ละเอียด รักษ์เผ่า, 2528 ; Joyce & Weil 1992 อ้างถึงใน สุเทียบ ละอองทอง, 2545, น.8-9)

1.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และข้อค้นพบจากการวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน หรือปัญหาจากเอกสารผลการวิจัยหรือการสังเกต สอบถามผู้ที่เกี่ยวข้อง

1.2 การกำหนดหลักการ เป้าหมาย และองค์ประกอบอื่น ๆ ของรูปแบบการสอนกับข้อมูลพื้นฐานและสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบระเบียบ การกำหนดเป้าหมายของรูปแบบการสอนจะช่วยให้ผู้สอนสามารถเลือกรูปแบบการสอน ไปใช้ให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของการสอน เพื่อให้การสอนบรรลุผลสูงสุด

1.3 การกำหนดแนวทางในการนำรูปแบบการสอนไปใช้ และประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการและเงื่อนไขต่าง ๆ เช่น ใช้กับผู้เรียนกลุ่มใหญ่ หรือกลุ่มย่อย ผู้สอนจะต้องเตรียมงานหรือจัดสภาพการเรียนการสอนอย่างไร เพื่อให้การใช้รูปแบบการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 การประเมินรูปแบบการสอน เป็นการทดสอบความมีประสิทธิภาพของรูปแบบที่สร้างขึ้น โดยทั่วไปจะใช้วิธีการต่อไปนี้

1.4.1 ประเมินความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎี โดยคณะผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งจะประเมินความสอดคล้องภายในระหว่างองค์ประกอบต่างๆ

1.4.2 ประเมินความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติโดยการนำรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริง ในลักษณะของการวิจัยเชิงทดลองหรือกึ่งทดลอง

1.5 การปรับปรุงรูปแบบการสอน เป็นการปรับแก้รูปแบบการสอนที่ได้พัฒนาให้ดียิ่งขึ้น มีข้อบกพร่องน้อยลง โดยการนำสิ่งที่ได้จากการทดลองใช้รูปแบบการสอนมาปรับปรุงแก้ไขสิ่งที่ปรับปรุงนี้อาจเป็นองค์ประกอบ ลักษณะความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ตลอดจนแนวการใช้รูปแบบการสอน ซึ่งการปรับปรุงรูปแบบการสอน มี 2 ระยะ คือ

1.5.1 ระยะก่อนนำรูปแบบการสอนไปทดลองใช้ การปรับปรุงรูปแบบการสอนใน ระยะนี้ใช้ผลจากการประเมินความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎีเป็นข้อมูลในการปรับปรุง

1.5.2 ระยะหลังนำรูปแบบการสอนไปทดลองใช้ การปรับปรุงรูปแบบการสอนใน ระยะนี้ อาศัยข้อมูลจากการทดลองใช้เป็นตัวชี้แนะในการปรับปรุง และอาจจะมีการนำรูปแบบ การสอนไปทดลองใช้และปรับปรุงซ้ำ จนกว่าจะได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

2. การนำเสนอรูปแบบการสอน

การนำเสนอรูปแบบการสอน เป็นขั้นตอนที่สำคัญ เพราะการนำเสนอรูปแบบการสอน ที่ชัดเจนและเข้าใจง่ายจะช่วยให้ครูผู้สอนเกิดความเข้าใจและสามารถนำรูปแบบการสอนไปใช้ได้ หรือสามารถศึกษาและฝึกฝนตนเองให้ใช้รูปแบบการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเกิดผลตาม จุดมุ่งหมายของรูปแบบ ในการนำเสนอรูปแบบการสอนของจอยซ์และเวล (Joyce & Weil 1992 อ้างถึงใน กรมวิชาการ, 2542, น.169-171) ได้เสนอเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ที่มาของรูปแบบการสอน (Orientation to the model) เป็นการอธิบาย ความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่มาของรูปแบบการสอน ประกอบด้วยเป้าหมายของรูปแบบ ทฤษฎี ข้อสมมติ หลักการ และแนวคิดสำคัญที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบการสอน

ขั้นตอนที่ 2 รูปแบบการสอน (The model of teaching) เป็นการอธิบายถึงรูปแบบ การจัดการเรียนการสอนโดยละเอียดตามหัวข้อต่อไป

1) ขั้นตอนการสอนตามรูปแบบการสอน (Syntax) เป็นการให้รายละเอียด เกี่ยวกับลำดับขั้นตอนการสอนหรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2) หลักการของการปฏิสัมพันธ์ (Social System) เป็นการอธิบายถึงบทบาทของ ครู นักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน ซึ่งจะแตกต่างกันไปในแต่ละรูปแบบ เช่น บทบาทของครูอาจเป็นผู้นำในการทำกิจกรรม เป็นผู้อำนวยการความสะดวก เป็นผู้แนะแนว เป็นแหล่งข้อมูล เป็นต้น

3) หลักการของการตอบสนอง (Principles of reaction) เป็นการบอกถึง วิธีการแสดงออกของครูต่อนักเรียน การตอบสนองการกระทำของนักเรียน เช่น การให้รางวัล แก่ผู้เรียน การให้อิสระในการแสดง ความคิดเห็น การไม่ประเมินว่าถูกหรือผิด เป็นต้น

4) ระบบการสนับสนุนการเรียนการสอน (Support system) เป็นการอธิบายถึงเงื่อนไขหรือสิ่งจำเป็นที่จะทำให้การใช้รูปแบบนั้นได้ผล เช่น รูปแบบการสอนแบบทดลองในห้องปฏิบัติการ ต้องใช้ผู้ดำเนินการทดลองที่ผ่านการฝึกฝนมาอย่างดีแล้ว รูปแบบการสอนแบบฝึกทักษะ นักเรียนจะต้องได้ฝึกการทำงานในสถานที่และใช้อุปกรณ์ที่ใกล้เคียงสภาพการทำงานจริง

ขั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบการสอนไปใช้ (Application) เป็นการให้คำแนะนำและตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการนำรูปแบบการสอนไปใช้ให้ได้ผล เช่น ควรใช้กับเนื้อหาประเภทใด เป็นต้น นอกจากนี้ยังให้คำแนะนำอื่น ๆ เพื่อให้การใช้รูปแบบการสอนนั้นมีประสิทธิผลมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 4 ผลที่ได้จากการใช้รูปแบบการสอน ทั้งผลทางตรงและทางอ้อม (Instruction and nurturant effects) เป็นการระบุถึงผลของการใช้รูปแบบการสอนที่คาดว่าจะเกิดแก่ผู้เรียน ทั้งผลทางตรง ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของรูปแบบการสอนนั้น และผลทางอ้อมซึ่งเป็นผลพลอยได้จากการใช้รูปแบบการสอนนั้น ซึ่งจะเป็นแนวทางสำหรับครูในการพิจารณาและเลือกรูปแบบการสอนไปใช้

จากการพัฒนารูปแบบการสอนและการนำเสนอรูปแบบการสอน สรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบการสอนเป็นการพัฒนาโดยมีขั้นตอนเริ่มจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสอน แล้วกำหนดหลักการ เป้าหมาย องค์กรประกอบของรูปแบบการสอน กำหนดแนวทางในการนำรูปแบบการสอนไปใช้ การประเมินรูปแบบการสอน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงรูปแบบการสอน ส่วนการนำเสนอรูปแบบการสอน มีขั้นตอนในการนำเสนอ คือ กล่าวถึงที่มาของรูปแบบการอธิบายถึงรูปแบบการสอน การนำรูปแบบการสอนไปใช้และการนำผลที่ได้จากการใช้รูปแบบการสอน ซึ่งรูปแบบการสอนแต่ละรูปแบบมีจุดแข็ง และจุดอ่อนในการพัฒนาผู้เรียนตามกระบวนการเรียนการสอน ขึ้นอยู่กับผู้สอนที่พิจารณาเลือกรูปแบบที่เหมาะสมกับผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากที่สุด

สาระสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน จึงเน้นที่ผลปลายทางในตัวผู้เรียน กำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้กำหนดมาตรฐานที่ระบุคุณภาพผู้เรียนเมื่อจบการศึกษา 12 ปีไว้ดังต่อไปนี้

ความสำคัญและธรรมชาติเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นภาษาในตระกูลคำโดดและเป็นภาษาเรียงคำ มีวิวัฒนาการมานานกว่า 700 ปี คนไทยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตและการสื่อสารทั้งการพูด การอ่าน การฟัง และการเขียน ก่อให้เกิดความคิดเชิงสร้างสรรค์และสื่อให้เห็นบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยของคนไทยที่ต่างจากชนชาติอื่น ดังคำกล่าวที่ว่า “สำเนียงส่อภาษากิริยาต่อตระกูล” ภาษาไทยช่วยดำรงความเป็นชาติไทย แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของคนไทยในการติดต่อสื่อสารจนได้รับความยกย่องว่า “สยามเมืองยิ้ม” เพราะภาษาช่วยกล่อมเกลาคูณิสัยใจคอของคนไทยให้แสดงความเป็นมิตร มิไม่ตรีต่อกันอันเป็นที่ภาคภูมิใจของคนทั้งชาติ

ภาษาไทยเป็นเครื่องมือการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและตรงตามจุดมุ่งหมาย ในการแสดงความคิด ความรู้สึก และความต้องการ คำในภาษาไทยย่อมประกอบด้วยเสียงพยัญชนะ เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์ และประกอบด้วยความหมายของคำ ถ้าคำมีเสียงวรรณยุกต์ต่างกัน ความหมายของคำก็เปลี่ยนแปลงไป เช่น ปา ป่า ป้า ทำให้ภาษาไทยมีคำใช้มากขึ้นจากการออกเสียงวรรณยุกต์ต่างกัน นอกจากนั้นคำในภาษาไทยยังมีเสียงหนักเบา สันยาวต่างกัน เช่น คำว่า กระเช้า และเช้านี้ จะออกเสียงคำว่าเช้า ต่างกัน ภาษาไทยยังมีระดับของภาษาต้องใช้ให้เหมาะสมกาลเทศะ และบุคคล ภาษาไทยยังมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เช่น แต่ก่อนเราใช้คำว่า หล่อน ในความหมายของผู้ที่กล่าวถึง เป็นสรรพนามบุรุษที่ 3 ในเชิงยกย่อง แต่ปัจจุบันคำว่าหล่อนไม่ค่อยมีการใช้แล้ว และถ้าใช้ก็เป็นทำนองการดูหมิ่นเหยียดหยาม เป็นต้น ภาษาจึงมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและสภาพวัฒนธรรมของกลุ่มคน และสภาพของสังคมและเศรษฐกิจ คนที่ได้รับการศึกษาสูงจะใช้ภาษาสูงกว่าคนในแหล่งที่มีระดับชีวิตที่ต่ำ การใช้ภาษาเป็นทักษะ ที่ผู้ใช้ภาษาต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญไม่ว่าจะเป็นการอ่าน การเขียน การพูด การฟัง และการสื่อสารต่าง ๆ ต้องใช้ภาษาให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของภาษาในการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพและใช้คล่องแคล่ว ใช้ภาษาในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ มีเหตุผลมีผล และใช้ภาษาอย่างมีคุณธรรมและอย่างมีมารยาท

ภาษาไทยมีคุณสมบัติสำคัญ 3 ประการ คือ ประการแรก คำที่ใช้พูด ประกอบด้วยเสียง และความหมาย มีการใช้ถ้อยคำที่เป็นระบบ มีระเบียบแบบแผนที่เป็นกฎเกณฑ์ทางภาษา ประการที่สอง ภาษามีพลังทำให้ผู้อ่าน ผู้ฟัง เกิดอารมณ์แห่งความชื่นชม หรือความเศร้าใจเพราะถ้อยคำที่ใช้ทำให้ผู้รับสารมีอารมณ์ไปตามถ้อยคำที่ใช้ นอกจากนั้นยังสามารถนำคำมาประกอบเป็นถ้อยคำและประโยคสื่อความคิดได้มากมาย ประการที่สาม ภาษาเป็นการใช้สัญลักษณ์หรือสมมุติร่วมกันในความหมาย และยอมรับความหมายนั้น ๆ ร่วมกัน

ภาษาไทยยังมีคุณสมบัติอื่น ๆ ที่เหมือนกับภาษาอื่น ๆ ในโลก คือ ความไม่จำกัดเพศของผู้ส่งสาร ไม่ว่าจะเป็นเพศหญิง เพศชาย คนแก่หรือเด็ก ย่อมใช้ภาษาในส่งสารและรับสารได้ และใช้ภาษาพูดทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคตสื่อสารกัน ได้รับรู้เรื่องราวไม่จำกัดกาลเวลา ดังนั้นภาษาจึงมีคุณสมบัติเป็นเครื่องมือถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิทยาการต่างๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและเกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาอีกด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551.)

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิดและความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา และพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

**ตาราง 1 ตารางมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัดชั้นปี
<p>สาระที่ 1 การอ่าน</p> <p>มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้ถูกต้อง 2. อธิบายความหมายของคำ ประโยค และข้อความที่เป็นโวหาร 3. อ่านเรื่องสั้นๆ อย่างหลากหลาย โดยจับเวลา แล้วถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน 4. แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน 5. อธิบายการนำความรู้และความคิดจากเรื่องที่อ่านไปตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต 6. อ่านงานเขียนเชิงอธิบาย คำสั่ง ข้อแนะนำ และปฏิบัติตาม 7. อธิบายความหมายของข้อมูลจากการอ่านแผนผัง แผนที่ แผนภูมิ และกราฟ 8. อ่านหนังสือตามความสนใจและอธิบายคุณค่าที่ได้รับ 9. มีมารยาทในการอ่าน
<p>สาระที่ 2 การเขียน</p> <p>มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. คัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัดและครึ่งบรรทัด 2. เขียนสื่อสารโดยใช้คำได้ถูกต้อง ชัดเจน และเหมาะสม 3. เขียนแผนภาพโครงเรื่องและแผนภาพความคิด เพื่อใช้พัฒนางานเขียน 4. เขียนเรียงความ 5. เขียนย่อความจากเรื่องที่อ่าน 6. เขียนจดหมายส่วนตัว 7. กรอกแบบรายการต่างๆ 8. เขียนเรื่องตามจินตนาการและสร้างสรรค์ 9. มีมารยาทในการเขียน

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัดชั้นปี
<p>สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด</p> <p>มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกลงในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. พูดแสดงความรู้ ความเข้าใจจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังและดู 2. ตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดู 3. วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากการฟังและดูสื่อโฆษณาอย่างมีเหตุผล 4. พูดรายงานเรื่องหรือประเด็นที่ศึกษาค้นคว้าจากการฟัง การดู และการสนทนา 5. พูดโน้มน้าวอย่างมีเหตุผลและน่าเชื่อถือ 6. มีมารยาทในการฟัง การดู และการพูด
<p>สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย</p> <p>มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิเคราะห์ชนิดและหน้าที่ของคำในประโยค 2. ใช้คำได้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล 3. รวบรวมและบอกความหมายของคำ ภาษาต่างประเทศที่ใช้ในภาษาไทย 4. ระบุลักษณะของประโยค 5. แต่งบทร้อยกรอง 6. วิเคราะห์และเปรียบเทียบสำนวนที่เป็นคำพังเพยและสุภาษิต
<p>สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม</p> <p>มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. แสดงความคิดเห็นจากวรรณคดีหรือวรรณกรรมที่อ่าน 2. เล่านิทานพื้นบ้านท้องถิ่นของตนและนิทานพื้นบ้านของท้องถิ่นอื่น 3. อธิบายคุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่านและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง 4. ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนดและบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ

4.3 คำอธิบายรายวิชาภาษาไทย

ศึกษาและฝึกอ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้ถูกต้อง พร้อมทั้งอธิบายความหมายของคำ ประโยคและข้อความที่เป็นโวหาร อ่านจับใจความเรื่องอย่างหลากหลายจากสื่อต่าง ๆ โดยจับเวลาแล้วถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น อธิบายการนำความรู้และความคิดจากเรื่องที่อ่านไปตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต อ่านงานเขียนเชิงอธิบาย คำสั่ง ข้อแนะนำและปฏิบัติตาม อ่านข้อมูลจากแผนผัง แผนที่ แผนภูมิ และกราฟ อ่านหนังสือตามความสนใจและอธิบายคุณค่าที่ได้รับ และมีมารยาทในการอ่าน คัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัด และครึ่งบรรทัดตามรูปแบบการเขียนตัวอักษรไทย เขียนคำขวัญ คำอวยพร และประกาศ โดยใช้คำได้ถูกต้อง ชัดเจนและเหมาะสม เขียนแผนภาพ โครงเรื่องและแผนภาพความคิดเพื่อใช้พัฒนางานเขียน เขียนเรียงความย่อความ จดหมายส่วนตัว กรอกแบบรายการ ได้แก่ แบบคำร้อง ใบสมัคร ศึกษาต่อ แบบฝากส่งพัสดุและไปรษณีย์ภัณฑ์ เขียนเรื่องตามจินตนาการและสร้างสรรค์ และมีมารยาทในการเขียน พูดแสดงความรู้ ความเข้าใจจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังและดู ตั้งคำถาม และตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดู วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากการฟัง และดูโฆษณาอย่างมีเหตุผล พุดรายงานเรื่อง หรือประเด็นที่ศึกษาค้นคว้า จากการฟัง การดู และการสนทนา พุดโน้มน้าวอย่าง มีเหตุผลและน่าเชื่อถือ และมีมารยาทในการฟัง การดู และการพุด วิเคราะห์ชนิด และหน้าที่ของคำในประโยค ใช้คำได้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคลทั้งคำราชาศัพท์ ระดับภาษา และภาษาถิ่น รวบรวมและบอกความหมายของคำภาษาต่างประเทศที่ใช้ในภาษาไทย ระบุลักษณะของประโยคสามัญ ประโยครวม ประโยคซ้อน รวมทั้งกลุ่มคำหรือวลี แต่งกลอนสุภาพ และวิเคราะห์ เปรียบเทียบ สำนวนที่เป็นคำพังเพย และสุภาษิต เล่านิทานพื้นบ้านท้องถิ่นตนเองและนิทานพื้นบ้านของท้องถิ่นอื่น แสดงความคิดเห็นและอธิบายคุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง และท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนด และบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ

กิจกรรมการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนสังเกตและตอบคำถามที่กระตุ้นความคิดอย่างเป็นลำดับ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ฝึกประมวลคำและนำคำไปใช้อย่างถูกต้อง ส่งเสริมการสร้างสรรค์ผลงานหลากหลายรูปแบบ และเรียนรู้ภาษาไทยที่ใช้ในชีวิตประจำวันจากสื่อต่าง ๆ รวมทั้งมุ่งพัฒนากระบวนการกลุ่ม การวางแผน และกระบวนการคิด

เพื่อให้เกิดความเข้าใจหลักภาษา เกิดทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีความชื่นชม เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทยและภูมิใจในภาษาประจำชาติ

คุณภาพผู้เรียนหลังจบประถมศึกษาปีที่ 6

1. อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะได้ถูกต้องอธิบายความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัยของคำ ประโยค ข้อความ ลำนวนโวหาร จากเรื่องที่อ่าน เข้าใจคำแนะนำ คำอธิบายในคู่มือต่าง ๆ แยกแยะข้อคิดเห็นและข้อเท็จจริง รวมทั้งจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านและนำความรู้ความคิดจากเรื่องที่อ่านไปตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตได้ มีมารยาทและมีนิสัยรักการอ่าน และเห็นคุณค่าสิ่งที่อ่าน

2. มีทักษะในการคัดลายมือด้วยบรรจงเต็มบรรทัดและครึ่งบรรทัด เขียนสะกดคำ แต่งประโยคและเขียนข้อความ ตลอดจนเขียนสื่อสารโดยใช้ถ้อยคำชัดเจนเหมาะสม ใช้แผนภาพ โครงเรื่องและแผนภาพความคิด เพื่อพัฒนางานเขียน เขียนเรียงความย่อความจดหมายส่วนตัว กรอกแบบรายการต่าง ๆ เขียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น เขียนเรื่องตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ และมีมารยาทในการเขียน

3. พูดย่อแสดงความรู้ ความคิดเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู เล่าเรื่องย่อหรือสรุปจากเรื่องที่ฟังและดู ตั้งคำถาม ตอบคำถามจากเรื่องที่ฟังและดู รวมทั้งประเมินความน่าเชื่อถือจากการฟังและดู โฆษณาอย่างมีเหตุผล พูดย่อตามลำดับขั้นตอนเรื่องต่าง ๆ อย่างชัดเจน พูดย่อรายงานหรือประเด็นสั้นกว่าจากการฟัง การดู การสนทนา และพูดโน้มน้าวได้อย่างมีเหตุผล รวมทั้งมีมารยาทในการดูและพูด

4. สะกดคำและเข้าใจความหมายของคำ ลำนวน คำพังเพยและสุภาษิต รู้และเข้าใจชนิดและหน้าที่ของคำในประโยค ชนิดของประโยค และคำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ใช้คำราชาศัพท์และคำสุภาพได้อย่างเหมาะสม แต่งประโยค แต่งบทร้อยกรองประเภทกลอนสี่กลอนสุภาพ และกาพย์ยานี 11

5. เข้าใจและเห็นคุณค่าวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน เล่านิทานพื้นบ้านร้องเพลงพื้นบ้านของท้องถิ่น นำข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง และท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนดได้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การจัดการศึกษาของโรงเรียนจะมีคุณภาพเพียงใดนั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละวิชาเป็นตัวหนึ่งที่เป็นเกณฑ์ที่ชี้วัด ถ้านักเรียนในโรงเรียนใดที่ทำการสอบวัดผลสัมฤทธิ์แล้วได้คะแนนอยู่ในช่วงคะแนนที่สูง แสดงให้เห็นว่า การจัดการศึกษาของโรงเรียนนั้นมีคุณภาพที่ดีแต่ในทางตรงกันข้าม ถ้านักเรียนในโรงเรียนใดที่ทำการสอบวัดผลสัมฤทธิ์แล้วได้คะแนนอยู่ในช่วงคะแนน

ที่ต่ำ แสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาของโรงเรียนนั้นมีคุณภาพที่ต่ำ ดังนั้นในการจัดการศึกษา จึงมุ่งเน้นในเรื่องของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การเรียนการสอนในปัจจุบันครูผู้สอนจะประเมินผลการเรียนของนักเรียนว่าบรรลุ จุดประสงค์การเรียนหรือไม่นั้น ส่วนหนึ่งของการประเมิน ได้จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนของนักเรียน ดังนั้น ในสภาพปัจจุบันจึงเป็นสิ่งที่น่าศึกษาว่า มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนแตกต่างกัน ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กัน และมีอิทธิพลต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จหรือ ความล้มเหลวของ การจัดการศึกษา ดังนั้น นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านจึงถือเป็น หน้าที่สำคัญที่จะศึกษา และวิจัย เพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด มีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายไว้ หลากหลาย ดังนี้

ฮูเซน และ โปสเล็ทเวท (Husen & Postlethwaite, 1985, p.35) ได้ให้ความหมายว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นผลสะท้อนของความรอบรู้และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใน ระหว่างที่ทักษะและความรู้ กำลังพัฒนา

อายส์เนค และ ไมลีย์ (Eysneck & Meili, 1972, p.90) กล่าวว่า หมายถึง ขนาดของ ความสำเร็จที่ได้จากการทำงานที่ต้องอาศัยความพยายามจำนวนหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นผลของการกระทำ ที่อาศัยความสามารถของร่างกายและสมอง

มิลแมน และ กรีน (Millman & Greene, 1989 อ้างในกรมวิชาการ 2542, p.21) ให้ความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง ปริมาณและลักษณะของความรู้ การจัดองค์ประกอบและโครงสร้างของความรู้ที่บุคคลได้รับ รวมถึงสามารถใช้ความรู้ให้เป็น ประโยชน์ในการแก้ปัญหา ในการคิดเชิงสร้างสรรค์ หรือในการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล และในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

กู๊ด (Good, 1973, p.7) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ว่า หมายถึง ความสำเร็จ ความคล่องแคล่ว ความชำนาญในการใช้ทักษะหรือการประยุกต์ใช้ความรู้ต่าง ๆ สำหรับความหมาย คำว่า “ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน” หมายถึง ความรู้ หรือทักษะอันเกิดจากการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ ที่ได้เรียนมาแล้ว ซึ่งได้จากผลการทดสอบของครูผู้สอนหรือผู้รับผิดชอบในการสอน หรือทั้งสอง อย่างรวมกัน

อรรถวรรณ เจือจันทร์ (2536, น.6) ให้ความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ และความสำเร็จในการเรียน ซึ่งแสดงให้เห็นด้วยคะแนนสอบ

กล่าวโดยสรุปแล้ว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความคล่องแคล่ว ความชำนาญในการใช้ทักษะหรือการประยุกต์ใช้ความรู้ต่าง ๆ คุณลักษณะและความสามารถในการเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกฝน อบรม หรือเกิดจากการสอนและสามารถตรวจวัดได้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพและคุณภาพของการจัดการศึกษา

องค์ประกอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจอย่างมากในวงการการศึกษา แต่เป็นเรื่องที่มีความยุ่งยากและซับซ้อนมาก เพราะมีองค์ประกอบหรือปัจจัยต่าง ๆ มากมายที่เป็นตัวแปรที่ผสมผสานกัน ซึ่งอาจส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน

สุมิตรา อังวัฒนกุล (2539, น.41-53) ได้สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยแบ่งออกเป็น 4 ปัจจัย ดังนี้

1. ปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้เรียน จากแนวคิดของนักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behavioral psychologists) เชื่อว่า คนเราทุกคนสามารถที่จะเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างได้ถ้ามีตัวกระตุ้นและการเสริมแรงการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการด้านกลไกที่ถูกควบคุมจากสิ่งต่างๆภายนอก แต่นักจิตวิทยากลุ่มความคิด ความเข้าใจ (Cognitive psychologists) เชื่อว่า ผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ ความรู้และสติปัญญา ตลอดจนกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียน ครูเป็นเพียงผู้รับผิดชอบในการสอนแต่นักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการเรียน

2. ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอนภายในโรงเรียน มิได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้เรียนหรือการเรียนการสอนเท่านั้น

3. สภาพแวดล้อมโดยทั่วไป สภาพแวดล้อมทางครอบครัว และสภาพแวดล้อมที่ไม่ได้เกิดจากตัวผู้เรียนเอง

4. ปัจจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอน และปัจจัยที่เกี่ยวกับบริบทการเรียนการสอน ปัจจัยนี้รวมถึงปัจจัยด้านตัวผู้สอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกชั้นเรียน และด้านจุดมุ่งหมายของการสอน

สุมิตรา อังวัฒนกุล (2539, น.1-53) ได้สรุปเพิ่มเติมว่า ปัจจัยที่สำคัญต่อกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกชั้นเรียนมี 3 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยด้านตัวผู้สอน (Teacher variable) ผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในฐานะให้ความรู้ ครูจะต้องเข้าใจเรื่องของหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอน ครูต้องมีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์มาก ทราบแนวการสอนที่ดี และมีศรัทธาต่อการประกอบอาชีพครูย่อมจะสอนนักเรียนให้ได้รับความรู้ ประสบการณ์เป็นอย่างดี ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการสอนต่าง ๆ

จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์ของครูให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อเนื่องไปถึงประสิทธิภาพที่น่าพอใจของนักเรียนด้วย นอกจากนี้ครูเป็นผู้ตั้งจุดประสงค์ประยุต์เนื้อหาในบทเรียน พัฒนาหลักสูตร เตรียมแผนการสอน กำหนดพฤติกรรมในชั้นเรียนสร้างมาตรฐาน และประเมินผลสัมฤทธิ์ของการเรียนของนักเรียน

2. ปัจจัยด้านการสอน (Instructional variable) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในและนอกชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน ทั้งนี้จะสอนโดยเน้นเนื้อหาและการจัดการจัดกิจกรรมทุกด้านที่จะพัฒนาเกี่ยวกับวิชาเรียน

3. ปัจจัยด้านสังคม (Social variables) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบริบททางสังคม เช่น การเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่พูดภาษาอังกฤษ การสนับสนุนทางการเรียนของครอบครัว สรุปโดยรวมได้ว่า ปัจจัยในการเรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศหรือภาษาที่สองนั้น ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเรียนหลายด้าน เช่น ด้านผู้เรียน ด้านครอบครัว ด้านการเรียนการสอน และด้านสังคมที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

ความหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นความสามารถของนักเรียนในด้านต่างๆ ซึ่งเกิดจากนักเรียนได้รับประสบการณ์จากกระบวนการเรียนการสอนของครู โดยครูต้องศึกษาแนวทางในการวัดและประเมินผล การสร้างเครื่องมือวัดให้มีคุณภาพนั้น ได้มีผู้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้

สมพร เชื้อพันธ์ (2547, น.53) สรุปว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ หมายถึง ความสามารถ ความสำเร็จและสมรรถภาพด้านต่างๆของผู้เรียนที่ได้จากการเรียนรู้ อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน การฝึกฝนหรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคลซึ่งสามารถวัดได้จากการทดสอบด้วยวิธีการต่าง ๆ

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข (2548, น.125) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ขนาดของความสำเร็จที่ได้จากกระบวนการเรียนการสอน

ปราณี กองจินดา (2549, น.42) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถหรือผลสำเร็จที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์เรียนรู้ทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย และยังได้จำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ตามลักษณะของวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน

สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลที่เกิดจากกระบวนการเรียนการสอนที่จะทำให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และสามารถวัดได้โดยการแสดงออกมาทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย

จุดประสงค์ของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ในการจัดการเรียนการสอนจะเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใน 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) จิตพิสัย (Affective Domain) และทักษะพิสัย (Psycho - Motor Domain) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของบลูม โดยบลูม (Bloom, 1964) ได้จำแนกจุดมุ่งหมายทางการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ (Cognitive Domain) ด้านเจตคติหรือความรู้สึก (Affective Domain) และด้านทักษะ (Psycho motor Domain)

1) พฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย เป็นพฤติกรรมด้านความสามารถทางสติปัญญาของบุคคล จำแนกได้ดังนี้

1. ความรู้ (Knowledge)

1.1 ความรู้เฉพาะสิ่ง (Knowledge of specifics)

1.1.1 ความรู้ศัพท์เฉพาะ (Knowledge of terminology)

1.1.2 ความรู้ข้อเท็จจริงเฉพาะสิ่ง (Knowledge of specific facts)

1.2 ความรู้เรื่องวิธีการและวิธีการจัดการทำกับสิ่งเฉพาะ (Knowledge of ways and means of dealing with specifics)

1.2.1 ความรู้เรื่องแบบแผนนิยม (Knowledge of conventions)

1.2.2 ความรู้เรื่องแนวโน้มและลำดับเหตุการณ์ (Knowledge of tend and sequence)

1.2.3 ความรู้เรื่องการจัดจำพวกและประเภท (Knowledge of classifications of categories)

1.2.4 ความรู้เรื่องเกณฑ์ (Knowledge of criteria)

1.2.5 ความรู้เรื่องระเบียบวิธี (Knowledge of methodology)

1.3 ความรู้เรื่องสากลและเรื่องนามธรรมในสาขาต่างๆ (Knowledge of the universals and abstraction field)

1.3.1 ความรู้เรื่องหลักการและข้อสรุปทั่วไป (Knowledge of principle and generalizations)

1.3.2 ความรู้เรื่องทฤษฎีและโครงสร้าง (Knowledge of theories and structures)

2. ความเข้าใจ (Comprehension)

2.1 การแปล (Translation)

2.2 การตีความ (Interpretation)

2.3 การสรุปอ้างอิง (Extrapolation)

3. การประยุกต์ (Application)

3.1 การประยุกต์ (Application)

4. การวิเคราะห์ (Analysis)

4.1 การวิเคราะห์หน่วยย่อย (Analysis of elements)

4.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of relationship)

4.3 การวิเคราะห์หลักการจัดระเบียบ (Analysis of organization principles)

5. การสังเคราะห์ (Synthesis)

5.1 ผลิตผลจากการสื่อความหมายเฉพาะ (Production of unique communication)

5.2 ผลิตผลแผนงานหรือชุดเสนอเพื่อปฏิบัติการ (Production of a plan, or proposed set of operations)

5.3 การได้มาซึ่งชุดของความสัมพันธ์เชิงนามธรรม (Derivation of a set of abstract relations)

6. การประเมิน (evaluation)

6.1 การตัดสินตามเกณฑ์ภายใน (Judgments in terms of internal criteria)

6.2 การตัดสินตามเกณฑ์ภายนอก (Judgments in terms of external criteria)

2). พฤติกรรมด้านจิตพิสัย เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความรู้สึกรู้สึกนึกคิดทางจิตใจ อารมณ์ และคุณธรรมของบุคคล สามารถจำแนกเป็น 5 ระดับ คือ

2.1 การรับรู้ (Receiving of Attending) มีการตอบสนอง 3 ลักษณะ คือ การยอมรับ การตั้งใจที่จะรับรู้และการเลือกสิ่งเร้าที่ต้องการรับรู้

2.2 การตอบสนอง (Responding) เป็นพฤติกรรมที่ต่อเนื่องจากความตั้งใจที่จะรับรู้ โดยไม่เพียงแต่จะตั้งใจรับรู้เท่านั้น แต่มีความปรารถนาหรือปฏิกิริยาที่จะโต้ตอบต่อสิ่งเร้า นั้นอย่างเต็มใจและเกิดความพึงพอใจจากการตอบสนอง พฤติกรรมขั้นนี้จำแนกเป็น 3 ลักษณะ คือ การยินยอมที่จะตอบสนอง ความเต็มใจที่จะตอบสนองและความพอใจในการตอบสนอง

2.3 การสร้างคุณค่า (Valuing) เป็นขั้นที่บุคคลมองเห็นคุณค่าของการตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือประสบการณ์ที่ได้ ขั้นนี้มีพฤติกรรมการแสดง 3 ลักษณะ ได้แก่ การยอมรับในคุณค่า การนิยมชมชอบในคุณค่า และการสร้างคุณค่า

2.4 การจัดระบบคุณค่า (Organization) หลังจากที่บุคคลได้สร้างค่านิยมของตนขึ้นมาแล้ว ก็พยายามนำค่านิยมนั้นมาจัดระบบให้เกิดเป็นระบบระเบียบขึ้น ลักษณะการจัดระบบคุณค่ามี 2 ลักษณะ คือ การสร้างความคิดรวบยอดของคุณค่าและการจัดระบบของคุณค่า

2.5 การสร้างลักษณะนิสัย (Characterization by a Value Complex) เป็นการจัดระบบคุณค่าที่มีอยู่ในตัวเข้าเป็นระบบที่ถาวร ซึ่งจะทำหน้าที่ควบคุมพฤติกรรมการแสดงของบุคคลไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใด ๆ ก็จะแสดงพฤติกรรมตามค่านิยมที่ยึดถือตลอดไป การสร้างลักษณะนิสัยมี 2 ลักษณะคือ การสร้างลักษณะนิสัยชั่วคราวและการสร้างลักษณะนิสัยถาวร

3). พฤติกรรมด้านทักษะพิสัยเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความสามารถเชิงปฏิบัติการ พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัย จำแนกเป็น 7 ระดับคือ

3.1 การรับรู้ (Perception) เป็นขั้นที่แสดงอาการรับรู้ที่จะเคลื่อนไหว โดยอาศัยประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ หู ตา จมูก ลิ้น และสัมผัสทางกาย แม้จะมีสิ่งเร้าเข้ามากระตุ้น โดยผ่านทางประสาทสัมผัสพร้อม ๆ กัน ก็อาจเลือกที่จะรับรู้ มีการแปลความหมายสิ่งเร้าเพื่อตอบสนอง

3.2 การเตรียมพร้อม (Set) เป็นสภาพของบุคคลที่พร้อมจะแสดงพฤติกรรมออกมา สภาพความพร้อม มี 3 ด้าน คือ ความพร้อมด้านร่างกาย ด้านสมอง และด้านอารมณ์

3.3 การตอบสนองตามแนวทางที่กำหนดให้ (Guided Response) เป็นการแสดงออกในลักษณะของการเลียนแบบและการลองผิดลองถูก

3.4 ความสามารถด้านกลไก (Mechanism) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้กระทำตามที่เรียนมา และพัฒนาขึ้นมาจนมีผลสัมฤทธิ์ สามารถสร้างเทคนิควิธีสำหรับตนเองขึ้นมาเพื่อปฏิบัติต่อไป

3.5 การตอบสนองที่ซับซ้อน (Complex Overt Response) เป็นความสามารถในการปฏิบัติในสิ่งที่ยุ่ยากซับซ้อนมากขึ้นและสามารถกระทำได้อย่างมั่นใจ ไม่ลังเลและทำได้ดีจนเป็นอัตโนมัติ

ดังนั้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงมีความสำคัญมากสำหรับนักเรียน ครูจึงจำเป็นต้องสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เพราะแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับครูที่ใช้ในการตรวจสอบพฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอันเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนของครูว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถหรือมีสัมฤทธิ์ผลในแต่ละรายวิชามากน้อยเพียงใด ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามจุดประสงค์การเรียนรู้หรือตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้และเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุง

และพัฒนาการของครูให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การที่จะทำได้ผลการทดสอบมีความถูกต้อง เทียบตรงเชื่อถือได้นั้นจะต้องใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่มีคุณภาพ ซึ่งได้ผ่านการสร้างอย่างถูกต้องตามหลักวิชา

ประวัติโรงเรียนกึ่งเพชร

เดิมตั้งอยู่ที่ศาลาเลขที่ 493 ตำบลถนนเพชรบุรี อำเภอคูสิต จังหวัดพระนคร ซึ่งเป็นศาลาของอิสลามิกชน มีชื่อว่า “โรงเรียนสุเหร่าเก่า” ซึ่งทางอำเภอคูสิตจัดตั้งขึ้น โดยมีขุนสำราญราษฎร์บริรักษ์ นายอำเภอคูสิตเป็นผู้ทำการเปิด เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2475

ต่อมาปี พ.ศ. 2478 ทางราชการได้สร้างอาคารเรียนใหม่ เลขที่ 323 ซอยกึ่งเพชร ตำบลถนนเพชรบุรี อำเภอคูสิต จังหวัดพระนคร จึงได้ย้ายโรงเรียนมาทำการสอน ณ อาคารใหม่ ใช้ชื่อว่า “โรงเรียนประชาบาลสุเหร่าเก่า”

พ.ศ. 2480 โอนเป็นโรงเรียนสังกัดเทศบาลกรุงเทพมหานคร เปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนเทศบาล 3 (ถนนเพชรบุรี)”

พ.ศ. 2488 ย้ายกลับไปศาลาสุเหร่าเก่าเปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนเทศบาล 13 (สุเหร่าเก่า)”

พ.ศ. 2491 โอนกลับมาเป็นโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนเทศบาลกึ่งเพชร”

พ.ศ. 2505 โอนเป็นโรงเรียนสังกัดเขตพญาไท เปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนกึ่งเพชร”

พ.ศ. 2533 เป็นโรงเรียนในสังกัดเขตราชเทวีใช้ชื่อเดิม คือ “โรงเรียนกึ่งเพชร”

มีเนื้อที่ประมาณ 2 ไร่ 2 งาน 75 ตารางวา ตั้งอยู่สุดซอยกึ่งเพชร อาคารเรียน เป็นตึก 4 ชั้น 48 ห้องเรียน อาคาร 1 ชั้นล่างเป็นห้องโถงใช้เป็นที่ประชุมนักเรียนชั้นล่างและห้องอาหารใต้อาคาร 2 ภายในบริเวณ มีโรงครัว โรงฝึกงาน และบ้านพักภารโรง สนามโรงเรียนเป็นสนามปูด้วยกระเบื้องยาง สูงกว่าระดับถนน น้ำไม่ท่วม

วิสัยทัศน์โรงเรียนกึ่งเพชร

นักเรียนมีศักยภาพในการเรียนรู้ คู่คุณธรรม สานสัมพันธ์ชุมชน บนวิถีพอเพียง

ปรัชญาการศึกษา

การศึกษา คือ รากฐานของการพัฒนาคน ให้มีความรู้คู่คุณธรรม

พันธกิจ

1. พัฒนาผู้เรียนในด้านวิชาการและความถนัดของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ
2. จัดการศึกษาโดยให้สังคมมีส่วนร่วม ทั้งผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรเอกชน
3. สนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด

4. พัฒนาและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม
5. พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ
6. ส่งเสริมและปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม
7. ส่งเสริมและร่วมกันอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีไทย

เป้าหมาย

1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพของตน
2. เพื่อสร้างให้ผู้เรียนเกิดลักษณะคุณสมบัติอันพึงประสงค์ในด้านคุณธรรมจริยธรรม
3. เพื่อสร้างให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดีของสังคมตามระบอบประชาธิปไตยและไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด
4. เพื่อสร้างให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความสามารถในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี คนตรี และกีฬา
5. เพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมการขวนขวายหาความรู้เสริมทักษะให้แก่ผู้เรียน

อัตลักษณ์

นักเรียนมีความรู้คู่คุณธรรม

เอกลักษณ์ของสถานศึกษา

โรงเรียนปลอดยาเสพติด

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ระดับปฐมวัย

1. ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นเด็กเป็นสำคัญสนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทของสังคม
2. จัดประสบการณ์การเล่น ผ่านการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและจิตใจอย่างต่อเนื่อง
3. จัดโครงการ/กิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีการพัฒนาตามปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ และความต้องการของชุมชน
4. ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

ระดับประถมศึกษา / มัธยมศึกษา

1. ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยจัดโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นมารองรับ เช่น กิจกรรมสวดมนต์ทุกวัน ศุกร์ การออมทรัพย์ ชนาคารความดีและการเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา สังคม และสถาบันพระมหากษัตริย์
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ซึ่งสอดคล้องตามนโยบายของกรุงเทพมหานคร คือ โครงการ “กรุงเทพฯ เมืองหนังสือโลก 2556” โครงการรักวัฒนธรรมการอ่าน และ โครงการตามหาวรรณกรรมสำหรับคนกรุงเทพฯ
3. จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการคิดเชิงวิเคราะห์ ภาษาต่างประเทศ วัฒนธรรม ท้องถิ่น และให้มีการเรียนรู้นอกห้องเรียน พร้อมพัฒนามาตรฐานและคุณภาพการศึกษา
4. พัฒนาโรงเรียนให้ป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
5. ส่งเสริม สนับสนุนให้คณะครู และบุคลากรเข้ารับการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน เพื่อนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาตนเอง และพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ โดยเน้นให้ผู้เรียนเกิดประโยชน์สูงสุดเป็นสำคัญ
6. เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนด้านการพัฒนาคุณภาพ
7. พัฒนาเครือข่ายโรงเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งด้านวิชาการ ประสพการณ์ และเทคนิค วิธีการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน
8. ส่งเสริมการวิจัยทุกระดับ เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การจัดการศึกษา และเกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำมาเผยแพร่ใช้ประโยชน์ร่วมกันได้
9. ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะตามปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ของสถานศึกษา อัตลักษณ์ในด้านผู้เรียน ทำให้เกิดจุดเด่น โดยมีผู้บริหาร ครู นักเรียนแกนนำ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องร่วมกันจัดกิจกรรม เพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหาสิ่งเสพติดภายในโรงเรียน ตามโครงการ โรงเรียนมาตรฐานด้านสิ่งเสพติด (Harm Prevention) เช่น ปัญหายาเสพติด การติดเกมออนไลน์ การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และการบริโภคอาหารที่ถูกหลักตามโภชนาการ โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม
10. พัฒนาคุณภาพด้านการเรียนการสอน เพื่อร่วมกันยกระดับผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ให้สูงขึ้น โดยเฉพาะผลการทดสอบระดับชาติให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยให้นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้รับการสอนเสริมในตอนเช้า หรือตามความเหมาะสม

อีกทั้งสนับสนุนให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เข้าร่วมเรียนตัวต่อตัว ในวันเสาร์กับคุณครูที่มีความรู้ ความสามารถ ณ โรงเรียนสามเสน สำนักงานเขตดินแดง

กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

- กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในโรงเรียนในการส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน
- กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาคู่มือเพื่อให้มีความรู้ความสามารถสูงขึ้น
- กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาคู่มือให้สามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการเรียนการสอน
- กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน
- กลยุทธ์ที่ 5 พัฒนานักเรียนให้มีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่ดี
- กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา
- กลยุทธ์ที่ 7 พัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพตามระบบมาตรฐานด้านยาเสพติด
- กลยุทธ์ที่ 8 เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรเอกชน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

สนธิ สัตโยภาส (2554) ได้ศึกษาเรื่องการใช้ กระบวนวิชาจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Studies) หมวดวิชาศึกษาทั่วไปพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์แก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ของวิชาจิตตปัญญาศึกษา พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ 6 ตัวบ่งชี้ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาจิตตปัญญาศึกษาของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างและเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีต่อกระบวนการเรียนการสอนวิชาจิตตปัญญาศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีระดับคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์หลังเรียนรายวิชาจิตตปัญญาศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาจิตตปัญญาศึกษา อยู่ในระดับ A มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.34 รองลงมาเป็นระดับ B⁺ คิดเป็นร้อยละ 25.70 และนักศึกษาได้ระดับ D น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.40 รวมทั้งมีความพึงพอใจในกระบวนการเรียนการสอนรายวิชาจิตตปัญญาศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.72$)

วิไล พิพัฒน์มงคลพรและคณะ (2554) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) และการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับประถม โดยใช้การศึกษาชั้นเรียนและการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา และศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่องคำคล้องจอง ผลการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) ขั้นตอนที่ 1 ฟังแล้วคิด มีกิจกรรมฟังให้คิด คิดให้ดัง ฝึกนักเรียนให้ฟังและสะท้อนความคิด นักเรียนมีโอกาสพูด แสดงความคิดเห็น คิดเป็นร้อยละ 100 และมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 6.08 ขั้นตอนที่ 2 ขึ้นตระหนัก และสร้างจิตสำนึก เป็นกิจกรรมให้เกิดจิตสำนึกเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน นักเรียนเรียนรู้ร่วมกันผ่านกระบวนการและกิจกรรมหลากหลายที่กระตุ้นให้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม และมีเป้าหมายเพื่อปูพื้นฐานให้ลึกซึ้งและให้เกิดสำนึกในสิ่งที่เรียน รวมถึงการทบทวนความรู้ด้วยตนเอง และการจดบันทึกความคิดเห็นสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ในท้ายของแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นว่าทำให้รู้จักคำคล้องจองและได้ฝึกอ่านคำคล้องจอง มีความดีรวมสูงสุดเท่ากับ 47 คิดเป็นลำดับที่ 1 นักเรียนรู้ว่าคำคล้องจองมีที่พยางค์บ้าง มีความดีรองลงมาเท่ากับ 44 คิดเป็นลำดับที่ 2 และนักเรียนรู้ว่าคำคล้องจองเป็นคำที่มีความไพเราะ มีความดีเท่ากับ 37 ตามลำดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง คำคล้องจอง พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 9.41 คิดเป็นร้อยละ 94.10 สูงกว่าผลการทดสอบก่อนได้รับการเรียนการสอนและมีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ 37 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ปิลันธนา สุภคผลและคนอื่นๆ (2554) ได้ศึกษาเรื่องผลการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) และการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับประถมและเพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาที่มีต่อนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับประถม ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) มีดังนี้ ผลที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานตามขั้นตอนการศึกษาชั้นเรียนและความคิดเห็นและพฤติกรรมของอาจารย์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด จากการวิเคราะห์ พฤติกรรมของนักเรียนที่สอดคล้องกับจิตตปัญญาศึกษาในภาพรวมปรากฏ ดังนี้ 1) นักเรียนส่วนใหญ่มีความพร้อมในการเรียน มีความตั้งใจ สนใจในการเรียน นักเรียนสามารถทำกิจกรรมฝึกสมาธิได้ เช่น กิจกรรมจิตนั่งขึงรู้ เชื้ออินบินสู่การเรียนรู้ 2) นักเรียนส่วนใหญ่พูดและฟังเพื่อนอย่างใคร่ครวญ นักเรียนมั่นใจที่จะพูดเพราะหัวข้อที่ให้พูดเปิดกว้างตามความคิดของนักเรียน ไม่มีคำตอบที่ผิด และคนที่พูดได้ต้องถือสัญลักษณ์ที่ครูกำหนดเท่านั้น เช่น กิจกรรมตุ๊กตาพูดได้ นักเรียนที่ถือตุ๊กตาเท่านั้นที่พูดได้ เพื่อน ๆ ในกลุ่มที่ไม่ได้ถือตุ๊กตาจะต้องเป็นผู้ฟัง ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่ตั้งใจฟังเพื่อนอย่างใคร่ครวญ นักเรียนสามารถทำกิจกรรมสุนทรียะสนทนาได้ เช่น เล่าคำที่ฉันชอบให้เพื่อนฟัง 3) นักเรียนได้สะท้อนความคิด เมื่อนักเรียนได้ฟังการนำเสนอผลงานของแต่ละกลุ่มแล้ว นักเรียนแต่ละคนได้สะท้อนความคิดเห็นต่อผลงานและความคิดของเพื่อน ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ได้ฟังอย่างใคร่ครวญ 4) นักเรียนสามารถทบทวนความรู้ด้วยตนเอง เช่น กิจกรรมเช็กเอาท์เราทำได้ เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนถามตนเอง และตอบในใจอย่างใคร่ครวญ ว่านักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างในช่วงนี้

รุ่งฟ้า กิติญาณัฐ (2554) ได้ศึกษาเรื่องกระบวนการคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของนิสิตต่อวิชาชีพครู : การเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนรายวิชาหลักวิชาชีพครู ศึกษากระบวนการคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของนิสิตต่อวิชาชีพครู และกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ผลการวิจัยพบว่า 1. ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนรายวิชาหลักวิชาชีพครู มีบรรยากาศการเรียนการสอนและพฤติกรรมเชิงบวก นิสิตประทับใจในกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมมีความเหมาะสม สามารถเสริมสร้างความคิด ความรู้สึก ที่ดีต่อวิชาชีพครู เป็นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมอย่างมีความหมาย ทำท่ายความสามารถ นิสิตมีความสุขและสนุกกับบทเรียนและได้รับประโยชน์ ผลการศึกษาพบว่านิสิตได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการคิด และวางแผนในการเรียน มีความรับผิดชอบในการทำงาน และเกิดแรงบันดาลใจที่จะช่วยเหลือสังคม 2. นิสิตมีการพัฒนากระบวนการคิดอย่างไตร่ตรอง คิดทบทวนและพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างรอบคอบ มีมุมมองที่ดีต่อตนเอง ต่อวิชาชีพครู และต่อสังคม มีการปฏิบัติงานและปฏิบัติตนอยู่ในระดับดีมาก มีความเชื่อมั่น เห็นคุณค่าในตนเองและการทำงาน 3. นิสิตมีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมต่อวิชาชีพครูในด้านบวก มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู มีแรงบันดาลใจในการทำหน้าที่ครูที่ดี มีการเปลี่ยนแปลงในด้านการมองสังคม และมีแนวคิดที่จะเป็นครูที่เสียสละ ทำหน้าที่ของตนเองเพื่อประเทศชาติ กล่าวคือเป็นการเปลี่ยนจิตสำนึกใหม่ของการเรียนรู้ อย่างแท้จริง

ฉันทน์ ธาตุทอง (2552, น.16-18) ผู้วิจัยได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอน ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญาตามกรอบมาตรฐาน คุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่าทักษะทางปัญญาได้รับอิทธิพลจาก ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่มากกว่าความสามารถในการแก้ปัญหา และขึ้นการจัดระบบ ความคิดผู้สมองมีอิทธิพลต่อทักษะการคิดมากที่สุด และหลังจากใช้รูปแบบการเรียนการสอนแล้ว นักศึกษามีทักษะทางปัญญาสูงขึ้นกว่าก่อนการใช้รูปแบบการเรียนรู้ และแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบ การเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญา ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ในระดับมาก นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาที่นักศึกษาสะท้อนความรู้สึก ความคิดเห็น แง่คิด มุมมอง บทสรุป ทางความคิด รวมทั้งการนำไปประยุกต์ใช้พัฒนาทักษะทางปัญญา พบว่า 1) นักศึกษาเปลี่ยนแรงจูงใจ โดยการลดกิเลส และค้นพบความต้องการทางจิตวิญญาณของตนเอง 2) นักศึกษาได้รับการบ่มเพาะ ปัญญาทางอารมณ์ในห้วงกาม โดยการเยียวยาจิตใจจากความกลัวและความโกรธ และเรียนรู้ที่จะรัก 3) นักศึกษาปฏิบัติชอบและมีความเชื่อว่าการทำดีจะทำให้รู้สึกดี 4) นักศึกษามีจิตใจสงบ ตั้งมั่น 5) นักศึกษาได้เปิดดวงตาแห่งจิตวิญญาณ 6) นักศึกษาได้รับการบ่มเพาะความฉลาดทางจิตวิญญาณ เพื่อพัฒนาปัญญาและความเข้าใจชีวิต และ 7) นักศึกษาเผยจิตวิญญาณสู่การกระทำ โดยเอื้อเพื่อ เกื้อกูลผู้อื่น และทำงานบริการสาธารณะอย่างมีความสุข

บังอร เสรีรัตน์ (2552, น.34-41) ผู้วิจัยได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอน ตามแนวจิตตปัญญาศึกษาสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวจิตตปัญญาศึกษาสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ คือ หลักการ/แนวคิด วัตถุประสงค์ของรูปแบบ กระบวนการจัดการเรียนรู้ เทคนิคสำคัญ ตัวบ่งชี้การสอน ผลที่ได้รับ และ ปัจจัยสนับสนุน นักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบ การเรียนการสอนตามแนวจิตตปัญญาศึกษาเกิดความเปลี่ยนแปลง 3 ด้าน คือ การเปลี่ยนแปลง ความคิดต่อตนเอง ผู้อื่น การใช้ชีวิตและการประกอบอาชีพ และนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัย ราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวจิตตปัญญาศึกษา มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ในระดับดีมาก

นฤมล อเนกวิทย์ (2552, น.103-120) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรจิตตปัญญาศึกษาสำหรับนักศึกษาพยาบาล ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาพยาบาลที่ผ่านหลักสูตรมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรในระดับมากที่สุด ผลการทดสอบวิลคอกซอล พบว่า การตระหนักรู้คุณค่าความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองหลังเรียนในหลักสูตรแตกต่างจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่ามัธยฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการตระหนักรู้คุณค่าความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจากการทดสอบแมนวิทนี-ยู พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่ามัธยฐานของกลุ่มทดลองสูงกว่า กลุ่มควบคุมและผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติการพยาบาลแบบ องค์กรวมของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจากการทดสอบแมนวิทนี-ยู พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่ามัธยฐานของกลุ่มทดลองสูงกว่า กลุ่มควบคุม ทั้งการประเมินโดยผู้เรียน ผู้สอน และผู้ป่วยสรุปได้ว่าหลักสูตรนี้สามารถส่งเสริมการตระหนักรู้คุณค่าความเป็นมนุษย์และการปฏิบัติการพยาบาลแบบองค์กรวมของนักศึกษาพยาบาล

พงษ์ธร ตันติฤทธิศักดิ์ และคณะ (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติจิตตปัญญาศึกษา: กรณีศึกษาสองชั้นเรียน ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยเครื่องมือนำเอาการจัดการเรียนการสอนแบบจิตตปัญญาศึกษาเข้าไปในชั้นเรียนระดับอุดมศึกษา ชั้นเรียนสองชั้นเรียนจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหิดล ได้รับเลือกให้เป็นกรณีศึกษา โดยคณะนักวิจัยมีส่วนร่วมร่วมกับอาจารย์จัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน การวิจัยอาศัยระเบียบวิธีแบบผสมผสาน เก็บข้อมูลตามกรอบสามทศน์ (บุคคลที่หนึ่ง สอง และสาม) ในสามช่วงเวลา (ก่อน ระหว่าง และหลังภาคการศึกษา) ข้อค้นพบทำให้ทราบถึงคุณลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนการสอนแบบจิตตปัญญาศึกษา คือ ความสอดคล้องกันระหว่างเส้นทางการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดกิจกรรม และการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยมีหลักคือการอยู่กับปัจจุบันขณะของชั้นเรียน การจัดการเรียนการสอนแบบจิตตปัญญาศึกษาดังกล่าวมีส่วนช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในผู้เรียน

งานวิจัยต่างประเทศ

โนซาวา (Nozawa, Ayako, 2004) ได้ศึกษาเรื่อง “ A way to awakening : Five educators’ experiences of integrating contemplative practices into their live (Ontario)” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเองอย่างเป็นองค์กรวมของนักศึกษาจำนวน 5 คน ที่ได้ฝึกสมาธิ โยคะ และไทเก๊ก มาเป็นเวลา 6 – 15 ปี โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และ การใช้ทัศนศิลป์ และบทร้อยกรองเพื่อสื่อถึงประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมการวิจัยได้ดียิ่งขึ้น การศึกษาพบว่าการนำ

แนวปฏิบัติแบบจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในชีวิตครู ส่งผลต่อการพัฒนาตัวครูอย่างเป็นองค์รวมทั้งในแง่คุณภาพชีวิตส่วนตัวและในแง่คุณภาพการสอน โดยพบว่าครูที่ปฏิบัติสมาธิ แบบจิตตปัญญาศึกษานี้มีการรับรู้ตนเองที่สูงขึ้น สอนได้อย่างเป็นธรรมชาติสอดคล้องกับธรรมชาติของตนเองได้ดียิ่งขึ้น และยังพบว่าครูเหล่านี้ยังสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่เป็นองค์รวม และเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองได้ดียิ่งขึ้นด้วยเช่นกัน โดยผู้วิจัยได้เสนอว่าควรมีการนำแนวปฏิบัติแบบจิตตปัญญาศึกษาเข้าไปในแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรฝึกหัดครูให้มีความเป็นองค์รวมมากขึ้น

คาร์แชมเยอร์ (Karsemeyer, Jacquelin Anne, 2000) ศึกษาเรื่อง “ Moved by the spirit : A narrative inquiry ” การประยุกต์ใช้หลักการเรียนรู้แบบองค์รวมและจิตตปัญญาศึกษา ในการสอนสาขานาฏศิลป์พบว่า แนวปฏิบัติของจิตตปัญญาศึกษาทำให้เกิดการหลอมรวม ของร่างกายจิตใจ และอารมณ์ของนักเรียนนาฏศิลป์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อไปใช้ในกลุ่มเด็ก ซึ่งมีความต้องการพิเศษ เช่น เด็กออทิสติก หรือเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์ แนวปฏิบัติทาง จิตตปัญญาศึกษาทำให้เด็กมีสมาธิในการเรียนนาฏศิลป์ดีขึ้น และมีการยอมรับตนเองและบุคคลรอบข้างได้ดียิ่งขึ้นด้วย รวมทั้งเป็นการค้นหาและดึงศักยภาพที่ซ่อนอยู่ในตัวเหล่านี้ออกมาให้ปรากฏ โดยผู้วิจัยสรุปว่าควรมีการนำหลักจิตตปัญญาศึกษาและการเรียนรู้แบบองค์รวมไปใช้ ในการจัดหลักสูตรให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้มากยิ่งขึ้น

จากการที่ได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตตปัญญาศึกษาทั้งในและต่างประเทศโดยส่วนใหญ่พบว่า เป็นการนำหลักการพื้นฐานและความคิดความเชื่อของจิตตปัญญาศึกษาไปพัฒนาและใช้ร่วมกับกระบวนการเรียนรู้เดิมที่มีอยู่ เพื่อปรับเสริม พัฒนา โดยเน้นการเรียนรู้แบบเป็นองค์รวมทั้ง ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา เน้นกระบวนการคิดแบบเชื่อมโยง ทั้งตนเองกับสรรพสิ่ง รอบตัว และการเชื่อมโยงกับตนเองและการตระหนักรู้ภายใน จิตตปัญญาศึกษาสามารถนำไปใช้ได้อย่างกว้างขวางทั้งในระดับเด็กเล็กจนถึงระดับมหาวิทยาลัย และนำไปใช้ได้หลากหลายสาขาวิชา จิตตปัญญาศึกษายังเป็นการพัฒนาครูอีกด้วย เนื่องจากครูที่สอนแบบเป็นองค์รวมได้นั้นต้องผ่านการเรียนรู้แบบเป็นองค์รวมมาด้วย การพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษานั้น จึงเป็นการดึงศักยภาพภายในตนเองของผู้เรียนออกมาทั้งในศักยภาพที่เป็นทักษะความคิดสร้างสรรค์และที่เป็นศักยภาพขั้นสูงคือ เกิดความตระหนักรู้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับสรรพสิ่ง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกึ่งเพชร สำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงทดลอง

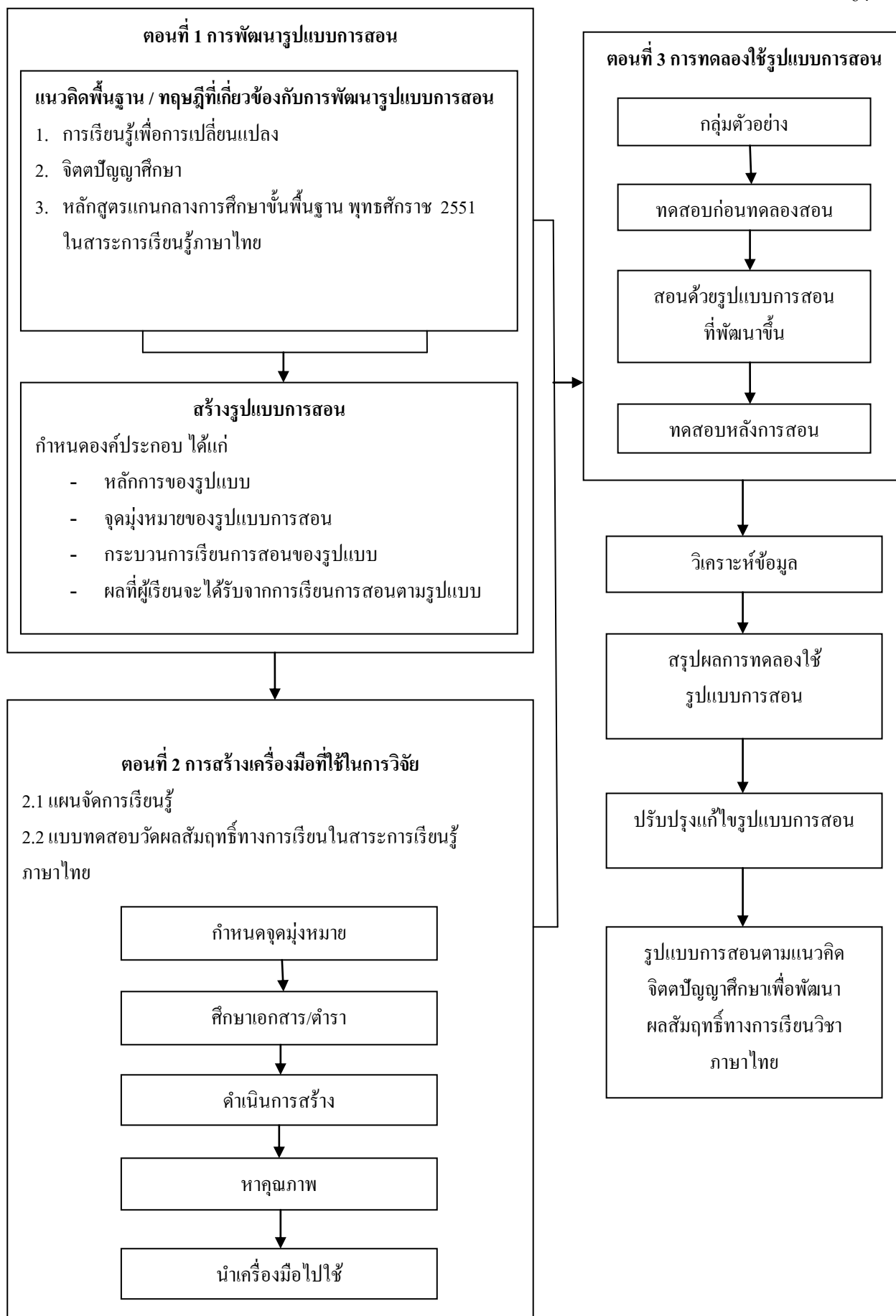
ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการสอน

ตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกึ่งเพชร สำนักงานเขตราชเทวี สามารถนำเสนอในรูปแบบแผนภาพได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 2 การพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการสอน

ในการพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ศึกษา รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและบริบทของการจัดการศึกษา

ศึกษาเกี่ยวกับสภาพการณ์ปัจจุบัน คุณภาพการศึกษา ปัญหาด้านการศึกษา พบว่าการจัดการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนั้นสร้างผู้เรียนให้เป็นเพียงผู้จำเพื่อไปสอบ สร้างให้ผู้เรียนมีสภาพเป็นตำราที่เดินได้ โดยไม่ได้้นำเอากระบวนการ “การเปลี่ยนคน สร้างสรรค์สังคม” มาเป็นเป้าหมายการศึกษา และการจัดการศึกษาที่ผ่านมาไม่สนองตอบกระบวนการพัฒนาผู้เรียนอีกด้วย และศึกษาแนวคิดต่าง ๆ ในการพัฒนารูปแบบการสอน ได้แก่ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

2. ศึกษาปรัชญาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการสอน

ศึกษา วิเคราะห์ เชื่อมโยง และสังเคราะห์ กรอบแนวคิด ปรัชญา ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เพื่อกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการสอน มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) กระบวนการสอนของรูปแบบ และ 4) ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนการสอนตามรูปแบบ โดยให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดของรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น

3. สร้างรูปแบบการสอน ในการสร้างรูปแบบการสอน ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

จัดทำรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบโดยคำนึงถึงสาระ มาตรฐานการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยนำองค์ประกอบที่ได้มาสร้างกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการสอนโดยการนำข้อมูลสาระสำคัญที่ได้จากการศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั้งในด้านทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง และแนวคิดของจิตตปัญญาศึกษา และนำมาสังเคราะห์เป็นรูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยต้องการพัฒนา คือ รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย

ตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือสำหรับใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และแบบประเมินคุณภาพของรูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้สำหรับรูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย แต่ละแผนประกอบด้วยสาระสำคัญ มาตรฐานการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ ขั้นตอนการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล โดยมีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและแบบเรียนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1.2 วิเคราะห์สาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และจัดทำตารางวิเคราะห์สาระการเรียนรู้กับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เรื่องที่ 1 การฟัง การดู และการพูด เรื่องที่ 2 การอ่านวรรณกรรมเรื่อง ไล่ตังเงินลูกขอทาน ผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิต

1.3 ศึกษารูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

1.4 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับรูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย จำนวน 8 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การพูดแสดงความรู้ ความเข้าใจจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังและดู

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดู

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากการฟังและดูสื่อโฆษณา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การพูดเรื่องที่ศึกษาค้นคว้าจากการฟัง การดูและการ

สนทนา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง การพูดโน้มน้าว

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง มารยาทในการฟัง การดู และการพูด

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 เรื่อง การอ่านวรรณกรรมเรื่อง ไถ่ตงจิ้นลูกขอกทาน ผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิต

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 เรื่อง อธิบายคุณค่าของวรรณกรรมที่อ่านและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

กระบวนการเรียนการสอนแต่ละแผนประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่

1) ขั้นการสร้างความพร้อม เป็นขั้นเริ่มต้นด้วยกิจกรรมที่ผู้สอนทำให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมในการเรียนรู้ โดยสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายเป็นกันเอง เช่น จัดให้ผู้เรียนได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติ จัดสภาพชั้นเรียนให้มีความแปลกใหม่ ไม่มีความขู่บังคับ ห้ามพูด ห้ามแสดงความคิดเห็น ฝึกให้ผู้เรียนมีสติอยู่เสมอ รู้ตัวว่ากำลังทำอะไร มีการตั้งคำถามเพื่อทบทวนความรู้เดิม สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน โดยผู้สอนเป็นกัลยาณมิตร

2) ขั้นน้อมรับการเรียนรู้ เป็นการนำเสนอเนื้อหาสาระใหม่ของบทเรียน โดยผู้สอนนำเสนอเนื้อหาสาระผ่านสื่อและกิจกรรมที่น่าสนใจ เพื่อที่จะกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงภายในของผู้เรียน มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผ่านการเล่าเรื่องและรับฟังอย่างลึกซึ้ง

3) ขั้นสะท้อนความคิด เป็นการเปิดโอกาสให้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปพร้อมๆ กันเพื่อพิจารณาความคิดใหม่ที่เกิดขึ้น สะท้อนความคิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ได้ฟังอย่างใคร่ครวญ เป็นการนำประสบการณ์เรียนรู้เดิมและประสบการณ์ใหม่ที่ได้เรียนรู้มาหลอมรวมเข้าด้วยกัน

4) ขั้นทบทวนความรู้ด้วยตนเอง เป็นการนำความรู้ที่ได้รับจากการสะท้อนความคิดไปเขียนเป็นผังมโนทัศน์ และจดบันทึกสรุปความรู้

5) ขั้นพัฒนาและนำไปประยุกต์ใช้ นำความรู้ใหม่ที่ได้อ่านไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตและแก้ไขปัญหาได้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานภายในตนเองและการเกิดจิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม

1.5 นำแผนจัดการเรียนรู้ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนอต่อประธานกรรมการและกรรมการที่ปรึกษาร่วม เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของเนื้อหา ความสอดคล้องของจุดประสงค์กับกระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอน ความถูกต้องของภาษาที่ใช้และความเป็นไปได้ของกิจกรรม ปรับปรุงตามคำแนะนำ

1.6 นำแผนจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาโดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เรียบร้อยพร้อมที่จะนำไปใช้

1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้สอนจริง

2. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย มีขั้นตอนในการจัดทำ ดังนี้

2.1 ศึกษาหลักเกณฑ์ในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เทคนิคการเขียนข้อสอบจากเอกสารตำราที่เกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบ และการวัดผลประเมินผลทางการเรียนจากแบบเรียนภาษาไทย

2.2 กำหนดจำนวนข้อสอบวัดแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย โดยครอบคลุมพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ไว้ 4 ด้าน ดังนี้

ความรู้ความจำ	จำนวน 14 ข้อ
ความเข้าใจ	จำนวน 17 ข้อ
การนำไปใช้	จำนวน 13 ข้อ
การวิเคราะห์	จำนวน 16 ข้อ

2.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยฉบับร่าง จำนวน 60 ข้อ ซึ่งแบบทดสอบที่สร้างขึ้นมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ ชนิด 4 ตัวเลือก เนื่องจากสามารถวัดครอบคลุมเนื้อหาและตรวจให้คะแนนได้ง่าย

2.4 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย และด้านการวัดประเมินผล จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและความถูกต้องทางภาษา ลักษณะการใช้คำถามตัวเลือก ความสอดคล้องกับพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการวัด

2.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 60 ข้อ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกิ่งเพชรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 ห้องเรียน

2.6 ตรวจสอบคุณภาพข้อสอบรายข้อ ในแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยโดยหาค่าความยากง่าย(p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อสอบ แล้วพิจารณาคัดเลือกข้อสอบตามเกณฑ์ ได้ข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย ระหว่าง 0.20-0.77 และค่าอำนาจจำแนก 0.20 ขึ้นไป จำนวน 40 ข้อ ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาและพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการวัด

2.7 ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย โดยวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับโดยใช้วิธี KR-20 ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538, น.249) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.82

2.8 จัดพิมพ์แบบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ต่อไป

ตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการสอน โดยนำแผนการเรียนรู้ไปทดลองใช้ในสภาพการณ์จริง เพื่อประเมินรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 60 คน จาก 2 ห้อง ของโรงเรียนกิ่งเพชร สำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คนของโรงเรียนกิ่งเพชร สำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร การสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

การดำเนินการทดลอง การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เป็นการจัดแบบมีกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว โดยจัดให้มีการทดสอบก่อน – หลังการทดลอง (One – Group Pretest – Posttest Design) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538, น.249) ซึ่งมีแบบแผนการทดลอง ดังนิตารายที่ 2 แบบแผนการทดลอง

กลุ่มทดลอง	ทดสอบก่อนเรียน	ทดลองใช้รูปแบบการสอน	ทดสอบหลังเรียน
E	T1	X	T2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

E	แทน	กลุ่มทดลอง
T1	แทน	การทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test)
T2	แทน	การทดสอบหลังการทดลอง (Post-test)
X	แทน	การสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

2.1 ก่อนการทดลองผู้วิจัยดำเนินการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.2 ดำเนินการสอนนักเรียน โดยจัดการเรียนการสอนในกลุ่มทดลองด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น

2.3 เมื่อนักเรียนเรียนครบตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดแล้ว จัดให้มีการทดสอบโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยแบบทดสอบฉบับเดียวกับที่ทดสอบก่อนการสอน

2.4 นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองไปวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยกำหนดรูปแบบการทดลองเป็นแบบหนึ่งกลุ่มสอบก่อนสอบหลัง (One Group Pretest-Posttest Design)

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียน ที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นก่อนและหลังการเรียนการสอนโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้มีดังนี้

2.1 วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาภาษาไทย โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาภาษาไทยของนักเรียนก่อนและหลังเรียนการใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาโดยใช้การทดสอบค่า (t - test) สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent)

2.3 การศึกษาคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ใช้สถิติ ดังนี้

2.3.1 วิเคราะห์หาค่าความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ

2.3.2 วิเคราะห์หาค่าความสอดคล้องของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาภาษาไทย โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) จากผลการทดสอบของนักเรียน

3.3.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเคอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกิ่งเพชร สำนักงานเขตราชเทวี แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการสอน

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการสอน

ตอนที่ 4 ผลการประเมินผลรูปแบบการสอน

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน การจัดการศึกษา คุณภาพและปัญหาการจัดการศึกษา

ในสภาพการณ์ปัจจุบัน ประเทศกำลังมีการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ มากมาย เช่น การติดต่อสื่อสาร การคมนาคม การแพทย์ การศึกษา สาเหตุหนึ่งของการเปลี่ยนแปลง คือ ผลของการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งเราจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป ในขณะเดียวกันก็ต้องเผชิญปัญหานานาชนิดและต้องพยายามแก้ปัญหาเพื่อปรับปรุงชีวิตและความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น การที่จะพัฒนาคนให้สามารถดำรงชีวิตในยุคแห่งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เราจึงต้องเตรียมการสร้างมนุษย์ยุคใหม่ให้มีความสามารถ มีความพร้อมสำหรับโลกปัจจุบันและอนาคต มนุษย์ยุคใหม่คือเด็กนักเรียนที่กำลังนั่งเรียนอยู่ในห้องเรียนของเขา ซึ่งจะต้องเติบโตขึ้นและเผชิญกับโลกอนาคต เด็กเหล่านี้จะต้องมีไหวพริบมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ต้องมีความรอบรู้ที่ไม่ใช่แค่ความฉลาดอย่างเดียว ต้องมีจินตนาการ มีความมุ่งมั่น รู้จักมองการณ์ไกล ต้องมีความสามารถที่จะคิดเองได้ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ในวงกว้าง รวมทั้งต้องกล้าได้กล้าเสีย ควบคู่ไปกับความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่นด้วย สามารถทำงานเป็นทีมได้ มีความรับผิดชอบและแก้ปัญหาได้ด้วยตัวเอง (สันสนีย์ ฉัตรคุปต์, 2545, น.2) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 มาตรา 6 ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2548, น.7)

ซึ่งเป้าหมายที่แท้ของการศึกษา คือ การเปลี่ยนผู้เรียนจากผู้ไม่รู้ ผู้ไม่รู้ และเป็นผู้ที่เห็นได้จากการมีวิธีคิด จิตสำนึก ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อตอนที่ยังไม่รู้และเกิดพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม แต่ก็เป็นที่น่าเสียดายว่า การศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนั้นสร้างผู้เรียนให้เป็นเพียงผู้จำล้นเป็นเพียงการจำเพื่อ ไปสอบ สร้างให้ผู้เรียนมีสภาพเป็นตำราที่เดินได้ โดยไม่ได้นำเอากระบวนการ “การเปลี่ยนคน สร้างสรรค์สังคม” มาเป็นเป้าหมายการศึกษา แต่การจัดการศึกษาที่ผ่านมาไม่สนองตอบกระบวนการพัฒนาผู้เรียน เพราะผู้สอนส่วนใหญ่จะใช้รูปแบบและวิธีการเรียนการสอนที่เน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลาง เน้นการถ่ายทอดความรู้และเนื้อหา โดยละเลยการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพ ไม่นำเหตุการณ์และปัญหาจากชุมชนเข้ามาเรียนรู้ ไม่สนใจวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ค่านิยม และภูมิปัญญาไทย เป็นผลทำให้กระบวนการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง อันเป็นผลทำให้ผู้เรียนมีแต่ความรู้ ไม่มีความคิด

จากสภาพการณ์ปัจจุบัน การจัดการศึกษา คุณภาพการศึกษาและปัญหาด้านการศึกษา ดังกล่าวผู้วิจัยสรุปประเด็นที่ควรพัฒนาผู้เรียน โดยการพัฒนากระบวนการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียน ซึ่งมีจุดเน้นสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพที่ดึงมาของความเป็นมนุษย์ในตนเองได้ เกิดความรู้ ความเข้าใจในตนเอง ผู้อื่น และสรรพสิ่งอย่างลึกซึ้ง และสอดคล้องกับความเป็นจริง เกิดความรัก ความเมตตา ความอ่อนน้อมถ่อมตน เกิดจิตสำนึกต่อส่วนรวมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจ ความเป็นจริง มองเห็นความเชื่อมโยงของสรรพสิ่ง จนเกิดสำนึกรับผิดชอบต่อโลกและสังคมต่อไป

1.2 ผลการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปรัชญาการศึกษา แนวคิด และทฤษฎี เป็นทิศทางสำคัญในการจัดการศึกษา ในที่นี้ผู้วิจัยได้เลือกแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง จิตตปัญญาศึกษา กระบวนการเรียนรู้ แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สืบเนื่องจากเป็นแนวคิดพื้นฐานมีแนวทางการจัดการศึกษาสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและประเด็นที่ต้องการพัฒนา ดังนี้

การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง

การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง เชื่อว่าผู้เรียนจะสามารถเปลี่ยนแปลง โครงสร้าง การให้ความหมายของตน คือ ความเชื่อ ทศนคติ และปฏิกิริยาเชิงอารมณ์ ด้วยการใคร่ครวญ สะท้อนความคิดในเชิงวิพากษ์ต่อประสบการณ์ต่าง ๆ ของตน ซึ่งท้ายที่สุดจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง คุณลักษณะเชิงมุมมอง โดยการเปลี่ยนแปลงนั้นจะเป็นการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง เปลี่ยนแปลงวิธีคิดใหม่โดยสิ้นเชิง เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระดับที่ใหญ่ขึ้น คือ

การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในองค์กรและสังคม กระบวนการที่เป็นหัวใจของการเปลี่ยนแปลง คือ การตระหนักรู้และแยกแยะได้ ประกอบด้วย การเปิดรับ การยอมรับ และการตัดสินใจ

จิตตปัญญาศึกษา

จิตตปัญญาศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาจากภายใน ให้เกิดการตระหนักรู้และเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง จนเกิดปัญญา เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่นุ่มนวลสู่ใจอย่างใคร่ครวญ และสัมพันธ์กับคุณธรรมความเป็นมนุษย์ เป็นการฝึกปฏิบัติที่ไม่จำกัดเพียงแนวทางของศาสนา หากรวมถึงศาสตร์ ศิลปะ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่สร้างสัมพันธ์ภาพและผู้เล่นสนใจจนสามารถเข้าถึงความจริงของธรรมชาติ เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เกิดความรัก ความเมตตา ซึ่งนำไปสู่การเกิดสำนึกที่ดีงามและตระหนักถึงภาระหน้าที่ของตนที่มีต่อมวลมนุษยและสรรพสิ่งในธรรมชาติ ในที่สุด

กระบวนการเรียนรู้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

หลักการพื้นฐานของการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สามารถสังเคราะห์ออกมาได้เป็น “หลักจิตตปัญญา 7” หรือเรียกในชื่อย่อภาษาอังกฤษว่า 7 C's ได้แก่

1. หลักการพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ คือ การเข้าสู่สภาวะจิตใจที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ และนำจิตใจดังกล่าวไปใช้ทำงานอย่างใคร่ครวญทั้งในด้านพุทธิปัญญา ด้านระหว่างบุคคล และด้านภายในบุคคล
2. หลักความรักความเมตตา คือ การส่งพลังออกเพื่อโอบอุ้มดูแลกลุ่มของกระบวนการและการจัดกระบวนการด้วยสิ่งแวดล้อมและบริบทที่เกื้อกูลต่อการเรียนรู้ (สัปปายะ)
3. หลักการเชื่อมโยงสัมพันธ์ คือ การช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมเชื่อมโยงประสบการณ์ในกระบวนการเข้ากับชีวิตได้นำไปสู่การทำให้กระบวนการเข้ามาสู่ภายใน บูรณาการสู่วิถีชีวิต และการเอื้อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างผู้เข้ารับการอบรมด้วยกันเชื่อมโยงกับชุมชน และจักรวาล
4. หลักการเผชิญหน้า คือ การเปิดให้ผู้เข้ารับการอบรมออกจากพื้นที่ปลอดภัยของตนเอง เพื่อเข้าเผชิญกับพื้นที่เสี่ยง เพื่อเปิดพื้นที่การเรียนรู้ใหม่ ๆ และเข้าใจถึงข้อจำกัดและศักยภาพของตนเองต่อการเรียนรู้และพัฒนา
5. หลักความต่อเนื่อง คือ การสร้างความไหลลื่นของกระบวนการ อันช่วยให้เกิดพลังพลวัตต่อการเรียนรู้ เพื่อช่วยเอื้อให้ศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการอบรมได้รับการปลดปล่อยและสามารถเข้าทำงานเพื่อบ่มเพาะพัฒนา
6. หลักความมุ่งมั่น คือ การเอื้อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำเอากระบวนการกลับไปใช้ในชีวิตอย่างต่อเนื่องภายหลังจากการเข้าร่วมการอบรม เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

7. หลักชุมชนแห่งการเรียนรู้ คือ ความรู้สึกเป็นชุมชนร่วมกันของผู้เข้ารับการอบรม รวมทั้งกระบวนการที่เกื้อหนุนให้เกิดการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงภายในของตนเอง รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในกลุ่ม ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและเชื่อมโยงกับชีวิต

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการสอน

รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มุ่งองค์ประกอบของรูปแบบและรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ

รูปแบบการสอนนี้พัฒนาขึ้นมาจากการประยุกต์ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง จิตตปัญญาศึกษา กระบวนการเรียนรู้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สืบเนื่องจากเป็นแนวคิดพื้นฐานมีแนวทางการจัดการศึกษาสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและประเด็นที่ต้องการพัฒนา

จุดมุ่งหมายของรูปแบบ

มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง ได้แก่ การเกิดความรู้ ความเข้าใจในตนเอง ผู้อื่นและสรรพสิ่งอย่างลึกซึ้ง สอดคล้องกับความเป็นจริง เกิดความรักความเมตตา ความอ่อนน้อมถ่อมตน และการเกิดจิตสำนึกต่อส่วนรวม ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเข้าถึงความจริงสูงสุด คือ ความจริง ความดี ความงาม แล้วนำไปสู่การลงมือปฏิบัติเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมและโลกอันจะนำไปสู่การมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ออกแบบขั้นตอนกระบวนการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการเตรียมความพร้อม เป็นขั้นเริ่มต้นด้วยกิจกรรมที่ผู้สอนทำให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมในการเรียนรู้ โดยสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายเป็นกันเอง เช่น จัดให้ผู้เรียนได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติ จัดสภาพชั้นเรียนให้มีความแปลกใหม่ ไม่มีความขู่บังคับ ห้ามพูด ห้ามแสดงความคิดเห็น ฝึกให้ผู้เรียนมีสติอยู่เสมอ รู้ตัวว่ากำลังทำอะไร มีการตั้งคำถามเพื่อทบทวนความรู้เดิม สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน โดยผู้สอนเป็นกัลยาณมิตร

ขั้นที่ 2 ขั้นน้อมรับการเรียนรู้ เป็นการนำเสนอเนื้อหาสาระใหม่ของบทเรียน โดยผู้สอนนำเสนอเนื้อหาสาระผ่านสื่อและกิจกรรมที่น่าสนใจ มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผ่านการเล่าเรื่อง และรับฟังอย่างลึกซึ้ง

ขั้นที่ 3 ขั้นสะท้อนความคิด เป็นการเปิดโอกาสให้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กันเพื่อพิจารณาความคิดใหม่ที่เกิดขึ้น สะท้อนความคิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ได้ฟังอย่างใคร่ครวญ เป็นการนำประสบการณ์เรียนรู้เดิมและประสบการณ์ใหม่ที่ได้เรียนรู้มาหลอมรวมเข้าด้วยกัน

ขั้นที่ 4 ขั้นทบทวนความรู้ด้วยตนเอง เป็นการนำความรู้ที่ได้รับจากการสะท้อนความคิดไปเขียนเป็นผังมโนทัศน์ และจดบันทึกสรุปความรู้

ขั้นที่ 5 ขั้นพัฒนาและนำไปประยุกต์ใช้ นำความรู้ใหม่ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตและแก้ไขปัญหาได้ เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานภายในตนเองและการเกิดจิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม

ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนรู้ตามรูปแบบ

1. ผู้เรียนสามารถรู้จักของตัวเองแล้วเกิดปัญญา
2. ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง ได้แก่ การเกิดความรู้ ความเข้าใจในตนเอง ผู้อื่นและสรรพสิ่งอย่างลึกซึ้ง ปรับตัวให้อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขสอดคล้องกับความเป็นจริง เกิดความรักความเมตตา ความอ่อนน้อมถ่อมตน
3. ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงทางความคิดและพฤติกรรม สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้กับการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน และอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติ
4. ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยในด้านความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ และการวิเคราะห์ดีขึ้น

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการสอน

การทดลองใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกิ่งเพชร สำนักงานเขตราชเทวี ดำเนินการโดยนำการจัดกระบวนการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนที่สร้างขึ้นไปใช้ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนโดยเปรียบเทียบความสามารถการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยในด้านความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ และสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้จากรูปแบบการสอนปรากฏผลดัง ตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผลสัมฤทธิ์	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ
1. ความรู้ความจำ	10	8.87	0.97	88.67
2. ความเข้าใจ	10	8.73	0.98	87.33
3. การนำไปใช้	10	8.60	1.00	86.00
4. การวิเคราะห์	10	8.60	0.97	86.00
รวม	40	8.70	0.98	87.00

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้านความรู้ความจำ มีค่าเฉลี่ย 8.87 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 88.67 ด้านความเข้าใจ มีค่าเฉลี่ย 8.73 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 87.33 ด้านการนำไปใช้ มีค่าเฉลี่ย 8.60 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 86.00 ด้านการคิดวิเคราะห์ มีค่าเฉลี่ย 8.60 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 86.00

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

การทดสอบ	N	\bar{X}	S.D.	ΣD	t
ก่อนทดลองใช้รูปแบบการสอน	30	24.23	3.71		
หลังทดลองใช้รูปแบบการสอน	30	34.80	3.62	317	17.02**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า คะแนนการสอบก่อนทดลองใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.23 คะแนน หลังสอนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 34.80 คะแนน ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

พฤติกรรมการเรียนรู้

จากการดำเนินการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกึ่งเพชร สำนักงานเขตราชเทวี ผู้วิจัยได้สังเกตและบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของรูปแบบการสอน 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการสร้างความพร้อม

เป็นขั้นเริ่มต้นด้วยกิจกรรมที่ผู้สอนทำให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมในการเรียนรู้ โดยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผ่อนคลายเป็นกันเอง ในแผนจัดการเรียนรู้ที่ 1 นักเรียนนั่งในท่าที่สบาย ผ่อนคลาย หลับตา แล้วใช้มือทั้งสองข้างทำท่ารูปซิปขึ้น หายใจเข้าช้า ๆ ทำท่ารูปซิปลง หายใจออกช้า ๆ เป็นการฝึกสมาธิ ในแผนจัดการเรียนรู้ที่ 2,3,5,6,7 นักเรียนนั่งสมาธิหลับตา ฟังเพลง “ดั่งดอกไม้บาน” อย่างสงบและฟังเสียงธรรมชาติ เสียงเพลง เป็นการทำสมาธิที่จิตใจจดจ่ออยู่กับเสียงเพลง ในแผนจัดการเรียนรู้ที่ 4 นักเรียนทำกิจกรรมปรบมือฝึกสติ และในแผนจัดการเรียนรู้ที่ 8 นักเรียนทำกิจกรรมปรบมือจำชื่อเพื่อน ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยพบว่า เมื่อนักเรียนทำกิจกรรมที่ผ่อนคลาย เช่น นั่งสมาธิ ฟังเพลงที่ผ่อนคลาย หรือทำกิจกรรมปรบมือฝึกสติ ทำให้นักเรียนมีสติ อยู่เสมอ นักเรียนสงบนิ่งดีมากในทุกชั่วโมง มีความตั้งใจจะนั่งสมาธิเพิ่มขึ้น ทำกิจกรรมด้วยความมีสติ เมื่อเพื่อนทำผิดพลาดก็รู้จักให้อภัยและเริ่มกิจกรรมใหม่อย่างต่อเนื่อง ตั้งใจเรียนเพิ่มขึ้น

ขั้นที่ 2 ขั้นน้อมรับการเรียนรู้

เป็นการนำเสนอเนื้อหาสาระใหม่ของบทเรียน โดยใช้สื่อที่หลากหลาย และกิจกรรมที่น่าสนใจ เช่น การแสดงบทบาทสมมติ การศึกษาใบความรู้ ฟังเสียงจากดนตรีคลาสสิก รูปภาพและเลือกภาพที่ชอบดูคลิป VDO แนะนำหนังสือดี ๆ ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยพบว่า ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 นักเรียนบางคนไม่ค่อยให้ความสนใจและความร่วมมือในการทำกิจกรรมเท่าที่ควรไม่กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางในการตอบคำถาม แต่เมื่อครูนำสื่อที่น่าสนใจมาประกอบการสอนในแผนการจัดการเรียนรู้ต่อ ๆ มา จึงเหมือนเป็นการกระตุ้นความสนใจของนักเรียน ช่วยให้นักเรียน มีความคิด มีจินตนาการมากขึ้นและยังทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นอยากแสดงความคิดเห็นและให้ความร่วมมือในกิจกรรมดีมาก

ขั้นที่ 3 ขั้นสะท้อนความคิด

เป็นการเปิดโอกาสให้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กันเพื่อพิจารณาความคิดใหม่ที่เกิดขึ้น สะท้อนความคิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ได้ฟังอย่างใคร่ครวญ ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยพบว่า ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-8 ที่ครูเน้นให้นักเรียนแบ่งกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็น ระดมสมอง พูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน โดยครูจะเป็น

ผู้กระตุ้นการพูดของนักเรียน ชักถามให้นักเรียนคิดและตอบคำถามได้อย่างอิสระ ให้ความสำคัญให้นักเรียนเพิ่มเพื่อนในการคิดไตร่ตรอง ไม่สนับสนุนแนวทางที่ตะโกนแข่งกันตอบ นักเรียนจะต้องคิดทบทวนก่อนที่จะพูด ครูต้องเป็นกัลยาณมิตรกับผู้เรียนและใช้เทคนิคเสริมแรงทั้งทางบวกและลบ ผลปรากฏว่า นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและให้ความร่วมมืออย่างกระตือรือร้น สนุกสนานพูดคุยแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย นักเรียนคิดอย่างไรใครครวญก่อนพูด นักเรียนส่วนมากจับประเด็นได้ดี นักเรียนที่ไม่ค่อยพูดมีพฤติกรรมเงียบ ๆ ก็กล้าพูดมากขึ้น แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาพูดในสิ่งที่ได้จากการฟัง อ่าน และสามารถสรุปความคิดเห็นร่วมกันได้ นักเรียนเกิดทักษะกระบวนการกลุ่มมีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผ่านการเล่าเรื่อง และรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มอย่างตั้งใจ

ขั้นที่ 4 ขั้นทบทวนความรู้ด้วยตนเอง

เป็นการนำความรู้ที่ได้รับจากการสะท้อนความคิดไปเขียนเป็นผังมโนทัศน์และจดบันทึกสรุปความรู้ ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยพบว่า ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 นักเรียนยังเขียนสรุปความรู้ความเข้าใจของตนเองเป็นผังมโนทัศน์ได้ไม่ดี ผู้วิจัยจึงแก้ไขโดยการให้นักเรียนช่วยกันสรุปความรู้ คอยให้คำแนะนำในการเขียน ให้การกระตุ้นความคิด ให้กำลังใจและให้คำชมเชยในการเขียนของนักเรียน จนในแผนการจัดการเรียนรู้ต่อ ๆ ไป ทำให้นักเรียนมีสติ มีสมาธิ สามารถเขียนสรุปความรู้ โดยเขียนแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่ได้รับจากการเรียนรู้ทุกครั้ง จากการตรวจ การจดสรุปความรู้ของนักเรียน พบว่านักเรียนสามารถเขียนบอกประโยชน์ของสิ่งที่ได้เรียนรู้ และสรุปความรู้ตามความเข้าใจของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง นักเรียนทราบถึงความสำคัญและทราบถึงประโยชน์ของสิ่งที่เรียน รู้จักวิเคราะห์ตนเองและปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้น เข้าใจคนอื่นมากขึ้น และมองด้านบวกมากขึ้น

ขั้นที่ 5 ขั้นพัฒนาและนำไปประยุกต์ใช้

เป็นการนำความรู้ใหม่ที่ได้นำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตและแก้ไขปัญหาได้ ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยพบว่า ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ นักเรียนส่วนใหญ่ นำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตและแก้ไขปัญหาได้ ทำให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานภายในตนเองและการเกิดจิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม โดยมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนต่าง ๆ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต โดยวิเคราะห์ว่าสิ่งไหนดี หรือไม่ดี สิ่งไหนถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง โดยสังเกตจากการตรวจใบงานของนักเรียน นักเรียนสร้างสรรค์ผลงานของตนได้ถูกต้อง มีความเข้าใจ และสามารถ

ทำแบบทดสอบในเรื่องที่เรียนได้อย่างถูกต้อง ส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย สูงขึ้น

ตอนที่ 4 การประเมินผลรูปแบบการสอน

4.1 ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกึ่งเพชร สำนักงานเขตราชเทวี แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้อง ของคุณภาพองค์ประกอบของรูปแบบการสอน และความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ก่อนนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ ซึ่งปรากฏผล ดังนี้

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสม ด้านคุณภาพองค์ประกอบของรูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

องค์ประกอบที่	รายการประเมิน	\bar{X}	<i>S.D.</i>	ระดับความเหมาะสม
1	หลักการของรูปแบบ			
	1.1 มีปรัชญาการศึกษารองรับ	5.00	0.00	มากที่สุด
	1.2 มีแนวคิดทฤษฎีรองรับ	5.00	0.00	มากที่สุด
	1.3 มีความเป็นไปได้	4.67	0.57	มากที่สุด
2	จุดมุ่งหมายของรูปแบบการสอน			
	2.1 มีความชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
	2.2 ครอบคลุมเนื้อหา	4.67	0.57	มากที่สุด
3	กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบการสอน			
	3.1 ขึ้นสร้างความพร้อม	5.00	0.00	มากที่สุด
	3.2 ขึ้นน้อมรับการเรียนรู้	4.67	0.57	มากที่สุด
	3.3 ขึ้นสะท้อนความคิด	5.00	0.00	มากที่สุด
	3.4 ขึ้นทบทวนความรู้ด้วยตนเอง	5.00	0.00	มากที่สุด
	3.5 ขึ้นพัฒนาและนำไปประยุกต์ใช้	5.00	0.00	มากที่สุด

ตารางที่ 5 (ต่อ)

องค์ประกอบที่	รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความ เหมาะสม
4	ผลของผู้เรียนที่จะได้รับจากรูปแบบการสอน			
	4.1 พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	4.67	0.57	มากที่สุด
	4.2 พัฒนาตนเองทั้งภายในจิตใจและสังคม	4.67	0.57	มากที่สุด
	4.3 ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและกระบวนการกลุ่ม	4.67	0.57	มากที่สุด
	รวม	4.85	0.26	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการประเมินด้านองค์ประกอบคุณภาพของรูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกึ่งเพชร สำนักงานเขตราชเทวี โดยภาพรวมผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามรายการประเมินแต่ละข้อ ปรากฏว่าทุกรายการมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

4.2 ผลการประเมินรูปแบบการสอนจากการนำรูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไปทดลองใช้พบว่า

1. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยหลังเรียนด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ร้อยละ 87.00
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกิ่งเพชร สำนักงานเขตราชเทวี มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกิ่งเพชร สำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังที่ได้รับการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

การดำเนินการวิจัยเป็นไปตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การจัดการศึกษา คุณภาพการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วสรุปประเด็นที่ต้องพัฒนา ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง จิตตปัญญาศึกษา สารสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ข้อมูลพื้นฐาน โรงเรียนกิ่งเพชรและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2 การพัฒนารูปแบบการสอน

โดยผู้วิจัยศึกษา วิเคราะห์ เชื่อมโยง และสังเคราะห์ กรอบแนวคิด ปรัชญา ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เพื่อกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการสอน มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) กระบวนการสอนของรูปแบบ 4) ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนการสอนตามรูปแบบ โดยให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดของรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น

ขั้นที่ 3 ประเมินรูปแบบการสอน

นำรูปแบบการสอนไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้อง ของคุณภาพ องค์ประกอบของรูปแบบการสอน และความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ก่อนนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

ขั้นที่ 4 การสร้างเครื่องมือ

1) สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 60 ข้อ 2) ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบก่อนนำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้ข้อสอบที่มีค่าระดับความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกตามเกณฑ์ จำนวน 40 ข้อ

ขั้นที่ 5 การทดลองใช้รูปแบบการสอน

1) นำแบบทดสอบไปวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อประเมินผลก่อนเรียน 2) ดำเนินการทดลอง โดยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างตามรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ และทดสอบนักเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองไปวิเคราะห์ผล และสรุปผลการทดลอง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกิ่งเพชร สำนักงานเขตราชเทวี สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วย

- 1) หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่พร้อมด้วยสติและสมาธิ เปิดกว้างต่อการรับฟังอย่างลึกซึ้ง เป็นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงอย่างกล้าเผชิญหน้าและน้อมนำเอาประสบการณ์ดังกล่าวมาสู่ใจอย่างใคร่ครวญ โดยใช้กระบวนการและวิถีปฏิบัติของศาสนาและความเชื่อต่าง ๆ ที่เคยใช้มาในอดีต มาปรับและประยุกต์ใช้ในชีวิต โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาภาษาไทย ปลูกฝังให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณ รู้จักแสวงหาความรู้ด้านการติดตามหาเหตุผล การเข้าใจความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ สามารถนำความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับที่เรียนมาเชื่อมโยงกันอย่างสมเหตุสมผล ทำให้รับรู้สิ่งต่าง ๆ อย่างมีความหมาย พร้อมทั้งได้พัฒนาการจำทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น
- 2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง

และเกิดจิตสำนึกต่อส่วนรวม โดยมีการเชื่อมโยงระหว่างจิตและปัญญา เน้นการเรียนรู้ท่ามกลาง การปฏิบัติที่เป็นจริงในบริบทของสังคมไทย 3) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ ซึ่งมี 5 ชั้น คือ ชั้นที่ 1 ชั้นการสร้างความพร้อม ชั้นที่ 2 ชั้นน้อมรับการเรียนรู้ ชั้นที่ 3 ชั้นสะท้อนความคิด ชั้นที่ 4 ชั้นทบทวนความรู้ด้วยตนเอง และชั้นที่ 5 ชั้นพัฒนาและนำไปประยุกต์ใช้ 4) ผลที่ผู้เรียน จะได้รับจากการเรียนรู้ตามรูปแบบ คือ ผู้เรียนรู้จิตของตนเองจนเกิดปัญญา ผู้เรียนเกิดการ เปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานภายในตนเอง ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจในตนเอง ผู้อื่นและสรรพสิ่ง อย่างลึกซึ้ง เกิดจิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม สามารถวิเคราะห์ เชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้กับการปฏิบัติจริง ในชีวิตประจำวัน อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติ อันจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกึ่งเพชร สำนักงานเขตราชเทวี ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายผลตามลำดับ ของวัตถุประสงค์ การวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผลการพัฒนารูปแบบการสอนในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดการเรียนรู้ เพื่อการเปลี่ยนแปลงและแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ทำให้ได้รูปแบบการสอนตามแนวคิด จิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 โรงเรียนกึ่งเพชร สำนักงานเขตราชเทวี เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามขั้นตอนกระบวนการของรูปแบบจนครบทุกขั้นตอนแล้ว ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ในระดับที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ โดยสังเกตจากการแสดงออกในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน นักเรียน มีกิริยามารยาทที่อ่อนน้อม มีสติกับตัวเองมากขึ้น รับรู้อารมณ์ความรู้สึกแสดงออกถึง ความตระหนักรู้ในตนเอง รับฟังเพื่อนอย่างใจกว้าง ก้าวแสดงความความคิดเห็นของตนเอง และยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อางอง ชุมสาย ณ อยุธยา (2546) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบบูรณาการคุณค่าความเป็นมนุษย์ ซึ่งทำให้นักเรียน ครู และผู้ปกครองเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและพฤติกรรมจากการมีคุณค่าความเป็นมนุษย์ ทั้ง 5 ประการ ได้แก่ ความจริง ความรัก ความเมตตา ความประพฤติกุศล ความสงบสุข และอหิงสา ผู้วิจัยได้นำเสนอรูปแบบดังกล่าวพร้อมก็นำมาทดลองกับนักเรียนนักศึกษาในประเทศไทย พบว่า

รูปแบบดังกล่าวสามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่นเดียวกับพงษ์ธร ตันติฤทธิศักดิ์ และคณะ (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติ จิตตปัญญาศึกษา : กรณีศึกษาสองชั้นเรียน ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยเครื่องมือนำเอา การจัดการเรียนการสอนแบบจิตตปัญญาศึกษาเข้าไปในชั้นเรียนระดับอุดมศึกษา ชั้นเรียน สองชั้นเรียนจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหิดล ได้รับเลือกให้เป็นกรณีศึกษา โดยคณะนักวิจัยมีส่วนร่วมทำกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน การวิจัย อาศัยระเบียบวิธีแบบผสมผสาน เก็บข้อมูลตามกรอบสามทัศน์ (บุคคลที่หนึ่ง สอง และสาม) ในสามช่วงเวลา (ก่อน ระหว่าง และหลังภาคการศึกษา) ข้อค้นพบทำให้ทราบถึงคุณลักษณะสำคัญ ของการจัดการเรียนการสอนแบบจิตตปัญญาศึกษา คือ ความสอดคล้องกันระหว่างเส้นทางการ เรียนรู้ของผู้เรียน การจัดกิจกรรม และการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยมีหลักคือการอยู่กับ ปัจจุบันขณะของชั้นเรียน การจัดการเรียนการสอนแบบจิตตปัญญาศึกษาดังกล่าวมีส่วนช่วยให้เกิด การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในผู้เรียน เช่นเดียวกับบังอร เสรีรัตน์ (2552) ที่ศึกษาผลการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัย ราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ คือ หลักการ/แนวคิด วัตถุประสงค์ ของรูปแบบ กระบวนการจัดการเรียนรู้ เทคนิคสำคัญ ตัวบ่งชี้การสอน ผลที่ได้รับ และปัจจัย สนับสนุน นักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบ การเรียนการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเกิดความเปลี่ยนแปลง 3 ด้าน คือ การเปลี่ยนแปลง ความคิดต่อตนเอง ผู้อื่น การใช้ชีวิตและการประกอบอาชีพ และนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัย ราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ในระดับดีมาก

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาไทยของนักเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนเป็นไปตาม สมมติฐานที่ตั้งไว้คือ หลังการทดลองผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สืบเนื่องมาจากการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งมีขั้นตอนการสอน 6 ขั้นตอน โดยเริ่มจาก

ขั้นที่ 1 ขั้นการสร้างความพร้อม เป็นขั้นเริ่มต้นด้วยกิจกรรมที่ผู้สอนทำให้ผู้เรียน เกิดความพร้อมในการเรียนรู้ โดยสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายเป็นกันเอง ฝึกให้ผู้เรียนมีสติอยู่เสมอ รู้ตัวว่ากำลังทำอะไร มีทำกิจกรรมที่ผ่อนคลาย เช่น นั่งสมาธิ ฟังเพลงที่ผ่อนคลาย หรือทำกิจกรรม ปรบมือฝึกสติ ทำให้นักเรียนมีสติอยู่เสมอ นักเรียนสงบนิ่งดีมากในทุกชั่วโมง มีความตั้งใจ

ในการนั่งสมาธิเพิ่มขึ้น ทำกิจกรรมด้วยความมีสติ เมื่อเพื่อนทำผิดพลาดก็รู้จักให้อภัย และเริ่มกิจกรรมใหม่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทิพย์สุดา ปรีดาพันธุ์ (2554) ที่กล่าวว่า การเตรียมความพร้อมในการเรียน (check in) เป็นการเริ่มต้นก่อนสอนแต่ละชั่วโมง เมื่อนักศึกษามาพร้อมแล้ว ผู้สอนจะให้นักศึกษานั่งสมาธิระลึกถึงผู้มีพระคุณก่อนนักศึกษาการเรียน ทุกชั่วโมง ๆ ละ 5 นาที เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเรียน เช่นเดียวกับปีลันธนา สุภคผลและคนอื่น ๆ (2554) ที่กล่าวว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความพร้อมในการเรียน มีความตั้งใจ สนใจในการเรียน นักเรียนสามารถทำกิจกรรม ฝึกสมาธิได้ เช่น กิจกรรมจิตนิ่งยิ่งรู้ เชื้ออินบินสู่การเรียนรู้

ขั้นที่ 2 ขั้นน้อมรับการเรียนรู้ เป็นขั้นที่ให้ผู้สอนนำเสนอเนื้อหาสาระใหม่ของบทเรียน โดยผู้สอนนำเสนอเนื้อหาสาระผ่านสื่อและกิจกรรมที่น่าสนใจ เพื่อที่จะกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงภายในของผู้เรียน มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผ่านการเล่าเรื่องและรับฟังอย่างลึกซึ้ง โดยครูกระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันคิด ตั้งคำถามกระตุ้นให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น ยกตัวอย่างประเด็นที่น่าสนใจ จัดสถานการณ์ให้นักเรียนสนใจและอภิปรายร่วมกัน รวมทั้งการรวบรวมความรู้ประสบการณ์เดิม ความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ที่จะช่วยให้นำไปสู่ความเข้าใจ เรื่องหรือประเด็นที่จะศึกษามากขึ้น และมีแนวทางในการสำรวจตรวจสอบอย่างหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปีลันธนา สุภคผลและคนอื่น ๆ (2554) ที่กล่าวว่า นักเรียนส่วนใหญ่พูดและฟังเพื่อนอย่างใคร่ครวญ นักเรียนมั่นใจที่จะพูดเพราะหัวข้อที่ให้พูดเปิดกว้างตามความคิดของนักเรียนไม่มีคำตอบที่ผิด และคนที่พูดได้ต้องถือสัญลักษณ์ที่ครูกำหนดเท่านั้น เช่น กิจกรรมตุ๊กตาพูดได้ นักเรียนที่ถือตุ๊กตาเท่านั้นที่พูดได้ เพื่อน ๆ ในกลุ่มที่ไม่ได้ถือตุ๊กตาจะต้องเป็นผู้ฟัง ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่ตั้งใจฟังเพื่อนอย่างใคร่ครวญ นักเรียนสามารถทำกิจกรรมสุนทรียะสนทนาได้ เช่น เล่าคำที่ฉันชอบให้เพื่อนฟัง

ขั้นที่ 3 ขั้นสะท้อนความคิด เป็นการเปิดโอกาสให้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน เพื่อพิจารณาความคิดใหม่ที่เกิดขึ้น สะท้อนความคิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ได้ฟังอย่างใคร่ครวญ เป็นการนำประสบการณ์เรียนรู้เดิมและประสบการณ์ใหม่ที่ได้เรียนรู้อาหลอมรวมเข้าด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของวิไล พิพัฒน์มงคลพรและคณะ (2554) ที่กล่าวว่า นักเรียนเรียนรู้ร่วมกันผ่านกระบวนการและกิจกรรมหลากหลายที่กระตุ้นให้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม และมีเป้าหมายเพื่อปูพื้นฐานให้ลึกซึ้งและให้เกิดสำนึกในสิ่งที่เรียน รวมถึงการทบทวนความรู้ด้วยตนเองและการจดบันทึกความคิดเห็นสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ในท้าย

ของแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับปัลลันธนา สุภคผลและคนอื่นๆ (2554) ที่กล่าวว่า นักเรียนได้สะท้อนความคิด เมื่อนักเรียนได้ฟังการนำเสนอผลงานของแต่ละกลุ่มแล้ว นักเรียนแต่ละคนได้สะท้อนความคิดเห็นต่อผลงานและความคิดของเพื่อน ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ได้ฟังอย่างใคร่ครวญ เช่นเดียวกับแนวความคิดฆนัท ธาตุทอง (2552) กล่าวว่าทักษะทางปัญญาได้รับอิทธิพลจากความสามารถในการคิดวิเคราะห์มากกว่าความสามารถในการแก้ปัญหา และขั้นการจัดระบบความคิดผู้สมองมีอิทธิพลต่อทักษะการคิดมากที่สุด

ขั้นที่ 4 ขั้นทบทวนความรู้ด้วยตนเอง เป็นการนำความรู้ที่ได้รับจากการสะท้อนความคิดไปเขียนเป็นผังมโนทัศน์ และจัดบันทึกสรุปความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปัลลันธนา สุภคผลและคนอื่นๆ (2554) ที่กล่าวว่า นักเรียนสามารถทบทวนความรู้ด้วยตนเอง เช่น กิจกรรมเช็คเอาท์ เราทำได้ เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนถามตนเอง และตอบในใจอย่างใคร่ครวญ ว่านักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างในช่วงนี้ เพื่อสร้างพื้นฐานให้ลึกซึ้งและเกิดจิตสำนึกต่อสิ่งที่เรียนรู้โดยการแสดงความคิดเห็นและจัดบันทึกในรูปแบบแผนผังความคิด และแนวคิดของจุมพล พลุภัทรชีวิน (2552) ที่สรุปว่า จิตตปัญญาศึกษาเน้นให้ความสำคัญการพัฒนาความตระหนักรู้และการเรียนรู้มิติด้านใน (อารมณ์ ความรู้สึก ความคิด) ของตนเอง

ขั้นที่ 5 ขั้นพัฒนาและนำไปประยุกต์ใช้ นำความรู้ใหม่ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตและแก้ไขปัญหาได้ เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานภายในตนเอง และการเกิดจิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดรุ่งฟ้า กิติญาณัฐสันต์ (2553) นิสิตมีการพัฒนากระบวนการคิดอย่างใคร่ครวญ คิดทบทวนและพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างรอบคอบ มีมุมมองที่ดีต่อตนเอง ต่อวิชาชีพครู และต่อสังคม มีการปฏิบัติงานและปฏิบัติตนอยู่ในระดับดีมาก มีความเชื่อมั่น เห็นคุณค่าในตนเองและการทำงาน มีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมต่อวิชาชีพครูในด้านบวก มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครูมีแรงบันดาลใจในการทำหน้าที่ครูที่ดี มีการเปลี่ยนแปลงในด้านการมองสังคม และมีแนวคิดที่จะเป็นครูที่เสียสละ ทำหน้าที่ของตนเองเพื่อประเทศชาติ กล่าวคือเป็นการเปลี่ยนจิตสำนึกใหม่ของการเรียนรู้อย่างแท้จริง

จากขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้ง 5 ขั้นตอน เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนากายในตนเอง ด้วยกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ ได้ฝึกปฏิบัติและเรียนรู้ศาสตร์ตามที่คุณเรียนสนใจ สามารถเชื่อมโยงศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างสมบูรณ์ ทำให้เข้าใจตนเองและผู้อื่น เกิดความรักความเมตตา เกิดปัญญา และการตระหนักรู้ในตนเอง ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนสูงขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 2 ด้าน ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้และการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ก่อนที่จะนำรูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ ครูผู้สอนควรศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบให้เข้าใจอย่างถ่องแท้

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ครูผู้สอนต้องชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเองและให้ความร่วมมือในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อีกทั้งครูผู้สอนต้องเตรียมความพร้อมของการจัดกิจกรรมทุกขั้นตอน เพราะรูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เป็นการเรียนรู้อย่างบูรณาการ ผสานทั้งมิติทางกาย ใจ สังคมและจิตวิญญาณ โดยการจัดกิจกรรมยังต้องคำนึงถึงการให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรงจากกระบวนการที่หลากหลาย จากการได้ฝึกปฏิบัติร่วมกัน เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการกลุ่มและการเรียนรู้โดยการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

1.3 ครูผู้สอนต้องเป็นกัลยาณมิตรที่ดีกับนักเรียน มีประสบการณ์ในการฝึกปฏิบัติและพัฒนาจิตตปัญญา มีความเป็นกันเอง เปิดใจกว้างให้โอกาสแก่นักเรียนทุกคน แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ไม่ควรปิดกั้นความคิดเห็นของนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออก ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกแก่นักเรียนตลอดเวลา อีกทั้งยังต้องเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียน “ตื่น” จึงจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียนได้

1.4 ครูผู้สอนควรศึกษาหลักการ ปรัชญาของจิตตปัญญาศึกษาอย่างถ่องแท้ เพื่อให้สามารถสร้างกิจกรรม เครื่องมือในการเรียนรู้ภายในตนเองและสามารถนำมาบูรณาการในรายวิชาได้

1.5 ในกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ครูควรเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความพร้อม ครูควรจัดเตรียมห้องเรียนให้อยู่ในพื้นที่โล่ง โปร่งสบาย สงบ ผ่อนคลาย มีสมาธิ และมีความตระหนักรู้ เพื่อจะได้มีพื้นที่ให้นักเรียนได้นั่งสมาธิหรือทำกิจกรรม มีพื้นที่โล่งเหมาะสมกับกิจกรรมที่หลากหลาย บรรยากาศมีความสนุกสนานเป็นกันเอง

ขั้นที่ 2 ขั้นน้อมรับการเรียนรู้ ครูควรจัดเตรียมสื่อที่น่าสนใจ เช่น คลิป VDO, ภาพถ่าย, หนังสือ, บทเพลง, บทกวี, งานศิลปะ, ใบความรู้ เพื่อกระตุ้นความสนใจให้แก่ผู้เรียน ครูควรกระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็นหรือกล้าแสดงออก เปิดใจให้กว้างในการรับฟังผู้อื่น

ขั้นที่ 3 ขั้นสะท้อนความคิด ครูควรตั้งคำถามให้นักเรียนได้มีเวลาในการคิดไตร่ตรอง ฝึกให้ผู้เรียนตั้งใจฟังเพื่อนพูดด้วยใจที่ใคร่ครวญ ฝึกให้นั่งคิดก่อนพูด และฝึกให้ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ร่วมกันระดมสมอง แลกเปลี่ยนความคิด โดยการสร้างบรรยากาศของ ความรักความเมตตา ความไว้วางใจ และการยอมรับ เป็นกัลยาณมิตร เป็นการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เชื่อมโยงประสบการณ์ในอดีตและปัจจุบันเข้าด้วยกัน

ขั้นที่ 4 ขั้นทบทวนความรู้ด้วยตนเอง ครูจะคอยให้คำแนะนำนักเรียนในการสรุปความรู้ ทั้งหมดที่เรียน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิดเกี่ยวกับความรู้สึต่อกิจกรรมที่ได้ เรียนรู้โดยจดสรุปลงในสมุด หรือเขียนเป็นผังโน้ตสนตามความเข้าใจของผู้เรียน

ขั้นที่ 5 ขั้นพัฒนาและนำไปประยุกต์ใช้ ครูควรเป็นผู้สร้างจิตสำนึกใหม่ ปลุกฝังคุณค่า ความดีงามให้แก่ นักเรียน เพื่อให้เกิดความรู้จากด้านในและเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิด ความเชื่อและพฤติกรรมของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำรูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไปใช้อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาภาษาไทย และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ และมาตรฐานต่อไป

2.2 ควรนำกระบวนการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไปบูรณาการกับวิชาอื่น ๆ ในทุกระดับชั้น เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาว่าสามารถ พัฒนาในด้านคุณธรรม จริยธรรมได้หรือไม่

2.3 ควรมีการศึกษาผลของการใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาที่มีต่อ ตัวแปรอื่น ๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ คุณลักษณะอันพึงประสงค์

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ. (2542). การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทย
ด้านทักษะการคิด. กรุงเทพฯ : การศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2548).
ประมวลกฎหมายการศึกษาเล่ม 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.
กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- คณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. (2544). ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ :
วัฒนาพานิช.
- โครงการศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล. (2552). หนังสือรวมบทความการประชุม
วิชาการประจำปี 2551 เรื่อง จิตตปัญญาศึกษา : การศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์.
(พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม : โครงการศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ฉันท ชาติทอง. (2552). รายงานผลการวิจัยฉบับย่อ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญา ตามกรอบ
มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย. กันยายน 6 กันยายน 2553.
จาก <http://api.ning.com/files/UnnQ8rPTs1vjRkrNMbg4C7wzE.../2003.doc>.
- จิรัฐกาล พงศ์ภคเชียร. (2550). การวิจัยและพัฒนาจิตตปัญญาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทย.
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2552, มกราคม). ปฏิรูปการศึกษาครั้งใหม่ ขอหัวใจให้จิตตปัญญาศึกษา.
มติชนรายวัน คอลัมน์จิตวิวัฒน์, 9.
- ชลลดา ทองทวี และคณะ. (2551). จิตตปัญญาพฤษา : การสำรวจและสังเคราะห์ความรู้
จิตตปัญญาศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : โครงการวิจัยและจัดการความรู้จิตตปัญญาศึกษา
ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ณัฐกาญจน์ อ่างทอง และคณะ. (2544). การพัฒนารูปแบบและชุดปฏิบัติการเรียนการสอน
เพื่อเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์และเจตคติในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับ
ประถมศึกษาตอนปลาย. นครปฐม : สถาบันราชภัฏนครปฐม.

- ณัฐพร วัจวิญญู. (2547). **บทเรียนจากมหาวิทยาลัยนาโรปะ**. กรุงเทพฯ : เอกสารประกอบการประชุมกลุ่มจิตวิวัฒน์.
- คุษฎี มัชฌิมากิโร. (2550). **รูปแบบการสอน**. ม.ป.พ. : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ทิพย์สุดา ปรีดาพันธุ์. (2554). **กระจกสะท้อนปัญญาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตปัญญาศึกษา**. ร้อยเอ็ด : สถาบันจัดการความรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- ทศนา แฉมมณี. (2546). **รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (ม.ป.ป.). **เอกสารประกอบการสอนวิชาทฤษฎีการสอน**. ระดับคุุฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน.
- ธนา นิลชัยโกวิทย์ และอดิศร จันทรสุข. (2552). **ศิลปะการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง : คู่มือกระบวนการจิตปัญญา**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). นครปฐม : ศูนย์จิตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธีร พานิช. (2544). **4 MAT : การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียน**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี – สวัสดิ์วงศ์.
- นฤมล อเนกวิทย์. (2552). **การพัฒนาหลักสูตรจิตปัญญาศึกษาสำหรับนักศึกษาพยาบาล**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรคุุฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บงอร เสรีรัตน์. (2552). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดจิตปัญญาศึกษาสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา**. *ครุศาสตร์สาร*, 3(3), 34 – 42.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). **พัฒนาการสอน**. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.
- ประเวศ ะสี. (2547). **ธรรมชาติของสรรพสิ่ง : การเข้าถึงความจริงทั้งหมด**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสำนึกกรบ้านเกิด.
- (2550). **ปาฐกถาสวัสดิ์ สกุลไทย : มหาวิทยาลัยกับจิตปัญญาศึกษาและไทรยางค์แห่งการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ศูนย์จิตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- (2550). **วิถีมุขยี่ในศตวรรษที่ 21 ศูนย์ หนึ่ง แก้ว**. กรุงเทพฯ : สวานเงินมีมา.

- ปราณี กองจินดา. (2549). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเลขในใจของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบซิปปาโดยใช้แบบฝึกหัดที่เน้นทักษะการคิดเลขในใจกับนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้คู่มือครู. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ปิลันธนา ศุภคณ และคนอื่นๆ. (2554). ผลการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) และการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย. ค้นเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2558. จาก http://www.primary.satit.kku.ac.th/main/administrator/modules/mod_file-research/myfile/20131210145954_01satitJurnal_Pilan.pdf
- พงษ์ธร ดันติฤทธิศักดิ์ และคนอื่นๆ. (2552). การวิจัยเชิงปฏิบัติจิตตปัญญาศึกษา : กรณีศึกษาสองชั้นเรียน. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- , (2552). โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการจิตตปัญญาศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พจมา ทรัพย์สमान. (2549). การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์. (2548). การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แบนเนจเม้นท์.
- ไพศาล หวังพานิช. (2526). การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- รุ่งฟ้า กิตญาณุสันต์. (2554, ตุลาคม). กระบวนการคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของนิสิตต่อวิชาชีพครู : การเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตน. วารสารศึกษาศาสตร์, 23(1), 96-109.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- , (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วิจักขณ์ พานิช. (2550). เรียนรู้ด้วยใจอย่างไร้ครวญ. กรุงเทพฯ : สวนเงินมีนา.
- วิชัย วงศ์ใหญ่. (2542). พลังการเรียนรู้ในกระบวนการทัศน์ใหม่. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- วิลัย พัฒน์มงคลพร และคนอื่นๆ. (2554). การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) และการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดปัญญาศึกษา (Contemplative Education). ค้นเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2558. จาก http://www.primary.satit.kku.ac.th/main/administrator/modules/mod_file-research/myfile/20131210145926_02satitJurnal_wilai.pdf
- คันสนีย์ ฉัตรคุปต์. (2545). **สิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้สร้างสมองเด็กให้ฉลาดได้อย่างไร.** กรุงเทพฯ : องค์การค้ำคูณสภา.
- สังัด อูทรานันท์. (2529). **การจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ.** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.). (2553). **การพัฒนาเทคนิค การจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).
- สนิท สัตโยภาส. (2554). **การใช้กระบวนการวิชาจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Studies) หมวดวิชาศึกษาทั่วไปพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์แก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.** ค้นเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2558. จาก <http://www.research.cmru.ac.th/2014/ris/resout/arc/MUA-3-HUSO-32-54.pdf>
- สมชาย วรภิเกษมสกุล. (2540). **การพัฒนารูปแบบการสอนวิชาคณิตศาสตร์ โดยการใช้สื่อสารแนวคิดเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา. ปรินญาณิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.**
- สมพร เชื้อพันธ์. (2547). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองกับการจัดการเรียนการสอนตามปกติ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.**
- สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. (2545). **การวัดและประเมินผลการเรียนรู้.** กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ และมหาวิทยาลัยมหิดล. (2552). **หยั่งราก : ก้าวแรกของจิตตปัญญาศึกษาในสังคมไทย.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). นครปฐม : ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช สารานุกรม.
- . (2552). **จิตปัญญาศึกษา คืออะไร.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). นครปฐม : ศูนย์จิตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2548). **พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุเทียบ ละอองทอง. (2545). **การพัฒนารูปแบบการสอนอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจโดยใช้ยุทธศาสตร์เบตาออกนิชัน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุมิตรา อังวัฒนกุล. (2539). **การวิจัยทางการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรัชย์ ขวัญเมือง. (2540). **วิธีสอนและการวัดผลวิชาคณิตศาสตร์ในชั้นประถมศึกษา.** กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- สุลักษณ์ ศิวรักษ์. (2545). **รายงานวิจัยโครงการวิจัยการศึกษาไทยทางเลือกในอนาคต.** ค้นเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2554. จาก : <http://www.sulak-sivaksa.org/th/>
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ และอเนกกุล กริแสง. (2522). **หลักการเบื้องต้นของการวัดผลการศึกษา.** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์มณศ.
- หฤทัย อนุสรราชกิจ. (2549). **การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาเด็กอย่างใคร่ครวญ เพื่อปรับเปลี่ยนมุมมองและการปฏิบัติของครูการศึกษาปฐมวัย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรวรรณ เจือจันทร์. (2536). **ปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ ประชากร และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแนวความคิดในการสร้างครอบครัว.** วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ.
- อรุณี สถิตภากิจกุล. (2546). **การพัฒนารูปแบบการสอนคำศัพท์วิชาภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตามแนวยุทธศาสตร์การสอนภาษาแบบผสมผสานของมาร์ตัน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

- อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. (2546). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการ คุณค่าของความเป็นมนุษย์ โดยอิงแนวคิดการเรียนรู้จากการหยั่งรู้ด้วยตนเอง.** วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Boyd, R. (n.d.). (1989). **“Facilitating personal transformations in small groups : Past I” Small Group Behavior.** 20 (4), 459-474.
- Boyd, R. & Myers, J. (1988). **“Transformative education” International Journal of Life Long Education.** 7 (4), 261-284.
- Cole, P.G. and Chan, L.K. (1987). **Teaching : Principle and Practice.** Sydney : Prentice-Hall of Australia.
- Duke, D. L. (1990). **Teaching An Introduction.** New York : McGraw-Hill.
- Eysenck, H.J., W. Arnold, and R. Melli. (1972). **Encyclopedia of Psychology and education.** London : Search Press Limited.
- Gerlach, V.S. and Ely, D.P. (1971). **Teaching and media : A Systems Approach.** Englewood Cliffs. N.J. : Prentice Hall.
- Good, C.V. (1973). **Dictionary of Education.** New York : McGraw-Hill.
- Gravett, S. (2004). **“Action learning and transformative learning in teaching development” Educational Action Research.** 12 (2), 259-271.
- Hart, R. (n.d.). **“Opening the contemplative mind in the classroom” Journal of Transformative Education.** 2 (1), 28-46.
- Heron, J. (1992). **Feeling and personhood/ : Psychology in another key.** Newbury Park, CA : Sages Publications.
- Husen, T, and T. Neville Postlethwaite. (1985). **The International Encyclopedia of Education.** London : Pergamon.
- Joyce, B and Well, M. (1986). **Model of Teaching.** (3 ed.). London : Prentice-Hall.
- Karsemeyer, J.A. (2000). **Moved by the spirit : A narrative inquiry.** Doctoral Dissertation, University of Toronto.
- Kibler, R. J. (1970). **“Behavioral Objective and Instructional Process” in Selected Reading for the Introduction to the Teaching Profession.** Edited by Milton Muse, 44-53.
- Mezirow, J. (1989). **“Transformative theory and social action : A response to Collard and Law” Adult Education Quarterly.** 39 (3), 169-175.

- (1997). “ **Transformative Learning : Theory to PractiPrace** ” In P. Cranton (Ed.).
 Transformative learning in action : New directions for adult and continuing
 education. Vol.74, 5-7.
- (2000). “**Learning to Think like an Adult,**” In Mezirow J. and Associates
 (Eds.). **Learning as Transformation.** San Francisco, CA : Jossey-Bass, 3-33.
- (2003). “ **Transformative Learning as Discourse,** ” **Journal of Tranformative
 Education.** 1, 58-63.
- Millman, J. (1981). **Handbook of Teaching Evaluation.** London : Sage Publications. (1981).
- Nozawa, A. (2004). **A way to awakening : Five educators’ experiences of integrating
 contemplative practices into their live (Ontario).** Doctoral Dissertation, University of
 Toronto.
- O’Sullivan, E. (2003). “**Bringing a perspective of transformative learning to globalized
 consumption,**” **International Journal of Consumer Studies.** 27 (4), 326-330.
- Saavedra, E. (1996). “**Teacher’s study group : Context for transformative learning and
 action” Theory into Practices.** 35, Autumn, 271-277.
- Taylor, E. (1998). **Transformative Learning : A Critical Review.** ERIC Clearinghouse on
 Adult, Career, and Vocational Education (Information Series No.374).
- York, L. & Kasl, E. (2002). “**Toward a theory and practice for whole-person learning :
 Reconceptualizing experience and the role of affect**” **Adult Education Quarterly.**
 52 (3), 176-192.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความกรุณาในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ท่านดังนี้

1. นายภิรมย์ศักดิ์ กิจพัฒนาสมบัติ
ผู้อำนวยการสถานศึกษา
วิทยฐานะ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนกิงเพชร สำนักงานเขตราชเทวี
กรุงเทพมหานคร
2. ดร.วิชาญ เจริญวิไลรัตน์
ผู้อำนวยการสถานศึกษา
วิทยฐานะ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนนาหลวง สำนักงานเขตทุ่งครุ
กรุงเทพมหานคร
3. นายอุดมศักดิ์ นาคี
ผู้ตรวจราชการกรุงเทพมหานคร
(นักบริหาร ระดับสูง)

ภาคผนวก ข
หนังสือราชการ

ที่ ศธ ๐๕๖๔.๑๔/๒๕๖๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
๑๐๖๑ ถนนอิสรภาพ แขวงทวีบุรี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐

๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน นายภิรมย์ศักดิ์ กิจพัฒนาสมบัติ

ด้วยนางสาวปิยะรัตน์ อินทะสุข นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยตามโครงการวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนกิ่งเพชร สำนักงานเขตราชเทวี” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. รองศาสตราจารย์ ดร.บังอร เสรีรัตน์	ประธานกรรมการ
๒. อาจารย์ทวีศักดิ์ จงประดับเกียรติ	กรรมการที่ปรึกษาร่วม

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ดังกล่าวข้างต้น ได้พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถ สอดคล้องกับหัวข้อการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งคำแนะนำของท่านจะเกิดประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขในการสร้างเครื่องมือสำหรับกาวิจัยของนักศึกษาให้มีคุณภาพและเหมาะสมเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัย ดังแนบมาพร้อมนี้และบัณฑิตศึกษา ขอขอบคุณอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ศกพร ศรีหามิ)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
ปฏินัติราชการแทนคณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐-๒๕๖๗๓-๗๐๐๐ ต่อ ๑๘๑๐, ๑๘๑๓

ที่ ศธ ๐๕๖๔.๑๔/๒๔๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
๑๐๖๑ ถนนอิสรภาพ แขวงทิวรุจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐

๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.วิชาญ เจริญวิไลรัตน์

ด้วยนางสาวปิยะรัตน์ อินทสุข นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยตามโครงการวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนกิ่งเพชร สำนักงานเขตราชเทวี” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. รองศาสตราจารย์ ดร.บังอร เสรีรัตน์	ประธานกรรมการ
๒. อาจารย์ทวีศักดิ์ จงประดับเกียรติ	กรรมการที่ปรึกษาร่วม

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ดังกล่าวข้างต้น ได้พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถ สอดคล้องกับหัวข้อการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งคำแนะนำของท่านจะเกิดประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขในการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยของนักศึกษาให้มีคุณภาพและเหมาะสมเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัย ดังแนบมาพร้อมนี้และบัณฑิตศึกษา ขอขอบคุณอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สุภาพร ศรีหามิ)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐-๒๔๗๓-๗๐๐๐ ต่อ ๑๘๑๐, ๑๘๑๓

ที่ ศธ ๐๕๖๔.๑๔/๒๔๔

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
๑๐๖๑ ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐

๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน นายอุดมศักดิ์ นาคี

ด้วยนางสาวปิยะรัตน์ อินทสุข นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยตามโครงการวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนกิ่งเพชร สำนักงานเขตราชเทวี" โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. รองศาสตราจารย์ ดร.บังอร เสรีรัตน์	ประธานกรรมการ
๒. อาจารย์ทวีศักดิ์ จงประดับเกียรติ	กรรมการที่ปรึกษาร่วม

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ดังกล่าวข้างต้น ได้พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถ สอดคล้องกับหัวข้อการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าวเป็นอย่างดี ซึ่งคำแนะนำของท่านจะเกิดประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขในการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยของนักศึกษาให้มีคุณภาพและเหมาะสมเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัย ดังแนบมาพร้อมนี้และบัณฑิตศึกษา ขอขอบคุณอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สุภาพร ศรีหาม)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐-๒๕๙๗๓-๗๐๐๐ ต่อ ๑๘๑๐, ๑๘๑๓

ภาคผนวก ค
ผลการวิเคราะห์เครื่องมือ

ตารางที่ 6 ผลการประเมินประสิทธิภาพขององค์ประกอบของรูปแบบการสอนจากผู้เชี่ยวชาญ

องค์ประกอบที่	รายการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่าเฉลี่ย
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	หลักการของรูปแบบการสอน					
	1.1 มีปรัชญาการศึกษารองรับ	5	5	5	15	5.00
	1.2 มีแนวคิดทฤษฎีรองรับ	5	5	5	15	5.00
	1.3 มีความเป็นไปได้	5	4	5	14	4.67
2	จุดมุ่งหมายของรูปแบบ					
	2.1 มีความชัดเจน	5	5	5	15	5.00
	2.2 ครอบคลุมเนื้อหา	5	4	5	14	4.67
3	กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ					
	3.1 ขึ้นสร้างความพร้อม	5	5	5	15	5.00
	3.2 ขึ้นน้อมรับการเรียนรู้	4	5	5	14	4.67
	3.3 ขึ้นสะท้อนความคิด	5	5	5	15	5.00
	3.4 ขึ้นทบทวนความรู้ด้วยตนเอง	5	5	5	15	5.00
	3.5 ขึ้นพัฒนาและนำไปประยุกต์ใช้	5	5	5	15	5.00
4	ผลของผู้เรียนที่จะได้รับจากรูปแบบการสอน					
	4.1 พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	4	5	5	14	4.67
	4.2 พัฒนาตนเองทั้งภายในจิตใจและสังคม	4	5	5	14	4.67
	4.3 ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและกระบวนการกลุ่ม	5	4	5	14	4.67

ตารางที่ 7 ผลการประเมินประสิทธิผลด้านความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด
จิตตปัญญาศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ

ที่	รายการประเมิน	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
		คนที่	คนที่	คนที่			
		1	2	3			
1	มาตรฐานการเรียนรู้						
	1.1 สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง	5	5	5	15	5.00	ใช้ได้
	1.2 สอดคล้องกับตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลาง	5	5	5	15	5.00	ใช้ได้
2	จุดประสงค์การเรียนรู้						
	2.1 สอดคล้องกับตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลาง	5	5	5	15	5.00	ใช้ได้
	2.2 ระบุพฤติกรรมที่สามารถวัดและประเมินได้	5	5	5	15	5.00	ใช้ได้
	2.3 สามารถจัดกิจกรรมเรียนรู้ให้นักเรียนสามารถ บรรลุพฤติกรรมการเรียนรู้ได้	4	4	5	13	4.33	ใช้ได้
3	สาระสำคัญ						
	3.1 แสดงความคิดรวบยอดของเนื้อหาหรือแก่นของ เรื่อง	5	5	5	15	5.00	ใช้ได้
	3.2 สอดคล้องสัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้และ เนื้อหา	5	5	5	15	5.00	ใช้ได้
4	สาระการเรียนรู้						
	4.1 ถูกต้องตามหลักวิชาการและทันสมัย	5	5	5	15	5.00	ใช้ได้
	4.2 ครบถ้วนเพียงพอที่เป็นพื้นฐานในการสร้าง ความรู้ใหม่หรือพฤติกรรมที่ต้องการ	5	5	5	15	5.00	ใช้ได้
	4.3 ระบุรายละเอียดของแต่ละด้านชัดเจน ไม่สับสน	5	5	5	15	5.00	ใช้ได้
5	ชิ้นงานหรือภาระงาน						
	5.1 แสดงรายละเอียดของชิ้นงานไว้อย่างชัดเจน	5	5	5	15	5.00	ใช้ได้
	5.2 กำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลชิ้นงานไว้ อย่างชัดเจน	5	4	4	13	4.33	ใช้ได้

ตารางที่ 7 (ต่อ) ผลการประเมินประสิทธิผลด้านความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด
จิตตปัญญาศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ

ที่	รายการประเมิน	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
		คนที่	คนที่	คนที่			
		1	2	3			
6	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน						
	6.1 จัดกิจกรรมการสอนสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	5	15	5.00	ใช้ได้
	6.2 นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการสอน	5	5	5	15	5.00	ใช้ได้
	6.3 จัดกิจกรรมหลากหลาย เหมาะสมกับความต้องการความสามารถและวัยของผู้เรียน	5	5	5	15	5.00	ใช้ได้
	6.4 เหมาะสมกับเวลา สถานที่ สื่อ และอุปกรณ์	5	5	5	15	5.00	ใช้ได้
	6.5 เสริมสร้างทักษะความรู้และพฤติกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4	4	5	13	4.33	ใช้ได้
	6.6 นักเรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลที่แท้จริง	4	4	4	12	4.00	ใช้ได้
7	สื่อเรียนรู้						
	7.1 ใช้สื่อที่มีความหลากหลาย เหมาะสมกับวัยและเนื้อหา	4	5	5	14	4.67	ใช้ได้
	7.2 สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	5	5	5	15	5.00	ใช้ได้
8	สาระสำคัญ						
	8.1 วิธีการวัดและเครื่องมือสอดคล้องกับพฤติกรรมที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์	5	5	5	15	5.00	ใช้ได้
	8.2 วิธีการวัดและเครื่องมือสอดคล้องกับขั้นตอนและกระบวนการ	5	5	5	15	5.00	ใช้ได้
	8.3 วิธีวัดและเครื่องมือวัดสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	5	4	4	13	4.33	ใช้ได้
	8.4 การประเมินผลสอดคล้องกับระดับความสามารถของนักเรียน	5	5	4	14	4.67	ใช้ได้

ตารางที่ 8 ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ด้านความสอดคล้องของแผนการจัดการ
เรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

รายการประเมิน ข้อที่	คะแนนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวม ของ คะแนน	ค่าเฉลี่ย	สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1	+1	+1	+1	3	1.00	ยอมรับได้
2	+1	+1	+1	3	1.00	ยอมรับได้
3	+1	+1	+1	3	1.00	ยอมรับได้
4	+1	+1	+1	3	1.00	ยอมรับได้
5	+1	+1	+1	3	1.00	ยอมรับได้
6	+1	+1	+1	3	1.00	ยอมรับได้
7	+1	+1	+1	3	1.00	ยอมรับได้
8	+1	+1	+1	3	1.00	ยอมรับได้
9	+1	+1	0	2	0.67	ยอมรับได้
10	0	+1	+1	2	0.67	ยอมรับได้
11	+1	+1	+1	3	1.00	ยอมรับได้
12	0	+1	+1	2	0.67	ยอมรับได้

ตารางที่ 9 การคิดค่านวนค่า IOC และการแปลความหมายของผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ

ข้อสอบ ข้อที่	คะแนนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวมของ คะแนน	ค่าเฉลี่ย	สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
2	1	0	1	2	0.67	ใช้ได้
3	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
4	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
5	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
6	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
7	1	0	1	2	0.67	ใช้ได้
8	1	1	0	2	0.67	ใช้ได้
9	1	0	1	2	0.67	ใช้ได้
10	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
11	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
12	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
13	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
14	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
15	1	1	0	2	0.67	ใช้ได้
16	1	1	0	2	0.67	ใช้ได้
17	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
18	0	1	1	2	0.67	ใช้ได้
19	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
20	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
21	1	0	1	2	0.67	ใช้ได้
22	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
23	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
24	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
25	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
26	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 9 (ต่อ) การคิดค่านวนค่า IOC และการแปลความหมายของผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ

ข้อสอบ ข้อที่	คะแนนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวมของ คะแนน	ค่าเฉลี่ย	สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
27	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
28	1	0	1	2	0.67	ใช้ได้
29	1	1	0	2	0.67	ใช้ได้
30	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
31	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
32	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
33	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
34	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
35	1	0	1	2	0.67	ใช้ได้
36	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
37	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
38	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
39	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
40	0	1	1	2	0.67	ใช้ได้
41	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
42	1	0	1	2	0.67	ใช้ได้
43	0	1	1	2	0.67	ใช้ได้
44	1	1	0	2	0.67	ใช้ได้
45	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
46	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
47	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
48	1	0	1	2	0.67	ใช้ได้
49	0	1	1	2	0.67	ใช้ได้
50	1	0	1	2	0.67	ใช้ได้
51	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
52	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 9 (ต่อ) การคิดค่านวนค่า IOC และการแปลความหมายของผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ

ข้อสอบ ข้อที่	คะแนนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวมของ คะแนน	ค่าเฉลี่ย	สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
53	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
54	1	0	1	2	0.67	ใช้ได้
55	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
56	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
57	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
58	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
59	1	1	0	2	0.67	ใช้ได้
60	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 10 ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) เป็นรายชื่อของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการวิชาวาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 40 ข้อ

ข้อ	ค่าความยากง่าย (P)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ความหมาย
1	0.50	0.47	ข้อสอบยากพอเหมาะจำแนกได้ดีมาก
2	0.65	0.50	ข้อสอบค่อนข้างง่ายจำแนกได้ดีมาก
3	0.25	0.32	ข้อสอบค่อนข้างยากจำแนกได้ดี
4	0.26	0.63	ข้อสอบยากพอเหมาะจำแนกได้ดีมาก
5	0.30	0.43	ข้อสอบค่อนข้างยากจำแนกได้ดี
6	0.76	0.33	ข้อสอบค่อนข้างง่ายจำแนกได้ดี
7	0.73	0.53	ข้อสอบค่อนข้างง่ายจำแนกได้ดีมาก
8	0.30	0.57	ข้อสอบค่อนข้างยากจำแนกได้ดีมาก
9	0.47	0.32	ข้อสอบยากพอเหมาะจำแนกได้ดี
10	0.43	0.36	ข้อสอบยากพอเหมาะจำแนกได้ดี
11	0.25	0.78	ข้อสอบค่อนข้างยากจำแนกได้ดีมาก
12	0.33	0.55	ข้อสอบค่อนข้างยากจำแนกได้ดีมาก
13	0.44	0.39	ข้อสอบยากพอเหมาะจำแนกได้ดี
14	0.26	0.66	ข้อสอบค่อนข้างยากจำแนกได้ดีมาก
15	0.35	0.43	ข้อสอบค่อนข้างยากจำแนกได้ดีมาก
16	0.36	0.42	ข้อสอบค่อนข้างยากจำแนกได้ดีมาก
17	0.60	0.57	ข้อสอบค่อนข้างง่ายจำแนกได้ดีมาก
18	0.61	0.72	ข้อสอบค่อนข้างง่ายจำแนกได้ดีมาก
19	0.40	0.51	ข้อสอบยากพอเหมาะจำแนกได้ดีมาก
20	0.50	0.26	ข้อสอบยากพอเหมาะจำแนกได้พอใช้
21	0.60	0.56	ข้อสอบยากพอเหมาะจำแนกได้ดีมาก
22	0.66	0.28	ข้อสอบค่อนข้างง่ายจำแนกได้พอใช้
23	0.26	0.39	ข้อสอบค่อนข้างยากจำแนกได้ดี
24	0.23	0.53	ข้อสอบค่อนข้างยากจำแนกได้ดีมาก
25	0.30	0.57	ข้อสอบค่อนข้างยากจำแนกได้ดีมาก
26	0.56	0.35	ข้อสอบยากพอเหมาะจำแนกได้ดี

ตารางที่ 10 (ต่อ) ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) เป็นรายชื่อของแบบทดสอบ
วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 40 ข้อ (ต่อ)

ข้อ	ค่าความยากง่าย (P)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ความหมาย
27	0.60	0.33	ข้อสอบค่อนข้างง่ายจำแนกได้ดี
28	0.65	0.43	ข้อสอบค่อนข้างง่ายจำแนกได้ดีมาก
29	0.47	0.23	ข้อสอบยากพอเหมาะจำแนกได้พอใช้
30	0.60	0.57	ข้อสอบค่อนข้างง่ายจำแนกได้ดีมาก
31	0.76	0.33	ข้อสอบค่อนข้างง่ายจำแนกได้ดี
32	0.70	0.38	ข้อสอบค่อนข้างง่ายจำแนกได้ดี
33	0.70	0.28	ข้อสอบค่อนข้างง่ายจำแนกได้พอใช้
34	0.30	0.50	ข้อสอบค่อนข้างยากจำแนกได้ดีมาก
35	0.43	0.29	ข้อสอบยากพอเหมาะจำแนกได้พอใช้
36	0.63	0.32	ข้อสอบค่อนข้างง่ายจำแนกได้ดี
37	0.47	0.21	ข้อสอบยากพอเหมาะจำแนกได้พอใช้
38	0.60	0.33	ข้อสอบค่อนข้างง่ายจำแนกได้ดี
39	0.51	0.25	ข้อสอบยากพอเหมาะจำแนกได้พอใช้
40	0.73	0.50	ข้อสอบค่อนข้างง่ายจำแนกได้ดีมาก

ตารางที่ 11 คะแนนสอบก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญา-ศึกษาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

คนที่	คะแนนก่อนเรียน (Pre-test)	คะแนนหลังเรียน (Post-test)	D	D ²
1	21	37	16	256
2	20	38	18	324
3	20	38	18	324
4	22	40	18	324
5	21	31	10	100
6	20	24	4	16
7	21	29	8	64
8	20	30	10	100
9	24	34	10	100
10	28	38	10	100
11	21	32	11	121
12	22	32	10	100
13	27	35	8	64
14	21	34	13	169
15	25	33	8	64
16	32	40	8	64
17	23	32	9	81
18	23	35	12	144
19	27	37	10	100
20	30	36	6	36
21	32	37	5	25
22	24	33	9	81
23	21	32	11	121
24	26	37	11	121
25	28	38	10	100

ตารางที่ 11 (ต่อ) คะแนนสอบก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตปัญญา-ศึกษาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

คนที่	คะแนนก่อนเรียน (Pre-test)	คะแนนหลังเรียน (Post-test)	D	D ²
26	27	37	10	100
27	26	37	11	121
28	22	34	12	144
29	23	34	11	121
30	30	40	10	100
รวม	727	1,044	317	3,685
เฉลี่ย	24.23	34.80	10.57	122.83

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS

t-test

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	ก่อน	24.2333	30	3.71097	.67753
	หลัง	34.8000	30	3.62368	.66159

Paired Samples Correlations

		N	Correlation	Sig.
Pair 1	ก่อน&หลัง	30	.570	.001

Paired Samples Test

		Paired Differences				t	df	Sig. (2-tailed)	
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower				Upper
Pair 1	ก่อน - หลัง	-10.5667	3.40064	.62087	-11.8365	-9.2968	-17.019	29	.000

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ชิ้นงานหรือภาระงาน

- ใบงานที่ 1 เรื่อง การพูดแสดงความรู้ ความเข้าใจจากเรื่องที่ฟังและดู (งานกลุ่ม)
- ใบงานที่ 2 เรื่อง การพูดแสดงความรู้ ความเข้าใจจากเรื่องที่ฟังและดู

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความพร้อม

1. ครูซักถามเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนของนักเรียนในวันนี้ และให้นักเรียนนั่งในท่าที่สบาย ผ่อนคลาย แล้วหลับตา จากนั้นใช้มือทั้งสองข้างทำท่าจรดชิบขึ้น (สุดแขนด้านล่าง แล้วยกขึ้นเหนือศีรษะ) หายใจเข้าช้าๆ ทำท่าจรดชิบลง หายใจออกช้าๆเป็นเวลา 10 นาที เป็นการฝึกสมาธิเพื่อเตรียมพร้อมในการเรียนรู้

2. ครูคัดเลือกตัวแทนนักเรียนจำนวน 2 กลุ่มๆ ละ 3 คน แล้วให้แสดงบทบาทสมมุติจากสถานการณ์ต่อไปนี้กลุ่มละ 1 สถานการณ์

สถานการณ์ที่ 1 นักเรียนตั้งใจฟัง สิ่งที่ครูกำลังสอน	สถานการณ์ที่ 2 นักเรียนคุยกันขณะ ที่ครูกำลังสอน
---	---

แล้วครูใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนร่วมกันสนทนาดังนี้

• นักเรียนในสถานการณ์ที่ 1 จะพูดแสดงความรู้ความเข้าใจจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังได้หรือไม่ เพราะเหตุใด (ได้ เพราะ.../ไม่ได้ เพราะ...)

• นักเรียนในสถานการณ์ที่ 2 จะพูดแสดงความรู้ความเข้าใจจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังได้หรือไม่ เพราะเหตุใด (ได้ เพราะ.../ไม่ได้ เพราะ...)

• นักเรียนเคยปฏิบัติตนเหมือนนักเรียนในสถานการณ์ที่ 1 หรือไม่ (เคย/ไม่เคย)

• นักเรียนเคยปฏิบัติตนเหมือนนักเรียนในสถานการณ์ที่ 2 หรือไม่ (เคย/ไม่เคย)

• นักเรียนต้องการปฏิบัติตนเหมือนนักเรียนในสถานการณ์ใด (ตัวอย่างคำตอบสถานการณ์ที่ 1 เพราะอะไร)

3. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้รับจากสถานการณ์ทั้ง 2 สถานการณ์

ขั้นที่ 2 ขั้นน้อมรับการเรียนรู้

1. ครูและนักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประสบการณ์การดูรายการต่างๆ ในโทรทัศน์โดยครูใช้คำถามดังนี้

• นักเรียนเคยดูรายการใดในโทรทัศน์บ้างหรือไม่ (เคย/ไม่เคย)

•รายการที่นักเรียนชมมีจุดประสงค์อย่างไร โดยสุ่มให้แต่ละคนตอบคำถามและบอกจุดประสงค์ของรายการดังกล่าว

2. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่มๆ ละเท่า ๆ กันแล้วให้ร่วมกันศึกษาใบความรู้ เรื่อง การพูดแสดงความรู้ ความเข้าใจจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังและดู ว่ามีหลักในการปฏิบัติอย่างไร

3. ครูให้นักเรียนอ่าน เรื่อง พบปลาพันธุ์ใหม่ในนาข้าว ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันศึกษาจับประเด็นหรือใจความสำคัญของเรื่อง โดยใช้หลักการตั้งคำถามว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ผลเป็นอย่างไร และสรุปข้อคิดหรือประโยชน์ที่ได้จากการดู แล้วให้เขียนร่างคำพูดลงในใบงานที่ 1 เรื่อง การพูดแสดงความรู้ ความเข้าใจจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังและดู เพื่อแสดงความรู้ ความเข้าใจจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังและดูแล้วให้ตัวแทนฝึกพูดประมาณ 10 นาทีเพื่อออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียนทีละกลุ่มจนครบทุกกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ขั้นสะท้อนความคิด

1. ให้ตัวแทนในแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน หลังจากที่ช่วยกันรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ เนื้อหา ข้อคิดและประโยชน์ที่ได้รับ

2. ให้นักเรียนทุกคนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและให้คะแนนแต่ละกลุ่ม พร้อมบอกเหตุผลในการให้คะแนนว่าแต่ละกลุ่มได้ปฏิบัติตามหลักปฏิบัติได้อย่างครบถ้วนหรือไม่

ขั้นที่ 4 ขั้นทบทวนความรู้ด้วยตนเอง

1. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้ครั้งนี้การพูดแสดงความรู้ความเข้าใจจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังและดูได้อย่างถูกต้องตรงประเด็นแสดงถึงประสิทธิภาพที่ดีในการฟังและดูของผู้พูด

2. ครูให้นักเรียนอธิบายหลักปฏิบัติในการพูดแสดงความรู้ ความเข้าใจ จากเรื่องที่ฟังและดูเขียนสรุปลงสมุด โดยวาดเป็นผังมโนทัศน์ พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบตามความเข้าใจของนักเรียน

ขั้นที่ 5 ขั้นพัฒนาและนำไปประยุกต์ใช้

1. ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นโดยครูใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิดว่าการพูดแสดงความรู้ ความเข้าใจจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังและดูแบบไหนดีและไม่ดี ทำอย่างไรให้การพูดแสดงความรู้ น่าสนใจและนักเรียนจะพัฒนาตนเองให้เป็นนักพูดที่ดีได้อย่างไร

2. ให้นักเรียนช่วยกันเสนอแนวคิด และนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้โดยมีครูคอยช่วยเหลือให้คำแนะนำ

3. ให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับทำใบงานที่ 2 เรื่อง การพูดแสดงความรู้ ความเข้าใจจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังและดู เพื่อออกมามพูดหน้าชั้นในคาบต่อไป

สื่อการเรียนรู้

1. สถานการณ์
2. กระดาษ A4
3. ปากกาสีเมจิก
4. ใบความรู้ เรื่อง การพูดแสดงความรู้ ความเข้าใจจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังและดู
5. ใบงานที่ 1 และ 2 เรื่อง การพูดแสดงความรู้ ความเข้าใจจากเรื่องที่ฟังและดู

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

รายการประเมิน	วิธีการประเมิน	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
1. บอกหลักปฏิบัติของการพูดแสดงความรู้ ความเข้าใจจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังและดู	- ตรวจใบงาน	- แบบประเมินผลงาน	- ประเมินจากเกณฑ์การให้คะแนนในแบบประเมินผลงาน
2. อธิบายขั้นตอนการพูดแสดงความรู้ ความเข้าใจจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังและดูเป็นผังมโนทัศน์ได้	- ตรวจใบงาน	- แบบประเมินผลงาน - แบบสังเกต	และแบบประเมินการพูด ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
3. พูดได้ตรงตามจุดประสงค์ของเรื่องที่พูดได้	- ประเมินผลการพูด	- แบบประเมินการพูด	
4. จำแนกจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังและดูที่ถูกต้องได้			
5. คุณลักษณะที่ฟังประสงค์	- สังเกต	- แบบสังเกต	

บันทึกผลหลังสอน

ผลการสอน

.....

.....

.....

.....

ปัญหา/อุปสรรค

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....ผู้สอน

(นางสาวปิยะรัตน์ อินทสุข)

...../...../.....

ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร

.....

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....ผู้บริหาร

(.....)

...../...../.....

แบบประเมินชิ้นงาน

รายชื่อสมาชิกกลุ่ม

- 1.....ชั้น.....เลขที่.....
 2.....ชั้น.....เลขที่.....
 3.....ชั้น.....เลขที่.....
 4.....ชั้น.....เลขที่.....
 5.....ชั้น.....เลขที่.....
 6.....ชั้น.....เลขที่.....

เกณฑ์การประเมิน	คะแนน					คะแนนที่ได้
	1	2	3	4	5	
1. รูปแบบถูกต้อง						
2. จัดรูปแบบน่าสนใจ สวยงาม						
3. ความครบถ้วนในเนื้อหาสาระที่เสนอ						
4. การใช้คำเหมาะสม						
5. การสะกดคำถูกต้อง						

ลงชื่อ..... ผู้ประเมิน

()

การประเมินผล เรื่อง การพูดแสดงความรู้ ความเข้าใจจากเรื่องที่ฟังและดู

ระดับคะแนน เกณฑ์การประเมิน	4 (ดีมาก)	3 (ดี)	2 (พอใช้)	1 (ควรปรับปรุง)
การพูดแสดงความรู้ ความเข้าใจจากเรื่อง ที่ฟังและดู	พูดแสดงความรู้ความ เข้าใจได้สัมพันธ์กับ เหตุการณ์แสดงเหตุผล และยกตัวอย่างประ- กอบชัดเจนใช้ภาษาถูก ต้องพูดละฉานน้ำเสียง น่าฟังบุคลิกดี	พูดแสดงความรู้ ความเข้าใจได้สัม- พันธ์กับเหตุการณ์ แสดงเหตุผลและ ยกตัวอย่างประกอบ ชัดเจนใช้ภาษา ถูกต้องพูดละฉาน	พูดแสดงความรู้ ความเข้าใจได้ สัมพันธ์กับเหตุ- การณ์แสดงเหตุ ผลและยกตัว อย่างประกอบ ชัดเจน	พูดแสดงความรู้ ความเข้าใจได้ สัมพันธ์กับเหตุ- การณ์แสดงเหตุผล และยกตัวอย่าง ประกอบบ้าง เล็กน้อย

แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องรายการสังเกตพฤติกรรมที่กำหนด

ชั้น..... โรงเรียน.....ภาคเรียนที่.....

บทที่.....แผนการสอนที่.....เรื่อง.....

เลข ที่-	ชื่อ - สกุล	รายการสังเกต																		สรุปผลการประเมิน ผ่าน / ไม่ผ่าน			
		สนใจเรื่องที่เรียน			มีมารยาทในการฟังและดู			มีสมาธิในการอ่าน			อ่านคำได้ถูกต้อง			อ่านไม่ดูคำหรือเติมคำ			จับหนังสือได้ถูกต้อง				ทำงานได้ถูกต้อง		
		2	1	0	2	1	0	2	1	0	2	1	0	2	1	0	2	1	0				
1																							
2																							
3																							
4																							
5																							
6																							
7																							
8																							
9																							
10																							
11																							
12																							
13																							
14																							
15																							

เกณฑ์การให้คะแนน 2 = ดี, 1 = ปานกลาง, 0 = ต้องปรับปรุงแก้ไข

(ลงชื่อ).....ผู้ประเมิน

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

แบบสังเกตพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ชื่อกลุ่ม.....กลุ่มที่.....
 สมาชิกกลุ่ม 1.เลขที่.....
 2.เลขที่.....
 3.เลขที่.....
 4.เลขที่.....

รายการประเมิน	ระดับการประเมิน			
	4	3	2	1
1. ความรับผิดชอบเอาใจใส่ ทำงานเสร็จทันตามกำหนดเวลา				
2. รักการทำงาน มีวินัยในการทำงาน เห็นคุณค่าและความสำคัญของงาน				
3. มีน้ำใจรู้จักแบ่งปัน ใจกว้างมีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน				
4. ให้ความร่วมมือในการทำงานภายในกลุ่มและทำงานร่วมกับผู้อื่น				
5. มีความสนใจใฝ่รู้ (แสวงหาความรู้)				
6. รักความเป็นไทย				
7. มีมารยาทในการอ่าน และ การฟัง การดูและการพูด				

เกณฑ์การประเมิน

4	หมายถึง	ระดับดีมาก
3	หมายถึง	ระดับดี
2	หมายถึง	ระดับพอใช้
1	หมายถึง	ระดับปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน : แต่ละรายการต้องไม่น้อยกว่า ระดับ 3

ใบความรู้ เรื่อง การพูดแสดงความรู้ ความเข้าใจจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังและดู

การฟังและการพูดเป็นการสื่อสารให้เกิดความเข้าใจ รับรู้เรื่องราวซึ่งกันและกัน การพูดแสดงความรู้ ความเข้าใจในจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังและดูได้อย่างถูกต้องตรงประเด็นแสดงถึงประสิทธิภาพที่ดีในการฟังและดูของผู้พูด ซึ่งมีหลักปฏิบัติดังนี้

1. ฟังหรือดูเรื่องนั้นๆ โดยตลอดตั้งแต่ต้นจนจบ
2. จับประเด็นหรือใจความสำคัญของเรื่อง โดยใช้หลักในการตั้งคำถามว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ผลเป็นอย่างไรแล้วสรุปเป็นข้อความสั้น ๆ
3. หาข้อคิดหรือประโยชน์จากเรื่องที่ฟังหรือดู เพื่อตีความและวิเคราะห์ถึงจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังและดูนั้นว่าเพื่ออะไร
4. นำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงให้เป็นข้อความที่สั้น กระชับรัดกุมได้ใจความสมบูรณ์ ถูกต้องตรงตามเนื้อหาเดิม
5. พูดโดยลำดับเนื้อหาในการพูดให้ต่อเนื่อง ไม่วกวนสับสนใช้ถ้อยคำสั้นกระชับรัดกุมภาพ เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องได้ง่ายขึ้น
6. ถ้าเป็นการฟัง ดูการบรรยาย หรืออภิปรายควรจดสาระสำคัญไว้ด้วยเพื่อกันลืม

ใบงานที่ 1 เรื่อง การพูดแสดงความรู้ ความเข้าใจจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังและดู

1. ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....
2. ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....
3. ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....
4. ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....
5. ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....
6. ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

- คำชี้แจง**
1. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม อ่านเรื่องพบปลาในนาข้าวสายพันธุ์ใหม่ของโลก
 2. ให้นักเรียนจับประเด็นหรือใจความสำคัญของเรื่อง
 3. ให้นักเรียนหาข้อคิดหรือประโยชน์จากเรื่องที่อ่าน
 4. ให้นักเรียนนำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงเป็นข้อความให้ได้ใจความสมบูรณ์ และคัดเลือกตัวแทนออกมาพูดหน้าชั้นเรียน

พบปลาในนาข้าวสายพันธุ์ใหม่ของโลก

คณะนักวิจัยด้านมนุษยวิทยา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้ค้นพบปลาในนาข้าวสายพันธุ์ใหม่ของโลก ในเขตลุ่มแม่น้ำโขง เขตอำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ปลาดังกล่าวมีขนาดเล็ก ยาวประมาณ 1 เซนติเมตร ตัวใส ๆ สีทอง อยู่รวมกันเป็นฝูง กินตัวอ่อนของยุงรวมทั้งตัวอ่อนของแมลงที่เป็นศัตรูพืชเป็นอาหาร ซึ่งเป็นการควบคุมความสมดุลของธรรมชาติ

การค้นพบปลาสายพันธุ์ใหม่นี้ บ่งบอกให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติในเขตลุ่มแม่น้ำของประเทศไทย จึงควรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยอย่านำปลาต่างถิ่นไปปล่อยลงในแม่น้ำ เพราะปลาต่างถิ่นจะมีลักษณะคร่ำย กัดปลาและกินไข่ปลาในท้องถิ่น ทำให้ปลาท้องถิ่นสูญพันธุ์ในที่สุด ซึ่งเป็นผลเสียต่อระบบนิเวศวิทยา

จากรายการ ก้าวข้ามเข็มนาหยุด สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3

วันเสาร์ที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2553

หัวข้อ	รายละเอียด
ใคร	
ทำอะไร	
ที่ไหน	
เมื่อไร	
ผลเป็นอย่างไร	
สรุปข้อคิดที่ได้ จากการดู	

ร่างคำพูดเพื่อแสดงความเข้าใจเรื่องที่ฟังและดู

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เวลา 2 ชั่วโมง
 แผนการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดู

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ท3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณและพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกใน โอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

ตัวชี้วัด

มฐ.ท3.1 ป.6/2 ตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดู

มฐ.ท3.1 ป.6/6 มีมารยาทในการฟังการดูและการพูด

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกแนวทางในการตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดูได้
2. บอกความแตกต่างของการตั้งคำถามและการตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดูได้
3. เขียนคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดูได้
4. เขียนสรุปแนวทางในการตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดูเป็นแผนผังมโนทัศน์ได้

สาระสำคัญ

การตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดูทำให้สามารถจับใจความสำคัญของเรื่อง รู้และเข้าใจจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังและดู สามารถวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือ เพื่อนำความรู้หรือข้อคิดที่ได้มาปฏิบัติให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ได้

สาระการเรียนรู้

1.ความรู้

การตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดู

2.ทักษะ/กระบวนการ/กระบวนการคิด

การให้เหตุผล การสรุปความรู้ การจัดระบบความคิดเป็นแผนภาพ

3.คุณลักษณะอันพึงประสงค์

มีมารยาทในการฟังการดูและการพูด

ชิ้นงานหรือภาระงาน

- ใบงานที่ 3 เรื่อง ตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดู

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความพร้อม

1. สร้างความพร้อมในการเรียนรู้โดยการให้นักเรียนนั่งสมาธิ หลับตา
2. ครูเปิดเพลง “ดั่งดอกไม้บาน” ให้นักเรียนฟังอย่างสงบ เมื่อนักเรียนอยู่กับตนเองจะได้มีสติ หัวใจจะเบิกบานจากการทำสมาธิที่จิตใจจดจ่อผ่านการฟังเพลง กระตุ้นสมองให้หลังสารแห่งความสุขออกมา

ขั้นที่ 2 ขั้นน้อมรับการเรียนรู้

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับประสบการณ์การตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลของนักเรียน โดยครูใช้คำถามดังนี้
 - นักเรียนเคยตั้งคำถามและตอบคำถามที่แสดงเหตุผลประกอบในเรื่องที่ฟังและดูหรือไม่ (เคย/ไม่เคย)
 - คำถามที่นักเรียนตั้งขึ้นทำให้สามารถจับใจความสำคัญของเรื่องได้หรือไม่ (ได้/ไม่ได้)
 - คำตอบที่นักเรียนตอบคำถามมีความเป็นเหตุเป็นผลหรือไม่ อย่างไร (มี/ไม่มี)
2. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน แต่ละกลุ่มศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลจากใบความรู้ เรื่อง ที่ฟังและดูแล้วนำข้อมูลที่ได้มาสรุปลงในแผนภาพและออกมานำเสนอข้อมูลให้ครูและเพื่อน ๆ ฟังทีละกลุ่มจนครบทุกกลุ่ม
3. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปแนวทางการตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลบนกระดาน แล้วอธิบายให้นักเรียนฟังพร้อมทั้งยกตัวอย่างเพิ่มเติมจนทุกคนเข้าใจ

ขั้นที่ 3 ขั้นสะท้อนความคิด

1. ให้นักเรียนอยู่กลุ่มเดิมและนั่งกับพื้นเป็นครึ่งวงกลม ครูเปิด VCD เพลง “นิทานหิ่งห้อย” ให้นักเรียนฟังและดู แล้วให้นักเรียนร่วมกันระดมสมองในการตั้งคำถามจากเนื้อเพลงที่ได้ยิน โดยให้สมาชิกแต่ละกลุ่มเลือกประธานกลุ่มเป็นผู้นำในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเลขานุการกลุ่มเป็นผู้บันทึกคำถามไว้ในกระดาษ โดยสมาชิกในกลุ่มร่วมกันคิดและเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนได้แสดงความคิดเห็น
2. ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกนำเสนอคำถามที่สมาชิกตั้งคำถาม ให้ครูและเพื่อน ๆ ฟังทีละกลุ่มจนครบทุกกลุ่ม โดยทุกคนฟังตัวแทนนำเสนออย่างตั้งใจ

3. ให้นักเรียนร่วมกันเลือกว่าคำถามใดเป็นคำถามที่ดี คำถามใดเป็นคำถามที่ไม่ดีพร้อมอธิบายเหตุผล

ขั้นที่ 4 ขั้นทบทวนความรู้ด้วยตนเอง

ให้นักเรียนบันทึกเนื้อหาที่ได้เรียนรู้ลงในสมุดโดยการเขียนเป็นผังมโนทัศน์ เกี่ยวกับการตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผล จากเรื่องที่ฟังและดู ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้สามารถจับใจความสำคัญของเรื่อง รู้และเข้าใจและจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังและดู สามารถวิเคราะห์ ความน่าเชื่อถือ เพื่อนำความรู้หรือข้อคิดที่ได้มาใช้ในการเป็นประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่นได้

ขั้นที่ 5 ขั้นพัฒนาและนำไปประยุกต์ใช้

1. ให้นักเรียนเลือกฟังหรือดูเรื่องที่สนใจจากสื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 1 เรื่อง แล้วทำใบงานเรื่อง การตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดู แล้วออกมานำเสนอผลงานของตนเอง

2. ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่าข้อใดเป็นการตั้งคำถามที่ดีและข้อใดเป็นการตั้งคำถามที่ไม่ดี

3. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้เกี่ยวกับ การตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผล จะช่วยให้จับใจความสำคัญของเรื่อง รู้และเข้าใจจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังและดู ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำข้อคิดหรือความรู้ที่ได้มาใช้ในการเป็นประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น

สื่อการเรียนรู้

- สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์
- เพลง “ดั่งดอกไม้บาน”
- เพลง “นิทานหิ้งห้อย” ของเฉลียง
- ใบงาน เรื่อง การตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดู

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

รายการประเมิน	วิธีการประเมิน	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
1. บอกแนวทางในการตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดูได้	- ตรวจใบงาน	- แบบประเมินผลงาน	- ประเมินจากเกณฑ์การให้คะแนนในแบบประเมินผลงาน
2. บอกความแตกต่างของการตั้งคำถามและการตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดูได้	- สังเกตกระบวนการทำงานกลุ่ม	- แบบสังเกตกระบวนการทำงานกลุ่ม	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
3. เขียนคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดูได้			
4. เขียนสรุปแนวทางในการตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดูเป็นแผนผังมโนทัศน์			
5. คุณลักษณะที่พึงประสงค์	- สังเกต	- แบบสังเกต	

บันทึกผลหลังสอน

ผลการสอน

.....

.....

.....

.....

ปัญหา/อุปสรรค

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....ผู้สอน

(นางสาวปิยะรัตน์ อินทะสุข)

...../...../.....

ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร

.....

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....ผู้บริหาร

(.....)

...../...../.....

เกณฑ์ในการประเมินผลงาน เรื่อง การตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดู

ระดับคะแนน การประเมิน	4 (10 คะแนน)	3 (9 คะแนน)	2 (7-8 คะแนน)	1 (5-6 คะแนน)
การตั้งคำถามและ ตอบคำถามเชิง เหตุผลจากเรื่องที่ ฟังและดู	ตั้งคำถามและตอบ คำถามเชิงเหตุผล จากเรื่องที่ฟังและ ดูได้สัมพันธ์กับ หัวข้อที่กำหนดและ แตกต่างจากที่ครู ยกตัวอย่างมีการ เชื่อมโยงให้เห็นถึง ความสัมพันธ์กับ ตนเองและผู้อื่น	ตั้งคำถามและตอบ คำถามเชิงเหตุผล จากเรื่องที่ฟังและ ดูได้สัมพันธ์กับ หัวข้อที่กำหนด และแตกต่างจาก ที่ครูยกตัวอย่าง แต่เชื่อมโยงให้ เห็นเฉพาะตนเอง	ตั้งคำถามและตอบ คำถามเชิงเหตุผล จากเรื่องที่ฟังและ ดูได้สัมพันธ์กับ หัวข้อที่กำหนด ตามที่ครูยกตัวอย่าง แต่มีการดัดแปลง ให้แตกต่าง	ตั้งคำถามและตอบ คำถามเชิงเหตุผล จากเรื่องที่ฟังและ ดูได้สัมพันธ์กับ หัวข้อที่กำหนด ตามที่ครู ยกตัวอย่าง

เกณฑ์การให้คะแนนกระบวนการทำงานกลุ่ม

ประเด็น การประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน / ระดับ		
	3	2	1
1. การกำหนด เป้าหมายร่วมกัน	สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมใน การกำหนดเป้าหมายการ ทำงานอย่างชัดเจน	สมาชิกส่วนใหญ่มี ส่วนร่วมในการกำหนด เป้าหมายในการทำงาน	สมาชิกส่วนน้อยมีส่วน ร่วมในการกำหนด เป้าหมายในการทำงาน
2. การแบ่งหน้าที่ รับผิดชอบ	กระจายงานได้อย่างทั่วถึง และตรงตามความสามารถ ของสมาชิกทุกคน	กระจายงานได้ทั่วถึง แต่ ไม่ตรงตามความสามารถ ของสมาชิก	กระจายงานไม่ทั่วถึง
3. การปฏิบัติ หน้าที่ที่ได้รับ มอบหมาย	ทำงานได้สำเร็จตามเป้า หมายที่ได้รับมอบหมาย ตามระยะเวลาที่กำหนด	ทำงานได้สำเร็จตามเป้า หมายแต่ช้ากว่าเวลาที่ กำหนด	ทำงานไม่สำเร็จตาม เป้าหมาย
4. การประเมินและ ปรับปรุงผลงาน	สมาชิกทุกคนร่วมปรึกษา หารือ ติดตามตรวจสอบและ ปรับปรุงผลงานเป็นระยะ	สมาชิกบางส่วนมีส่วน ร่วมปรึกษาหารือแต่ไม่ ช่วยปรับปรุงผลงาน	สมาชิกบางส่วนไม่มีส่วน ร่วมปรึกษาหารือและไม่ ช่วยปรับปรุงผลงาน

แบบสังเกตพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์

รายการประเมิน	ระดับการประเมิน			
	4	3	2	1
1. ความรับผิดชอบเอาใจใส่ ทำงานเสร็จทันตามกำหนดเวลา				
2. รักการทำงาน มีวินัยในการทำงาน เห็นคุณค่าและความสำคัญของงาน				
3. มีน้ำใจรู้จักแบ่งปัน ใจกว้างมีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน				
4. ให้ความร่วมมือในการทำงานภายในกลุ่มและทำงานร่วมกับผู้อื่น				
5. มีความสนใจใฝ่รู้ (แสวงหาความรู้)				
6. รักความเป็นไทย				
7. มีมารยาทในการอ่าน และ การฟัง การดูและการพูด				

เกณฑ์การประเมิน

4	หมายถึง	ระดับดีมาก
3	หมายถึง	ระดับดี
2	หมายถึง	ระดับพอใช้
1	หมายถึง	ระดับปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน : แต่ละรายการต้องไม่น้อยกว่า ระดับ 3

ใบความรู้ เรื่อง การตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดู

การตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดู เป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้เราสามารถจับประเด็นสำคัญ หรือใจความสำคัญของเรื่อง รู้และเข้าใจในจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังและดู สามารถวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือ เพื่อนำความรู้หรือข้อคิดจากเรื่องที่ฟังและดูนั้น ไปปฏิบัติให้เป็นประโยชน์ ซึ่งมีหลักดังนี้

๙ แนวทางการตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผล

1. สาระสำคัญของเรื่องคืออะไร

2. เรื่องที่ฟังและดูนั้นมีจุดประสงค์อย่างไร

3. ใช้คำ “ทำไม” “อะไร” หรือ “เพราะเหตุใด”

4. เรื่องราวมีเหตุผลเพียงพอที่จะเชื่อถือหรือไม่ โดยพิจารณาจากข้อเท็จจริง และข้อคิดเห็นที่ปรากฏในเรื่อง

5. ข้อคิดหรือความรู้มีประโยชน์ ควรปฏิบัติตามหรือไม่และสามารถนำไปใช้ได้อย่างไร

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ 3 เรื่อง การตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดู

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกฟังหรือดูเรื่องที่สนใจจากสื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 1 เรื่อง แล้วตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องนั้น

คำถาม	คำตอบ
1.....	1.....
2.....	2.....
3.....	3.....
4.....	4.....

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความพร้อม

1. ครูให้นักเรียนหลับตา นั่งสมาธิ ระลึกถึงผู้มีพระคุณต่อนักเรียน และเปิดเพลงฝึกสมาธิ ให้นักเรียนนั่งฟังเพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียน 10 นาที เพื่อให้สามารถนั่ง เงียบ สงบ มีสติ พร้อมที่จะเรียนรู้

2. ครูนำภาพโฆษณาสินค้าจากหนังสือพิมพ์มาให้นักเรียนดู แล้วใช้คำถามเพื่อร่วมกัน สนทนากับนักเรียนดังนี้

- โฆษณาดังกล่าวบอกข้อมูลใดของสินค้าบ้าง
- คุณสมบัติของสินค้านั้นเป็นอย่างไรน่าซื้อหรือไม่
- คำโฆษณาสินค้าตั้งเกินจริงหรือไม่อย่างไร
- คำโฆษณาสินค้าขัดต่อศีลธรรมประเพณีและวัฒนธรรมไทยหรือไม่
- นักเรียนควรซื้อสินค้านี้หรือไม่เพราะอะไร

จากนั้นครูอธิบายให้นักเรียนฟังว่าการตั้งคำถามทั้งหมดเป็นการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือ จากสื่อโฆษณา

ขั้นที่ 2 ขั้นน้อมรับการเรียนรู้

1. ครูนำไปความรู้เรื่อง การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากการฟังและการดูสื่อโฆษณา แจกให้นักเรียนร่วมกันศึกษาเกี่ยวกับโฆษณาและส่วนประกอบของโฆษณา

2. ครูแจกใบงานที่ 4 เรื่อง การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากการฟังและการดูสื่อโฆษณาแล้ว ให้นักเรียนอ่าน 1 รอบ และแบ่งกลุ่มออกเป็นกลุ่มละ 5 คน โดยเลือกประธานและเลขานุการ ประจำกลุ่ม เพื่อร่วมกันศึกษาเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวและนำข้อมูลที่ได้มาสรุปลงในใบงานจากนั้นให้ ตัวแทนออกมานำเสนอข้อมูลหน้าชั้นเรียนให้ครูและเพื่อน ๆ ฟังทีละกลุ่มจนครบทุกกลุ่ม ครูอธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบจนทุกคนเข้าใจ

ขั้นที่ 3 ขั้นสะท้อนความคิด

1. ครูเปิดโฆษณาของไทยประกันชีวิต เรื่อง พ่อ...ผู้ชายที่ฉันเคยเกลียด

2. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มได้ดูและนักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของสินค้าจากสื่อ โฆษณาที่ครูกำหนดให้ตามแนวทางการวิเคราะห์น่าเชื่อถือลงในกระดาษ A4

3. ให้ตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอข้อมูลหน้าชั้นเรียน นักเรียนและครูร่วมกันตรวจสอบ ความถูกต้อง โดยครูจะพูดสอดแทรกคุณธรรมความกตัญญูให้กับนักเรียนได้สะท้อนความคิด

ขั้นที่ 4 ขั้นทบทวนความรู้ด้วยตนเอง

ให้นักเรียนแต่ละคนทบทวนสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้และสรุปความรู้โดยบันทึกลงในสมุด
 ดังนี้ การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากสื่อโฆษณาอย่างมีเหตุผลจะช่วยให้เลือกซื้อสินค้าที่มีคุณภาพ
 หรือใช้บริการตามที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย

ขั้นที่ 5 ขั้นพัฒนาและนำไปประยุกต์ใช้

1. ให้นักเรียนเลือกฟังหรือดูสื่อโฆษณาจากสื่อต่าง ๆ จำนวน 1 รายการและวิเคราะห์
 ความน่าเชื่อถือตามหัวข้อที่กำหนดให้ลงในใบงานที่ 5 เรื่อง วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากสื่อโฆษณา
 แล้วให้นักเรียนออกมานำเสนอผลงานของตนเองให้ครูและเพื่อนๆ ฟัง พร้อมทั้งตรวจสอบความ
 ถูกต้องและเสนอแนวความคิดข้อเสนอแนะเพิ่มเติมหรือนำไปปรับปรุงผลงานให้ดีขึ้น
2. ให้นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้ดังนี้ การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากสื่อโฆษณา
 ต้องใช้ข้อมูลและเหตุผลประกอบจะช่วยให้เลือกซื้อสินค้าที่มีคุณภาพหรือใช้บริการตามที่ต้องการ
 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย

สื่อการเรียนรู้

1. ภาพโฆษณาสินค้าจากหนังสือพิมพ์
2. ใบงานที่ 4 และ 5 เรื่อง วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากสื่อโฆษณา
3. กระดาษ A4
4. สื่อโฆษณา เรื่อง พ่อ...ผู้ชายที่ฉันเคยเกลียด

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

รายการประเมิน	วิธีการประเมิน	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
1. บอกรายละเอียดของโฆษณา และส่วนประกอบของโฆษณาได้	- ตรวจใบงาน	- แบบประเมิน ผลงาน	- ประเมินจากเกณฑ์ การให้คะแนนใน แบบประเมินผลงาน
2. อธิบายเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือ ของสื่อโฆษณาได้	- สังเกตกระบวนการ ทำงานกลุ่ม	- แบบสังเกต กระบวนการ ทำงานกลุ่ม	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
3. เขียนเชื่อมโยงความสัมพันธ์ เหตุผล ที่ทำให้สื่อโฆษณา น่าเชื่อถือได้			
4. จำแนกความน่าเชื่อถือจากการฟัง และดูสื่อโฆษณาได้			
5. คุณลักษณะที่พึงประสงค์	- สังเกต	- แบบสังเกต	

บันทึกผลหลังสอน

ผลการสอน

.....

.....

.....

.....

ปัญหา/อุปสรรค

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....ผู้สอน
 (นางสาวปิยะรัตน์ อินทะสุข)
/...../.....

ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร

.....

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....ผู้บริหาร
 (.....)
/...../.....

เกณฑ์การประเมินใบงาน เรื่อง วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากสื่อโฆษณา

ระดับคะแนน การประเมิน	4 (10 คะแนน)	3 (9 คะแนน)	2 (7-8 คะแนน)	1 (5-6 คะแนน)
วิเคราะห์ความ น่าเชื่อถือจาก สื่อ โฆษณา	วิเคราะห์ความ น่าเชื่อถือจากสื่อ โฆษณาได้สัมพันธ์ กับหัวข้อที่กำหนด และแตกต่างจากที่ ครูยกตัวอย่าง มี การเชื่อมโยงให้ เห็นถึงความ สัมพันธ์ของตนเอง และผู้อื่น	วิเคราะห์ความ น่าเชื่อถือจากสื่อ โฆษณาได้ สัมพันธ์กับหัวข้อ ที่กำหนดและ แตกต่างจากที่ ครูยกตัวอย่างมี การเชื่อมโยงให้ เห็นเฉพาะตนเอง	วิเคราะห์ความ น่าเชื่อถือจากสื่อ โฆษณาได้สัมพันธ์ กับหัวข้อที่กำหนด ตามที่ครูยกตัวอย่าง แต่มีการดัดแปลงให้ แตกต่าง	วิเคราะห์ความ น่าเชื่อถือจากสื่อ โฆษณาได้สัมพันธ์ กับหัวข้อที่กำหนด โดยมีครูแนะนำ เท่านั้น

เกณฑ์การให้คะแนนกระบวนการทำงานกลุ่ม

ประเด็น การประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน / ระดับ		
	3	2	1
1. การกำหนด เป้าหมายร่วมกัน	สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมใน การกำหนดเป้าหมายการ ทำงานอย่างชัดเจน	สมาชิกส่วนใหญ่มี ส่วนร่วมในการกำหนด เป้าหมายในการทำงาน	สมาชิกส่วนน้อยมีส่วน ร่วมในการกำหนด เป้าหมายในการทำงาน
2. การแบ่งหน้าที่ รับผิดชอบ	กระจายงานได้อย่างทั่วถึง และตรงตามความสามารถ ของสมาชิกทุกคน	กระจายงานได้ทั่วถึง แต่ ไม่ตรงตามความสามารถ ของสมาชิก	กระจายงานไม่ทั่วถึง
3. การปฏิบัติ หน้าที่ที่ได้รับ มอบหมาย	ทำงานได้สำเร็จตามเป้า หมายที่ได้รับมอบหมาย ตามระยะเวลาที่กำหนด	ทำงานได้สำเร็จตามเป้า หมายแต่ช้ากว่าเวลาที่ กำหนด	ทำงานไม่สำเร็จตาม เป้าหมาย
4. การประเมินและ ปรับปรุงผลงาน	สมาชิกทุกคนร่วมปรึกษา หารือ ติดตามตรวจสอบและ ปรับปรุงผลงานเป็นระยะ	สมาชิกบางส่วนมีส่วน ร่วมปรึกษาหารือแต่ไม่ ช่วยปรับปรุงผลงาน	สมาชิกบางส่วนไม่มีส่วน ร่วมปรึกษาหารือและไม่ ช่วยปรับปรุงผลงาน

แบบสังเกตพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์

รายการประเมิน	ระดับการประเมิน			
	4	3	2	1
1. ความรับผิดชอบเอาใจใส่ ทำงานเสร็จทันตามกำหนดเวลา				
2. รักการทำงาน มีวินัยในการทำงาน เห็นคุณค่าและความสำคัญของงาน				
3. มีน้ำใจรู้จักแบ่งปัน ใจกว้างมีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน				
4. ให้ความร่วมมือในการทำงานภายในกลุ่มและทำงานร่วมกับผู้อื่น				
5. มีความสนใจใฝ่รู้ (แสวงหาความรู้)				
6. รักความเป็นไทย				
7. มีมารยาทในการอ่าน และ การฟัง การดูและการพูด				

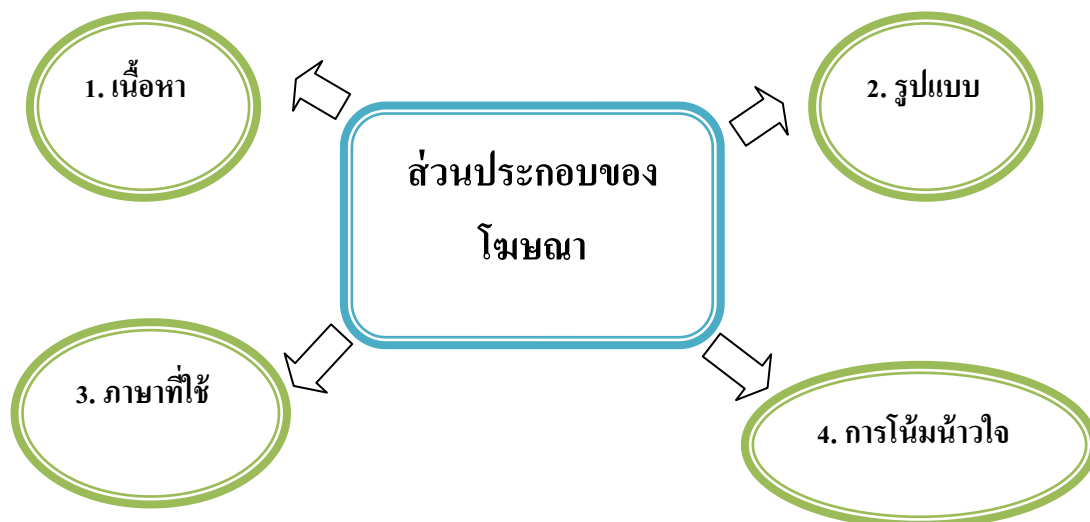
เกณฑ์การประเมิน

4	หมายถึง	ระดับดีมาก
3	หมายถึง	ระดับดี
2	หมายถึง	ระดับพอใช้
1	หมายถึง	ระดับปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน : แต่ละรายการต้องไม่น้อยกว่า ระดับ 3

ใบความรู้ เรื่อง การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากการฟังและการดูสื่อโฆษณา

โฆษณา คือ การเผยแพร่ให้ประชาชนเห็นหรือทราบข้อความเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการเพื่อประโยชน์ในทางการค้า เป็นการเชิญชวน ชักจูง โน้มน้าวใจ ให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังสนใจ และคล้อยตามการโฆษณานั้น

1. เนื้อหา

เนื้อหาของโฆษณาชี้ให้เห็นถึงความดีของสินค้าการบริการกิจกรรมเช่น

- การบินไทยรักคุณเท่าฟ้า
- ช่วยลดริ้วรอยคงความอ่อนวัยของผิวให้อยู่กับคุณนานๆ

2. รูปแบบ

นำเสนอในรูปแบบต่างๆเช่น คำขวัญบทสนทนาละครสั้น

3. ภาษาที่ใช้

ใช้ทั้งคำพูดภาษาท่าทางรูปภาพเพื่อให้สะดุดหูสะดุดตาสะดุดใจฟังแล้วจำได้รับรู้อย่างรวดเร็ว เช่น คุณค่าที่คุณคู่ควร

4. การโน้มน้าวใจ

โฆษณามีการโน้มน้าวใจได้หลายวิธีเช่น

- การอ้างสถิติบุคคลองค์กรเช่นโฆษณาของวุฒิสกัคดีคลินิกที่คุณไปกว่ายุทธเชื่อมั่นในคุณภาพของคลินิกแห่งนี้
- การตอบสนองขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เช่น ฮานามิข้าวเกรียบรายเพื่อน

การฟังและดูสื่อโฆษณาต้องรู้จักพิจารณาใต้ตรงเนื้อหาของโฆษณาที่นำเสนอ โดยใช้ ข้อมูลและเหตุผลประกอบ เพื่อวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือซึ่งมีแนวทางการวิเคราะห์ ดังนี้

1. การให้ข้อมูลมีรายละเอียดของสินค้าหรือบริการครบถ้วนหรือไม่ เช่น คุณสมบัติ ราคา ความสะดวกสบาย

2. คุณสมบัติของสินค้าหรือบริการนั้นเป็นอย่างไร รู้จักวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสีย ข้อควรซื้อ หรือไม่ควรซื้อ

3. สื่อโฆษณานั้นเกินความเป็นจริงหรือไม่ ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือไม่

4. ไม่ขัดต่อศีลธรรม หรือเสื่อมเสียต่อประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม

แนวทางดังกล่าวจะทำให้วิเคราะห์สื่อโฆษณานั้น ได้ว่ามีความน่าเชื่อถือเพียงใด เพื่อจะได้ เลือกซื้อสินค้าที่มีคุณภาพหรือใช้บริการตามที่ต้องการ

สื่อโฆษณาที่เกินความเป็นจริง

1. การใช้ถ้อยคำที่เกินความเป็นจริง ไม่สมเหตุสมผล เช่น

- อยู่หมู่บ้าน...จะมีความสุขทั่วทุกคน จะมีสุขเหมือนอยู่ในวิมาน มีเพื่อนบ้านเลิศ หู
- ยาสระผม... ใช้แล้วผมสวยเงางามภายใน 5 นาที มีเสน่ห์ลึกล้ำ
- ไข่...จะมีผมใหม่ สวยสดใส เขียววัยเหมือนลูกสาว
- ห้าง...ลดต่ำกว่าทุน ให้คุณได้ซื้อปสนั้น สุขสันต์ดังได้เปล่า

2. การใช้ภาพที่เกินความเป็นจริง เพื่อดึงดูดความสนใจ เช่น

- เมื่อเด็กที่ทำทางเงื่องหงอย รับประทานสิ่งหนึ่งแล้วจะเปลี่ยนไปเหมือนเป็น ซูเปอร์แมน มีกำลังวังชา คึกคักขึ้นทันควันหรือเหาะได้
- ภาพเด็กอายุน้อยมาก แต่แก่ขึ้นทันที คิดเลขเก่งมาก เพราะรับประทานอาหาร เสริมชนิดหนึ่ง
- ภาพคนพูดโทรศัพท์นานมาก ระเบิดค่าโทรถูก ในช่วงลดพิเศษ

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ 4 เรื่อง การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากการฟังและการดูสื่อโฆษณา

คำชี้แจง อ่านคำโฆษณาที่กำหนดให้ แล้วเขียนวิเคราะห์ข้อเท็จจริง และความน่าเชื่อถือลงในช่องว่าง

เบอร์เกอร์ปลาคริสปี

KFC แนะนำเมนูใหม่ล่าสุด “เบอร์เกอร์ปลาคริสปี” อร่อยเต็มคำกับเบอร์เกอร์ปลาเนื้อขาวแน่นๆ ชันโต ทอดจนกรอบนอกนุ่มใน ราดด้วยทาร์ทาร์ซอส เสิร์ฟพร้อมผักสดในขนมปังเบอร์เกอร์โรยงา พิสูจน์ความอร่อยใหม่ได้แล้ว วันนี้ เพียง 39.- ที่ร้าน KFC ทุกสาขา

คำโฆษณา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเท็จจริง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

โฆษณานี้ น่าเชื่อถือ ไม่น่าเชื่อถือ

เพราะ.....

การตัดสินใจ.....

.....

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ 5 เรื่อง การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากการฟังและการดูสื่อโฆษณา

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกฟังหรือดูสื่อโฆษณา จำนวน 1 รายการ และวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือตามหัวข้อที่กำหนด

การโฆษณา.....

จาก.....

1. การให้ข้อมูล	
2. คุณสมบัติของสินค้าหรือการให้บริการ	
3. เกินความเป็นจริง ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือไม่ เพราะเหตุใด	
4. ขัดต่อศีลธรรมหรือประเพณีหรือไม่ อย่างไร	

สรุป การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของสื่อโฆษณานี้

สื่อโฆษณานี้มีความน่าเชื่อถือหรือไม่.....

เพราะ.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

เวลา 2 ชั่วโมง

แผนการเรียนรู้ที่ 4

เรื่อง การพูดเรื่องที่ศึกษาค้นคว้าจากการฟัง การดู และการสนทนา

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ท3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณและพูดแสดงความรู้ ความคิด และ ความรู้สึกใน โอกาสต่างๆอย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

ตัวชี้วัด

มฐ.ท3.1 ป.6/4 พูดยางานเรื่องหรือประเด็นที่ศึกษาค้นคว้าจากการฟังการดูและการสนทนา

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกข้อควรปฏิบัติในการพูดได้อย่างถูกต้อง
2. อธิบายเรื่องหรือประเด็นที่ศึกษาค้นคว้าจากการฟัง การดู และการสนทนาได้
3. พูดเรื่องที่ศึกษา ค้นคว้าจากการฟัง การดูและการสนทนา
4. จำแนกโครงร่างของเรื่องที่ศึกษาค้นคว้าจากการฟัง การดู และการสนทนา

สาระสำคัญ

การพูดเรื่องที่ศึกษาค้นคว้าจากการฟังการดูและการสนทนาที่ดีทำให้การนำเสนอข้อมูล มีความน่าสนใจผู้ฟังได้รับประโยชน์จากการฟังอย่างชัดเจน

สาระการเรียนรู้

1.ความรู้

การพูดเรื่องที่ศึกษาค้นคว้าจากการฟังการดูและการสนทนา

2.ทักษะ/กระบวนการ/กระบวนการคิด

การให้เหตุผล การสรุปความรู้ การปฏิบัติ/การสาธิต การแก้ปัญหา การประยุกต์/ การปรับปรุงการประเมินค่า

3.คุณลักษณะอันพึงประสงค์

มุ่งมั่นในการทำงาน

ชิ้นงานหรือภาระงาน

การพูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความพร้อม

เตรียมความพร้อมโดยให้นักเรียนทำกิจกรรมปรบมือฝึกสติ โดยครูวางเงื่อนไขให้นักเรียน โดยการนับเลข 1-100 เมื่อนับถึงตัวเลขที่มีเลข 3 และ 7 ให้ปรบมือแทนการนับ หลักการคือ เมื่อผู้อื่นทำผิด โดยนับผิดหรือปรบมือผิด ต้องให้อภัยและทำการเริ่มใหม่ ใช้เวลาทำกิจกรรม 20 นาที

ขั้นที่ 2 ขั้นน้อมรับการเรียนรู้

1. ครูให้นักเรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยฝึกให้นักเรียนฟังเสียงจากธรรมชาติ (เสียงคลื่น, น้ำไหล, สายลม, นกร้อง) ฟังเสียงจากดนตรีคลาสสิก ฟังเพลงที่มีสาระสอนใจ เพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ผ่อนคลายในการฟัง

2. ให้นักเรียนวิเคราะห์อารมณ์ความรู้สึก การรับรู้จากภายในที่ได้จากการฟัง โดยครูกระตุ้นความคิดให้นักเรียนถึงการสัมผัสความงามจากการฟังเสียง การรับรู้และการตระหนักรู้ถึงความงามในธรรมชาติ การผ่อนคลาย การมีจิตใจที่อ่อนโยนเคารพต่อธรรมชาติ การเกิดมิติสัมพันธ์

3. ครูสุ่มเลือกนักเรียน 5 คนให้ตัวแทนออกมาพูดแสดงอารมณ์ ความรู้สึกที่ได้จากการฟัง

ขั้นที่ 3 ขั้นสะท้อนความคิด

1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่มแล้วร่วมกันศึกษาเกี่ยวกับการพูดเรื่องหรือประเด็นที่ศึกษาค้นคว้าจากการฟังการดูและการสนทนาจากใบความรู้และนำข้อมูลที่ได้จากการพูดคุยมาสรุปลงในกระดาษและให้ตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอผลงานของตนเองให้ครูและเพื่อนๆ ฟังทีละกลุ่มจนครบทุกกลุ่ม

2. ครูอธิบายเกี่ยวกับการพูดรายงานเรื่องหรือประเด็นที่ศึกษาจากการฟังการดูและการสนทนาพร้อมทั้งสาธิตและยกตัวอย่างเพิ่มเติมจนทุกคนเข้าใจ

3. เมื่อทุกกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน ให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน โดยอธิบายเกี่ยวกับการพูดรายงานหรือประเด็นที่ศึกษาจากการฟังการดูและสนทนา ครูให้คำปรึกษา แนะนำในระหว่างที่ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น

ขั้นที่ 4 ขั้นทบทวนความรู้ด้วยตนเอง

ให้นักเรียนเจริญสติอยู่กับตนเองทบทวนสิ่งที่ได้รับรู้ เรียนรู้ จากการฟังและบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้ลงในสมุด

ขั้นที่ 5 ขั้นพัฒนาและนำไปประยุกต์ใช้

1. ให้นักเรียนรวมกลุ่มนั่งเป็นวงกลม ครูเปิดเพลงแผ่เมตตา จากเสถียรธรรมสถาน โดยให้นักเรียนหลับตาและตั้งใจฟัง

2. ให้นักเรียนจำแนกโครงร่างของเรื่องที่ฟัง โดยให้นักเรียนแต่ละคนออกมาพูดเกี่ยวกับเพลงที่นักเรียนได้ฟังว่ามีความรู้สึกอย่างไร ได้ข้อคิดอะไรบ้าง ซึ่งในการพูดจะต้องมีโครงสร้างครบตามหลักการพูด เพื่อให้ให้นักเรียนได้ฟังกันและกันอย่างลึกซึ้งจริงใจ โดยให้นักเรียนแสดงเป็นผู้ฟังและผู้พูดที่ดี

3. ครูให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะในการพูดของนักเรียนแต่ละคน พร้อมทั้งคำติชมในสิ่งที่นักเรียนนำเสนอและแสดงความคิดเห็น เพื่อให้นักเรียนจะได้นำคำแนะนำไปปรับใช้

สื่อการเรียนรู้

- บทเพลงแม่เมตตา จากเสถียรธรรมสถาน
- เพลงธรรมชาติ
- ใบความรู้ เรื่อง การพูดรายงานเรื่องหรือประเด็นที่ศึกษาจากการฟังการดูและสนทนา
- กระดาษ A4

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

รายการประเมิน	วิธีการประเมิน	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
1. บอกรายการปฏิบัติในการพูดได้อย่างถูกต้อง	- การพูด	- แบบประเมินการพูดแสดง	- ประเมินจากเกณฑ์การให้คะแนนในแบบประเมินผลงานผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
2. อธิบายเรื่องหรือประเด็นที่ศึกษาค้นคว้าจากการฟัง การดู และการสนทนา	- สังเกตกระบวนการทำงานกลุ่ม	ความรู้ ความเข้าใจจากเรื่องที่ฟังและดู	
3. พูดเรื่องที่ศึกษา ค้นคว้าจากการฟัง การดูและการสนทนา		- แบบสังเกตกระบวนการทำงานกลุ่ม	
4. จำแนกโครงร่างของเรื่องที่ศึกษาค้นคว้าจากการฟัง การดู และการสนทนา			
5. คุณลักษณะที่พึงประสงค์	- สังเกต	- แบบสังเกต	

บันทึกผลหลังสอน

ผลการสอน

.....
.....
.....
.....

ปัญหา/อุปสรรค

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....
.....
.....
.....

(ลงชื่อ).....ผู้สอน
(นางสาวปิยะรัตน์ อินทะสุข)
...../...../.....

ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร

.....
.....
.....
.....
.....

(ลงชื่อ).....ผู้บริหาร
(.....)
...../...../.....

เกณฑ์การประเมินผล เรื่อง การพูดแสดงความรู้ ความเข้าใจจากเรื่องที่ฟังและดู

ระดับคะแนน การประเมิน	4 (10 คะแนน)	3 (9 คะแนน)	2 (7-8 คะแนน)	1 (5-6 คะแนน)
การพูดแสดงความรู้ ความเข้าใจจากเรื่อง ที่ฟังและดู	พูดแสดงความรู้ ความเข้าใจได้ สัมพันธ์กับ เหตุการณ์ แสดง เหตุผลและยกตัว อย่างประกอบ ชัดเจนใช้ภาษา ถูกต้อง พุคละฉาน น้ำเสียงน่าฟัง บุคลิกดี	พูดแสดงความรู้ ความเข้าใจได้ สัมพันธ์กับ เหตุการณ์ แสดง เหตุผลและยกตัว อย่างประกอบ ชัดเจนใช้ภาษา ถูกต้อง พุคละฉาน	พูดแสดงความรู้ ความเข้าใจได้ สัมพันธ์กับ เหตุการณ์ แสดง เหตุผลและยกตัว อย่างประกอบ ชัดเจน	พูดแสดงความรู้ ความเข้าใจได้ สัมพันธ์กับ เหตุการณ์ แสดง เหตุผลและยกตัว อย่างประกอบบ้าง เล็กน้อย

เกณฑ์การให้คะแนนกระบวนการทำงานกลุ่ม

ประเด็น การประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน / ระดับ		
	3	2	1
1. การกำหนด เป้าหมายร่วมกัน	สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมใน การกำหนดเป้าหมายการ ทำงานอย่างชัดเจน	สมาชิกส่วนใหญ่มี ส่วนร่วมในการกำหนด เป้าหมายในการทำงาน	สมาชิกส่วนน้อยมีส่วน ร่วมในการกำหนด เป้าหมายในการทำงาน
2. การแบ่งหน้าที่ รับผิดชอบ	กระจายงานได้อย่างทั่วถึง และตรงตามความสามารถ ของสมาชิกทุกคน	กระจายงานได้ทั่วถึง แต่ ไม่ตรงตามความสามารถ ของสมาชิก	กระจายงานไม่ทั่วถึง
3. การปฏิบัติ หน้าที่ที่ได้รับ มอบหมาย	ทำงานได้สำเร็จตามเป้า หมายที่ได้รับมอบหมาย ตามระยะเวลาที่กำหนด	ทำงานได้สำเร็จตามเป้า หมายแต่ช้ากว่าเวลาที่ กำหนด	ทำงานไม่สำเร็จตาม เป้าหมาย
4. การประเมินและ ปรับปรุงผลงาน	สมาชิกทุกคนร่วมปรึกษา หารือ ติดตามตรวจสอบและ ปรับปรุงผลงานเป็นระยะ	สมาชิกบางส่วนมีส่วน ร่วมปรึกษาหารือแต่ไม่ ช่วยปรับปรุงผลงาน	สมาชิกบางส่วนไม่มีส่วน ร่วมปรึกษาหารือและไม่ ช่วยปรับปรุงผลงาน

แบบสังเกตพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์

รายการประเมิน	ระดับการประเมิน			
	4	3	2	1
1. ความรับผิดชอบเอาใจใส่ ทำงานเสร็จทันตามกำหนดเวลา				
2. รักการทำงาน มีวินัยในการทำงาน เห็นคุณค่าและความสำคัญของงาน				
3. มีน้ำใจรู้จักแบ่งปัน ใจกว้างมีเหตุผล ขอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน				
4. ให้ความร่วมมือในการทำงานภายในกลุ่มและทำงานร่วมกับผู้อื่น				
5. มีความสนใจใฝ่รู้ (แสวงหาความรู้)				
6. รักความเป็นไทย				
7. มีมารยาทในการอ่าน และ การฟัง การดูและการพูด				

เกณฑ์การประเมิน

4	หมายถึง	ระดับดีมาก
3	หมายถึง	ระดับดี
2	หมายถึง	ระดับพอใช้
1	หมายถึง	ระดับปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน : แต่ละรายการต้องไม่น้อยกว่า ระดับ 3

ใบความรู้ เรื่อง การพูดเรื่องที่ศึกษาค้นคว้าจากการฟัง การดู และการสนทนา

การพูด คือ การถ่ายทอดความรู้สึกและความต้องการของผู้พูดออกมาเป็นถ้อยคำ โดยอาศัยน้ำเสียงและกิริยาอาการ

ความสำคัญของการพูดมีหลายประการ ได้แก่

1. เป็นการเผยแพร่ความคิดเห็นของบุคคลไปสู่บุคคล หรือจากบุคคลไปสู่ชุมชน เพื่อให้ผู้อื่นได้รับรู้เข้าใจหรือชักจูงใจให้ผู้อื่นคล้อยตาม
2. เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรม และปลูกฝังคุณธรรมให้แก่สังคม การอวยพรที่ดี การให้โอวาทที่ดี หรือการเทศนาสั่งสอนล้วนเป็นวิถีทางแห่งการถ่ายทอดวัฒนธรรมและปลูกฝังคุณธรรมให้แก่สังคม
3. เป็นการเผยแพร่ความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ แม้นมนุษย์จะสามารถใช้ตัวหนังสือในการสื่อสารแต่ในบางครั้งตัวอักษรก็ไม่สามารถให้รายละเอียดชัดเจนได้เท่าคำพูด ดังนั้นในการศึกษาไม่ที่จะเป็นการศึกษาในระบบหรือนอกระบบผู้เรียนนอกจากจะค้นคว้าหาความรู้ได้จากหนังสือเรียนแล้วยังสามารถศึกษาด้วยการฟังคำสอนเพิ่มเติมจากครูผู้สอนหรือจากเทปเสียง
4. เป็นการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีการพูดในเชิงสร้างสรรค์ย่อมก่อให้เกิดความเข้าใจเสริมสร้างความสามัคคีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของบุคคลในชุมชน

จรรยา มารยาท และคุณธรรมในการพูด

มนุษย์มีความจำเป็นต้องมีการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึกให้ผู้อื่นรับรู้ ซึ่งต้องใช้ทักษะในการพูด

ข้อควรปฏิบัติในการพูด

1. เตรียมตัวให้พร้อมก่อนพูดทุกครั้ง โดยค้นคว้า รวบรวม และเรียบเรียงเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเรื่องที่จะพูด ควรเตรียมพร้อมที่จะตอบคำถามของผู้ฟัง
2. ต้องมีสมาธิในการพูดทุกครั้ง ผู้พูดควรรักษาสุขภาพให้สมบูรณ์เป็นปกติ และจัดความวิตกกังวล
3. ต้องรู้จักรักษาเวลา ผู้พูดต้องไปถึงสถานที่พูดก่อนเวลาพอสมควร และพูดให้จบ กำหนดเวลา และควรมีเวลาเหลือเพื่อให้โอกาสผู้ฟังได้ซักถาม
4. พยายามปรับปรุงวิธีการพูดให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย โดยพูดให้ชัดเจน เข้าใจง่าย ไม่พูดเร็วหรือช้าจนเกินไป ข้อความที่พูดควรสั้นกะทัดรัดตรงประเด็นและได้เนื้อหาสาระสมบูรณ์

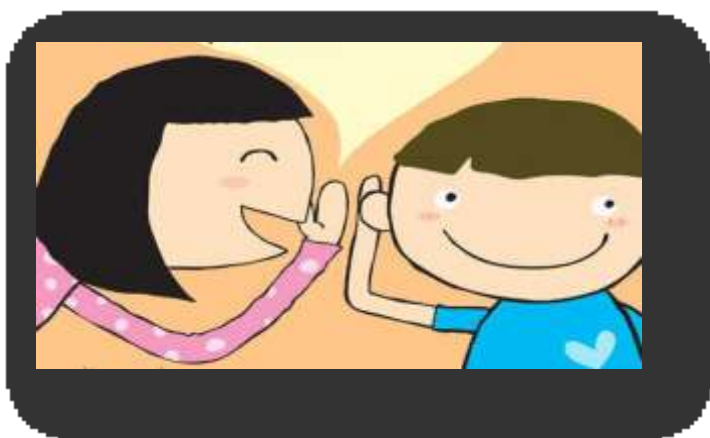
5. เสนอความคิดเห็นใหม่ๆเกี่ยวกับเรื่องที่พูด
6. แสดงความนับถือผู้ฟัง ไม่ใช่คำพูดหยาบคาย และต้องให้เกียรติผู้ฟัง
7. เคารพ และให้เกียรติผู้อื่น ผู้พูดต้องประกาศชื่อผู้ที่กล่าวอ้างคำพูด หรือความคิดของผู้
นั้นเสมอ
8. ต้องมีความรับผิดชอบต่อการพูด โดยพร้อมเสมอที่จะรับฟังข้อคิดเห็น และคำวิจารณ์
วิจารณ์
9. ต้องตั้งใจฟังผู้อื่น ถ้าผู้พูดได้พูดเป็นลำดับสุดท้าย ควรฟังผู้อื่นพูดอย่างสนใจ ไม่ควร
เตรียมการพูดของตนเองขณะที่ฟัง

การจับใจความสำคัญของเรื่องที่ฟัง และการดูสื่อต่างๆ

การฟังและการดู เป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญในการติดต่อสื่อสาร โดยการรับสารจาก
บุคคลหรือสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

ปัจจัยที่ทำให้การฟังและการดูมีประสิทธิภาพ มีข้อควรปฏิบัติ ดังนี้

1. ความสนใจในการรับสาร หากมีความสนใจที่จะรับสารก็จะสามารถรับสารได้ดี
2. สมาธิ การมุ่งความสนใจอยู่กับการดู หรือฟัง โดยไม่คำนึงถึงเรื่องอื่น จดจ่อกับเรื่องที่
ฟังและดู
3. มารยาท โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่เราต้องฟังหรือต้องดูร่วมกับผู้อื่น ไม่ควรคุยกัน
หรือลุกเดินเข้าออกบ่อยครั้ง
4. ความพร้อม ทั้งทางกายและจิตใจ ได้แก่ ไม่หิว ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย ไม่มีจิตวิตกกังวล
5. ประสบการณ์ ได้แก่ การอ่าน การฟังเรื่องราว การดูสิ่งต่างๆ เพื่อให้เกิดความรู้ ทำให้
เข้าใจเรื่องราวต่างๆ สามารถวิเคราะห์และประเมินค่าจากเรื่องได้

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เวลา 2 ชั่วโมง
 แผนการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง การพูดโน้มน้าว

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณและพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกใน โอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

ตัวชี้วัด

มฐ.ท3.1 ป.6/5 พูดโน้มน้าวอย่างมีเหตุผลและน่าเชื่อถือ

มฐ.ท3.1 ป.6/6 มีมารยาทในการฟังการดูและการพูด

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความหมายและหลักในการพูดโน้มน้าวได้
2. สรุปขั้นตอนวิธีเตรียมการพูดโน้มน้าวได้
3. พูดโน้มน้าวอย่างมีเหตุผลและน่าเชื่อถือได้
4. เขียนแผนผังมโนทัศน์สรุปการพูดโน้มน้าวได้อย่างถูกต้อง

สาระสำคัญ

การพูดโน้มน้าวเป็นการพูดจูงใจหรือเชิญชวนให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกคล้อยตามหรือ เกิดกำลังใจในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม

สาระการเรียนรู้

1.ความรู้

หลักการพูดโน้มน้าว

2.ทักษะ/กระบวนการ/กระบวนการคิด

การให้เหตุผล การสรุปความรู้ การจัดระบบความคิดเป็นแผนภาพ

3.คุณลักษณะอันพึงประสงค์

มีมารยาทในการฟังการดูและการพูด

ชิ้นงานหรือภาระงาน

- ใบงานที่ 6 การเขียนบรรยายภาพโดนใจ
- การพูดโน้มน้าว

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความพร้อม

1. ให้นักเรียนเตรียมความพร้อมโดยการเจริญสมาธิอยู่กับตนเอง ทำสมาธิทบทวนการเรียนรู้ที่ผ่านมา 10 นาที

2. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมปรบมือฝึกสติ โดยการวางเงื่อนไขการปรบมือ คือ ถ้านับถึงตัวเลขที่มีเลข 3 และ 7 ให้ปรบมือ 1 ครั้ง โดยนับ 1 – 100 หากเพื่อนทำผิดพลาดต้องรู้จักการให้อภัยแล้วให้คนที่ทำผิดเริ่มนับใหม่ไปเรื่อยๆ

ขั้นที่ 2 ขั้นน้อมรับการเรียนรู้

1. ครูให้นักเรียนดูภาพ จำนวน 1 ภาพ และให้ตัวแทนออกมาพูด ว่าภาพที่เห็นต้องการจะถ่ายทอดอะไร โดยขออาสาสมัคร จำนวน 3 คน

2. ครูและนักเรียนร่วมกันประเมินข้อดี ข้อเสียในการพูดของนักเรียนแต่ละคน พร้อมทั้งร่วมกันเสนอแนะแนวทางแก้ไข เพื่อให้นักเรียนนำไปแก้ไขการพูดให้ดีขึ้น

3. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 5 คน เพื่อศึกษาไปความรู้ เรื่อง การพูดโน้มน้าวและให้ตัวแทนออกมาสรุปความรู้ให้เพื่อนฟัง เพื่อให้นักเรียนจดจำความรู้ที่ได้ไปฝึกปฏิบัติการพูดของตนเอง

ขั้นที่ 3 ขั้นสะท้อนความคิด

1. ครูวางรูปที่เกี่ยวกับดอกไม้ชนิดต่างๆ ไว้ที่บอร์ดและติดตามฝาผนังห้องรอบๆ ห้อง ประมาณ 40 ภาพ ให้นักเรียนแต่ละคนเดินชมรูปภาพต่างๆ ด้วยความสงบ โดยครูเปิดเพลงธรรมชาติเบาๆ ระหว่างที่ให้นักเรียนเลือกภาพ

2. ให้นักเรียนพิจารณาภาพที่ตนเองชอบมากที่สุด จำนวน 1 ภาพ พร้อมกับเตรียมการพูดโน้มน้าว แสดงความคิดเห็นให้ผู้ฟังคล้อยตามที่ได้เห็นภาพนั้น สาเหตุที่นักเรียนเลือก บรรยายความรู้สึก คุณค่าความงามในมิติต่างๆ ของภาพ โดยเขียนลงในใบงานที่ 6 การเขียนบรรยายภาพ โคนใจเพื่อร่างเตรียมการพูด

3. ให้นักเรียนแต่ละคนออกมาพูดให้ครูและเพื่อนๆ ฟัง โดยให้เพื่อนทุกคนลงคะแนนการพูด โดยแต่ละคนสามารถให้คะแนนเต็ม 10 คะแนน และจดข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุงในการพูด เพื่อให้นักเรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและเพื่อนเสนอแนะด้วยความตั้งใจ

4. ครูและนักเรียนร่วมอภิปรายสะท้อนความคิด จากเหตุการณ์เลือกภาพของนักเรียนในสาเหตุของการชอบ ความรู้สึกภายใน คุณค่าของสิ่งที่ได้เห็นและวิจารณ์การพูดของแต่ละคน

ขั้นที่ 4 ขั้นทบทวนความรู้ด้วยตนเอง

ให้นักเรียนเจริญสติอยู่กับตนเอง ทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้และการฝึกปฏิบัติจากการทำกิจกรรม บันทึกผลการเรียนรู้ลงในสมุด

ขั้นที่ 5 ขั้นพัฒนาและนำไปประยุกต์ใช้

1. ครูมอบหมายให้นักเรียนทำใบงานที่ 7 เขียนแสดงการพูดตามสถานการณ์ แล้วนำมาส่งครูในช่วงโมงต่อไป

2. ให้สมาชิกแต่ละคนออกมากล่าวความรู้สึกหลังจากที่ได้ลองฝึกพูด ครูและนักเรียนสรุปความรู้อีกครั้ง

สื่อการเรียนรู้

- รูปภาพ
- เพลงธรรมชาติ
- ใบความรู้
- ใบงานที่ 6 การเขียนบรรยายภาพโดนใจ
- ใบงานที่ 7 การพูดโน้มน้าว

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

รายการประเมิน	วิธีการประเมิน	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
1. บอกความหมายและหลักในการพูดโน้มน้าวได้	- ตรวจใบงาน	- แบบประเมินผลงาน	- ประเมินจากเกณฑ์การให้คะแนนในแบบประเมินผลงาน
2. สรุปขั้นตอนวิธีเตรียมการพูดโน้มน้าว	- สังเกตกระบวนการทำงานกลุ่ม	- แบบสังเกตกระบวนการทำงานกลุ่ม	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
3. พูดโน้มน้าวอย่างมีเหตุผลและน่าเชื่อถือได้		- แบบประเมินการพูด	
4. เขียนแผนผังมโนทัศน์สรุปการพูดโน้มน้าวได้อย่างถูกต้อง			
5. คุณลักษณะที่พึงประสงค์	- สังเกต	- แบบสังเกต	

บันทึกผลหลังสอน**ผลการสอน**

.....

.....

.....

.....

.....

ปัญหา/อุปสรรค

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....ผู้สอน
 (นางสาวปิยะรัตน์ อินทะสุข)
/...../.....

ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร

.....

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....ผู้บริหาร
 (.....)
/...../.....

แบบประเมินชิ้นงาน

เกณฑ์การประเมิน	คะแนน					คะแนนที่ได้
	1	2	3	4	5	
1. รูปแบบถูกต้อง						
2. จัดรูปแบบน่าสนใจ สวยงาม						
3. ความครบถ้วนในเนื้อหาสาระที่เสนอ						
4. การใช้คำเหมาะสม						
5. การสะกดคำถูกต้อง						

ลงชื่อ..... ผู้ประเมิน

()

เกณฑ์การให้คะแนนกระบวนการทำงานกลุ่ม

ประเด็น การประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน / ระดับ		
	3	2	1
1. การกำหนด เป้าหมายร่วมกัน	สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมใน การกำหนดเป้าหมายการ ทำงานอย่างชัดเจน	สมาชิกส่วนใหญ่มี ส่วนร่วมในการกำหนด เป้าหมายในการทำงาน	สมาชิกส่วนน้อยมีส่วน ร่วมในการกำหนด เป้าหมายในการทำงาน
2. การแบ่งหน้าที่ รับผิดชอบ	กระจายงานได้อย่างทั่วถึง และตรงตามความสามารถ ของสมาชิกทุกคน	กระจายงานได้ทั่วถึง แต่ ไม่ตรงตามความสามารถ ของสมาชิก	กระจายงานไม่ทั่วถึง
3. การปฏิบัติ หน้าที่ที่ได้รับ มอบหมาย	ทำงานได้สำเร็จตามเป้า หมายที่ได้รับมอบหมาย ตามระยะเวลาที่กำหนด	ทำงานได้สำเร็จตามเป้า หมายแต่ช้ากว่าเวลาที่ กำหนด	ทำงานไม่สำเร็จตาม เป้าหมาย
4. การประเมินและ ปรับปรุงผลงาน	สมาชิกทุกคนร่วมปรึกษา หารือ ติดตามตรวจสอบและ ปรับปรุงผลงานเป็นระยะ	สมาชิกบางส่วนมีส่วน ร่วมปรึกษาหารือแต่ไม่ ช่วยปรับปรุงผลงาน	สมาชิกบางส่วนไม่มีส่วน ร่วมปรึกษาหารือและไม่ ช่วยปรับปรุงผลงาน

เกณฑ์การประเมินผล เรื่อง การพูดโน้มน้าวใจ

ระดับคะแนน การประเมิน	4 (10 คะแนน)	3 (9 คะแนน)	2 (7-8 คะแนน)	1 (5-6 คะแนน)
การพูดแสดงความรู้ ความเข้าใจจากเรื่อง ที่ฟังและดู	พูดโน้มน้าวใจได้ อย่างมีเหตุผลที่น่า เชื่อถือ ใช้ภาษาถูก ต้อง พุดฉะฉาน น้ำเสียงน่าฟัง บุคลิกดี	พูดโน้มน้าวใจได้ อย่างมีเหตุผล ใช้ภาษาถูกต้อง พุดฉะฉาน	พูดโน้มน้าวใจได้ อย่างมีเหตุผล ใช้ภาษาที่ถูกต้อง	พูดโน้มน้าวใจได้ อย่างมีเหตุผล บ้างเล็กน้อย

แบบสังเกตพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์

รายการประเมิน	ระดับการประเมิน			
	4	3	2	1
1. ความรับผิดชอบเอาใจใส่ ทำงานเสร็จทันตามกำหนดเวลา				
2. รักการทำงาน มีวินัยในการทำงาน เห็นคุณค่าและความสำคัญของงาน				
3. มีน้ำใจรู้จักแบ่งปัน ใจกว้างมีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน				
4. ให้ความร่วมมือในการทำงานภายในกลุ่มและทำงานร่วมกับผู้อื่น				
5. มีความสนใจใฝ่รู้ (แสวงหาความรู้)				
6. รักความเป็นไทย				
7. มีมารยาทในการอ่าน และ การฟัง การดูและการพูด				

เกณฑ์การประเมิน

4	หมายถึง	ระดับดีมาก
3	หมายถึง	ระดับดี
2	หมายถึง	ระดับพอใช้
1	หมายถึง	ระดับปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน : แต่ละรายการต้องไม่น้อยกว่า ระดับ 3

ใบความรู้ เรื่อง การพูดโน้มน้าว

การพูดโน้มน้าว

การพูดโน้มน้าว เป็นการพูดชักจูงให้ผู้ฟังเชื่อถือ มีความคิดเห็นคล้อยตามผู้พูดหรือปลุกเร้าอารมณ์ของผู้ฟังให้เกิดความฮึกเหิม เกิดกำลังใจในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

หลักการพูดโน้มน้าว

1. การเตรียมตัวในการพูด เตรียมเนื้อหาว่าจะพูดประเด็นใดบ้าง มีรายละเอียดข้อมูลซึ่งเป็นข้อเท็จจริง วางโครงเรื่อง โดยลำดับเนื้อหาซึ่งเป็นเหตุเป็นผลเพื่อชี้แจงให้ผู้ฟังเข้าใจง่ายไม่สับสน
2. การใช้ภาษา รู้จักเลือกสรรถ้อยคำมาใช้ได้เหมาะสม สื่อความหมายชัดเจน ตรงประเด็น ใช้ภาษาเชิงเสนอแนะ ขอร้อง วิงวอน หรือกระตุ้นความสนใจ ไม่บังคับขู่เข็ญ ซึ่งจะทำให้ผู้ฟังรู้สึกอึดอัดและเสียอารมณ์ได้
3. การใช้ท่าทางและน้ำเสียงประกอบการพูด มีบุคลิกดี ท่าทางขณะพูดแสดงให้เห็นถึงความมั่นใจ สุขุม เต็มไปด้วยอัธยาศัยไมตรี ให้ความสนใจต่อผู้ฟัง น้ำเสียงนุ่มนวล ดังชัดเจน รู้จักทอดจังหวะ ใช้เสียงเน้นหนักเบาตามเรื่องที่พูดเพื่อให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์คล้อยตาม
4. การแสดงความจริงใจต่อผู้ฟัง ต้องแสดงให้เห็นว่าสิ่งที่พูดนั้นน่าเชื่อถือเป็นประโยชน์ สร้างสรรค์ต่อส่วนรวม และนำไปสู่ความสำเร็จได้

ลำดับขั้นตอนวิธีเตรียมการพูด

1. รู้จุดมุ่งหมายของการพูด
2. วิเคราะห์ผู้ฟัง
3. เลือกเรื่องที่จะพูดให้รวดเร็วและตรงจุดมุ่งหมาย
4. เตรียมหัวเรื่อง
5. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม
6. ฝึกพูด

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ 6 เรื่อง การเขียนบรรยายภาพโดนใจ

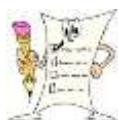
คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนบรรยายภาพที่นักเรียนชอบมากที่สุด 1 ภาพ โดยมีเหตุผล

ที่น่าเชื่อถือ

ชื่อภาพ

.....

เหตุผลที่ชอบ

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ 7 เรื่อง การพูดโน้มน้าว

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านสถานการณ์ที่กำหนด แล้วเขียนบอกถ้อยคำที่ควรพูดจากสถานการณ์

1. ถ้านักเรียนชวนเพื่อนมาทำรายงานที่บ้านแล้วนักเรียนต้องการชวนเพื่อนรับประทานอาหารมีที่
ที่บ้าน นักเรียนจะใช้ภาษาในการพูดโน้มน้าวอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ถ้านักเรียนอยากมีส่วนช่วยให้โลกของเราไม่เกิดภาวะโลกร้อน นักเรียนจะพูดโน้มน้าวให้
เพื่อน ๆ ของนักเรียนลดใช้ถุงพลาสติกอย่างไร

.....

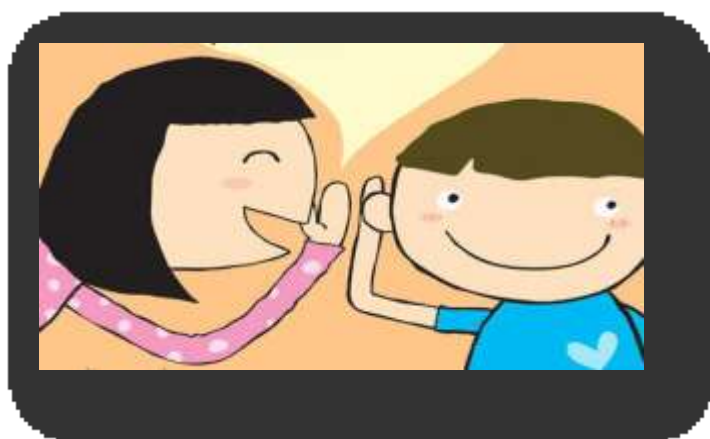
.....

.....

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

เวลา 2 ชั่วโมง

แผนการเรียนรู้ที่ 6

เรื่อง มารยาทในการฟัง การดู และการพูด

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณและพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกใน โอกาสต่างๆอย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

ตัวชี้วัด

มฐ.ท 3.1 ป.6/6 มีมารยาทในการฟัง การดูและการพูด

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกข้อควรปฏิบัติในการฟัง การดูและการพูดได้
2. อธิบายเกี่ยวกับการมีมารยาทในการฟัง การดูและการพูดได้
3. สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการฟัง การดูและการพูดได้
4. เขียนแผนผังมโนทัศน์มารยาทในการฟัง การดูและการพูดได้

สาระสำคัญ

การมีมารยาทในการฟังการดูและการพูดจะช่วยให้ส่งสารและรับสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมตาม โอกาสและสถานการณ์

สาระการเรียนรู้

1. ความรู้

มารยาทในการฟังการดูและการพูด

2. ทักษะ/กระบวนการ/กระบวนการคิด

การให้เหตุผล การสรุปความรู้ การจัดระบบความคิดเป็นแผนภาพ การปฏิบัติ/ การสาธิต การแก้ปัญหา การประยุกต์ การปรับปรุง การประเมินค่า

3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

มีมารยาทในการฟังการดูและการพูด

ชิ้นงานหรือภาระงาน

- ใบงานที่ 8 เรื่อง มารยาทในการฟัง การดู และการพูด

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความพร้อม

เตรียมความพร้อมให้แก่ นักเรียน โดยให้นักเรียนสงบนิ่งอยู่กับตนเอง ฟังเสียงเพลงบรรเลงเกี่ยวกับธรรมชาติ หลับตาจินตนาการ ไปตามบทเพลง 10 นาที

ขั้นที่ 2 ขั้นน้อมรับการเรียนรู้

1. ครูเปิดคลิป VDO ครูปั้นคนและครูผู้จัดเกลา ให้นักเรียนดู เพื่อให้ นักเรียน ได้สะท้อนความคิด พร้อมทั้งซักถามความรู้สึกของนักเรียนหลังจากการดูคลิป VDO ทั้ง 2 เรื่อง
2. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็นกลุ่มๆ ละ 5 คน เพื่อร่วมกันศึกษาเกี่ยวกับมารยาทในการฟัง การดูและการพูดจากใบความรู้ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสรุปลงในกระดาษชาร์ตเป็นแผนภาพ และออกมานำเสนอผลงานของกลุ่มตนเอง ให้ครูและเพื่อน ๆ ฟังทีละกลุ่ม จนครบทุกกลุ่ม
3. ครูอธิบายเกี่ยวกับมารยาทในการฟัง การดูและการพูดพร้อมทั้งยกตัวอย่างและสาธิตประกอบจนนักเรียนเข้าใจ

ขั้นที่ 3 ขั้นสะท้อนความคิด

1. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน โดยให้สมาชิกส่งตัวแทนออกมาเลือกสถานการณ์เกี่ยวกับมารยาทในการฟัง การดูและการพูด ดังนี้
 - สถานการณ์ที่ 1 พูดคุยเสียงดังขณะที่เพื่อนออกมารายงานหน้าห้อง
 - สถานการณ์ที่ 2 ปิดโทรศัพท์มือถือขณะชมภาพยนตร์
 - สถานการณ์ที่ 3 ขณะดูละครกับเพื่อน ดูไปด้วยเล่าให้เพื่อนฟังไปด้วย
 - สถานการณ์ที่ 4 การตั้งใจฟังครูผู้สอนในห้องเรียน
 - สถานการณ์ที่ 5 กินขนมขบเคี้ยวขณะฟังครูพูดหน้าห้อง
2. ให้นักเรียนออกมาแสดงบทบาทสมมุติ หน้าชั้นเรียน โดยการจับสลากก่อนหลัง
3. นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับข้อควรปฏิบัติในการฟัง การดู และการพูด

ขั้นที่ 4 ขั้นทบทวนความรู้ด้วยตนเอง

ให้นักเรียนเจริญสติอยู่กับตนเองผ่อนคลาย มีสมาธิ ทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้แล้วเขียนสรุปมารยาทในการฟัง การดูและการพูดเป็นแผนผังมโนทัศน์ลงในสมุดของตนเอง

ขั้นที่ 5 ขั้นพัฒนาและนำไปประยุกต์ใช้

1. ให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับมาเขียนเล่าเหตุการณ์ที่แสดงถึงการมีมารยาทในการฟัง การดูและการพูดของตนเองมา 1 เหตุการณ์ลงในใบงาน แล้วครูคัดเลือกผู้แทนนักเรียน จำนวน 5 คน ออกมานำเสนอผลงานที่แต่ละคนจนครบทุกคน พร้อมทั้งให้คำแนะนำเพิ่มเติมเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป

2. ให้นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้ เกี่ยวกับการมีมารยาทในการฟัง การดู และการพูด จะทำให้รับสารและส่งสารได้เหมาะสมกับกาลเทศะ เป็นที่ชื่นชมของผู้ที่พบเห็น

สื่อการเรียนรู้

- คลิป VDO ครูปั้นคนและครูผู้จัดเกล้า
- ใบความรู้เรื่อง มารยาทในการฟัง การดู และการพูด
- ใบงานที่ 8 เรื่อง มารยาทในการฟัง การดู และการพูด

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

รายการประเมิน	วิธีการประเมิน	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
1. บอกข้อควรปฏิบัติในการฟัง การดู และการพูดได้	- ตรวจใบงาน	- แบบประเมินผลงาน	- ประเมินจากเกณฑ์การให้คะแนนในแบบประเมินผลงาน
2. อธิบายเกี่ยวกับการมีมารยาทในการฟัง การดู และการพูดได้	- สังเกตกระบวนการทำงานกลุ่ม	- แบบสังเกตกระบวนการทำงานกลุ่ม	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
3. สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการฟัง การดู และการพูดได้		- แบบประเมินมารยาทในการฟัง การดู และการพูด	
4. เขียนแผนผังมโนทัศน์มารยาทในการฟัง การดู และการพูดได้			
5. คุณลักษณะอันพึงประสงค์	- สังเกต	- แบบสังเกต	

บันทึกผลหลังสอน

ผลการสอน

.....

.....

.....

.....

ปัญหา/อุปสรรค

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....ผู้สอน

(นางสาวปิยะรัตน์ อินทะสุข)

...../...../.....

ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร

.....

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....ผู้บริหาร

(.....)

...../...../.....

แบบประเมินชิ้นงาน

เกณฑ์การประเมิน	คะแนน					คะแนนที่ได้
	1	2	3	4	5	
1. รูปแบบถูกต้อง						
2. จัดรูปแบบน่าสนใจ สวยงาม						
3. ความครบถ้วนในเนื้อหาสาระที่เสนอ						
4. การใช้คำเหมาะสม						
5. การสะกดคำถูกต้อง						

ลงชื่อ..... ผู้ประเมิน

()

เกณฑ์การให้คะแนนกระบวนการทำงานกลุ่ม

ประเด็น การประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน / ระดับ		
	3	2	1
1. การกำหนด เป้าหมายร่วมกัน	สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมใน การกำหนดเป้าหมายการ ทำงานอย่างชัดเจน	สมาชิกส่วนใหญ่มี ส่วนร่วมในการกำหนด เป้าหมายในการทำงาน	สมาชิกส่วนน้อยมีส่วน ร่วมในการกำหนด เป้าหมายในการทำงาน
2. การแบ่งหน้าที่ รับผิดชอบ	กระจายงานได้อย่างทั่วถึง และตรงตามความสามารถ ของสมาชิกทุกคน	กระจายงานได้ทั่วถึง แต่ ไม่ตรงตามความสามารถ ของสมาชิก	กระจายงานไม่ทั่วถึง
3. การปฏิบัติ หน้าที่ที่ได้รับ มอบหมาย	ทำงานได้สำเร็จตามเป้า หมายที่ได้รับมอบหมาย ตามระยะเวลาที่กำหนด	ทำงานได้สำเร็จตามเป้า หมายแต่ช้ากว่าเวลาที่ กำหนด	ทำงานไม่สำเร็จตาม เป้าหมาย
4. การประเมินและ ปรับปรุงผลงาน	สมาชิกทุกคนร่วมปรึกษา หารือ ติดตามตรวจสอบและ ปรับปรุงผลงานเป็นระยะ	สมาชิกบางส่วนมีส่วน ร่วมปรึกษาหารือแต่ไม่ ช่วยปรับปรุงผลงาน	สมาชิกบางส่วนไม่มีส่วน ร่วมปรึกษาหารือและไม่ ช่วยปรับปรุงผลงาน

แบบประเมินมารยาทในการฟัง การดู และการพูด

ระดับคะแนน	4 (10 คะแนน)	3 (9 คะแนน)	2 (7 - 8 คะแนน)	1 (5 - 6 คะแนน)
การประเมิน				
มารยาทในการฟัง การดูและการพูด	มีมารยาทในการฟัง การดู และการพูด สามารถแก้ปัญหา ในระหว่างปฏิบัติ และให้คำแนะนำ ผู้อื่นได้	มีมารยาทในการฟัง การดู และการพูด สามารถแก้ปัญหา ในระหว่างปฏิบัติ แต่ไม่สามารถให้ คำแนะนำผู้อื่นได้	มีมารยาทในการฟัง การดู และการพูด โดยมีครูหรือผู้อื่นให้ คำแนะนำบ้าง	มีมารยาทในการฟัง การดู และการพูด โดยมีครูหรือผู้อื่น ให้คำแนะนำ เท่านั้น

แบบสังเกตพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์

รายการประเมิน	ระดับการประเมิน			
	4	3	2	1
1. ความรับผิดชอบเอาใจใส่ ทำงานเสร็จทันตามกำหนดเวลา				
2. รักการทำงาน มีวินัยในการทำงาน เห็นคุณค่าและความสำคัญของ งาน				
3. มีน้ำใจรู้จักแบ่งปัน ใจกว้างมีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกัน และกัน				
4. ให้ความร่วมมือในการทำงานภายในกลุ่มและทำงานร่วมกับผู้อื่น				
5. มีความสนใจใฝ่รู้ (แสวงหาความรู้)				
6. รักความเป็นไทย				
7. มีมารยาทในการอ่าน และ การฟัง การดูและการพูด				

เกณฑ์การประเมิน

4	หมายถึง	ระดับดีมาก
3	หมายถึง	ระดับดี
2	หมายถึง	ระดับพอใช้
1	หมายถึง	ระดับปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน : แต่ละรายการต้องไม่น้อยกว่า ระดับ 3

ใบความรู้ เรื่อง มารยาทในการฟัง การดู และการพูด

มารยาทในการฟัง

1. ตั้งใจฟัง มองผู้พูด
2. ไม่คุยหรือเล่นขณะฟังผู้อื่นพูด
3. ไม่ส่งเสียงดังหรือทำความรำคาญให้ผู้อื่น
4. ถ้าจะถามควรขออนุญาตก่อน หรือให้ผู้พูดหยุดพูดก่อน ไม่

มารยาทในการฟัง และการดูสื่อต่างๆ

มารยาทในการฟัง และการดูที่ดี มีดังนี้

1. แสดงความตั้งใจ และมีความกระตือรือร้นในการฟัง การดู
2. แสดงความสนใจสิ่งที่ฟังที่ดู
3. มีมารยาทในการประชุม ต้องให้เกียรติผู้พูด และผู้ฟังอื่นๆ
4. มีความสำรวม ไม่ทำกิริยาหลุกหลิก
5. มีมารยาทในการฟังการพูดในที่ชุมนุมชน
6. ขณะฟังหรือดู ไม่ควรลุกเดินเข้าออกบ่อยๆ โดยไม่จำเป็น
7. ขณะฟังหรือดู ไม่ควรนำอาหารและเครื่องดื่มเข้าไปรับประทาน

มารยาทในการพูด

มารยาทในการพูด หมายถึง ผู้พูดที่มีกิริยาจาเรียบร้อย ท่าทางสง่างาม อ่อนโยน หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส การฝึกตนให้มีมารยาทในการพูด มีดังนี้

1. รู้จักกล่าวคำปฏิเสธนอาน
2. เป็นผู้ฟังที่ดี
3. รู้จักควบคุมอารมณ์ และน้ำเสียง
4. ไม่พูดจาข่มขู่ผู้ฟัง
5. รู้จักใช้คำสุภาพ

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เวลา 2 ชั่วโมง
 แผนการเรียนรู้ที่ 7 เรื่อง การอ่านวรรณกรรมเรื่อง ไล่ตุงจิ้น ลูกขอมทานผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิต

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัด

มฐ. ท 5.1 ป.6/1 แสดงความคิดเห็นจากวรรณคดีหรือวรรณกรรมที่อ่าน

มฐ. ท 5.1 ป.6/3 อธิบายคุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่านและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกวิธีในการสร้างกำลังใจในการใช้ชีวิตได้
2. อธิบายคุณค่าที่ได้จากวรรณกรรม เรื่อง ไล่ตุงจิ้น ลูกขอมทานผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิตได้
3. แสดงความคิดเห็นในเรื่อง ไล่ตุงจิ้น ลูกขอมทานผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิตได้
4. จำแนกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่อง ไล่ตุงจิ้น ลูกขอมทานผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิตได้

สาระสำคัญ

วรรณกรรม เรื่อง ไล่ตุงจิ้น ลูกขอมทานผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิต เป็นหนังสือที่ผู้เขียนได้นำเสนอเรื่องราวชีวิตจริงจากอดีตจนถึงปัจจุบันที่ประสบความสำเร็จซึ่งจะเป็นตัวอย่างและเป็นแรงผลักดันให้ทุกคนที่ได้รับรู้เรื่องราวมีกำลังใจต่อชีวิตได้อย่างดี เหมาะสำหรับการเรียนรู้เพื่อนำคติหรือข้อคิดที่ได้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

สาระการเรียนรู้

1. ความรู้

วรรณกรรมเรื่อง ไล่ตุงจิ้น ลูกขอมทานผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิต

2. ทักษะ/กระบวนการ/กระบวนการคิด

การให้เหตุผล การสรุปความรู้ การปฏิบัติ/การสาธิต การแก้ปัญหา การประยุกต์/
 การปรับปรุง การประเมินค่า

3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

ใฝ่เรียนรู้

ชิ้นงานหรือภาระงาน

ใบงานที่ 9 สรุปสาระสำคัญที่ได้จากเรื่อง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความพร้อม

ให้นักเรียนเข้าแถวเป็นรูปครึ่งวงกลมแล้วนั่ง เปิดเพลง “ดอกไม้บาน” ให้นักเรียนทำท่าประกอบและนั่งเจริญสติทำสมาธิ 5 นาที

ขั้นที่ 2 ขั้นน้อมรับการเรียนรู้

1. ครูซักถามว่านักเรียนเคยท้อแท้ หมดกำลังใจหรือไม่ ถ้าเคยนักเรียนหมดกำลังใจ นักเรียนหมดกำลังใจเรื่องอะไร สุ่มตัวแทนนักเรียนขึ้นตอบและสอบถามนักเรียนว่านักเรียนมีวิธีการสร้างกำลังใจให้ตัวเองอย่างไร ลองคิดวิธีการสร้างกำลังใจคนละ 1 คำตอบ โดยสอบถามทีละคนไปเรื่อย ๆ และเขียนรวบรวมไว้บนกระดาน

2. ครูแจกใบความรู้ เรื่องการสร้างกำลังใจให้ตนเอง ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าและสรุปความรู้

3. ครูสอบถามนักเรียนว่าวิธีการสร้างกำลังใจทำได้ง่าย ๆ คืออะไร ให้นักเรียนช่วยกันบอกวิธีในการเสริมสร้างกำลังใจทีละคน

4. ครูแนะนำหนังสือดี ๆ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งวิธีในการเสริมกำลังใจให้แก่นักเรียน เพื่อนำข้อคิดที่ได้จากการอ่าน มาเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ขั้นที่ 3 ขั้นสะท้อนความคิด

1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 6 คน ได้ 5 กลุ่ม และเขียนรายชื่อสมาชิกพร้อมกับตั้งชื่อกลุ่มมาส่ง

2. ครูแนะนำหนังสือ เรื่อง ไล่ตุงจิ้น ลูกขอทานผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิต เพราะหนังสือเล่มนี้จะช่วยเสริมสร้างกำลังใจได้ โดยแจกหนังสือให้นักเรียนร่วมกันศึกษา 2 คน/ 1 เล่ม

3. ให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มอ่านหนังสือ เรื่อง ไล่ตุงจิ้น ลูกขอทานผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิต และทำใบงานที่ 9 สรุปสาระสำคัญที่ได้จากเรื่อง ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานหน้าชั้นเรียน โดยครูช่วยสรุปและแนะนำความรู้

ขั้นที่ 4 ขั้นทบทวนความรู้ด้วยตนเอง

ให้นักเรียนเจริญสติอยู่กับตนเองผ่อนคลาย มีสมาธิ ทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้แล้วเขียนบันทึกผลการเรียนรู้ลงในสมุด

ขั้นที่ 5 ขั้นพัฒนาและนำไปประยุกต์ใช้

ให้นักเรียนนำหนังสือ เรื่อง ไล่ตุงจิ้น ลูกขอทานผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิต กลับไปอ่านเพื่อค้นหาข้อความประทับใจใน เรื่อง ไล่ตุงจิ้น ลูกขอทานผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิต โดยคัดลอกข้อความที่ประทับใจอย่างน้อย 5 ข้อความและสามารถหาหนังสืออ่านเพิ่มเติมได้จากอินเทอร์เน็ต

สื่อการเรียนรู้

- ใบงานที่ 9 เรื่อง สรุปสาระสำคัญที่ได้จากเรื่อง
- หนังสือ เรื่อง ไล่ตุงจิ้น ลูกขอทานผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิต
- ใบความรู้ เรื่อง การสร้างกำลังใจให้ตนเอง

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

รายการประเมิน	วิธีการประเมิน	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
1. บอกวิธีในการสร้างกำลังใจในการใช้ชีวิตได้	- ตรวจใบงาน	- แบบประเมินผลงาน	- ประเมินจากเกณฑ์การให้คะแนนในแบบประเมินผลงาน
2. อธิบายคุณค่าที่ได้จากวรรณกรรม เรื่อง ไล่ตุงจิ้น ลูกขอทานผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิตได้	- สังเกตกระบวนการทำงานกลุ่ม	- แบบสังเกตกระบวนการทำงานกลุ่ม	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
3. แสดงความคิดเห็นในเรื่อง ไล่ตุงจิ้น ลูกขอทานผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิตได้			
4. จำแนกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่อง ไล่ตุงจิ้น ลูกขอทานผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิตได้			
5. คุณลักษณะอันพึงประสงค์	- สังเกต	- แบบสังเกต	

บันทึกผลหลังสอน

ผลการสอน

.....
.....
.....

ปัญหา/อุปสรรค

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....
.....
.....

(ลงชื่อ).....ผู้สอน
(นางสาวปิยะรัตน์ อินทะสุข)
...../...../.....

ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร

.....
.....
.....

(ลงชื่อ).....ผู้บริหาร
(.....)
...../...../.....

เกณฑ์การประเมินใบงาน เรื่อง สรุปสาระสำคัญของที่ได้จากเรื่อง

ระดับคะแนน	4 (10 คะแนน)	3 (9 คะแนน)	2 (7 - 8 คะแนน)	1 (5 - 6 คะแนน)
การประเมิน				
สรุปสาระสำคัญที่ได้จากเรื่อง	สรุปสาระสำคัญที่ได้จากเรื่องได้ ถูกต้องชัดเจน สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างมีเหตุผลและสรุปข้อคิดที่ได้จากเรื่องได้ถูกต้อง	สรุปสาระสำคัญที่ได้จากเรื่องได้ ชัดเจน สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างมีเหตุผล และสรุปข้อคิดที่ได้จากเรื่องได้	สรุปสาระสำคัญที่ได้จากเรื่องได้ สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างมีเหตุผลและสรุปข้อคิดที่ได้จากเรื่องได้โดยมี ครูหรือผู้อื่นให้คำแนะนำบ้าง	สรุปสาระสำคัญที่ได้จากเรื่องได้ สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างมีเหตุผลและสรุปข้อคิดที่ได้จากเรื่องได้โดยมีครูหรือผู้อื่นให้คำแนะนำเท่านั้น

เกณฑ์ในการประเมินผลกระบวนการทำงานกลุ่ม

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน			
	4	3	2	1
1. คณะทำงาน	มีประธาน เลขานุการ ผู้นำเสนอผลงาน สมาชิก	ขาดองค์ประกอบ 1 อย่าง	ขาดองค์ประกอบ 2 อย่าง	ขาดองค์ประกอบ 2 อย่างขึ้นไป
2. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่	ทุกคนมีหน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง	ทุกคนมีหน้าที่ แต่ไม่รับผิดชอบหน้าที่ 1 คน	ทุกคนมีหน้าที่ แต่ไม่รับผิดชอบหน้าที่ 2 คน	ทุกคนมีหน้าที่ แต่ไม่รับผิดชอบหน้าที่ 2 คนขึ้นไป
3. เวลา	เสร็จก่อนกำหนดและงานมีคุณภาพ	เสร็จตามกำหนดและงานมีคุณภาพ	เสร็จไม่ทันตามกำหนดแต่มีงานมีคุณภาพ	เสร็จไม่ทันตามกำหนดและงานไม่มีคุณภาพ
4. ความร่วมมือ	ทุกคนมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่	80 % ของกลุ่มมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือ	60 % ของกลุ่มมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือ	60 % ของกลุ่มมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือ

ระดับคุณภาพ

- คะแนน 16-20 หมายถึง ดีมาก
 คะแนน 11-15 หมายถึง ดี
 คะแนน 6-10 หมายถึง พอใช้
 คะแนน 1-5 หมายถึง ปรับปรุง

แบบสังเกตพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์

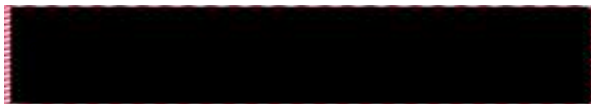
รายการประเมิน	ระดับการประเมิน			
	4	3	2	1
1. ความรับผิดชอบเอาใจใส่ ทำงานเสร็จทันตามกำหนดเวลา				
2. รักการทำงาน มีวินัยในการทำงาน เห็นคุณค่าและความสำคัญของงาน				
3. มีน้ำใจรู้จักแบ่งปัน ใจกว้างมีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน				
4. ให้ความร่วมมือในการทำงานภายในกลุ่มและทำงานร่วมกับผู้อื่น				
5. มีความสนใจใฝ่รู้ (แสวงหาความรู้)				
6. รักความเป็นไทย				
7. มีมารยาทในการอ่าน และ การฟัง การดูและการพูด				

เกณฑ์การประเมิน

- 4 หมายถึง ระดับดีมาก
 3 หมายถึง ระดับดี
 2 หมายถึง ระดับพอใช้
 1 หมายถึง ระดับปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน : แต่ละรายการต้องไม่น้อยกว่า ระดับ 3

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านวรรณกรรม เรื่อง ไล่ตุงจิ้น ลูกขอกทานผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิต แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

1. ตัวละครของเรื่องประกอบด้วยใครบ้าง

.....
.....
.....

2. เรื่องนี้เกิดขึ้นในสถานที่ใดบ้าง

.....
.....
.....

3. เรื่องนี้มีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นบ้าง

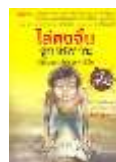
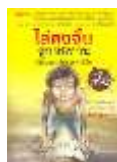
.....
.....
.....

4. ผลสุดท้ายเรื่องเป็นอย่างไร

.....
.....

5. เรื่องนี้ให้ข้อคิดอย่างไร

.....
.....
.....

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

เวลา 2 ชั่วโมง

แผนการเรียนรู้ที่ 8 เรื่อง อธิบายคุณค่าของวรรณคดีที่อ่านและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัด

มฐ. ท 5.1 ป. 6/3 อธิบายคุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่านและนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตจริง

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกแนวทางในการวิเคราะห์วรรณกรรมได้
2. อธิบายคุณธรรมที่สอดแทรกในเรื่อง ไ่่ตงจิ้น ลูกขอมทานผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิตได้
3. เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเรื่องที่อ่านกับเหตุการณ์ในชีวิตจริงได้
4. บอกเหตุผลการกระทำของตัวละครในเรื่องที่อ่านได้

สาระสำคัญ

วรรณกรรม เรื่อง ไ่่ตงจิ้น ลูกขอมทานผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิต เป็นหนังสือที่ผู้เขียนได้นำเสนอเรื่องราวชีวิตจริงจากอดีตจนถึงปัจจุบันที่ประสบความสำเร็จซึ่งจะเป็นตัวอย่างและเป็นแรงผลักดันให้ทุกคนที่ได้รับรู้เรื่องราวมีกำลังใจต่อสู้ชีวิตได้อย่างดี เหมาะสำหรับการเรียนรู้เพื่อนำคติหรือข้อคิดที่ได้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

สาระการเรียนรู้

1. ความรู้

วรรณกรรม เรื่อง ไ่่ตงจิ้น ลูกขอมทานผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิต

2. ทักษะ/กระบวนการ/กระบวนการคิด

การให้เหตุผล การสรุปความรู้ การปฏิบัติ/การสาธิต การประยุกต์/การปรับปรุง
การประเมินค่า

3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

มุ่งมั่นในการทำงาน

ชิ้นงานหรือภาระงาน

- การแสดงละคร เรื่อง คุณธรรมที่ได้จากเรื่อง ไล่ตุงจิ้น ลูกขอมทานผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิต
- ใบงานคุณธรรมที่ได้จากเรื่อง ไล่ตุงจิ้น ลูกขอมทานผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิต พร้อมทั้งบอกแนวทางการนำไปใช้ในชีวิตจริง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความพร้อม

1. ครูแจกบัตรห้อยคอ โดยให้นักเรียนเขียนชื่อตนเองแล้วห้อยคอไว้ทุกคน
2. ให้นักเรียนนั่งล้อมกันเป็นรูปครึ่งวงกลม โดยมีครูเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมอยู่ด้านหน้า
3. ให้นักเรียนปรบมือ 1 ครั้ง และคิดนิ้วไปขวาและซ้าย เมื่อนักเรียนทำพร้อมกันเป็นจังหวะ ครูให้นักเรียนเอ่ยชื่อเพิ่ม โดยเมื่อคิดไปทางขวาให้เอ่ยชื่อตนเอง และเมื่อคิดไปทางซ้ายโดยพูดชื่อให้ตรงจังหวะ ต่อไปเรื่อยๆ ถ้าคิดให้เริ่มต้นใหม่ ให้เราได้อรรถรสความผิดพลาด และการให้อภัย การทำงานร่วมกัน
4. ครูสอบถามความรู้สึกของนักเรียนที่ได้ทำกิจกรรมนี้ ว่าเป็นอย่างไรและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

ขั้นที่ 2 ขั้นน้อมรับการเรียนรู้

1. ครูสอบถามนักเรียนว่าจากการอ่านวรรณกรรม เรื่อง ไล่ตุงจิ้น ลูกขอมทานผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิต นักเรียนรู้สึกอย่างไร โดยให้ขออาสาสมัครออกมาพูดหน้าชั้นเรียน
2. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 6 คน 5 กลุ่มซึ่งเป็นกลุ่มเดิมเมื่อสัปดาห์ที่แล้วและแจกใบความรู้ เรื่อง การวิเคราะห์และวิจารณ์คุณค่าของงานวรรณคดีและวรรณกรรม และช่วยกันศึกษาอภิปราย แสดงความคิดเห็น
3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันเขียนวิเคราะห์และวิจารณ์คุณค่าของเรื่อง ไล่ตุงจิ้น ลูกขอมทานผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิต ตามหัวข้อที่ได้ศึกษาจากใบความรู้และให้ตัวแทนออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน

ขั้นที่ 3 ขั้นสะท้อนความคิด

1. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มลงความคิดเห็นเลือกเนื้อเรื่องตอนที่ประทับใจ กลุ่มละ 1 ตอนเสนอชื่อให้ครูคัดเลือกโดยไม่ซ้ำกัน เพื่อออกมาแสดงละครให้เพื่อน ๆ ดู และบอกข้อคิดที่ได้จากตอนนั้น ๆ

2. นักเรียนทุกคนช่วยกันลงความเห็นว่าจะให้คะแนนกลุ่มไหนเป็นกลุ่มที่แสดงดีที่สุด ช่วยกันวิพากษ์วิจารณ์ และสรุปข้อคิดที่ได้จากวรรณกรรมเรื่อง ไล่ตังจิ้น ลูกขอมทานผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิต ลงบนกระดาน

ขั้นที่ 4 ขั้นทบทวนความรู้ด้วยตนเอง

ให้นักเรียนเจริญสติอยู่กับตนเองผ่อนคลาย มีสมาธิ ทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้แล้วเขียนบันทึกสรุปผลการเรียนรู้ลงในสมุด

ขั้นที่ 5 ขั้นพัฒนาและนำไปประยุกต์ใช้

ให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้จากการอ่านมาเขียน ใบงานที่ 11 เรื่อง คุณธรรมที่ได้จากเรื่อง ไล่ตังจิ้น ลูกขอมทานผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิต พร้อมทั้งบอกแนวทางการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันครูคัดเลือกผู้แทนนักเรียน จำนวน 5 คน ออกมานำเสนอผลงานที่ทุกคนจนครบทุกคน พร้อมทั้งให้คำแนะนำเพิ่มเติมเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป

สื่อการเรียนรู้

- ใบความรู้ เรื่อง การวิเคราะห์และวิจารณ์คุณค่าของงานวรรณคดีและวรรณกรรม
- หนังสือ เรื่อง ไล่ตังจิ้น ลูกขอมทานผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิต
- ใบงานที่ 11 เรื่อง คุณธรรมที่ได้จากเรื่อง ไล่ตังจิ้น ลูกขอมทานผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิต

พร้อมทั้งบอกแนวทางการนำไปใช้ในชีวิตจริง

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

รายการประเมิน	วิธีการประเมิน	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
1. บอกแนวทางในการวิเคราะห์วรรณกรรมได้	- ตรวจใบงาน	- แบบประเมินผลงาน	- ประเมินจากเกณฑ์การให้คะแนนในแบบประเมินผลงาน
2. อธิบายคุณธรรมที่สอดแทรกในเรื่อง ไล่ตังจิ้น ลูกขอมทานผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิตได้	- สังเกตกระบวนการทำงานกลุ่ม	- แบบสังเกตกระบวนการทำงานกลุ่ม	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
3. เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเรื่องที่อ่านกับเหตุการณ์ในชีวิตจริงได้			
4. บอกเหตุผลการกระทำของตัวละครในเรื่องที่อ่านได้			
5. คุณลักษณะอันพึงประสงค์	- สังเกต	- แบบสังเกต	

บันทึกผลหลังสอน

ผลการสอน

.....
.....
.....

ปัญหา/อุปสรรค

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....
.....
.....

(ลงชื่อ).....ผู้สอน
(นางสาวปิยะรัตน์ อินทะสุข)
...../...../.....

ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร

.....
.....
.....
.....

(ลงชื่อ).....ผู้บริหาร
(.....)
...../...../.....

แบบประเมินใบงาน เรื่อง คุณธรรมที่ได้จากเรื่อง ไล่ตงจิ้น ลูกขอทานผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตา
ชีวิตพร้อมทั้งบอกแนวทางการนำไปใช้ในชีวิตจริง

ระดับคะแนน การประเมิน	4 (10 คะแนน)	3 (9 คะแนน)	2 (7-8 คะแนน)	1 (5-6 คะแนน)
เขียนคุณธรรมที่ได้ จากเรื่อง ไล่ตงจิ้น ลูกขอทานผู้ไม่ ยอมแพ้ต่อชะตา ชีวิตพร้อมทั้งบอก แนวทางการนำ ไปใช้ในชีวิตจริง	เขียนคุณธรรมที่ได้ จากเรื่องไล่ตงจิ้น ลูกขอทานผู้ไม่ ยอมแพ้ต่อชะตา ชีวิตพร้อมทั้งบอก แนวทางการ นำไปใช้ในชีวิต จริงได้สัมพันธ์กับ หัวข้อที่กำหนด และแตกต่างจากที่ ครูยกตัวอย่างมี การเชื่อมโยงให้ เห็นถึงความ สัมพันธ์กับตนเอง และผู้อื่น	เขียนคุณธรรมที่ได้ จากเรื่องไล่ตงจิ้น ลูกขอทานผู้ไม่ยอม แพ้ต่อชะตาชีวิต พร้อมทั้งบอก แนวทางการ นำไปใช้ในชีวิต จริงได้สัมพันธ์กับ หัวข้อที่กำหนด และแตกต่างจากที่ ครูยกตัวอย่าง แต่ เชื่อมโยงให้เห็น เฉพาะตนเอง	เขียนคุณธรรมที่ได้ จากเรื่องไล่ตงจิ้น ลูกขอทานผู้ไม่ยอม แพ้ต่อชะตาชีวิต พร้อมทั้งบอก แนวทางการ นำไปใช้ในชีวิตจริง ได้สัมพันธ์กับ หัวข้อที่กำหนด ตามที่ครูยกตัวอย่าง แต่มีการตัดแปลง ให้แตกต่าง	เขียนคุณธรรมที่ได้ จากเรื่องไล่ตงจิ้น ลูกขอทานผู้ไม่ยอม แพ้ต่อชะตาชีวิต พร้อมทั้งบอก แนวทางการ นำไปใช้ในชีวิตจริง ได้สัมพันธ์กับ หัวข้อที่กำหนด ตามที่ครูยกตัวอย่าง

เกณฑ์ในการประเมินผลกระบวนการทำงานกลุ่ม

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน			
	4	3	2	1
1. คณะทำงาน	มี ประธาน เลขานุการ ผู้นำเสนอผลงาน สมาชิก	ขาดองค์ประกอบ 1 อย่าง	ขาดองค์ประกอบ 2 อย่าง	ขาดองค์ประกอบ 2 อย่างขึ้นไป
2. ความ รับผิดชอบ ต่อหน้าที่	ทุกคนมีหน้าที่และ มีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ของ ตนเอง	ทุกคนมีหน้าที่ แต่ไม่รับผิดชอบ หน้าที่ 1 คน	ทุกคนมีหน้าที่ แต่ไม่รับผิดชอบ หน้าที่ 2 คน	ทุกคนมีหน้าที่ แต่ไม่รับผิดชอบ หน้าที่ 2 คน ขึ้นไป
3. เวลา	เสร็จก่อนกำหนด และงานมีคุณภาพ	เสร็จตามกำหนด และงานมี คุณภาพ	เสร็จไม่ทันตาม กำหนดแต่งานมี คุณภาพ	เสร็จไม่ทันตาม กำหนดและงาน ไม่มีคุณภาพ
4. ความร่วมมือ	ทุกคนมีส่วนร่วม และให้ความ ร่วมมืออย่างเต็มที่	80 % ของกลุ่ม มีส่วนร่วมและ ให้ความร่วมมือ	60 % ของกลุ่ม มีส่วนร่วมและ ให้ความร่วมมือ	60 % ของกลุ่ม มีส่วนร่วมและ ให้ความร่วมมือ

ระดับคุณภาพ

คะแนน 16-20 หมายถึง ดีมาก

คะแนน 11-15 หมายถึง ดี

คะแนน 6-10 หมายถึง พอใช้

คะแนน 1-5 หมายถึง ปรับปรุง

แบบสังเกตพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์

รายการประเมิน	ระดับการประเมิน			
	4	3	2	1
1. ความรับผิดชอบเอาใจใส่ ทำงานเสร็จทันตามกำหนดเวลา				
2. รักการทำงาน มีวินัยในการทำงาน เห็นคุณค่าและความสำคัญของงาน				
3. มีน้ำใจรู้จักแบ่งปัน ใจกว้างมีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน				
4. ให้ความร่วมมือในการทำงานภายในกลุ่มและทำงานร่วมกับผู้อื่น				
5. มีความสนใจใฝ่รู้ (แสวงหาความรู้)				
6. รักความเป็นไทย				
7. มีมารยาทในการอ่าน และ การฟัง การดูและการพูด				

เกณฑ์การประเมิน

4	หมายถึง	ระดับดีมาก
3	หมายถึง	ระดับดี
2	หมายถึง	ระดับพอใช้
1	หมายถึง	ระดับปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน : แต่ละรายการต้องไม่น้อยกว่า ระดับ 3

ใบความรู้ เรื่อง การวิเคราะห์และวิจารณ์คุณค่าของงานวรรณคดีและวรรณกรรม

ความหมายของการวิเคราะห์วรรณกรรม

การวิเคราะห์ หมายถึง การพิจารณาตรวจตรา แยกแยะและประเมินค่า ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อผู้วิเคราะห์ในการนำไปแสดงความคิดเห็น อภิปรายข้อเท็จจริงให้ผู้อื่นทราบ ด้วยว่าใครเป็นผู้แต่ง เป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร มีประโยชน์อย่างไร ต่อใครบ้าง ผู้วิเคราะห์ มีความเห็นอย่างไร เรื่องที่อ่านมีคุณค่าด้านใดบ้างและแต่ละด้านสามารถนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันอย่างไรบ้าง

แนวในการวิเคราะห์วรรณกรรม

การวิเคราะห์วรรณกรรมมีหลักเกณฑ์การปฏิบัติอย่างกว้าง ทั้งนี้เพื่อให้ครอบคลุมงานเขียนทุกประเภท แต่ละประเภท ผู้วิเคราะห์ต้องนำแนวการวิเคราะห์ไปปรับใช้ ให้เหมาะสมกับงานเขียนแต่ละชิ้นงานซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันไป ซึ่งประพนธ์ เรืองณรงค์ และคณะ (2545 : 128) ได้ให้หลักเกณฑ์กว้าง ๆ ในการวิเคราะห์วรรณกรรม ดังนี้

1. ความเป็นมาหรือประวัติของหนังสือและผู้แต่ง เพื่อช่วยให้วิเคราะห์ในส่วนอื่น ๆ
2. ลักษณะคำประพันธ์
3. เรื่องย่อ
4. เนื้อเรื่อง ให้วิเคราะห์เรื่องในหัวข้อต่อไปนี้ตามลำดับ โดยบางหัวข้ออาจจะมี หรือไม่มีก็ได้ตามความจำเป็น เช่น โครงเรื่อง ตัวละคร ฉาก วิธีการแต่ง ลักษณะการเดินเรื่อง การใช้ถ้อยคำสำนวนในเรื่อง ท่วงทำนองการแต่ง วิธีคิดสร้างสรรค์ ทศนะหรือมุมมองของผู้เขียน เป็นต้น
5. แนวคิด จุดมุ่งหมาย เจตนาของผู้เขียนที่ฝากไว้ในเรื่อง ซึ่งต้องวิเคราะห์ให้ออกมาก
6. คุณค่าของวรรณกรรม โดยปกติแบ่งออกเป็น 5 ด้านใหญ่ ๆ และกว้าง ๆ เพื่อความครอบคลุมในทุกประเด็น ซึ่งผู้วิเคราะห์ต้องไปแยกหัวข้อย่อยให้สอดคล้องกับลักษณะ ของหนังสือที่จะวิเคราะห์นั้น ๆ ตามความเหมาะสม

ประเด็นที่ใช้ในการวิเคราะห์และวิจารณ์คุณค่าของงานวรรณคดีและวรรณกรรม

การวิเคราะห์และวิจารณ์งานประพันธ์เท่าที่พบเห็นทั่ว ๆ ไป นักวิจารณ์นิยมพิจารณากว้าง ๆ 4 ประเด็น ได้แก่

1. คุณค่าด้านวรรณศิลป์ คือ ความไพเราะของบทประพันธ์ ซึ่งอาจทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ความรู้สึกและจินตนาการตามรส ความหมายของถ้อยคำและภาษาที่ผู้แต่งเลือกใช้เพื่อให้ความหมายกระทบใจผู้อ่าน
2. คุณค่าด้านเนื้อหาสาระ แนวความคิดและกลวิธีนำเสนอทั้ง 2 ประเด็นนี้ จะอธิบาย และยกตัวอย่างประกอบพอเข้าใจ โดยจะกล่าวควบกันไปที่ทั้งการวิเคราะห์และการวิจารณ์
3. คุณค่าด้านสังคม วรรณคดีและวรรณกรรมจะสะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมและวรรณคดีที่ดีสามารถจรรโลงสังคมได้อีกด้วย
4. การนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันผู้อ่านสามารถนำแนวคิดและประสบการณ์จากเรื่อง ที่อ่านไปประยุกต์ใช้หรือแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ 11 คุณธรรมที่ได้จากเรื่อง ไล่ตุงจิ้ง ลูกขอกทานผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิต

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนแรงบันดาลใจและคุณธรรมที่จากการอ่าน วรรณกรรม เรื่อง ไล่ตุงจิ้ง ลูกขอกทาน ผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิตพร้อมทั้งบอกแนวทางการนำไปใช้ในชีวิตรจริง

Blank writing area with horizontal lines for student response.

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

จำนวน 40 ข้อ คะแนน 40 คะแนน เวลา 60 นาที

โรงเรียนกิงเพชร สำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

.....

คำชี้แจง 1. ให้นักเรียนทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในช่องว่างของกระดาษคำตอบ โดยเลือกคำตอบ
ที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

2. ถ้านักเรียนต้องการเปลี่ยนคำตอบให้ทำเครื่องหมาย = ทับเครื่องหมาย X (X) และห้ามขีด
เขียนข้อความลงในกระดาษคำถามโดยเด็ดขาด

1. คำพูดในข้อใดที่แสดงว่าผู้พูดมีอารมณ์โกรธ(ความรู้ความจำ)

ก. อะไรวะ

ข. มาทำไม

ค. ไปไหนมา

ง. จะไปหาใคร

2. การฟังครูเวรประจำวันชี้แจงตอนเช้าแถวหน้าเสาธงตอนเช้า เป็นการฟังเพื่อจุดประสงค์ใด
(ความเข้าใจ)

ก. เพื่อความรู้

ข. เพื่อนำไปปฏิบัติ

ค. เพื่อความบันเทิง

ง. เพื่อพิจารณาคูณค่า

3. การดูนิทรรศการเป็นการดูเพื่อจุดประสงค์ใด (ความเข้าใจ)

ก. เพื่อความรู้

ข. เพื่อนำไปปฏิบัติ

ค. เพื่อความเพลิดเพลิน

ง. เพื่อพิจารณาคูณค่า

4. ผู้ใดปฏิบัติตามหลักการพูดแสดงความรู้ความเข้าใจจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังและดูได้ถูกต้อง
ที่สุด (การนำไปใช้)

ก. ดาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังได้อย่างมีเหตุผล

ข. เดือนบันทึกความรู้ที่ได้จากการฟังและดูโดยละเอียด

ค. เค้นฟังเรื่องจนจบแล้วตีความวิเคราะห์ถึงจุดประสงค์ของเรื่อง

ง. ดวงนำความรู้ ข้อคิดที่ได้จากการฟังและดูไปปฏิบัติให้เป็นประโยชน์

อ่านข้อความ แล้วตอบคำถาม ข้อ 6 – 9

“เธอเรียนเก่งอยู่แล้ว ไม่เป็นไรนะคราวนี้พลาด คราวหน้าลองสอบใหม่ละ”

5. จากข้อความนี้ ผู้พูดมีจุดมุ่งหมายใด (การวิเคราะห์)

ก. เยาะเย้ย

ข. ล้อเลียน

ค. ให้กำลังใจ

ง. ประชดประชัน

6. การพูดโดยลำดับเนื้อหาให้ต่อเนื่องกันมีประโยชน์ต่อผู้ฟังอย่างไร (การนำไปใช้)

ก. เข้าใจเรื่องได้ง่ายไม่สับสน

ข. ใช้เวลาในการพูดน้อยลง

ค. จดจำรายละเอียดของเรื่องได้มากขึ้น

ง. นำไปพูดให้ผู้อื่นฟังต่อได้อย่างละเอียด

7. การพูดประเภทใดต้องใช้ข้อเท็จจริงและเหตุผลประกอบมากที่สุด (ความเข้าใจ)

ก. การพูดแสดงความรู้ความเข้าใจในจุดประสงค์ของเรื่องที่ฟังและดู

ข. การตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดู

ค. การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากการฟังและดูสื่อโฆษณา

ง. การพูดโน้มน้าวในสถานการณ์ต่างๆ

8. จากภาพควรตั้งคำถามว่าอย่างไร (ความเข้าใจ)

ก. ผู้ชายคนนี้มีอาชีพอะไร

ข. ผู้ชายคนนี้กำลังซ่อมอะไร

ค. ผู้ชายคนนี้กำลังไปไหน

ง. ผู้ชายคนนี้จะทำอะไร

อ่านข้อความ แล้วตอบคำถาม ข้อ 13 - 14

ขนมตามท้องตลาดส่วนมากมีสีสังสวยงามเด็ก ๆ ที่ชอบซื้อมารับประทานมาก ๆ จะได้รับอันตรายจากวัตถุปนเปื้อนในขนมแต่ละชนิด

9. ผู้กล่าวข้อความนี้ มีจุดประสงค์อย่างไร (การวิเคราะห์)

ก. ห้ามผู้ขายใส่สีในขนม

ข. เชิญชวนให้ซื้อขนมใส่สี

ค. แนะนำให้ผู้ขายใส่สีในขนม

ง. ชี้ให้เห็นโทษของสีในขนม

10. เมื่ออ่านข้อความนี้แล้ว นักเรียนควรปฏิบัติตามข้อใด (การนำไปใช้)

- ก. ชื่อนมได้สืบทอดตามปกติ
- ข. เลือกรับประทานขนมที่ไม่ใส่สี
- ค. เชิญชวนเพื่อนไม่ให้กินขนมทุกชนิด
- ง. แจ้งตำรวจให้จับคนขายขนมที่ใส่สี

อ่านเรื่องที่กำหนดให้ แล้วตอบคำถาม ข้อ 11-13

“ทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์ถูกขโมยไปนานแล้ว ในที่สุดไปพบที่สหรัฐอเมริกา เพิ่งได้กลับคืนมาเมื่อ พ.ศ. 2531 หลังจากมีการเรียกร้องให้กลับคืนมาเป็นเวลานานสิบปี และใช้เวลายาวนานถึง 16 ปี กว่าจะบูรณะซ่อมแซมซากปรักหักพังที่รกร้างอยู่กลางป่าเปลี่ยวกลับมาเป็นปราสาทหินอันสง่างามอย่างที่เห็นในปัจจุบัน”

11. เรื่องที่อ่านเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร (ความรู้ความจำ)

- ก. การขอทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์คืน
- ข. การซ่อมแซมทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์
- ค. การขโมยทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์
- ง. ทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์ของไทย

12. ทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์ที่กล่าวถึงเป็นวัตถุที่อยู่ในจังหวัดใด (ความรู้ความจำ)

ก. บุรีรัมย์	ข. ศรีสะเกษ
ค. เพชรบูรณ์	ง. นครราชสีมา

13. เรื่องนี้เป็นการอ่านเรื่องแบบใด (ความเข้าใจ)

ก. สิ่งที่น่าสนใจ	ข. สิ่งที่จรรโลงใจ
ค. สิ่งที่เป็นความรู้	ง. สิ่งที่เป็นความบันเทิง

19. การพูดโฆษณาในข้อใดประสบความสำเร็จ (การวิเคราะห์)

- ก. เมฆอ่านนิทานทองอินตามคำแนะนำของพ่อ
- ข. ก้องเลือกชาติเป็นประธานชมรมเพราะมีความรู้ในเรื่องวรรณคดี
- ค. เกரியไกรสมักรเป็นสมาชิกชมรมคนรักวรรณคดี เมื่ออ่านประกาศ
- ง. นกน้อยขอมออกไปลงคะแนนหลังจากน้ำหวานอธิบายถึงข้อดี ข้อเสียของการไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

อ่านข่าว แล้วตอบคำถามข้อ 30 – 32

สถาบันวิจัยแห่งประเทศไทยญี่ปุ่นออกมาระบุถึงประโยชน์ของชาเขียวที่มีต่อร่างกายโดยอ้างอิงถึงประชากรญี่ปุ่นที่ดื่มชาเขียวเป็นเวลานานจะป่วยเป็นโรคมะเร็งน้อยมาก และด้วยความเชื่อในผลการวิจัยที่ว่า หากดื่มชาเขียววันละ 1-2 ถ้วยเป็นเวลา 1 ปี จะทำให้น้ำหนักลดลง 1-2 กก.และนอกจากนี้ชาเขียวยังมีสรรพคุณอื่น ๆ จึงทำให้มีปริมาณผู้บริโภคมากขึ้น นั่นแสดงให้เห็นว่าคนในปัจจุบันต่างให้ความสนใจดูแลสุขภาพของตนเองมากขึ้น

20. ข้อใดเป็นข้อคิดเห็น (ความเข้าใจ)

- ก. ปริมาณผู้ดื่มชาเขียวเพิ่มมากขึ้น
- ข. ประชากรชาวจีนเป็นโรคมะเร็งน้อยมาก
- ค. ดื่มชาเขียว 1-2ถ้วยเป็นเวลา 1 ปี น้ำหนักจะลดลง 1-2 กก.
- ง. แสดงให้เห็นว่าคนในยุคปัจจุบันรู้จักดูแลตัวเองมากขึ้น

21. นักเรียนเห็นด้วยกับข้อคิดเห็นจากในเนื้อข่าวหรือไม่ เพราะอะไร (การวิเคราะห์)

- ก. เห็นด้วย เพราะมีความเป็นไปได้สูง
- ข. เห็นด้วย เพราะอ้างอิงจากข้อมูลในเนื้อข่าว
- ค. ไม่เห็นด้วย เพราะข้อคิดเห็นขัดแย้งกับข้อมูล
- ง. ไม่เห็นด้วย เพราะเป็นข้อคิดเห็นส่วนตัวเท่านั้น

22. นักเรียนคิดว่าชาวนี้น่าเชื่อถือหรือไม่ เพราะอะไร (การวิเคราะห์)
- น่าเชื่อถือ เพราะมีความเป็นไปได้อย่างสูง
 - น่าเชื่อถือ เพราะมีการอ้างอิงหลักฐานต่าง ๆ
 - ไม่น่าเชื่อถือ เพราะไม่ได้วิจัยในเมืองไทย
 - ไม่น่าเชื่อถือ เพราะมีการแทรกข้อคิดเห็น
23. ถ้านักเรียนเป็นผู้เขียนคำโฆษณา จะเขียนอย่างไรให้น่าเชื่อถือที่สุด (การนำไปใช้)
- หมากฝรั่งตราช็อกกี้ คือกักทุกครั้งที่เคี้ยว
 - นมสดรสชาติดี ต้องที่ฟาร์มมาลีเท่านั้น
 - หากผลไม้ไม่สดจริง เราคัดทิ้งไม่บรรจุ
 - ดื่มนมทุกวัน สดใสแข็งแรง
24. ข้อความใดไม่ใช่ภาษาโฆษณา (ความรู้ความจำ)
- จับเสือใส่ถังพลังสูง
 - ทุกชีวิตปลอดภัยในวอลโว่
 - เด็กในวันนี้ คือผู้ใหญ่ในวันหน้า
 - คุ้มค่าทุกนาที่ ดูทีวีช่อง 3
25. การจะพูดให้ได้ดี ผู้พูดต้องปฏิบัติตนอย่างไร (การนำไปใช้)
- ฝึกซ้อมการพูดจนชำนาญ
 - เตรียมข้อมูลในการพูดให้พร้อม
 - ร่างบทพูดตามลำดับเรื่องไม่สับสน
 - ถูกทุกข้อ
26. สิ่งใดที่ดึงดูดผู้ฟังให้สนใจฟังเรื่องที่เรา กำลังพูด ได้มากที่สุด (ความรู้ความจำ)
- เรื่องที่พูด
 - ลีลาในการพูด
 - หน้าตาของผู้พูด
 - น้ำเสียงของผู้พูด

27. “ผมประทับใจในตัวพระเจ้ากรุงจีนที่ทรงรักษาสัจจะ เมื่อพระองค์มาทำสงครามกับพระเจ้ามณฑลเหอเป่ย์โดยให้ทหารต่อสู้กันเพื่อที่จะเห็นฝีมือในการรบราดาบ ราวทวน อันทรงนามของทหารเมื่อกามะณี ทหารเอกเสียที ฤกษ์สมิงพระรามมาตายก็ให้ทหารยกทัพกลับโดยไม่มีทหารยกตีกรุงหงสาวดีเพื่อแก้แค้นที่เสียทหารเอกไป แม้ว่าจะมีกำลังพลที่เหนือกว่าก็ตาม”
- จากข้อความนี้เป็นการพูดแสดงเหตุผลเรื่องใด (ความเข้าใจ)
- ประทับใจพระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง
 - ประทับใจการรักษาสัจจะของพระเจ้ากรุงจีน
 - ประทับใจในน้ำใจของทหารของกรุงจีน
 - ประทับใจในความสามารถของสมิงพระราม
28. จากข้อ 27 เหตุผลที่นำมาอธิบายคืออะไร (การวิเคราะห์)
- พระเจ้ากรุงจีนทรงรักษาสัจจะเมื่อแพ้
 - พระเจ้ากรุงจีนมั่นใจในตนเองมากจึงพ่ายแพ้
 - พระเจ้าฝรั่งมังฆ้องมีชัยชนะและไม่ข่มเหงรังแกผู้ที่แพ้
 - พระเจ้ากรุงจีนไม่ยอมยกทัพมาตี แม้ว่าทหารทั้งหลายพร้อมที่จะทำสงคราม
29. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของผู้พูดเรื่องที่ได้ไปศึกษาค้นคว้าที่ดี (ความรู้ความจำ)
- มองผู้ฟังอย่างทั่วถึง
 - พูดเกินเวลาที่กำหนด
 - พูดเสียงดังชัดเจน สุภาพ
 - ใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย เหมาะแก่ผู้ฟัง
30. ข้อใดเป็นการใช้ภาษาพูดในการโน้มน้าวใจได้ดีที่สุด (การนำไปใช้)
- ผู้มีวัฒนธรรมเท่านั้น ที่ไม่ทิ้งขยะเกลื่อนกลาด
 - โปรดทิ้งขยะลงถัง ฝ่าฝืนปรับ 100 บาท
 - ทิ้งขยะเกลื่อนกลาดบ้านเมืองจะสะอาดอย่างไร
 - อ๊ะ อ๊ะ อย่าทิ้งขยะ ดาวิเศษเห็นนะ

37. ข้อคิดที่ได้จากวรรณกรรม เรื่อง ไล่ต่งจิ้น ลูกขอทานผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิตคือข้อใด (การนำไปใช้)
- ความไม่ยอมแพ้ในการต่อสู้ชีวิตจนประสบความสำเร็จ
 - ความประหยัดอดออมจนมีชีวิตที่ร่ำรวย
 - ความขยันในการทำงานทำให้ไม่อดตาย
 - ความซื่อสัตย์สุจริต
38. เพราะเหตุใดชีวิตของไล่ต่งจิ้นจึงประสบความสำเร็จ (การวิเคราะห์)
- เพราะไล่ต่งจิ้นเกิดมาในครอบครัวที่ร่ำรวย
 - เพราะไล่ต่งจิ้นมีการศึกษาสูง
 - เพราะไล่ต่งจิ้นไม่ยอมแพ้ในการสู้ชีวิต
 - เพราะไล่ต่งจิ้นมีความซื่อสัตย์สุจริต
39. “... ไม่มีประโยชน์ที่จะมานั่งโมโหกับชะตาชีวิตที่ไม่สมควรจะเกิดขึ้น ความเจ็บป่วยและความยากจนไม่ได้ทำให้ทุกอย่างสูญสิ้น แต่การหมดสิ้นศรัทธาในชีวิตนี้สิ เป็นสิ่งที่ไม่น่าให้อภัย...” จากข้อความในเรื่อง ไล่ต่งจิ้น ลูกขอทานผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิต นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ในชีวิตประจำวันเรื่องใดมากที่สุด (ความเข้าใจ)
- การดำเนินชีวิต
 - การทำงาน
 - การเรียน
 - การทำธุรกิจ
40. คำกลอนข้อใดเหมาะสมกับเรื่อง ไล่ต่งจิ้น ลูกขอทานผู้ไม่ยอมแพ้ต่อชะตาชีวิต (การวิเคราะห์)
- เราเกิดมาทั้งชีวิตหนึ่ง
ควรระหนึ่งพึงตนทนกัดฟัน
 - หากเธอก็อมมนุษย์
สิ่งใดขระระดับเธอ
 - เป็นคนควรรอบรู้
สองประการนิยมน
 - ประกอบชอบเป็นผิด
สามัญอันธพาล
 - อย่าหมายพึงผู้ใดให้เขาหยัน
คิดบักบั้นตั้งหน้ามานะนำ
 - สุดประเสริฐเลิศเสมอ
สูงกว่าชาติศิริจณาน
 - สมาคม
กล่าวไว้
 - กลับจจริตผิดโบราณ
ผลาญคนชื้อถือสัตย์ธรรม์

เฉลยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

ข้อ	เฉลย	ข้อ	เฉลย
1	ก	21	ข
2	ข	22	ข
3	ก	23	ง
4	ค	24	ก
5	ค	25	ง
6	ก	26	ง
7	ข	27	ข
8	ข	28	ง
9	ง	29	ข
10	ข	30	ก
11	ก	31	ง
12	ก	32	ข
13	ค	33	ง
14	ง	34	ง
15	ข	35	ก
16	ข	36	ค
17	ง	37	ก
18	ง	38	ค
19	ง	39	ก
20	ง	40	ก

ภาคผนวก จ
แบบตอบรับและบทความวิจัย

ที่ ศธ ๐๕๓๕๘/๐๖๓

สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏจตุรทิศ
อ.เมือง จ.จตุรทิศ ๕๓๐๐๐

๒๒ เมษายน ๒๕๕๘

เรื่อง ตอบรับการลงบทความวิชาการ
เรียน คุณปิยะรัตน์ อินทะสุข

ตามที่ท่านได้ส่งบทความวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจตุรทิศปีที่ ๑๐ ฉบับพิเศษ ๑ (มีนาคม-พฤษภาคม ๒๕๕๘) (ISSN ๑๖๘๖ ๔๔๐๙) นั้น

บัดนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ประเมินบทความของท่านเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และเห็นควรรับบทความวิจัยของท่านไว้เพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการฉบับดังกล่าว ทั้งนี้หากมหาวิทยาลัยดำเนินการจัดพิมพ์รูปเล่มวารสารวิชาการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จะจัดส่งให้ท่านในภายหลัง

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ธนวัฒน์ จอมประเสริฐ)
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวปิยะรัตน์ อินทสุข
เกิดวันที่	23 ตุลาคม พ.ศ. 2522
สถานที่เกิด	109 หมู่ 4 ต. หนองแฝก อ. สารภี จ. เชียงใหม่
ที่อยู่ปัจจุบัน	2/32 ถนนประชาอุทิศ ซอยประชาอุทิศ 76 แขวงทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร 10140
ประวัติการศึกษา	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2544
ประวัติการทำงาน	ครูบรรณารักษ์ โรงเรียนบูรณะศึกษา กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2545 - 2551 ครู รับผิดชอบอันดับ คศ.1 โรงเรียนกึ่งเพชร สำนักงานเขตราชเทวี พ.ศ. 2552 - ปัจจุบัน กรุงเทพมหานคร